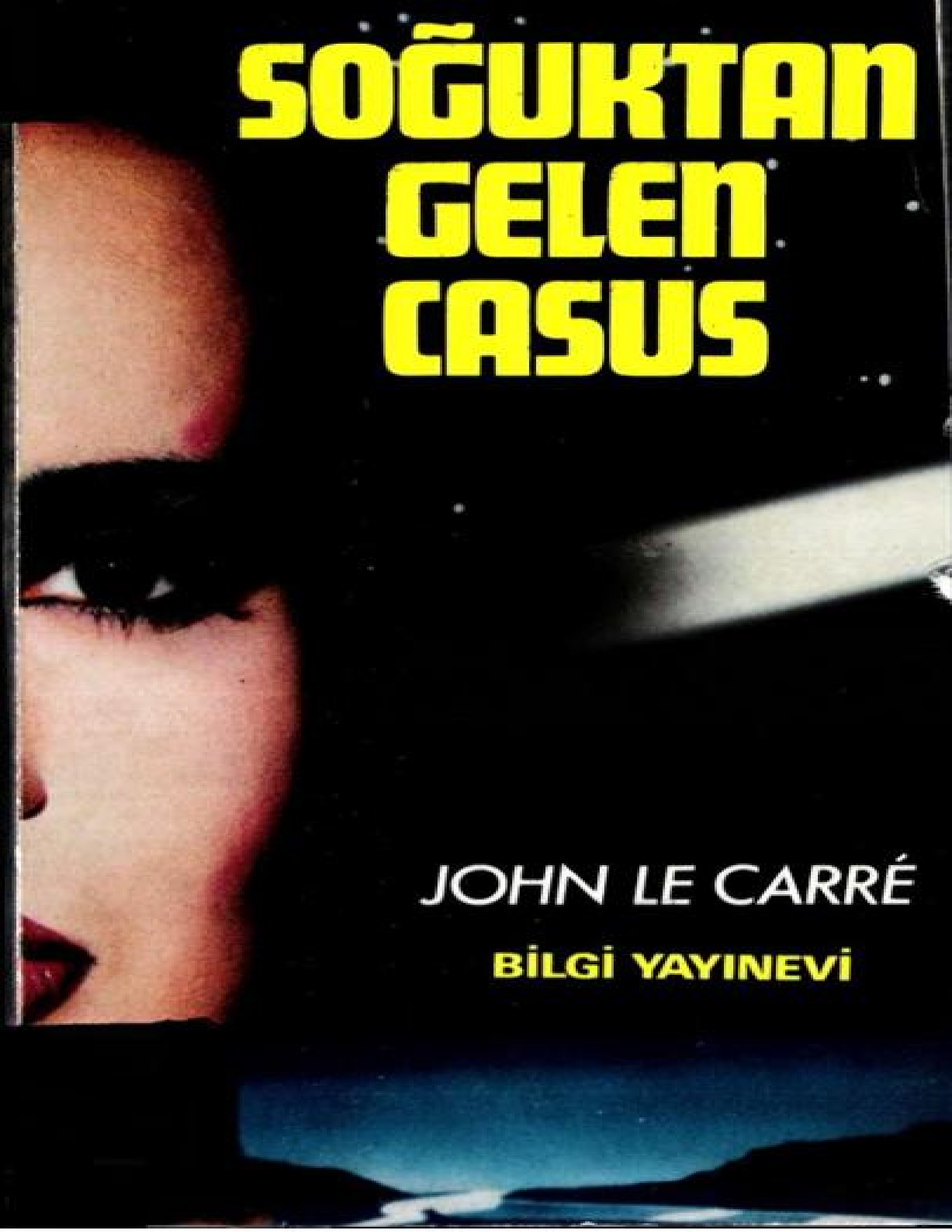
SOĞUKTAN GELEN CASUS

JOHN LE CARRÉ

BİLGİ YAYINEVİ

Soğuktan Gelen Casus

JOHN LE CARRE

Roman

Türkçesi : Mehmet Harmancı

BİLGİ YAYINEVİ

KONTROL NOKTASI

Amerikalı, Leamas'a bir fincan kahve daha uzattı.

«Neden gidip biraz kestirmiyorsunuz? Adam göründüğü anda size telefon ederdik.»

Leamas hiç konuşmadan kontrol noktasının penceresinden ıssız sokağa baktı.

«Böyle boşu boşuna bekleyemezsiniz, efendim. Belki de başka bir zaman gelir. Polisin Büro ile bağlantı kurmasını sağlayabiliriz. Yirmi dakikada burada olursunuz.»

«Hayır,» dedi Leamas. «Hava kararmak üzere zaten.»

«Ama sonsuza kadar bekleyemezsiniz ki, programlanan zamandan dokuz saat geç kaldı.»

«Sen gitmek istiyorsan, git. Cok iyi iş becerdin. Kramer'e çok iyi iş becerdiğini söylerim.»

«Ama siz ne kadar bekleyeceksiniz?»

«Gelene kadar.» Leamas gözetleme penceresine gidip hareketsiz duran iki polisin arasına girdi. Polislerin dürbünleri Doğu kontrol noktasına yöneltilmişti.

«Karanlık olmasını bekliyor,» diye mırıldandı Leamas. «Eminim, karanlığı bekliyordun»

«Bu sabah işçilerle geleceğini söylemiştiniz ama.»

Leamas, Amerikalıya döndü.

«Ajan dediğin uçak değildir. Tarifeye göre hare-

Ket etmez. Açığa çıkarıldı bir kere, kaçıyor, korku içinde. Mundt'un adamları peşinde. Bir tek şansı var. Bırak da zamanını kendi seçsin.»

Genç adam duraksadı; hem gitmek istiyor, hem de gideceği anı tam olarpk kestiremiyordu.

Barakanın içinde bir telefon çaldı. Birden kulaklarını dikip beklediler. Bir polis Almanca olarak, «Siyah Opel Rekord, Federal plakalı,» dedi.

Amerikalı, «Karanlıkta o kadar uzağı göremez,» diye mırıldandı. «Tahmin ediyor.» Sonra, «Mundt nasıl öğrendi?» diye sordu.

Leamas, pencerenin önünde, «Sus!» dedi.

Polislerden biri barakadan çıkıp yolun üzerine çizili beyaz sınır çizgisinden elli santim bendeki kum torbalarından oluşan barikata doğru yürüdü. Arkadaşı onun barikatın ardındaki teleskopun başına geçmesini bekledi, sonra dürbününü bırakıp miğferini giydi. Kontrol

noktasının üzerinde bir yerde ışıldaklar birden yanınca önlerindeki yol tiyatro sahnesi gibi aydınlandı.

Polis konuşmaya başladı. Leamas artık ezbere biliyordu adamın söyleyeceklerini.

«Araba birinci kontrol noktasında durdu, içinde bir kişi var. Bir kadın. Belge kontrolü için Vopo barakasına götürüldü.»

Konuşmadan bekliyorlardı.

«Ne diyor?» diye sordu Amerikalı. Leamas cevap vermedi. Bir kenarda duran bir dürbünü alıp Doğu Alman kontrol noktasına baktı.

«Belge kontrolü tamam. İkinci kontrola alındı şimdi.»

«Bay Leamas, beklediğiniz adam bu mu?» diye ısrar etti Amerikalı. «Büroya telefon edip haber vermem gerek.»

«Bekle biraz.»

«Araba nerede şimdi? Ne yapıyorlar?»

«Döviz kontrolü, gümrük kontrolü,» dedi Leamas.

Leamas arabadan ayırmıyordu gözlerini. Sürücü kapısı önünde iki Vopo vardı, biri konuşuyor, diğeri kenarda bekliyordu. Bir üçüncüsü de arabanın çevresini dolaşmaktaydı. Üçüncü bagajın önüne gelince durdu, sonra dönüp sürücüye doğru yürüdü. Anahtarı istiyordu. Bagajı açtı, içine baktı, kapatıp anahtarı geri verdi. Sonra otuz metre ilerde duran bir Doğu Alman nöbetçisinin yanına gitti. Işıldakların aydınlığında sıkılmış bir tavırla konuşmaya başladılar.

Baştan savma bir hareketle arabanın gelmesi için işaret ettiler sonra. Araba yolun ortasındaki iki nöbetçinin önüne gelince yine durdu. Nöbetçiler arabanın çevresini dolaştılar, durup biraz daha

konuştular, sonra sanki istemeye istemeye imiş gibi Batı kesimine doğru yoluna devam etmesine izin verdiler.

Amerikalı, «Bay Leamas, sizin beklediğiniz erkek, değil mi?» diye sordu.

«Evet, erkek.»

Leamas buz gibi Ekim rüzgârına karşı yakasını kaldırarak dışarı çıktı. Kalabalığı ancak o an hatırladı, insan kulübedeyken bu şaşkın yüzlerin oluşturduğu grubu unutuyordu. İnsanlar hep değişiyordu ama ifadeler hep aynıydı. Bir trafik kazası çevresine toplanan, kazanın nasıl olduğunu bilmeyen, yaralıyı kımıldatıp kımıldatmamaya karar veremeyen insanlar gibi.

Leamas arabaya yaklaşıp kadına, «Nerede?» diye sordu.

«Yakalamak için geldiklerinde kaçtı. Bisikleti aldı. Beni bilmeleri olanaksız.»

«Nereye gitti?»

«Brandenburg yakınlarında bir meyhane üzerinde bir odası vardı. Parası, kâğıtları falan oradaydı. Oraya gitti sanırım. Onları alıp gelecektir.»

«Bu gece mi?»

«Bu gece geleceğini söyledi. Diğerleri yakalandılar: Paul, Viereck, Landser, Salomon. Onun da pek zamanı kalmadı artık.»

Leamas bir süre konuşmadan baktı kadının yüzüne.

«Landser de mi?»

«Dün gece.»

Leamas'ın yanına bir polis yaklaşmıştı.

«Buradan çekilmeniz gerek. Geçiş yolunda durmak yasaktır.»

Leamas adama dönüp, «Canın cehenneme!»dedi.

Alman birden kaskatı kesildi, ama kadın, «İçeri gir,» dedi. «Köşeye kadar gideriz.»

Leamas kadının yanına bindi, ağır ağır giderek bir yan yola girdiler.

«Araban olduğunu bilmiyordum,» dedi Leamas.

«Kocamın. Karl sana benim evli olduğumu söylememişti, değil mi?» Leamas cevap vermedi. «Kocamla bir optik firmasında çalışıyoruz. Bizi iş için bu yana gönderirler. Karl sana yalnızca benim kızlık adımı söyledi. Benim ...senin işlerine karışmamı istemedi.»

Leamas cebinden bir anahtar çıkartıp uzattı.

«Kalacak bir yer gerek sana. Albrect Dürer Caddesinde, Müzenin yanında bir apartman var. Numarası 28 A. İçerde aradığın her şeyi bulacaksın. Geldiğinde seni ararım.»

«Ben de burada seninle beklerim.»

«Ben beklemeyeceğim. Eve git sen. Ben sana telefon ederim. Burada beklemenin anlamı yok artık.»

«Ama buradan geçecek.»

Leamas şaşırmıştı.

«Bunu sana o mu söyledi?»

«Evet. Oradaki Vopolardan birini tanıyor. Ev-sahibinin oğluymuş. Bir işe yarayabilir diye bu yolu seçti.»

«Ve *bunu* da Sana söyledi, ha?»

«Bana güvenir. Her şeyi anlattı bana.»

«İnsaf!»

Leamas kadına anahtarı verip kontrol noktası barakasına döndü. İçeri girdiğinde polisler mırıl mırıl birşeyler konuşuyorlardı. İriyarı olanı sırtını çevirdi.

«Özür dilerim,» dedi Leamas. «Gereksiz yere bağırdım.» Eski çantasını açıp içinde birşeyler arandı. Sonunda buldu da; yarım şişe viski. Yaşlıca polisi başını sallayarak şişeyi kabul etti. Birer maşrapaya doldurup üzerlerine kahve ekledi.

«Amerikalı nereye gitti?» diye sordu Leamas.

«Kim?»

«ClA'den olan. Hani biraz önce yanımdaydı ya.»

«Yatma zamanı geldi,» dedi yaşlı adam, hep birlikte güldüler.

Leamas maşrapasını bıraktı. «Bu yana geçen bir insanı korumak için ateş etme kurallarınız nedir? Kaçan birini?»

«Vopolar bizim kesime ateş ederlerse biz ancak buna koruyucu ateşle karşılık verebiliriz.»

«Yani adam sınırı geçene kadar ateş edemez misiniz?»

«Koruma ateşi açamayız, Bay.....»

«Thomas,» dedi Leamas. «Thomas» El sıkıştılar. Polisler de kendi adlarını söylediler.

«Koruma ateşi başlatamayız. Gerçek bu. Böyle bir şey yaptığımız takdirde bunun savaş demek olacağını söylediler bize.»

«Saçma,» dedi polislerden genç olanı. Viski cesaret vermişti. «Müttefikler .burada olmasaydı Duvar çoktan yıkılırdı.»

«Berlin de,» diye mırıldandı yaşlı polis.

Leamas, ansızın, «Bu gece bir adamım geçecek bu yana,» dedi.

«Bu noktadan mı?»

«Onu bu yana geçirmek çok önemli. Mundt'un adamları peşinde.»

Genç polis, «Duvarın hâlâ tırmanılabilen bölümleri var,» dedi.

«Öyle biri değil. Blöf yaparak geçecektir; kâğıtları var, eğer kâğıdın bir değeri kalmışsa. Bir de bisikleti.»

Barakada yalnızca yeşil kenarlı bir okuma lambası vardı, ancak ışıldakların parıltısı ayışığı gibi dolduruyordu içerisini. Karanlıkla birlikte sessizlik de çökmüştü. İşitilmekten korkuyorlarmış gibi konuşuyorlardı. Leamas pencereye gidip bekledi. Önünde yol, yolun iki yanında da Duvar uzanıyordu. Asmolen bloklardan ve dikenli tellerden yapılmış, ucuz sarı lambalarla aydınlatılan pis ve çirkin bir şey. Bir toplama kampı sahnesinin arka perdesi gibi. Duvarın doğusunda ve batısında Berlin'in yeniden inşa edilmemiş kesimleri yer alıyordu.

Lanet kadın ve onun hakkında yalan söyleyen aptal Karl, diye düşündü Leamas. Dünyanın her yanındaki ajanlar gibi eksik bilgi vererek yalan söylemişti o da. Onlara izlerini örtmeyi, sahtekârlık yapmayı öğretirdin ve ilk iş olarak seni aldatırlardı. Kadını yalnızca bir kere çıkarmıştı ortaya; geçen yıl Schürzstrasse'deki yemekten sonra. Karl o sırada önemli bir iş becermişti ve Kontrol kendisiyle tanışmak istemişti. Kontrol başarıları hiç kaçırmazdı. Birlikte yemek yemişlerdi Leamas, Kontrol ve Karl. Karl böyle şeylere bayılırdı. Tertemiz, pırıl pırıl, şapkası elinde, saygılı bir halde kiliseye giden bir çocuk gibi çıkıvermişti ortaya.

Kontrol adamın elini beş dakika kadar sıkmıştı. «Seninle gurur duyduğumuzu bilmeni isterim. Karl.» Leamas onlara bakarken bu bize yılda fazladan iki yüz sterline patlayacak, diye düşünmüştü.

Yemek bitince Kontrol yine ellerini sıkmış, önemli bir tavırla başını sallamış, yaşamını biraz da başka bir yerde tehlikeye atması gerektiğini ima ederek şoförlü arabasına binmiş, gitmişti. Karl gülmüştü arkasından, Leamas da gülmüştü. Sonra hâlâ

Kontrol'a gülerek şampanyalarını bitirmişlerdi. Daha sonra da Alter Fass'a gitmişlerdi. Gitmeleri için Kari ısrar etmişti. Elvira kendilerini orada bekliyordu. Çelik gibi sert, kırk yaşlarında bir sarışın...

«Benim en iyi sakladığım sırrım bu, Alec,» demişti Kari. Leamas çok kızmıştı. Sonradan epey tartışmışlardı.

«Ne kadar biliyor? Kim bu? Nasıl tanıştın onunla?» Ama Kari suratını asıp konuşmamıştı. Sonra da her şey berbat gitmişti. Leamas buluşma yerlerini ve parolaları değiştirmeye çalışmıştı. Ama Karl bundan hiç hoşlanmamıştı. Bunun gerisinde ne yattığını biliyordu ve hiç hoşlanmıyordu.

«Kadına güvenmiyorsan bile çok geç artık,» demişti. Leamas da onun ne demek istediğini anlayıp susmuştu. Ama ondan sonra daha dikkatli davranmış, Karl'a daha az şey açıklamış, casusluk tekniğinin hokus pokuslarından daha çok yararlanmaya bakmıştı. Ve işte şimdi de kadın orada, arabadaydı, güvenli evi ve her şeyi biliyordu. Leamas bir daha hiçbir ajana güvenmemek için bir kez daha yemin etti.

Telefona gidip evinin numarasını çevirdi. Frau Martha çıktı karşısına.

«Dürer sokağında konuklarımız var,» dedi Le-amas. «Bir kadınla bir erkek.»

«Evliler mi?»

«Eh, öyle sayılır.» Kadın gülerken kapattı telefonu Leamas. Tam o anda polislerden biri döndü.

«Bay Thomas! Çabuk!» Leamas gözetleme penceresine koştu.

«Bir erkek, Bay Thomas,» diye fısıldadı genç polis. «Bisikletli.» Leamas dürbünü aldı.

Karl'dı bu, o kadar uzaktan bile belliydi savaştan kalma eski bir asker yağmurluğuna sarılı vücudu. Başardı, diye düşündü Leamas, başarmış olmalı. Belge kontrolundan geçti, şimdi yalnızca döviz ve gümrük kontrolları kaldı. Leamas, Karl'ın bisikletini parmaklığa dayayıp gümrük barakasına doğru yürümesine baktı. Aman sakın aşırıya kaçayım deme diye düşündü. Karl sonunda barakadan çıktı, engelin başındaki adama neşeyle elini salladı. Kırmızı beyaz boyalı sopa ağır ağır yükseldi. Başarmıştı, kendilerine doğru geliyordu. Şimdi yalnızca yolun ortasındaki Vopo kalmıştı, sonra da sınır çizgisi ve güvenlik.

Karl tam o anda bir ses duyar, bir tehlike hisseder gibi oldu. Omuzu üzerinden geri baktı, gidonun üzerine eğilerek çılgınlar gibi pedalları çevirmeye başladı. Önünde hâlâ köprü üstündeki o tek nöbetçi vardı. O da dönmüş kendisine bakıyordu. Beklenmedik bir anda ışıldaklar birden yanıverdi. Karl şimdi arabanın farlarına yakalanmış bir tavşan gibiydi. Bir siren sesi duyuldu, ardından da sert sesle verilen emirler. Leamas'ın önündeki iki polis hemen dizüstü çökerek kum torbalarının arasından karşıya bakmaya başladılar. Bir yandan da silahlarını otomatik atış durumuna getirmişlerdi.

Doğu Alman nöbetçisi kendi sektörüne doğru ateş etti. Birinci kurşun Karl'ı öne, ikincisi arkaya fırlatmıştı sanki. Ama her nasılsa hâlâ bisiklet üstündeydi ve hâlâ hareket ediyordu. Nöbetçinin yanından geçerken adam ateş etmeyi sürdürüyordu. Kari birden boş bir çuval gibi yere yuvarlandı, bulundukları yerden bisikletin

devrilirken çıkardığı gürültüyü duydular. Leamas onun ölmüş olmasını diledi Tanrıdan.

SİRK

Leamas, Templehof Havaalanı pistinin altında yokolmasını seyrediyordu.

Aslında herhangi bir şeyi öylesine enine boyuna düşünen, filozof yanı ağır basan bir insan değildi. Defterden silindiğini biliyordu — bundan sonra birlikte yaşayacağı bir yaşam gerçeğiydi bu. Ölüm ya da kanser gibi. Şimdi ile eskisi arasındaki boşluğun üzerine bir köprü kurmak için hiçbir hazırlık yapılamayacağını da bilmekteydi. Günün birinde ölümü karşılayacağı gibi karşılıyordu başarısızlığı yalnız yaşamaya alışkın bir insanın alaycı güvenikliği ve cesareti ile. Çok kimseden uzun sürmüştü meslek yaşantısı, şimdi de yenik düşmüştü artık. Bir köpeğin dişleri sağlam kaldığı sürece yaşadığı söylenirdi; kendisinin de dişleri çekilmişti şimdi. Ve dişlerini çeken de Mundt olmuştu.

On yıl önce öteki yolu seçebilirdi — Cambridge Meydanındaki resmi binada masabaşı işleri de vardı ve Leamas bunlardan birini isteyip yaşlanıncaya kadar orada kalabilirdi. Ama Leamas'ın yapısı buna uygun değildi. Leamas'dan hükümetin çıkarlarını korumak ve kuramsal alanda çalışmak için eylem yaşantısını bırakmasını istemek, bir jokeyin bahis toplayıcısı olmasını istemekten farksız olurdu. Kendisi Berlin'de kalmıştı, Personel'in, dosyasını her yılın sonunda yeniden gözden geçirilmek üzere işaretlediğini bile bile hem de. İnatçıydı kararlıydı, verilen talimatı önemsemezdi, her an bir fırsatın çıkıvereceğine inanırdı. Haberalma işinin tek bir ahlâk yasası vardır: iş, sonuca göre değerlendirilir. Whitehall züppeleri bile bu yasaya saygı gösterirlerdi. Leamas da epey sonuç elde etmişti. Mundt gelene kadar...

Mundt'un başına iş açacağını o kadar erkenden anlaması da garipti doğrusu.

Kırk iki yıl önce Leipzig'de doğmuştu Hans Dieter Mundt. Leamas onun dosyasını, dosyanın iç kapağındaki fotoğrafını görmüştü. Sarı saçlar altında bomboş ve sert bir yüz; Mundt'un Alman Gizli Servisi Abteilung'da ikinci adam olarak yükselişini ve operasyon bölümü başına getirilmesini de ezbere biliyordu. Mundt, kendi bölümünde bile nefret edilen bir kişiydi. Leamas bunu o yandan kaçıp gelenlerden ve SED Prezidyumunun bir üyesi olarak Mundt ile güvenlik komitelerinde birlikte çalışmış olan Riemeck'den öğrenmişti. Riemeck Mundt'tan korkardı. Bunda haklıydı da, çünkü daha sonraları Mundt adamı öldürmüştü.

Mundt 1959'a kadar Abteilung'un küçük bir görevlisi olarak Londra'da, Doğu Alman Çelik Heye-tindeydi. iki ajanını öldürdükten sonra aceleyle Almanya'ya dönmüş ve bir yıl kadar ortalıkta görünmemişti. Sonra ansızın Abteilung'un Leipzig merkezinde özel görevler için para, araç gereç ve personel sağlamakla görevli bir komitenin başkanı olarak ortaya çıkmıştı. O yılın sonlarına doğru Abtei-lung içinde büyük bir iktidar mücadelesi olmuştu. Sovyet bağlantı subaylarının sayısı ve etkinlikleri azaltılmış, eski tüfeklerden pek çoğuna ideolojik nedenlerle işten el çektirilmişti. Üç kişi çıkmıştı ortaya: karşı casusluk başkanı Fiedler, Mundt'un görevini devralan Jahn ve kırk bir yaşında büyük ödülü —harekât başkan yardımcısı— kazanan Mundt. Hemen ardından da yeni biçim çalışma başlamıştı. Leamas'ın ilk kaybettiği ajan bir kızdı. Kurye olarak kullanılan küçük bir ajan. Batı Berlin'de bir sinemadan çıkarken öldürülmüştü. Polis katili bulamamış, Leamas da ilk başlarda bu olayı kızın işiyle ilgisiz olarak kabul etmişti. Bir ay sonra Dres-den'de bir demiryolu işçisi, Peter Guillam'ın örgütünden eski bir ajan, demiryolu kenarında öldürülmüş olarak bulunmuştu. Leamas bunun bir rastlantı olmadığına emindi artık. Bunun ardından Leamas'ın denetimindeki başka bir örgütün iki ajanı tutuklanmış ve ölüme mahkûm edilmişlerdi. Acımasızcasına ve sinirlerini yıpratana kadar böyle devam etmişti, bu.

Şimdi de Karl'ı öldürmüşlerdi ve Leamas, Berlin'i geldiği gibi terkediyordu: elinde metelik edecek tek bir ajan olmadan. Mundt

kazanmıştı.

Leamas kır saçları kısa kesilmiş, bir yüzücü vücuduna sahip çok güçlü bir adamdı. Gücü sırtının ve omuzlarının yapısıyla ellerinin ve parmaklarının küt biçiminden de anlaşılırdı.

Her şeye olduğu gibi giyim kuşama da ancak yararcı açıdan bakardı. Genellikle taktığı gözlüğü bile çelik çerçeveliydi. Giydiği elbiselerin çoğu suni elyaftan yapılmıştı, hiçbirinin yeleği yoktu. Kolları kendiliğinden düğmeli olan Amerikan tipi gömlekleri ve lastik tabanlı süet ayakkabıları yeğlerdi.

Yüzü adeleli ve yakışıklıydı, ince olan ağzının kenarlarında inatçılığını belirten bir çizgi seçilirdi. Gözleri küçük ve kahverengiydi; İrlandalı derlerdi kendisi için. Ama Leamas'ı belirli bir yere oturtmak olanaksızdı. Bir Londra kulübüne girecek olsa kapıcı kendisini üye sanıp yanılmazdı kuşkusuz, bir Berlin gece kulübünde ise genellikle hemen en iyi masayı verirlerdi. Parasını korumasını bilen, hır çıkarabilen ve pek de centilmen denilemeyecek bir adam olduğu izlenimini yaratırdı.

Hostes, erkeği ilginç bulmuştu. Adamın Kuzey İngiltereli ve zengin olduğunu tahmin etmişti. Yer açısından doğru bir tahmin olabilirdi bu, ama ikincisi hedeften çok uzağa düşmüştü. Elli yaşlarında olarak tahmin etmişti ki, bu da doğruydu. Bekâr olduğu tahmini ise yarı doğruydu. Uzun yıllar önce bir boşanma geçmişti başından ve şimdi bir yerlerde aylıklarını kentte garip bir özel bankadan alan daha yirmi yaşına varmamış çocukları vardı.

«Bir viski daha isterseniz biraz acele edin,» dedi hostes. «Yirmi dakikaya kadar Londra'ya iniyoruz.»

«Bu kadarı yeter.» Leamas kıza bakmadı bile. Pencereden kentin yemyeşil kırlarını seyrediyordu.

Havaalanında kendisini karşılayan Fawley arabayla Londra'ya götürdü.

«Kontrol, Karl konusunda epey öfkeli,» dedi yan gözle Leamas'a bakarak. Leamas başını salladı.

«Nasıl oldu?» diye sordu Fawley.

«Vuruldu. Mundt.»

«Öldü mü?»

«Sanırım. Ölmesi kendisi için daha iyi. Az daha başarıyordu. Acele etmemeliydi. Emin olamazlardı. Abteilung kontrol noktasına ona geçiş izni verildikten sonra geldi. Sireni çaldılar, bir Vopo sınıra yirmi metre kala ateş etti. Yerde bir an kıpırdadıktan sonra hareketsiz kaldı.»

«Zavallı.»

«Evet öyle.»

Fawley, Leamas'ı sevmezdi. Leamas da bunu biliyor idiyse hiç aldırış etmiyor görünüyordu. Faw-ley kulüplere üye olan, üye olduğu derneklerin kravatlarını takan, sporculuğun erdemlerini savunan bir insandı. Leamas'ı kuşkulu bir tip olarak görüyordu. Leamas da onun aptalın biri olduğu fikrindeydi.

«Hangi bölümdesin?» diye sordu Leamas.

«Personel.»

«Memnun musun?»

«Çok zevkli.»

«Ben şimdi ne olacağım? Rafa mı kaldıracaklar?»

«Bırak da bunu sana Kontrol söylesin, ahbap».

«Sen biliyor musun?»

«Elbette.»

«Neden sen söylemiyorsun peki?»

«Kusura bakma, ahbap.» Leamas öfkesini tutamayacak bir hale gelmişken Favvley'in büyük bir olasılıkla yalan söylemekte olduğunu hatırladı.

«Peki, hiç olmazsa bir şey söyle,» dedi. «Londra'da kendime oturacak bir yer arayacak mıyım?»

Favvley kulağını kaşıdı. «Sanmıyorum.»

«Sanmıyorsun ha? Tanrıya şükürler olsun.»

Cambridge Meydanının kenarında bir park saati dibinde park ettiler arabayı. Birlikte içeri girdiler.

«Kimliğin yok, değil mi? Öyleyse bir kâğıt dolduracaksın, ahbap.»

«Ne zamandan beri kimliğe ihtiyaç duyuluyor burada? McCall beni anasından iyi tanır.»

«Yeni uygulama bu. Sirk giderek genişliyor artık.»

Leamas cevap vermeden başıyla McCall'u selamladı ve kimlik falan göstermeden asansöre bindi.

Kontrol, kemiklerini yoklayan bir doktor gibi neşeyle kavradı Leamas'ın elini.

«Çok yorgun olmalısın, otur,» dedi. Aynı sıkıcı ses, aynı hava.

Leamas, üzerinde bir su kabı olan elektrik sobasının karşısındaki iskemleye oturdu.

«Hava epey soğuk, değil mi?» Kontrol ateşin karşısında ellerini oğuşturuyordu. Siyah ceketinin altında eski bir kahverengi hırka

vardı. Leamas,

Kontrol'un karısını hatırladı birden. Kocasının Kömür işletmeleri yönetim kurulunda olduğunu sanan Mandy adında aptal bir kadın. Hırkayı o örmüş olmalıydı.

«Hava kuru da ondan,» dedi Kontrol. Masası üstündeki düğmelerden birine bastı. «Birer kahve içelim. Ginnie izinli, o yüzden işler iyi gitmiyor burada. Bana yeni bir kız verdiler.» Kontrol, Leamas'ın hatırladığından daha kısa boyluydu. Bunun dışında hiç değişmemişti; aynı sahte ilgisizlik havası, aynı görüşler, aynı hava cereyanından korku. Leamas'ın deneylerinden fersah fersah uzak olan bir formüle göre saygı gösterisi. Kontrol masadan bir paket sigara çıkartıp Leamas'a tuttu.

«Bunların daha pahalılaştığını göreceksin.» Lea-mas başını salladı. Kontrol, paketi cebine yerleştirip yerine oturdu.

Bir sessizlik oldu, sonra, «Riemeck öldü,» dedi Leamas.

«Evet öyle,» diye cevap verdi Kontrol, sanki Leamas önemli bir noktayı vurgulamış gibi. «Çok yazık oldu. Çok... Onu o kız ele verdi sanırım... Elvira mıydı adı?»

«Bence de öyle oldu.» Leamas, Elvira'yı nasıl bildiğini soracak değildi.

«Mundt da öldürttü,» diye Kontrol devam etti.

«Evet.»

Kontrol yerinden kalkıp odanın içinde bir küllük arandı. Bir tane bulup iskemlelerinin arasına yere koydu.

«Neler hissettin? Yani Riemeck vurulduğu zaman demek istiyorum. Olayı gördün, öyle değil mi?»

Leamas omuzlarını silkti. «Çok sıkıldım.»

Kontrol başını yana eğip gözlerini yumar gibi yaptı. «Daha başka şeyler de hissetmiş olmalısın. Bozulmuştun herhalde. Bu daha doğal bir şey.»

«Bozulmuştum elbette. Bu durumda kim bozulmaz ki?»

«Bir insan olarak hoşlanır miydin Riemeck'-aen?»

«Sanırım. Bunu deşmekte bir yarar yok ama.»

«Rıemeck vurulduktan sonra ne yaptın, geceyi nasıl geçirdin?»

«Ne oluyor burada?» diye Leamas birden sesini yükseltti. «Ne demek istiyorsunuz?»»

«Rıemeck sonuncusuydu.» dedi Kontrol. «Bir dizi ölümün sonuncusu. Yanlış hatırlamıyorsam her şey Wedding'de, sinemadan çıkarken vurulan kızla başladı. Sonra Dresden'deki adam ve Jena'daki tutuklamalar. Paul, Viereck ve Landser... hepsi öldüler. Son olarak da Riemeck.» Küçümser gibi gülümsedi. «Büyük bir insan kaybı bu. Artık yeter deyip demediğini merak etmiştim.»

«Ne demek istiyorsunuz?»

«Yoruldun mu yani... tükendin mi...» Uzun bir sessizlik oldu.

«Bu size kalmış bir şey,» dedi Leamas sonunda.

«Sempatisiz yaşamak zorundayız, değil mi? Bu, olanaksız ama. Bu sertliği bir oyun olarak oynuyoruz birbirimize, ama gerçekte hiç de böyle değiliz. Yani insan hep soğukta kalamaz... bir an gelir soğuktan gelmek gerekir, öyle değil mi? Ne demek istediğimi anlıyor musun?»

Anlıyordu Leamas. Rotterdam dışındaki uzun yolu görüyordu, kum tepelerinin arasından uzanan yolu, üzerindeki mülteci kalabalığını, millerce ötedeki küçük uçağı. Mülteciler durup uçağa

bakıyorlardı; uçak üzerlerine geliyordu, bomba yağdırıyordu kum tepelerinin arasındaki dümdüz yola... karışıklık, anlamsız bir cehennem.

«Böyle konuşmaya devam edemem, Kontrol,» dedi sonunda. «Benden ne istediğini söyle.»

«Senin bir süre daha soğukta kalmanı istiyorum.» Leamas hiçbir şey söylemeyince adam devam etti. «Benim anladığım kadarıyla bizim İşimiz bir tek varsayım üzerine kurulmuştur. Biz hiçbir zaman ilk saldıran olmayacağız. Bunu haklı buluyor musun?»

Leamas başını salladı. Konuşmamak için her şeyi yapardı.

«Böylece bizler hoş olmayan şeyler yaparız, ama hep *savunmadayız.* Bence bu doğru bir tutum işte. Burada ve başka yerlerde insanların geceleri yataklarında rahatça uyumaları için hoş olmayan şeyler yaparız. Aşırı romantik mi bu? Kuşkusuz zaman zaman çok kötü şeyler yaptığımız da olur.» Kontrol bir okul çocuğu gibi sırttı. «İşin ahlaksal yanını değerlendirmeye gelince de, dürüst olmayan kıyaslamalara gireriz; ne de olsa, bir tarafın idealleri ile öteki tarafın yöntemleri aynı terazide tartılmaz değil mi?»

Leamas ipin ucunu kaybetmişti. Adamın bıçağı sokup çevirmeden önce uzun uzun saçmaladığını duymuştu, ama buna bugüne kadar tanık olmuş değildi.

«Oysa ideali idealle, yöntemi yöntemle kıyaslamak gerek. Savaştan bu yana hem bizim, hem de rakiplerimizin yöntemleri hemen hemen aynı oldu bence. Hükümetin *politikası* daha insancıl diye rakiplerinden daha acımasız olamazsın, değil mi?» Kendi kendine güldü Kontrol. *«Asla* olamaz bu.»

Tanrım, bu iş lanet bir papazın yanında çalışmaktan da beter, diye düşündü Leamas. Ne yapmak istiyor bu herif?

«işte bunun için Mundt'dan kurtulmaya çalışmak gerek,» diye Kontrol devam etti. Sinirli bir halde kapıya döndü. «Bu kahve de nerede kaldı?»

Kontrol gidip kapıyı araladı, dış odadaki kızlardan biriyle konuştu. Yerine dönerken, «Bir punduna getirip ondan kurtulmanın çaresini bulmalıyız,» dedi.

«Neden ama? Doğu Almanya'da kimse kalmadı ki. Biraz önce siz de söylediniz... Riemeck sonuncuydu. Koruyacak kimsemiz kalmadı ki.»

Kontrol oturup bir süre konuşmadan ellerine baktı.

«Bu tümüyle doğru değil, ama seni ayrıntılarla sıkmak doğru olmaz sanırım.»

Leamas omuzlarını silkti.

«Casusluktan sıkıldın mı artık?» diye sordu Kontrol. «Soruyu tekrarlarsam şimdiden" özür dilerim. Burada anladığımız bir şeydir bu. Uçak mühendisleri gibi... maden yorgunluğu, sanırım onların kullandıkları terim. Sıkıldıysan söyle.»

Leamas o sabahki uçak yolculuğunu hatırladı.

«Eğer böyle bir durum varsa Mundt'un gereğine bakmanın başka bir yolunu buluruz. Ben alışılmışın dışında bir şey düşünüyordum.»

Kız kahveleri getirdi. Tepsiyi sehpaya bırakıp iki fincan doldurdu. Kontrol o odadan çıkana kadar bekledi.

Kendi kendine konuşurmuş gibi, «öyle aptal bir kız ki,» diye söylendi. «Bu günlerde işe yarar birini bulamamalarına şaşmamak elden gelmiyor. Ginnie böyle zamanlarda tatile çıkmasa bari.» Bir süre kahvesini karıştırdı.

«Biz Mundt'u gözden düşürmek istiyoruz. Çok içer misin sen? Viski falan?»

Leamas, Kontrol'a alışkın olduğunu sandığını düşünüp şaştı.

«Biraz içerim. Çok kimseden biraz fazla belki de.»

Kontrol anlayışla salladı başını. «Mundt hakkında neler biliyorsun?»

«Bir katil. Bir iki yıl önce Doğu Alman Çelik Heyeti ile birlikte buradaydı. O zaman bir danışmanımız vardı: Maston.»

«Evet öyle.»

«Mundt da bir ajan çalıştırıyordu. Bir dışişleri yetkilisinin karısını. Onu öldürdü.»

«George Smiley'i öldürmeye çalıştı. Kadının kocasını da öldürmüştü. Çok zevksiz bir insan. Eski Hitler Gençliği falan. Öyle entellektüel bir komünist değil. Soğuk savaş uygulayıcısı.»

«Bizler gibi,» dedi Lepmas kupkuru bir sesle.

Kontrol gülümsedi. «George Smiley olayı iyi biliyordu. Artık bizimle çalışmıyor, ama onu bulup deliğinden çıkarman gerekecek sanırım. Onyedinci Yüzyıl Almanyası konusunda araştırmalar yapıyor. Chelsea'da, Sloane Meydanının hemen arkasında Byvvater Sokağında oturuyor. Neresi olduğunu biliyor musun?»

«Evet.»

«Guillam da o olayda çalışmıştı. O da birinci katta Uydu Dört'de. Korkarım senin günlerinden bu yana epey değişiklik oldu burada.»

«Evet öyle.»

«Bir iki gün onlarla birlikte ol. Onlar benim ne düşündüğümü biliyorlar. Sonra haftasonu benimle kalırsın. Karım hasta olan annesinin yanına gitti. Korkarım ikimiz yalnız olacağız.»

«Teşekkür ederim, memnun olurum.»

«O zaman rahat rahat konuşuruz. Bu işten epey para kazanabilirsin gibime geliyor. Elde ettiğin her şey senin olacak.»

«Teşekkür ederim.»

«Ama *gerçekten istiyorsan* yani... zihni yorgunluk falan yok, değil mi?»

«Bütün iş Mundt'un öldürülmesiyse, bir sorun yok.»

«Gerçekten öyle mi düşünüyorsun?» Kontrol bir süre baktı Leamas'ın yüzüne. «Evet, sanırım öyle düşünüyorsun. Ama bunu söylemek *zorunda olduğunu* sanmamalısın. Bizim dünyamızda nefret ve iç bulantısı kalır, bir daha kimseyi acıya boğmayı istemezsin. Özür dilerim ama. Karl Riemeck öldürüldüğünde duyguların bunlar değil miydi? Mundt'a nefret ya da Karl'a sevgi değil de, hareketsiz, uyumuş bir vücuda ağır bir darbe sanki... Bana bütün gece Berlin sokaklarında dolaştığını söylediler, öyle mi?»

«Biraz yürüdüğüm doğru.»

«Sabaha kadar mı?»

«Evet.»

«Elvira'ya ne oldu?»

«Tanrı bilir... Mundt'un gereğine bakmak İsterdim.»

«İyi... çok güzel. Ha, aklıma gelmişken söyleyeyim, burada eski dostlarınla karşılaşırsan, onlara bundan söz etmenin bir anlamı yok. Hatta... onlarla pek yakınlık kurmazsan daha iyi olur bence. Sanki

bizden çok kötü bir davranış görmüşsün gibi. İnsanın gideceği yola hemen çıkması daha doğru olur, öyle değil mi?»

ÇÖKÜŞ

Leamas'ın kızağa çekilmesi kimseyi şaşırtmamıştı. Berlin zaten yıllardır bir başarısızlıktı, diyorlardı. Ve birinin suçu üstlenmesi gerekiyordu. Üstelik adam operasyonlarda çalışamayacak kadar yaşlanmıştı. Bu işte insanın reflekslerinin profesyonel bir tenisçininkiler kadar sağlam olması gerekirdi. Leamas savaşta iyi işler başarmıştı, herkes biliyordu bunu. Norveç'te ve Hollanda'da sağ kalmayı becerebilmişti. Sonunda bir madalya vermiş ler ve serbest bırakmışlardı kendisini. Kuşkusuz daha sonra yeniden çağırmışlardı. Emekli aylığını böylece kaybetmiş olması çok yazıktı doğrusu. Muhasebe Bölümü, Elsie'nin kişiliğinde, bunu açıklayı-vermişti. Elsie, kantinde, zavallı Alec Leamas'ın, bu kesintili hizmet süresi nedeniyle yılda ancak 400 sterlin alabileceğini söylemişti. Kıza göre bu kural değiştirilmeliydi, hele zavallı Bay Leamas bu kadar hizmet verdikten sonra... Ama Maliye her an arkalarındaydı ve şimdi eskisi gibi rahat çalışamı-yorlardı. Ellerinden ne gelirdi ki? Maston'un başta olduğu o kötü günlerde bile durumları şimdi olduğundan iyiydi.

Yenilere, Leamas'ın eskilerden olduğu söyleniyordu: kan, cesaret, kriket ve lise fransızcası. Leamas'a haksızlıktı bu aslında; Almancayı da anadili gibi bilir, çok güzel felemenkçe konuşurdu, ayrıca kriketten de nefret ederdi. Ama üniversite diploması olmadığı doğruydu.

Leamas'ın sözleşmesinin bitmesine daha bir iki ay kaldığından süresini tamamlaması için Bankacılık Bölümüne getirdiler. Bankacılık, Muhasebeden farklı olup denizaşırı ödemelerle, ajanların ve operasyonların mali desteğiyle uğraşırdı. Çok gizli olmak gerekmeseydi Bankacılık'taki işlerden çoğu, acemi biri tarafından bile yapılabilirdi. Böy-lece bu bölüm de kısa bir süre sonra gömülecek olan üst düzey yöneticilerinin dinlenme yerlerinden biri olarak kabul edilmekteydi.

Leamas orada tohuma kaçmaya başladı.

Tohuma kaçma süreci aslında uzun olmasına rağmen Leamas'ın durumunda bu süre gerekmiyordu. Meslektaşlarının gözleri önünde şerefli bir şekilde kızağa çekilen bir insandan, herkese kin besleyen bir ayyaşa dönüşmesi iki ay bile sürmedi. Ayyaşlar arasında, özellikle ayık oldukları zaman ortaya çıkan, belirli bir budalalık vardır. Gözlem yeteneği olmayanların belirsizlik diye niteleyecekleri bir kopukluk... Leamas da bu duruma inanılmayacak kadar kısa bir sürede erişmişti. Ufak tefek sahtekârlıklar yapıyor, sekreterlerden birkaç kuruş ödünç alıyor, sonra da geri vermeyi unutuyordu. Geç gelip erken çıkıyor, her zaman dilinin ucunda bir şeyler dolandırıyordu. Meslektaşları ilk başlarda kendisine hoşgörülü davrandılar, belki de onun bu çöküşü ürkütmüştü kendilerini. Bizim de onlardan biri olacağımız korkusuyla sakatlardan, dilencilerden ve yatalaklardan ürktüğümüz gibi... Ama sonunda onun bu ihmalciliği, vahşi ve mantıksız kötü duyguları kendisinin tecrit edilmesine neden oldu.

Leamas'ın kızağa çekilmeye aldırış etmemesi çevresindekileri şaşırtmıştı. Tüm iradesi bir anda çökmüş gibiydi. Haberalma Örgütlerinde sıradan ölümlerin bulunduğuna inanmayan alımlı sekreter Leamas'ın böyle kısa bir süre içinde pejmürde bir insan haline dönüşmesi karşısında çok şaşırmışlardı. Leamas görünüşüne hiç dikkat etmiyor, çevresine metelik vermiyor, genellikle alt düzey memurlarının yemek yedikleri kantinde yemeğini yiyordu. Durmadan içtiği de açıkça belli oluyordu. Zamanından önce çalışma güçleri ellerinden alınmış o zavallı insanlar sınıfına katılmıştı artık... suya girmeleri yasak olan yüzücüler ya da sahneye ayak basmaları yasaklanmış oyuncular arasındaydı bundan sonra yeri.

Kimi Berlin'de bir yanlışlık yaptığını söylüyordu; bu yüzden örgütü dağıtılmıştı. Ama gerçeği bilen tek kişi yoktu içlerinde. Ama herkes ona karşı gereksiz bir sertlik gösterildiğinde fikir birliğine varmıştı. Hatta iyilikseverliğiyle tanınmamış Personel Bolumu bile böyle düşünmekteydi. Yanlarından geçerken, geçmişin bir atletini

gösterirmiş gibi, adamı gizlice işaret ederler, «işte Leamas,» derlerdi. «Berlin'de yanlış bir iş yaptı. Bu hale düşmüş olması ne kadar da acı!».

Ve bir gün ortalıktan kayboldu Leamas. Kimseye, hatta anlaşıldığı kadarıyla Kontrol'a bile veda etmemişti. Şaşırtıcı bir şey değildi bu. Servisin yapısında öyle görkemli veda ziyaretleri ve altın saat armağanları falan yoktu, ama yine de bu stan-dardlara rağmen Leamas'ın ansızın çıkıp gitmesi pek doğal karşılanmadı. Tahmin edildiğine göre sözleşme süresi de tam olarak bitmemişti. Muhasebe Bölümünden Elsie'nin sunacak bir iki bilgi kırıntısı vardı: Leamas aylığının geri kalan bölümünü nakit olarak çekmişti. Kıdem tazminatı ay sonunda ödenecekti, ama bu da dört rakamlı bir şey değildi. Ulusal Sigorta kartı gönderilmişti. Personelin elinde adamın bir adresi vardı kuşkusuz, ama Elsie bunu açıklayamazdı. Personel Bölümünden böyle bir şey yapması beklenmezdi zaten.

Sonra para konusu gündeme geldi. Her zaman olduğu gibi kaynağı bilinmeyen bir sızıntıya göre Leamas'ın ortadan ansızın yokolması ile Bankacılık Bölümünün hesaplarındaki bir düzensizliğin ilişkili olduğu söyleniyordu. Epey yüklü bir para kayıptı (telefon santralında çalışan mavi saçlı bir hanımın deyimiyle hem de dört rakamlı bir para). Paranın tamamına yakın bir kısmını ele geçirmişler ve Leamas'ın emeklilik aylığına haciz koymuşlardı. Diğerleri ise buna inanmıyorlardı. Alec kasayı soymak istediyse, bunu Merkez kasasıyla oynamadan da yapmasını çok iyi bilir, diyorlardı. Böyle bir şeyi yapmaz demiyorlar da, daha iyisini yapabilirdi, diyorlardı. Ama Leamas'ın bu yanı ile pek etkilenmeyenler onun aşırı içmesini, ayrı bir evin masraflarını üstlenmesini, ülke içi ve dışı gelirleri arasındaki büyük farkı ve en önemlisi günleri sayılı olan bir insanın böyle büyük paraların elinden geçeceği bir bölüme verilmesinde karşısına çıkacak kışkırtmaları belirtmekteydiler. Herkesin fikir birliğinde olduğu bir nokta vardı: Alec gerçekten ellerini kasaya daldırmışsa sonu geldi demekti. Yeniden İşe Yerleştirme Bölümü kendisiyle ilgilenmez, Personel Bölümü de referans vermezdi artık. Zimmet, Personelin hiç unutturmadığı ve kendilerinin de unutmadığı bir suçtu. Alec'in Servis'i

soymuş olduğu eğer gerçekse, Personel Bölümünün öfkesini ömrünün sonuna kadar sırtında taşıyacak demekti. Personel bir kefen parasını bile esirgeyecekti ondan.

Gidişinin üstünden bir iki hafta geçtikten sonra artık Leamas'la ilgilenen kalmamıştı. Eski arkadaşları ondan uzak durmaları gerektiğini öğrenmişlerdi. Leamas, içi kin dolu sıkıcı bir insan olmuştu şimdi. Durmadan Servis'e ve onu yönetenlere saldırıyor, onların işleri bir kent kulübü gibi yürüttüklerini söylüyordu. Amerikalılara ve gizli servislerine saldırma fırsatını da hiç kaçırmıyordu. Abteilung'-dan söz bile etmiyor denilebilirdi. Ajan ağını açığa vuranların Amerikalılar olduğunu imâ eden sözler söylüyordu. Bir saplantı olmuştu bu. Kendisini avutmaya çalışmak yararsızdı, bu yüzden onu tanıyanlar, hatta belirli bir sınır içinde sevenler bile adamı defterlerinden silmişlerdi artık. Leamas'ın gitmesi suda çok hafif bir dalgalanma yaratmıştı; mevsimlerin geçişi ve değişik rüzgârların esmesiyle de tümüyle unutuldu gitti.

Leamas'ın oturduğu daire küçük ve bakımsızdı. Pencereden üç taş deponun arkası görülüyordu. Depolardan birinin üstünde bütün gece kavga eden ve gündüzleri de akşama kadar halı döven bir İtalyan ailesi oturmaktaydı. Leamas'ın odalarına renk katacak bir eşyası yoktu. Çıplak ampulleri örtmek için birkaç kâğıt abajurla yatağına serecek bir iki çarşaf almış, gerisi için malsahibinin verdikleriyle yetinmişti: çiçekli perdeler, iplik iplik olmuş halılar, hantal mobilyalar. Saate bir şilin atınca sıcak su da elde edebiliyordu.

Bir işe ihtiyacı vardı Cebinde beş parası yoktu. Bu yüzden zimmet hikâyeleri doğru olabilirdi. Servis'in anlaşma önerileri ise pek sudan ve uygunsuzdu. Bir sınai yapıştırıcı üretici firması, onun yönetici ve personel yardımcısı görevine olan teklifini ilgiyle karşılamıştı. Servis'in verdiği yetersiz referansı pek önemsemeden yılda altı yüz sterlin veriyorlardı. Leamas orada bir hafta çalıştı. Bir hafta içinde çürümüş balık kokusu üstüne başına, saçlarının diplerine yerleşmişti. Ne kadar yıkansa kokuyu üzerinden atamıyordu. Sonunda saçlarını sıfır numara kestirip en iyi iki takım elbisesini çöpe atmak zorunda

kaldı. Bir hafta da evkadınlarına ansiklopedi satmak için uğraştı. Ancak kendisi evkadınlarının alıştıkları ya da beğendikleri bir tip değildi. Ne ansiklopedilerini istiyorlardı, ne de kendisini. Leamas her gece koltuğunun altında kitaplarıyla dönüyordu evine. Bir hafta sonra şirkete telefon edip bir takım bile satamadığını bildirdi. Adamlar bu duruma hiç de şaşmadan eğer kendi namlarına çalışmayacaksa, anlaşmalarına göre örnek takım geri getirmesi gerektiğini söyleyip kapattılar telefonu. Leamas öfkesinden kitapları telefon kulübesinde bıraktığı gibi doğruca bir meyhaneye gitti ve yirmi beş şiline iyice sarhoş oldu. Oysa içkiye ayıracak kuruşu bile yoktu. Kendisine asılan bir kadına bağırdığı için meyhaneden atıldı sonra. Bir daha oraya gelmemesini de söylediler. Ama aradan bir hafta geçince olayı unutmuşlardı bile. Leamas artık orada tanınmaya başlamıştı.

Başka yerlerde de tanınmaya başlamıştı bu pejmürde adam. Havadan sudan hiç söz etmezdi, kadın olsun erkek olsun bir dostu yoktu. Hatta hayvanlar arasında bile yoktu dostu. Başının dertte olduğunu, karısından kaçtığını düşündüler. Hiçbir şeyin fiyatını bilmiyor, kırk kere söylense bile hatırlamıyordu. Bozukluk para aradığında eliyle ceplerini dışardan yokluyordu. Hiç sepet taşımaz, hep kesekâğıdı satın alırdı. Onu sevmiyorlardı, ama yine de bu acımalarına engel değildi. Haftasonları tıraş olmadığı ve gömlekleri hep buruşuk olduğu için pis bir adam olduğunu da düşünmekteydiler. Sudbury Caddesinden Bayan McCaird adında biri haftada bir gider, evini temizlerdi, ama sonunda adamdan bir tek iyi bir söz duymadığı için o do bıraktı işi. Kadın mahalle esnafının kredi talebi ile karşılaşmaları durumunda iyi bir kaynaktı oysa. Bayan McCaird, Leamas'a kesinlikle veresiye verilmemesini öneriyordu. Adam bir mektup bile almamıştı bunca zaman içinde. Önemli bir şeydi bu. Evinde birkaç kitap vardı, hiç resim yoktu. Kitaplardan biri galiba müstehcendi ama yabancı bir dilde yazılmış olduğundan kadın bundan pek emin değildi. Adamın ufak bir geliri olmalıydı, kadının düşüncesine göre bu gelir de çok yakında kurumak üzereydi. Perşembe günleri Sosyal Yardım aldığı biliniyordu. Baysvvater mahallesi yeteri kadar uyarılmıştı.

Bayan McCaird adamın durmadan içtiğini de söylemişti. Barmen de doğrulamıştı bunu. Barmenler ve temizleyici kadınlar müşterilerine kredi sağlamazlar, ama kredi sağlayanlar için onların bilgileri çok değerlidir.

LİZ

Leamas sonunda kütüphanedeki işe girdi, iş Bulma Kurumu her perşembe işsizlik parasını almaya gittiğinde aynı işi öneriyor, ama o da reddediyordu.

«Aslında bu size göre bir iş değil,» dedi Bay Pitt. «Ama parası iyi ve eğitim görmüş bir insan için iş kötü sayılmaz.»

«Nasıl bir kütüphane?» diye sordu Leamas.

«Baysvvater Psişik Araştırmalar Kütüphanesi. Bir vakıf. Binlerce cilt kitap var. Yeni bir bağış daha yapıldı. Bir yardımcıya ihtiyaçları var.»

Leamas parasıyla iş kâğıdını aldı. «Garip insanlardır,» diye devam etti Bay Pitt. «Ama siz de zaten orada kalıcı değilsiniz, değil mi? Bir denemek yararlı olur.»

Garip olan Pitt idi aslında. Leamas onu daha önce bir yerde gördüğünden emindi. Savaş sırasında, Servis'te.

Kütüphane bir kiliseyi andırıyordu, çok da soğuktu, iki uçtaki kara yağ sobaları ortalığa bir parafin kokusu yayıyordu. Odanın ortasında, tanık bölmesi gibi bir yerde kütüphaneci Bayan Crail oturmaktaydı.

Leamas bir kadının emrinde çalışacağını hiç düşünmemişti, iş Bulma Kurumunda kimse de bu konuda bir şey söylemiş değildi.

«Yeni yardımcınızım.» dedi. «Adım Leamas.»

Bayan Crail, çirkin bir sözcük duymuşçasına kaldırdı başını. «Yardım mı? Ne demek istiyorsunuz?»

«iş Bulma Kurumundan. Bay Pitt.» Leamas kadının önüne itti kurumdan verdikleri kâğıdı. Kadın kâğıdı alıp inceledi.

«Siz Bay Leamas'sınız.» Bu, bir soru değil gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışan bir soruşturmanın başlangıcıydı. «İş Bulma Kurumundan geliyorsunuz.»

«Hayır, İş Bulma Kurumu beni size gönderdi. Bir yardımcıya ihtiyacınız olduğunu söylediler.»

«Anlıyorum.» Taş gibi bir gülümseme.

Tam o anda telefon çaldı. Kadın telefonu açar açmaz birisiyle şiddetli bir tartışmaya girişti. Bunlar hep böyleydiler zaten, başlangıca falan gerek duymadan tartışırlardı. Kadın bir konser bileti konusunda bağırıp duruyordu. Leamas bir süre dinledikten sonra kitap raflarına doğru yürüdü. Bölmelerden birinde bir kız merdivene çıkmış kalın ciltleri yerleştiriyordu.

«Yeni adamınız Leamas'ım ben.»

Kız merdivenden inip resmi bir tavırla erkeğin elini sıktı.

«Benim adım da Liz Gold. Bayan Crail ile tanıştınız mı?»

«Evet, ama şu anda telefonda konuşuyor.»

«Annesiyle tartışıyordun Ne iş yapacaksınız?»

«Bilmem. Çalışacağım herhalde.»

«Şu anda işaretlemeyle uğraşıyoruz, Bayan Crail yeni bir kataloga başladı.»

Uzun boylu, uzun bacaklı, hantal bir kızdı. Boyunun uzunluğunu örtmek için düz, balerin tipi ayakkabı giymişti. Vücudu gibi yüzü de iri hatlıydı. Güzellik ile çirkinlik arasında duraksayan bir hali vardı. Leamas kızın yirmi iki, yirmi üç yaşlarında ve Yahudi olduğunu tahmin etti.

«Bütün iş raflardaki kitapları tek tek kontrol etmek. Burası referans bölümü. İşaretleyince de yeni numarayı kataloga yazıyoruz.»

«Sonra ne oluyor?»

«Kataloga mürekkeple ancak Bayan Crail yazabilir. Kural böyle.»

«Kimin kuralı?»

«Bayan Crail'in. Neden işe arkeolojiden başlamıyorsunuz?»

Leamas başını salladı, birlikte yerde ayakkabı kutuları içinde kartların dolu olduğu bir sonraki bölmeye geçtiler.

«Daha önce buna benzer bir iş yapmış mıydınız?» diye sordu kız.

«Hayır.» Leamas eğilip bir avuç kart aldı. «Beni Bay Pitt gönderdi. İş Bulma Kurumundan.» Kartları yerine bıraktı.

«Kartlara da mürekkeple ancak Bayan Crail mi yazabilir?»

«Evet.»

Kız erkeği orada bırakıp gitti. Leamas bir anlık bir duraksamadan sonra bir cilt alıp açtı. *Küçük Asya'da Arkeolojik Bulgular. Cilt Dört.* Ellerinde yalnızca Cilt Dört vardı anladığı kadarıyla.

Saat bir olduğu için karnı acıkmıştı. Liz Gold'un çalıştığı yere dönüp, «Yemek olarak ne yenir burada?» diye sordu.

«Ben evden sandviç getiririm.» Kız utanmış gibiydi. «İsterseniz size bir tane vereyim. Buralarda kahve falan yoktur.»

Leamas başını salladı.

«Teşekkür ederim ama ben gidip bir bakayım. Zaten alışveriş yapmam gerek.» Kız açılır kapanır kapıdan geçip giden erkeğin arkasından baktı.

Leamas döndüğünde saat iki buçuktu. Soluğu viski kokuyordu. Elindeki kesekâğıtlarından biri sebze, diğeri kuru yiyecekler doluydu. Paketlerini bölmenin kenarına bırakıp yeniden arkeoloji kitapları arasına daldı. Bayan Crail'in kendisini gözetlemekte olduğunu farkettiğinde on dakikadır çalışıyordu.

«Bay Leamas.»

Leamas merdivenin üstünde olduğundan aşağı baktı. «Evet?»

«Bu kesekâğıtların buraya nasıl geldiğini biliyor musunuz?»

«Benim onlar.»

«Anlıyorum. Sizin demek.» Leamas bekledi. «Özür dilerim ama, kütüphaneye alışverişinizi getiremezsiniz.»

«Başka nereye koyabilirim ki?»

«Kütüphaneye koyamazsınız.» Leamas kadına aldırış etmeden prkeoloji kitaplarına döndü.

«Normal yemek saatleri içinde kalsaydınız alışverişe gidecek zaman bulamazdınız,» diye Bayan Crail devam etti. «Ne Bayan Gold, ne de ben öğle tatilinde alışveriş edecek zaman bulamayız.»

«Neden tatili yarım saat uzatmıyorsunuz öyleyse? Böylece zaman bulmuş olurdunuz, işleriniz çoksa akşam yarım saat fazla çalışırdınız.»

Kadın bir süre birşeyler söylemek isteyerek durdu orada. Sonunda, «Bay ironside ile bu durumu konuşacağım,» deyip gitti.

Saat tam beş buçukta kadın paltosunu giydi, «İyi akşamlar, Bayan Gold» diye söylenerek çıktı dışarı. Leamas, onun akşama kadar kesekâğıtlarını düşündüğünden emindi. Merdivenden inip yandaki bölmeye geçince üz Gold'un kendi merdiveninin alt basamağına oturmuş, broşüre benzer bir şey okumakta olduğunu gördü. Kız Leamas'ı görünce elindekini suçlu bir ifadeyle el çantasına sokup ayağa kalktı.

«Bay İronside de kim oluyor?» diye sordu Leamas.

«Böyle birinin var olduğunu sanmıyorum. Verecek cevap bulamayınca hemen o silaha sarılır. Bir keresinde kim olduğunu sordum. Bayan Crail hemen esrarlı bir havaya bürünüp, 'Bırak şimdi bunu' dedi. Öyle bir insanın var olduğunu sanmıyorum.»

«Bayan Crail'in de sandığını sanmıyorum.» dedi Leamas. Liz Gold gülümsedi.

Saat altıda kütüphaneyi kapatıp anahtarları Birinci Dünya Savaşından kalma çok yaşlı bekçiye verdi. Liz, adamın Almanların karşı saldırıya kalkmaları olasılığına karşılık bütün gece uyumadığını anlattı. Dışarısı buz gibiydi.

«Yolunuz uzun mu?» diye sordu Leamas.

«Yirmi dakikalık bir yürüyüş. Ben yürümeyi çok severim. Ya sizinki?»

«Uzak değil,» dedi Leamas. «İyi geceler.»

Leamas ağır ağır evine döndü, içeri girip elektrik düğmesini çevirdi. Işıklar yanmadı. Küçücük mutfağındaki ışığı, yatağının yanındaki elektrik sobasını denedi. Paspasın üstünde bir mektup vardı. Zarfı alıp merdiven aralığının soluk sarı ışığına çıktı. Elektrik şirketi dokuz sterlin dört şilinlik borcunu ödemediği için elektriğini kestiğini üzülerek bildiriyordu.

Leamas, Bayan Crail'in düşmanı olmuştu ve Bayan Crail de düşmanı olmasından hoşlanırdı. Adama ya kaşlarını çatarak bakıyor, ya da görmezlikten geliyordu. Leamas yanına yaklaşınca titremeye başlıyor, kendini savunmak ya da kaçacak bir yer ararmış gibi sağına soluna bakıyordu. Zaman zaman da, örneğin erkeğin pardösüsünü *kendi* askısına asılı bulunca, beş dakika hiç durmadan titriyordu. Böyle bir anda Liz kadının halini farkedip Leamas'ı çağırdı.

Leamas kadının yanına gitti. «Ne derdiniz var, Bayan Crail?»

«Hiçbir şey. Hiçbir şey.»

«Pardösümde bir şey mi var?»

«Hiçbir şey yok.»

«Çok iyi.» Leamas bölmesine döndü. Bayan Crail o gün akşama kadar titredi, yarım gün süren bir telefon konuşması yaptı.

«Annesine anlatıyor,» dedi Liz. «Her şeyi hemen annesine anlatır. Benden de söz eder.»

Bayan Crail, Leamas'dan öylesine nefret ediyordu ki, aralarında herhangi bir ilişki sözkonusu değildi. Leamas haftalık alacağı günler öğle yemeğinden döndüğünde, üzerinde adı yanlış yazılmış para zarfını merdiveninin üçüncü basamağında bulurdu. İlk haftasında zarfı kadına götürüp, «Bayan Crail, adım L, E, A diye yazılır, sonunda da yalnızca bir S vardır,» dedi. Kadın öylesine dehşetli bir titremeye tutuldu, gözleri öyle bir dönmeye başladı ki, Leamas kurtuluşu yanından uzaklaşmakta buldu. Kadın bundan sonra saatlerce telefonda konuştu yine.

Leamas kütüphanede üç hafta kadar çalıştıktan sonra Liz bir akşam yemeğine çağırdı kendisini. Bunun hemen o gün, saat beşte aklına gelmiş bir şey olduğu izlenimini yaratmak istiyordu. Eğer birkaç gün sonrası için çağırsa erkeğin unutacağından ya da

gelmeyeceğinden korkuyordu, bu yüzden saat tam beşte söyledi. Leamas bir an duraksadıktan sonra çağrıyı kabul etti.

Yağmur altında yürüdüler kızın evine. Berlin'de, Londra'da, akşam yağmurunun kaldırım taşlarını ışıktan göllere çevirdiği herhangi bir kentte olabilirdi.

Bu, Leamas'ın kızın evinde yediği yemeklerin ilkiydi. Kız her çağırdığında gidiyor, kız da sık sık çağırıyordu. Leamas çok konuşmazdı. Kız erkeğin geldiğini görünce akşam sofrasını sabah evden çıkmadan hazırlamaya başlamıştı. Hatta sebzeleri bile önceden pişiriyor, masaya mumları hazırlıyordu. Mum ışığında yemek yemeye bayılıyordu. Leamas'ın bir derdi olduğunu hissediyor ve bir gün, kendisinin anlayamayacağı bir nedenle birden kırılma noktasına geleceğinden ve bir daha onu göremeyeceğinden korkuyordu.

Ona durumu anladığını söylemeye çalıştı. «İstediğin zaman gidebilirsin,» dedi. «Seni asla izlemeyeceğim, Alec.»

Erkeğin kahverengi gözleri uzun uzun durdu kızın yüzünde. «Sana zamanını söylerim,» dedi.

Kızın evi bir mutfak ile bir oturma - yatak odasından oluşuyordu. Oturma odasında iki koltuk, bir yatak kanape ve çoğunluğu hiç okumadığı klasiklerden oluşan kitapların bulunduğu bir kitaplık vardı.

Yemekten sonra Leamas kanapeye uzanıp sigarasını içer, kız da yanına oturup konuşurdu. Onun sözlerinin ne kadarını dinlediğini bilemezdi. Yere oturur, erkeğin elini yanağına bastırır ve konuşurdu.

Bir gece, «Alec, sen neye inanırsın?» diye sordu. «Gülme lütfen. Söyle haydi.»

«Saat on bir otobüsünün beni Hammersmith'e götüreceğine ve otobüsü sürenin de Noel Baba olmadığına.»

Kız bir süre düşündü bunu, sonra bir daha sordu. «Peki ama neye inanırsın sen?»

Leamas omuzlarını silkti.

«Ama bir şeye inanıyor olmalısın,» diye ısrar etti kız. «Tanrıya örneğin... Bir şeye inandığını biliyorum, Alec. Öyle bir halin var. Sanki bir papazmışsın gibi. Gülme sakın. Doğru söylüyorum.»

Leamas başını salladı.

«Kusura bakma ama yanılıyorsun, Liz. Amerikalılardan ve resmi okullardan nefret ederim. Askeri geçit törenlerini ve askercilik oynayan insanları sevmem.» Hiç gülümsemeden devam etti sonra. «Ve yaşam hakkındaki konuşmalardan hiç hoşlanmam.»

«Ama Alec, sen.... »

«Bana ne düşünmem gerektiğini söyleyen insanlardan da hoşlanmadığı söylemeliyim,» diye Leamas kızın sözünü kesti. Liz, erkeğin kızmakta olduğunu biliyordu ama artık kendini tutamayacaktı.

«Sen düşünmeye cesaret edemiyorsun, düşünmek *istemiyorsun* da ondan! Senin zihninde zehirli bir şey var. Nefret var. Sen bir fanatiksin, Alec. Buna eminim ama hangi konuda böylesine bağnaz olduğunu bilemiyorum. Sen insanları kendi yoluna çevirmek istemeyen bir bağnazsın ve bu da çok, tehlikeli bir şeydir. Sen... sen intikam almaya yemin etmiş bir insana benziyorsun.»

Erkeğin kahverengi gözleri yine kızın yüzüne çevrildi. Konuştuğunda sesindeki kötülük kızı korkutmuştu.

«Senin yerinde olsaydım burnumu başkasının işlerine sokmazdım.»

Sonra gülümsedi. Tam bir çapkın İrlandalı gibi. Daha önce hiç öyle gülümsememişti ve Liz onun bunu bilerek yaptığını anlıyordu.

«Liz neye inanıyor bakalım?» diye sordu Leamas.

«Bu kadar kolaylıkla elde edilmem, Alec.»

O gece aynı konuyu bir kere daha konuştular. Konuyu Leamas açmış, kıza dindar olup olmadığını sormuştu.

«Sen beni yanlış anlamışsın,» dedi kız. «Cok ama çok yanlış anlamışsın. Ben Tanrıya inanmam.»

«Neye inanırsın öyleyse?»

«Tarihe.»

Leamas bir an şaşkın şaşkın baktı kızın yüzüne, sonra güldü.

«Liz.... Olamaz! Sen bir Komünist olamazsın!»

Liz, küçük bir kız gibi yüzü kızararak başını salladı. Erkeğin bunu umursamaması karşısında hem öfkelenmiş, hem de rahatlamıştı.

O gece Leamas'ı bırakmadı ve seviştiler. Leamas sabah saat beşte çıktı gitti. Liz bunu bir türlü an-layamıyordu; kendisi o kadar gururluydu, oysa erkek utanmış gibi görünüyordu.

Leamas kızın evinden çıkıp boş bir sokaktan parka doğru yürüdü. Hava sisliydi. Yolun yirmi metre kadar ilerslnde, kısa boylu, tıknazca bir adam seçiliyordu. Adam ıparkın parmaklıklarına yaslanmıştı. Leamas yaklaşırken sis daha koyulandı, parmaklıklara yaslanan adamı iyice sardı. Bir rüzgârla yeniden açıldığında adam kaybolmuştu.

KREDİ

Bir hafta kadar sonra bir gün Leamas kütüphaneye gelmedi. Bayan Crail zevkinden havalara uçuyordu. Saat on bir buçukta durumu annesine söylemişti, öğle yemeğinden dönüşten sonra da Leamas'ın geldiğinden beri çalışmakta olduğu arkeoloji rafları önünde uzun uzun durup kitaplara bakmıştı. Liz onun erkeğin bir şey çalıp çalmadığını anlamaya çalıştığından emindi.

Liz o gün kadına hiç yüz vermedi, hatta kendisine bir şey sorduğunda cevap bile vermeden olanca gücüyle çalışmaya devam etti. Akşam eve dönünce de uyuyana kadar ağladı.

Ertesi sabah erkenden geldi kütüphaneye. Oraya ne kadar erken giderse Leamas'ın o kadar erken geleceğini umuyordu. Ama sabah Öğlene yaklaştıkça umutları iyice kesildi; onun bir daha gelmeyeceğinden emindi. O gün kendisine sandviç hazırlamayı unuttuğundan Bayswater mahallesine otobüsle gidip bir ABC kahvehanesine gitmeye karar verdi. İçi bomboştu, ama aç değildi. Gidip erkeği aramalı mıydı? Onu hiçbir zaman izlememeye söz vermişti. Ama o da çekip gideceği zaman kendisine söyleyeceğine söz vermişti. Gidip onu aramalı mıydı?

Liz bir taksi çevirip erkeğin adresini verdi.

Kırık dökük merdivenleri bir solukta tırmanıp zile bastı. Zil bozuk olmalıydı ki, sesi gelmiyordu. Paspasın üzerinde üç şişe süt ile elektrik şirketinden bir mektup vardı. Liz bir an duraksadıktan sonra kapıyı yumruklamaya başladı. İçerden hafif bir inilti duyar gibi olmuştu. Hemen bir alt kata koşup kapıyı çaldı. Kapı açılmayınca onun altındaki kata koştu. Şimdi apartmanın altındaki bakkal dükkânının arkasındaki odadaydı. Yaşlı bir kadın bir köşedeki koltuğuna oturmuş ileri geri sallanıyordu.

«Üst kat,» diye bağırdı Liz. «Çok hasta biri var. Anahtar kimde?»

Yaşlı kadın bir an kıza bakıp dükkâna doğru seslendi.

«Arthur, buraya gel! Bir kız geldi, Arthur!»

Kahverengi önlüklü bir adam başını kapıdan içeri uzattı. «Kız mı?»

«Üst katta ağır hasta biri var,» dedi Liz. «Kapıyı bile açamıyor. Sizde o katın anahtarı var mı?»

«Yok,» dedi bakkal. «Ama bir çekicim var.» Birlikte yukarı çıktılar. Bakkalın elinde bir çekiçle bir tornavida vardı. Kapıyı sertçe vurdu, soluk almadan karşılık beklediler. Çıt bile çıkmıyordu içerde.

«Az önce bir inilti duydum, yemin ederim.» diye fısıldadı Liz.

«Kapıyı kırarsam ödeyecek misiniz?»

«Evet.»

Çekiç korkunç bir gürültü çıkarıyordu. Adam üç vuruşta kilidin bulunduğu tahtayı parçalamıştı bile. Önce Liz girdi içeri. Oda karanlık ve buz gibiydi. Bir köşedeki yatakta bir insan biçimi seçiliyordu.

Tanrım, eğer ölmüşse ona dokunamam,' diye düşündü Liz. Ama erkeğin yanına gidince onun sağ olduğunu gördü. Perdeleri açıp yatağın yanında diz çöktü.

«Size ihtiyacım olursa seslenirim,» dedi arkasına bakmadan. Bakkal başını sallayıp aşağı indi.

«Alec, nen var? Seni böyle hasta eden nedir? Ne oluyor, Alec?»

Leamas başını hafifçe kımıldattı. İçine göçmüş gözleri kapalıydı. Kara sakalları yüzünün beyazlığında daha da belirginleşmişti.

«Alec, söyle bana, Alec.» Liz erkeğin, elini almıştı avuçları içine. Yanaklarından aşağı yaşlar boşanıyordu. Ne yapması gerektiğini düşündü. Küçük mutfağa koşup maşrapayı ocağa sürdü. Ne yapacağını bilmiyordu ama bir şeyler yapıyor olmak içini rahatlatıyordu. Maşrapayı ocakta bırakıp Leamas'ın yatağının yanındaki masadan anahtarını aldı, koşa koşa aşağı indi. Doğruca

karşıki dükkâna girip bir parça tavuk eti, biraz etsuyu tozu ve bir şişe aspirin aldı. Kapıdan çıkarken dönüp bir paket de peksimet aldı. Hepsi on altı şilin tutmuştu. Çantasında dört şilin ve posta çeki hesabında da on bir sterlini kalmıştı. Ama yarına kadar o parayı çekemezdi. Eve döndüğünde su kaynamaya başlamıştı.

Annesi gibi etsuyu hazırlarken gözünü Leamas'ın öleceği korkusuyla yataktan ayıramıyordu. Etsuyunu içirmek için erkeği yatağın içinde oturttu. Bir tek yastıktan başka bir şey olmadığından kapının arkasından aldığı pardösüsünü dürüp arkasına yerleştirmişti. Erkeğe dokunmaya korkuyordu, öylesine terliydi ki, kısa kır saçları sırılsıklamdı. Fincanı masanın kenarına dayayıp kaşık kaşık içirdi etsuyunu. Bir iki yudum çorbadan sonra iki aspirin ezip bunları da kaşıkla verdi. Sanki bir çocukmuş gibi konuşuyordu; zaman zaman erkeğin başını okşuyor, durmadan adını tekrarlıyordu: «Alec, Alec.»

Leamas'ın soluk alması giderek düzelmiş, vücudu gevşemişti. Ateşin ilk şiddeti geçince uyumaya başlamıştı şimdi. Liz tehlikeli durumun geçtiğini görebiliyordu. Birden havanın karardığını farketti.

Ortalığı temizleyip düzeltmesi gerektiğini hatırlayınca utandı kendisinden. Yerinden fırlayıp süpürge ile faraşı aldı ve yeni bir gayretle çalışmaya koyuldu. Bulduğu temiz bir örtüyü de yatağın yanındaki masaya sermiş, mutfakta atılı duran kapkacağı yıkamıştı. İşleri bitince saatin sekiz buçuk olduğunu gördü. Maşrapayı yine ateşe sürüp yatağın yanına döndü. Leamas kendisini seyrediyordu.

«Alec, lütfen kızma bana. Söz veriyorum, hemen gideceğim, ama önce sana doğru dürüst bir yemek yapayım. Hastasın, böyle yaşayamazsın... sonra... Alec!» Liz sözüne devam edemeyip ağlamaya başladı. Elleri ile yüzünü örtmüştü, parmakları arasından gözyaşları boşanıyordu. Leamas elleriyle çarşafı sımsıkı tutarak kıza uzun uzun baktı.

Liz, erkeğin yıkanıp tıraş olmasına yardım etti. Ardından getirdiği tavuk etinden bir parça verdi. Onu, yatağı üzerinde oturmuş yemek

yerken görünce hayatında hiç bu kadar mutlu olmadığını düşündü.

Az sonra Leamas yine uyuyakaldı. Liz erkeğin sırtını örttü, gidip pencere önünde durdu. Perdeleri aralayıp dışarı uzattı başını. Avlunun öteki yanındaki deponun üstündeki iki pencerede ışıklar yanıyordu. Birinde bir televizyon ekranının mavimsi parıltısı vardı, ekranın karşısındakiler kıpırtısızca oturuyorlardı. Öteki pencerede genç bir kadın saçlarına bigudi sarıyordu. Liz onların düşlerinin bu çarpıtılmış hayâli karşısında hüngür hüngür ağlamak istedi.

Koltukta uyuyakalmıştı. Gözlerini açtığında şafak sökmek üzereydi. Tüm vücudu kaskatı kesilmişti. Yatağa yaklaştı. Kız parmaklarını dudaklarına değdirirken Leamas kıpırdadı. Gözlerini açmadan uzanıp kızın kolunu tuttu ve yatağa çekti. Liz birden arzulamıştı erkeği, hiçbir şeyin önemi kalmamıştı artık. Bir daha, bir daha öptü. Başını kaldırıp baktığında erkeğin gülümsemekte olduğunu gördü.

Liz altı gün geldi erkeğin evine. Leamas çok az konuşuyordu. Bir keresinde kız kendisini sevip sevdeğini sorduğunda peri masallarına inanmadığını söyledi. Liz yatakta erkeğin yanına uzanıyor, başını göğsüne dayıyordu. Kimi zaman Leamas parmaklarını kızın gür saçları arasına sokup sıkıyordu. Liz gülüyor, ama canını acıttığını söylüyordu. Cuma akşamı geldiğinde erkeğin giyinmiş olduğunu ama tıraş olmadığını gördü. Neden tıraş olmadı acaba, diye düşündü. Anlayamadığı bir nedenle birden korkuya kapıldı Odadan eksilen şeyler vardı — saat, masanın üstünde duran küçük radyo. Liz sormak istiyor ama cesaret edemiyordu. Getirdiği birkaç yumurta ve sosisle akşam yemeği hazırlarken Leamas yatağa oturmuş birbiri ardından sigara içiyordu. Yemek hazır olunca erkek mutfağa gidip bir şişe kırmızı şarap getirdi.

Yemek boyunca hiç konuşmadı. Liz ona kaçamak bakışlarla bakıyordu. Sonunda giderek artan korkusuna yenik düştü. «Alec... Alec... neler oluyor? Veda mı bu?»

Leamas yerinden kalkıp kızın yanına geldi, ellerini avuçları arasına plıp daha önce hiç yapmadığı gibi uzun uzun öptü. Sonra kızın pek azını anladığı şeylerden söz etmeye başladı. Liz her şeyin sona erdiğini ve bundan sonra hiçbir şeyin önemi olmadığını düşündüğünden erkeğin sözlerini dinlemiyordu bile.

«Elveda, Liz,» dedi Leamas. «Elveda. Beni bir daha izleme. Asla arkamdan gelme.»

Liz başını salladı. «Konuştuğumuz gibi,» diye mırıldandı. Sokağın ısırıcı soğuğuna ve yaşlarını saklayan karanlığına minnettardı.

Cumartesi günü olan ertesi günü sabahı Leamas bakkaldan veresiye istedi. Bunu herhangi bir oyuna kaçmadan, kendisine başarı getirmeyecek bir yöntemle yaptı. Bir sterlin kadar tutan listesi sarılıp kesekâğıdına yerleştirilince, «Bunu hesabıma yaz,» dedi.

Bakkal epey güçlükle gülümsedi. «Korkarım bunu yapamam.» 'Efendim' sözcüğünü kullanmamaya özen göstermişti..

«Neden?» diye sesini yükseltti Leamas. Arkasında bekleyenler huzursuzca kıpırdandılar.

«Sizi tanımıyorum,» dedi bakkal.

«Saçmalama. Dört aydır buraya geliyorum ya.»

Bakkal kızardı. «Biz veresiye hesabı açmadan bankadan referans isteriz.» Leamas daha fazlasına dayanamadı.

«Saçmalama!» diye bağırdı. «Müşterilerinin yarısı bankadan içeri adım atmamışlardır ve atacakları da yoktur.» Bu, gerçek olduğu için bir kat daha katlanılmazdı.

«Seni tanımıyorum ve senden hoşlanmıyorum,» dedi bakkal. «Şimdi defol git dükkânımdan.» Leamas'ın tuttuğu paketi elinden almak için uzandı.

Bundan sonra olanlar için fikirler çok değişikti: Bazıları bakkalın paketi almak için Leamas'ı ittiğini, diğerleri ise itmediğini söylüyorlardı. Ancak ne olmuş olursa olsun Leamas'ın bakkala iki yumruk attığı gerçekti. Hem de paketi tutan sağ elini kullanmadan. Yumruğu eliyle değil de sol elinin yanıyla vurmuş diyorlardı. Ve o hareketi tamamlarken sol dirseğiyle de ikinci darbeyi indirmişti. Bakkal kalas gibi devrilip kalmıştı. Daha sonralprı mahkemede ki sanık suçunu inkâr etmemişti, bakkalın iki yara aldığı belirtildi — ilk darbeden kırık bir elmacık kemiği ile ikincisinden kırık bir çene. Günlük basında pek az yankı uyandıran olayın üzerinde aşırı bir şekilde durulmamıştı.

İLİŞKİ

Leamas geceleri ranzasına uzanıp diğer tutukluların çıkardıkları gürültüleri dinlerdi. Hıçkıran bir delikanlı, yemek tabağına çatalıyla vurup tempo tutarken 'On llkley Moor' şarkısını söyleyen yaşlı bir adam vardı. Adamın söylediği her kıtadan sonra, «Kes artık, George!» diye bağıran gardiyan vardı, irlanda Kurtuluş Ordusu hakkında şarkılar söyleyen bir irlandalı da vardı, ama onun için diğerleri ırza geçmekten içerde olduğunu söylüyorlardı.

Leamas geceleri uyuyabilme umuduyla gündüzleri mümkün olduğu kadar çok yoruyordu kendini, ama boşunaydı. Geceleyin cezaevinde olduğunu biliyordu; hücrenin o iç bulandıran kapanıklığından insanı kurtaracak hiçbir düş olamazdı. Cezaevi kokusunu, cezaevi tadını, tutsak edilmiş insanların gürültülerini kopartıp atamazdın. Tutsak olmanın onursuzluğu geceleri katlanılmaz oluyordu. İşte Leamas ancak o zaman Londra'nın güneşli parklarında dolaşmayı özlüyordu. Kendisini tutan bu demir parmaklıktan o zaman nefret ediyor, gardiyanların kafalarını patlatıp Londra'nın özgür sokaklarında koşmak istiyordu. Zaman zaman Liz'i düşündüğü oluyordu. Bir fotoğraf makinesinin objektifiymiş gibi zihnini bir an onun üzerine çeviriyor, kızın uzun vücudunun o

yumuşak sert temasını duyuyor, sonra bir anda zihninden çıkartıp atıyordu. Leamas düşler kurarak yaşamaya alışkın bir insan değildi.

Hücre arkadaşlarını horgörüyordu. onlar da kendisinden nefret etmekteydiler. Herbirinin yüreğinde olmak istediği şey olduğu için nefret ediyorlardı ondan. Bir sırdı, esrarengiz birisiydi Leamas. Kişiliğinin belirli bir kısmını ortaklık dışı tutabiliyordu. Duygusal anlarında sevgilisi, ailesi ya da çocukları konusunda konuşmaya yanaşmazdı. Leamas hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Bekliyorlardı bu yüzden, ama o kendilerine yaklaşmıyordu. Hükümlüler genel olarak iki grupta toplanabilirler — cezaevi yaşamına kabul edilmelerini tutkulu bir dehşetle, utanç ve korkuyla bekleyenler; ya da kendilerini içinde bulundukları topluma sevdirmek için zavallı kişiliklerinin yeniliğini ortaya koyanlar. Leamas bunlardan hiçbirini yapmıyordu. Hepsinden nefret etmekten memnun gibiydi, ve onlar da, tıpkı dış dünya gibi, onun kendilerine ihtiyacı olmadığından ondan nefret ediyorlardı.

On gün sonra artık canlarına tak etmişti. Bir gün yemek kuyruğunda sıkıştırdılar kendisini. Cezaevinde sıkıştırma bir kaza süsü verilerek yapılır, hükümlünün yemek kabı ters çevrilir, yemekler üzerine dökülür. Leamas hiçbir şey söylemeden iki yanın daki adamlara baktı ve ne olduğunu çok iyi bilen bir gardiyanın pis pis sövüp saymasına ses çıkarmadan katlandı.

Dört gün sonra cezaevi avlusundaki çiçek tarhlarında bir tırmıkla çalışırken birden tökezledi. Tırmığı iki eliyle vücudunun önünde tutuyordu, sapı yirmi santim kadar sağ yumruğundan ileri doğru uzanmaktaydı. Leamas doğrulmaya çalışırken sağında çalışan tutuklu ellerini karnına bastırarak acı bir çığlık kopardı. Bundan sonra bir daha kendisini rahatsız eden olmadı.

Cezaevinin belki de en garip yanı, çıktığında elinde taşıdığı kahverengi kesekâğıdıydı. Evlenme törenini hatırlatıyordu bu — bu yüzük ile seni alıyorum, bu kesekâğıdı ile seni topluma İade ediyorum. Kesekâğıdını eline tutuşturup bir de makbuz

imzalatmışlardı. Yeryüzündeki bütün malı bu kâğıdın içindeydi şimdi. Başka hiçbir şeyi yoktu. Leamas, son üç ayın en insanlıktan uzak anının bu olduğunu düşünerek dışarı çıkar çıkmaz paketi atmaya karar verdi.

Sessiz, sakin bir tutukluydu. Kendisi konusunda hiçbir şikâyette bulunulmamıştı bu üç ay içinde. Davaya uzaktan ilgi duymuş olan cezaevi müdürü bunun nedeninin, Leamas'ın damarlarında bulunduğuna emin olduğu İrlandalı kanına bağlı olduğuna inanıyordu.

«Buradan çıkınca ne yapacaksın?» diye sordu. Leamas yeni bir yaşama başlayacağını söyledi. Müdür bunun çok iyi bir şey olduğunu dile getirdi.

«Peki ya ailen?» diye sordu. «Karınla barışa-maz mısın?»

«Denerim,» dedi ilgisizce Leamas. «Ama yeniden evlendi o.»

Cezaevi görevlisi Leamas'ın Buckinghamshire'de bir akıl hastanesine erkek hastabakıcı olarak girmesini istiyordu. Leamas iş için başvuracağını söyledi. Hatta hastanenin adresini alıp Marylebo-ne'dan kalkan trenlerin saatlerini bile yazdı.

Leamas'ın eline paketini verdiler, kapıdan yolcu ettiler. Leamas, Marble Arch'a kadar otobüsle gidip yolun geri kalan bölümünü yürüdü. Cebindeki birkaç kuruşla kendisine adamakıllı bir ziyafet çekmek, Hyde Park'tan geçip Piccadilly'ye kadar yürümek istiyordu. Oradan Green Park ve St. James Park yoluyla Strand'a geçip Charing Cross istasyonu yakınlarındaki büyük kafeteryaya gider, altı şiline irice bir biftek yiyebilirdi.

Londra da o gün pırıl pırıldı. Bahar gelmekte gecikmiş, parklar sarı beyaz papatyalarla dolmuştu. Güneyden taptaze bir rüzgâr esiyordu. Leamas akşama kadar yürüyebilirdi. Ama paket hâlâ kolunun altındaydı ve ondan artık kurtulması gerekiyordu. Küçük çöp sepetleri yeteri kadar geniş değildi, koca paketi onlardan birine

sokmaya çalışmak dikkati çekmek olurdu. Paketten alması gereken birKaç parça eşya olduğunu biliyordu — sigorta kartı, sürücü ehliyeti, bir OHMS zarfı içindeki E. 93 (her neyse işte) formu — ama birden bunlarla kofasını yormamasının daha iyi olacağını düşündü. Bir sıraya oturup paketi pek yakına olmamakla birlikte yanına bıraktı, sonra biraz daha beriye kaydı. Birkaç dakika sonra da kalkıp ağaçlar arasındaki yola doğru yürüdü. Tam yola girecekti ki, bir ses duydu arkasından. Dönüp bakınca askeri yağ-murluklu bir adamın bir elinde kahverengi paket olduğu halde kendisine seslenmekte olduğunu gördü.

Leamas ellerini ceplerinden çıkarmadı. Omzu üzerinden bakıyordu yağmurluklu adama. Adam duraksadı, Leamas'ın yanına gelmesini ya da en azından ilgi göstermesini bekliyor gibiydi. Ama Leamas bunlardan hiçbirini yapmadı. Omuzlarını silkip yola doğru yürümeye devam etti. Arkasından yeniden ses duyunca, duymazlıktan geldi ancak adamın kendisini izlediğini de biliyordu. Önce ayaksesleri, sonra soluk soluğa bir ses duydu.

«Hey... Bir dakika!» Adam yanına gelince Lea-mas durup kendisine döndü.

«Evet?»

«Bu paket sizin, değil mi? Sırada bıraktınız. Neden çağırdığımda durmadınız?»

Uzun boylu, kıvırcık kumral saçlı. Turuncu kravat ve açık yeşil gömlek; hafifçe kadınsı. Öğretmen olabilir, Londra Ekonomi Okulu öğretmenlerinden...

«Yerine bırakabilirsin,» dedi Leamas. «İstemiyorum.»

Adamın yüzü kızardı. «Ama ortalarda bırakamazsınız, çöplük değil orası.»

«İstediğimi yaparım. Bulan birinin işine yarar belki de.» Leamas yoluna devam edecekti ama yabancı hâlâ önünde duruyordu. Paketi de, sanki bebekmiş gibi, iki kolunun arasında tutmaktaydı. «Işığımı kapatma,» dedi Leamas.

«Bana bak!» Adamın sesi hafifçe yükselmişti. «Sana bir iyilik yapmaya çalışıyorum, bu kadar kaba olman gerekmez.»

«Bana iyilik yapmaya bu kadar meraklıysan, son yarım saattir beni neden izlediğini söyle.»

Çok esaslı, diye düşündü Leamas. Gözünü bile kırpmadı, ama kaskatı kesilmiş olmalı.

«Senin Berlin'den tanıdığım biri olduğunu sanmıştım.»

«Bu yüzden mi yarım saattir izliyorsun beni?»

Leamas'ın sesi alaycıydı, gözleri adamın gözlerinden bir an olsun ayrılmamıştı.

«Yarım saat falan değil. Sizi Marble Arch'ta gördüm ve bir zamanlar kendisinden borç para aldığım Alec Leamas sandım. Ben Berlin'de BBC'de çalışırdım, o arkadaştan da ödünç para almıştım. O günden beri vicdanımda yük oldu bu, bu yüzden izledim sizi. Emin olmak istiyordum.»

Leamas hiçbir şey söylemeden bakıyordu adamın gözlerinin içine. İlk sandığı kadar iyi değildi, ama yine de epey usta sayılırdı. Hikâyesinin pek inanılır olmaması önemli değildi. Önemli olan Leamas'ın klasik yaklaşımını berbat etmesinin hemen ardından yeni bir hikâye uydurabilmiş olmasıydı.

«Ben Leamas'ım,» dedi sonunda. «Sen kimsin ama?»

Adam adının sonunda bir 'E' olan Ashe olduğunu söyledi. Leamas onun yalan söylediğinden emindi. Leamas'ın da Leamas olduğundan

kuşkulanmış olduğunu belirttiği için yemek yerlerken paketi açıp Ulusal Sigorta kartına baktılar. Müstehcen bir fotoğrafa bakan iki kız gibi, diye düşündü Leamas. Ashe, parasını pek gözetmeden yemek ısmarladı, eski günleri hatırlamak için Frankenwein şarabı içtiler. Leamas, Ashe'yi hatırlamamakta ısrar edince adam şaşırdığını söyledi. Bunu sanki çok kırılmış gibi söylemişti. Derek VVilliams'ın Kudamm'ın iki sokak ötesindeki evinde verdiği partide tanışmışlardı (burasını tam olarak bilmişti), bütün gazeteciler oradaydılar. Alec bunu hatırlıyor olmalıydı. Hayır, Leamas hiçbir şey hatırlamıyordu. *Observer* gazetesinden Derek Williams'i hatırlıyordu herhalde? Öylesine güzel pizza partileri veren o sevimli adamı? Leamas adları hiç aklında tutamazdı, şimdi de 1954'ten söz ediyorlardı; köprülerin altından çok su akmıştı o günden bu yana... Ashe hatırlıyordu (Adı VVilliam'dı, herkes onu kısaltılmış şekliyle. Bili diye çağırırdı) Brendi ve nane likörü içmişlerdi, Derek şahane kızlar getirmişti. Malkasten kabaresi kızlarının yarısını. Alec bunu da unutmuş olamazdı! Bili biraz daha anlatırsa Leamas yavaş yavaş hatırlayabileceğim sandığını söyledi.

Bili, hiç kuşkusuz anında uydurarak hikâyeye devam etti. Seks tarafını biraz abartıyordu, Alec ile üç kız alıp geceyi bir kulüpte tamamlamışlardı. Alec, politik danışmanlık bürosundan biri ve Bili. Bili, üzerinde para olmadığı için çok utanmıştı ama paraları Alec ödemişti. Bili kızlardan birini evine götürmek isteyince Alec bir onluk daha vermişti.

«İşte şimdi hatırladım,» dedi Leamas. «Tamam, tamam, şimdi hatırladım.»

«Hatırlayacağını biliyordum.» Ashe mutlulukla gülümsedi. «Haydi gel şimdi şu şişeyi bitirelim.»

Ashe, insan ilişkilerini bir hamle ve karşılık ilkesine göre yürüten insanlardandı. Yumuşaklık gördüğü yerde ilerler, bir direnme ile karşılaştığı yerde geri çekilirdi. Kendi özel fikir ve zevkleri olmadığı için, o anda kimin yanında bulunuyorsa onunkileri benimserdi.

Prospect of Whitby'de bira içmeye ha zır olduğu kadar Fortnum'da çay içmeye de hazırdı. St. James Park'ta askeri bandoyu da dinlerdi,

Compton Sokağında bir bodrumda caz müziği de. Leamas, bu pasif rolü itici buluyordu. Bu nedenle içindeki kabalık tarafı harekete geçiyor, adamı bir köşeye sıkıştırıp kendisi hemen geri çekiliyordu. Ashe, sürekli olarak kendini Leamas'ın soktuğu bu açmazlardan kaçınmaya çalışırken buluyordu. O öğleden sonra Leamas'ın öylesine küstahlaştığı anlar oldu ki, Ashe konuşmalarını sona erdirseydi hiç de suçlu bulunamazdı — hele yemek parasını kendisinin ödediği düşünülürse. Ama böyle bir şeye kalkışmadı. Yanlarındaki masada bilyalı rulmanların yapımı konusunda bir kitaba dalmış olan, gözlüklü ufak tefek adam onların konuşmasına kulak vermiş olsaydı, Leamas'ın sadist bir yapıya sahip olduğunu, ya da (eğer iyi bir gözlemciyse) Leamas'ın, böyle bir davranışa ancak çok büyük amaçları olan bir İnsanın tahammül edebileceğini kendi kendine kanıtlamaya çalıştığını düşünebilirdi.

Hesabı istediklerinde saat dört olmuştu. Leamas kendi payını ödemekte ısrar etti, ama Ashe bunu kabul edemeyeceğini söyledi hesabı ödedi ve Lea-mas'a olan borcunu ödemek için de çek defterini çıkardı.

Çekin tarihini yazarak, «Yirmi sterlin,» dedi.

Sonra başını kaldırıp Leamas'a ba'ktı. «Çek vermemin bir sakıncası yok, değil mi?»

Leamas'ın yüzü kızardı. «Şu anda herhangi bir banka ile çalışmıyorum... dışardan yeni geldim de. Neyse çek verirsen senin bankana gider orada bozdururum.»

«Olur mu öyle şey? Bunu tahsil için ta Rot-herhithe'ye gitmen gerekir sonra.» Leamas omuzlarını silkti, Ashe gülümsedi, ertesi gün aynı yerde saat birde buluşmayı kararlaştırdılar. Ashe borcunu nakit olarak ödeyecekti.

Ashe, Compton Sokağının köşesinde taksiye bindiğinde Leamas araba uzaklaşana kadar arkasından el salladı. Araba gözden kaybolunca saatine baktı, dört olmuştu. Hâlâ izlendiğinden emin olduğundan Fleet Sokağına gidip Black and VVhite'de bir kahve içti. Kitapçı dükkânlarının vitrinlerine baktı, gazete idarehanelerinin önündeki camlı dolaplara yerleştirilmiş akşam gazetelerini okudu, sonra sanki tam o anda aklına gelmiş gibi bir otobüse atladı. Ludgate Hill'de metro istasyonunun yanında trafik tıkanınca otobüsten inip metroya bindi. Altı penilik bir bilet alıp vagonun arkasında durdu ve bir durak sonra indi. Euston'a geri döndü, oradan Charing Cross'a kadar yürüdü. İstasyona vardığında saat dokuz olmuştu, hava da epey soğuktu. İstasyonun önünde kendisini sürücüsü mışıl mışıl uyuyan bir kamyonet bekliyordu.

Leamas arabanın plakasına baktı, camdan, «Clements'den mi geliyorsun?» diye sordu.

Sürücü yerinden sıçrayarak uyandı. «Bay Tho-mas mısınız?»

«Hayır,» dedi Leamas. «Thomas gelemedi. Ben Hounslov/dan Bay Amies'im.»

«Girin içeri Bay Amies.» Sürücü kapıyı açtı. Batı yönünde Kings Road'a doğru gittiler. Sürücü yolu biliyordu.

Kapıyı Kontrol açtı.

«George Smiley dışarda. Evini ödünç aldım. Gel içeri.» Leamas içeri girip de kapı arkasından kapanana kadar Kontrol hol ışığını yakmadı.

«Öğlene kadar izlendim,» dedi Leamas. Küçük oturma odasına girdiler. Odanın dört yanı da kitaplarla kaplıydı. Güzel bir şöminesi, tavana kadar yükselen pencereleri vardı. «Bu sabah ilişki kurdular. Ashe adında biri.» Leamas bir sigara yaktı. «Kadınsı bir herif. Yarın yine buluşuyoruz.»

Kontrol, Leamas'ın hikâyesini tüm ayrıntılarıyla dinledi: bakkala vurduğu günden o sabah Ashe ile buluşana kadar.

«Cezaevini nasıl buldun?» diye sordu. Leamas'ın tatilini nasıl geçirdiğini sorar gibiydi. «Koşulları biraz iyileştiremediğim için özür dilerim, ama bunu yapsaydık oyunumuz hemen ortaya çıkardı.»

«Biliyorum.»

«İnsan tutarlı olmalı. Her an, attığın her adımda. Hasta olduğunu duydum. Üzüldüm. Nen vardı?»

«Yalnızca ateşim.»

«Ne kadar yattın?»

«On gün kadar.»

«Feci bir şey, kuşkusuz sana bakacak kimse de yoktu.»

Uzun bir sessizlik oldu iki adamın arasında.

«Kızın Parti'ye kayıtlı olduğunu biliyorsun, değil mi?» diye sordu Kontrol.

«Evet.» Yeni bir sessizlik. «Onun bu işe karışmasını istemiyorum.»

«Buna bir neden mi var?» diye Kontrol sert bir sesle sordu. Leamas, bir an için, onun bu akademik ilgisizlik zırhında bir gedik açtığını düşündü. «Bunu isteyen mi oldu?»

«Hayır,» dedi Leamas. «Ben yalnızca fikrimi belirtiyorum. Bu operasyonların nasıl yürütüldüğünü bilirim. Yan ürünler ortaya çıkar, beklenmedik dönüşler yapılır. Bir balık yakalandığını sanırsın, bir de bakarsın ki bambaşka bir balıkmış bu yakaladığın. Kızın bu işe karıştırılmamasını istiyorum.»

«Tamam, tamam.»

«İş Bulma Kurumundaki adam, Pitt, savaşta Servis'te değil miydi?»

«O adda kimseyi tanımıyorum. Pitt mi dedin?»

«Evet.»

«Hayır, bilemeyeceğim. İş Bulma Kurumunda

mı?»

«Tanrı aşkına!» diye söylendi Leamas.

«Özür dilerim.» Kontrol ayağa kalktı. «Yardımcı evsahibi olarak görevlerimi ihmal ediyorum. Bir içki içer miydin?»

«Hayır. Ben bu gece gitmek istiyorum, Kontrol. Biraz idman yapmam gerek. Ev açık mı?»

«Ben .bir araba ayarladım. Ashe'i kaçta göreceksin yarın... birde mi?»

«Evet.»

«Haldane'e telefon edip senin biraz tenis oynamak istediğini söylerim. Bir de doktora görünsen iyi olur. O ateşin için.»

«Doktora ihtiyacım yok.»

«Nasıl istersen.»

Kontrol kendisine bir viski hazırlayıp Smiley'in raflarındaki kitaplara bakmaya başladı.

«Smiley neden burada değil?» diye sordu Leamas.

«Bu operasyonu sevmiyor. Hoş bir şey olarak görmüyor. Bunun gerekliliğini görüyor ama katılmak istemiyor.» Kontrol gülümsedi.

«Onun ateşi sık sık tekrarlar.»

«Beni açık kollarla karşılamak zorunda değildi.»

«Öyle. İşe karışmak istemiyor. Ama sana Mundt' ton söz eden, işin arka planını anlatan o, değil mi?»

«Evet.»

«Mundt başa çıkılması güç bir insan,» dedi Kontrol. «Bunu hiç akıldan çıkarmamalıyız. Aynı zamanda iyi bir haberalma subayıdır.»

«Smiley bu operasyonun nedenini biliyor mu? Neden özel bir ilgi duyulduğunu falan?»

Kontrol başını sallayıp viskisinden bir yudum aldı.

«Yine de hoşlanmıyor mu?»

«Bu bir ahlâki görüş açısı sorunu değil. Kandan bıkan bir cerrah gibi. Başkalarının ameliyatı yapmaları yetiyor ona.»

«Bunun bizi istediğimiz yere götüreceğinden nasıl emin olabiliyorsun?» diye sordu Leamas. «Çeklerle Rusların değil de Doğu Almanların işe karışacağını nereden biliyorsun?»

«Bunun gereğine bakıldığına hiç kuşkun olmasın,» dedi Kontrol hafif bir gururla.

Kapıya doğru yürürlerken elini Leamas'ın omzuna koydu.

«Bu, son işin olacak. Bundan sonra soğuktan gelebilirsin. O kıza gelince... bir şey yapılmasını ister misin, para falan gibi?»

«İş sona erince gerekeni ben yaparım.»

«Tamam. Zaten şimdi bir şey yapmaya kalkış-.mak güvenlik açısından tehlikeli olurdu.»

«Onun rahatsız edilmesini istemiyorum,» diye Leamas bir kere daha üzerinde dura dura tekrarladı. «Önün bu işe karıştırılmasını, hakkında dosya falan tutulmasını istemiyorum. Unutulmasını istiyorum onun.»

Kontrol'u başıyla selamlayıp dışarı, gece havasına süzüldü. Soğuğa.

KİEVER

Leamas ertesi günü Ashe ile randevusuna yirmi dakika geç geldiğinde soluğu viski kokuyordu. Ancak kendisini gören Ashe, buna aldırmayacak kadar neşelenmişti. Kendisinin birkaç dakika önce geldiğini, bankada oyalanmış olduğunu söyledi. Leamas'a bir zarf uzattı.

«Birerlik banknotlar. Umarım bir sakıncası yoktur.»

«Teşekkür ederim. Gel birer içki içelim.» Lea-mas tıraş olmamıştı, gömleğinin yakası kir içindeydi. Garsonu çağırıp kendisine bir duble viski, Ashe'-ye de zayıf bir cin ısmarladı. İçkiler geldiğinde sodayı kadehine dolduran Leamas'ın eli öylesine titriyordu ki, az daha tüm içkisini yere dökecekti.

Yemekte de içmeye devam ettiler. İşin büyük bir kısmını Ashe yüklenmişti. Leamas'ın tam beklediği gibi söze kendisinden başladı. Eski ama geçerli bir yöntemdi bu.

«Doğrusunu istersen son günlerde iyi bir iş yakaladım: yabancı basın için İngiltere serbest muhabirliği yapıyorum. Berlin'den sonra Şirket sözleşmemi yenilemeyince altmış yaşından yukarda olanların hobilerinden söz eden haftalık bir gazete çıkardım. Bunun ne korkunç bir şey olduğunu düşünebiliyor musun? ilk, basım işçileri grevinde battı gazete. Ne kadar memnun olduğumu bilemezsin. Bunun üzerine bir süre gidip Cheltenham'da oturan annemin yanında kaldım. Bir antikacı dükkânı var... işi iyidir. O sıralarda eski bir

dosttan bir mektup aldım. Sam Kiever. Yabancı basın için İngiliz yaşamının ilginç haberlerini toplayan yeni bir ajans kurmuştu. Bilirsin hani, Morris dansı üzerine altı yüz sözcüklük bir yazı. Ama Sam yeni bir yöntem bulmuştu; yazılarını, sattığı yerin diline çevrilmiş olarak satıyor, bu da çok büyük bir fark yaratıyordu. İnsan bir çevirmen tutabileceğini ya da kendisi çevirip paradan kurtulacağını düşünür, ama dış haberlere ayırdığı sütun için toplanan yazılara bakınca çeviri için zaman ve para harcamak hiç de işine gelmez. Sam böylece yazıişleri müdürleriyle doğrudan doğruya ilişki kuruyordu. Zavallıcık Avrupayı karış karış dolaşmıştır, ama doğrusu gidip de almadığı iş yoktur.»

Ashe durakladı, Leamas'ın bu kendisi hakkında konuşma çağrısını kabullenmesini bekliyordu. Ama Leamas aldırmadı, başını sallayıp, «Çok iyi,» dedi sadece. Ashe şarap ısmarlamak istemiş ama Leamas viskiden şaşmayacağını söylemişti. Kahve geldiğinde dört duble içmiş bulunuyordu. Durumu pek parlak değildi; eli kendisine itaat etmeyecek ve içkisi kaçacakmış gibi kadehi ağzına yaklaştırırken dudaklarını içkiye soku veriyordu.

Ashe bir süre konuşmadı.

«Şam'ı tanımıyorsun, değil mi?» diye sordu.

«Sam mı?»

Ashe'nin sesinde hafif bir sıkılma seziliyordu.

«Sam Kiever, patronum. Sana anlatıyordum

ya.»

«O da Berlin'de miydi?»

«Hayır. Almanya'yı iyi bilir, ama Berlin'de hiç yaşamamıştır. Bonn'da bir süre serbest muhabirlik yapmıştı. Onunla tanışmış olabilirsin, esaslı adamdır.»

«Tanışmış olduğumu sanmıyorum.» Yine bir duraklama.

«Bugünlerde neler yapıyorsun bakalım, dostum?» diye sordu Ashe.

Leamas omuzlarını silktl. «Rafa kaldırıldım.» Aptal aptal gülümsedi. «Sandıktan çıkarıldım ve rafa kaldırıldım.»

«Senin Berlin'de ne iş yaptığını unuttum doğrusu. O esrarlı soğuk savaşçılardan değil miydin?»

Tanrım, işleri iyice hızlandırmaya başladı bu herif, diye düşündü Leamas. Bir an duraksadı, sonra yüzü kızararak, «Lanet Amerikalıların şamar oğ-lanlığı, hepimizin yaptığı şey,» dedi.

Ashe, fikri uzun zamandır düşünmüş gibi, «Biliyor musun, senin Şam'la tanışman gerek,» dedi. «Ondan hoşlanacağına eminim... Şey, Alec. ben seni nerede bulabileceğimi bile bilmiyorum.»

«Bulamazsın,» dedi Leamas isteksizce.

«Seni hiç anlamıyorum, dostum. Nerede kalıyorsun?»

«Orada burada işte. İşim yok. Eşşoğlular bana doğru dürüst bir emekli aylığı bile bağlamadılar.»

Ashe buna çok şaşmıştı.

«Ama korkunç bir şey bu, Alec! Neden daha önce söylemedin? Neden gelip benim yanımda kalmıyorsun? Yerim küçük ama portatif yatakta yatmaya aldırmazsan bir kişilik yer buluruz sana. Öyle açıkta yaşayamazsın dostum.»

«Şimdilik iyiyim.» Leamas, zarfı soktuğu cebini okşadı. «İşe de gireceğim.» Kararlılıkla salladı başını. «Bir hafta sonra falan bir iş bulurum. Sonrası kolay.»

«Nasıl bir iş?»

«Bilmem. Ne olursa.»

«Ama kendini boşa harcayamazsın, Alec. Hatırladığım kadarıyla bir Alman kadar iyiydi senin almancan. Yapabileceğin pek çok şey olmalı!»

«Şimdiye kadar çok şey yaptım zaten. Lanet bir Amerikan firması hesabına ansiklopedi sattım, bir çılgınlar kütüphanesinde raf düzelttim, bok kokulu bir tutkal fabrikasında işçilerin kartlarını zımbaladım. *Ne* yapabilirim ki?» Leamas, Ashe'ye değil de, önündeki masaya bakıyor, dudaklarını hızla açıp kapayarak konuşuyordu. Ashe onun bu canlılığını karşılıksız bırakmayarak öne doğru eğilip sözcüklerini vurgulayarak, bir zafer kazanmışçasına konuşmaya başladı.

«Ama senin *insana* ihtiyacın var, Alec. İçinde bulunduğun durumun ne demek olduğunu bilirim, ben de bir zamanlar aynı şeyleri yaşadım. Berlin'de ne yaptığını bilmiyorum. Bilmek de istemiyorum. Ama bu, görevini yaparken önemli kişilerle tanışabileceğin bir iş değildi, öyle değil mi? Ben beş yıl önce Poznan'da Sam ile karşılaşmasaydım hâlâ açlıktan nefesim kokuyor olurdu. Bak Alec, gel bir hafta kadar benimle kal. Şam'a ve belki de varsa eski Berlin günlerinden kalma gazetecilere sorup soruşturur, sana birşeyler uydurabiliriz.»

«Ama ben iki satırı bir araya getirip yazamam ki,» diye Leamas itiraz etti.

Ashe elini adamın koluna dayadı. «Şimdi güçlük çıkartmaya kalkışma artık. Her iş sırasıyla, tamam mı? Öteberin nerede?»

«Neyim?»

«Eşyaların, giyeceklerin, çantan falan...»

«Hiçbir şeyim yok benim. O paketin dışında her şeyimi satmıştım.»

«Ne paketi?»

«Parkta bulduğun kesekâğıdı. Atmaya çalışıyordum hani.»

Ashe'nin Dolphin Meydanına bakan bir evi vardı. Leamas'ın beklediği gibi bir yer: Almanya'dan aceleyle toplanmış birkaç parça anı eşyası, bira maşrapaları, bir köylü piposu, birkaç tane ikinci kalite Nymphenburg seramiği.

«Haftasonlarını Cheltenham'da annemde geçiririm,» dedi. «Hafta içinde de burada kalırım. Benim için çok yararlı oluyor.» Portatif yatağı küçük oturma odasına kurdular. Saat dört buçuktu.

«Ne kadardır burada kalıyorsun?» diye sordu Leamas.

«Bir yıl falan oldu.»

«Kolay buldun mu bari?»

«Bu tür daireleri bulmak pek güç değil. Gidip adını yazdırıyorsun, günün birinde telefon edip yerinin ayrıldığını bildiriyorlar.»

Ashe'nin hazırladığı çayı içerlerken Leamas, konfora alışkın olmayan bir insanın tavrıyla yüzü asık olarak oturuyordu. Ashe bile biraz sakinleşmiş gibiydi. Çaydan sonra, «Dükkânlar kapanmadan ben gidip biraz alışveriş yapayım,» dedi. «Ondan sonra da oturup neler yapabileceğimizi konuşuruz. Hatta bu akşam Şam'ı bile arayabilirim. Ne kadar önce tanışırsanız o kadar iyi olur sanırım. Sen çok bitkin görünüyorsun, biraz uyumaya çalışsana.»

Leamas başını salladı. «Çok iyisin...» eliyle beceriksiz bir hareket yaptı, «...bütün bunlar...» Ashe adamın omzunu okşadı, askeri yağmurluğunu alıp çıktı.

Ashe'nin gittiğinden iyice emin olan Leamas dairenin kapısını aralık bırakıp yukarı çıkarken iki telefon kulübesi olduğunu gördüğü aşağı hole indi. Maida Vale numarasını çevirip Bay Thomas'ın

sekreterini istedi. Bir kız, «Buyrun, Bay Thomas'ın sekreteri benim,» dedi.

«Bay Sam Kiever tarafından telefon ediyorum. Daveti kabul ettiğini ve Bay Thomas'la bu gece görüşmeyi umduğunu söylüyor.»

«Bunu Bay Thomas'a iletirim. Sizi nerede bulabileceğini biliyor mu?»

«Dolphin Meydanı,» diye Leamas adresi yazdırdı. «İyi günler.»

Leamas, resepsiyona bir iki şey sorduktan sonra Ashe'nin dairesine çıkıp portatif yatağa oturdu. Bir süre sonra da yattı. Ashe'nin sözünü dinleyip biraz dinlenmenin iyi olacağına karar vermişti. Göz-ierini kapatırken Baysvvater'deki evde yanında yatan Liz'i hatırladı. Kıza ne oldu acaba, diye düşündü.

Yanında kruvaze giysili, uzun kır saçları arkaya taranmış, ufak tefek ve şişmanca bir adamla içeri giren Ashe kendisini uyandırdı. Adam orta Avrupa aksanıyla konuşuyordu. Belki de Almandı, insan emin olamıyordu. Adının Sam Kiever olduğunu söyledi.

Cin tonik içerlerken konuşmayı Ashe yürüttü. Berlin'deki eski günler gibi, dedi. Gece önlerindeydi ve hep birlikteydiler. Kiever geç kalmak istemediğini söyledi; yarın işi vardı. Ashe'nin bildiği bir Çin lokantasında yemek yemeyi kararlaştırdılar. Lime-house karakolunun karşısındaki lokantaya insan içkisini yanında götürebiliyordu. Her nasılsa Ashe'nin mutfakta bir iki şişe Burgundy'si vardı, taksiyle giderken onu da aldılar.

Yemek çok lezizdi, iki şişeyi de içtiler. Kiever ikinci şişede biraz açıldı: Batı Almanya ile Fransa'dan kısa bir süre önce gelmişti. Fransa'nın durumu berbattı, De Gaulle düşmek üzereydi ve ondan sonra ne olacağını da ancak Tanrı bilirdi. Cezayir'den dönen yüz bin düşkırıklığına uğramış askerle Fransa'nın geleceğinde faşizm görünüyordu.

«Ya Almanya?» diye Ashe sordu.

«Bu, Amerikalıların onlprı tutup tutamayacaklarına bağlı,» diye Kiever davet edercesine baktı Leamas'a.

«Ne demek istiyorsun?» diye sordu Leamas.

«Söyledim ya. Dulles'ın kendilerine verdikleri dış politikayı Kennedy çekip alıyor ellerinden. Giderek sertlik yanlısı olmaya başladılar.»

Leamas birden başını salladı. «Tam da Amerikalıların yapacakları iş bu!»

Ashe araya girdi, «Alec, Amerikalı kuzenlerimizden hiç hoşlanmıyor.» Kiever, tam bir ilgisizlikle, «Ya öyle mi?» diye mırıldandı.

Kiever çok uzattı artık, diye düşünüyordu Lea-mas. Kendisinden bir iyilik istenecek adam rolünü ustalıkla oynuyordu. Kolay kolay evet demeyecek birini.

Ashe, yemekten sonra, «VVardour Sokağında bir yer biliyorum,» dedi. «Sen oraya gitmiştin, Sam. İnsana iyi davranıyorlar. Neden bir taksi çağırıp gitmiyoruz?»

«Bir dakika,» dedi Leamas. Sesinin tonu Ashe'nin yüzüne bakmasına neden oldu. «Bir şey söyleyin önce. Bu eğlencenin bedelini kim ödeyecek?»

«Ben,» dedi Ashe. «Sam ile ben.»

«Bunu aranızda konuştunuz mu?»

«Şey... hayır.»

«Benim param falan yok, biliyorsun. Hiç olmazsa har vurup harman savuracak kadar yok.»

«Biliyorum, Alec. Şimdiye kadar sana yardım ettim, öyle değil mi?»

«Evet,» dedi Leamas. «Evet, ettin.»

Başka bir şey daha söyleyecekken birden fikrini değiştirip sustu. Ashe endişelenmişti ama alınmamıştı, Kiever'in yüz ifadesiyse yine okunmuyordu.

Leamas takside hiç konuşmadı. Ashe bir uzlaşma yaklaşımında bulunduğu zaman da yalnızca omuzlarını sallamakla yetindi. VVardour Sokağında indiklerinde ne Leamas ne de Kiever taksi parasını ödemek için ceplerine davranmadılar. Ashe onları 'karı' dergileriyle dolu bir vitrinin önünden geçirdi. Bir köşede PUSSYWILLOW KULÜBÜ - YALNIZ ÜYELERE yazıyordu. Kapının iki yanında çıplak kadın resimleri vardı. Üzerlerine *Doğa İncelemesi, Yal. nız Üyeler* yazılı birer kâğıt iliştirilmişti.

Ashe zili çaldı. Kapı hemen beyaz gömlekli, siyah pantolonlu çam yarması gibi bir adam tarafından açıldı.

«Ben üyeyim,» dedi Ashe. «Bu iki bey de benimle birlikteler.»

«Kartınızı görebilir miyim?»

Ashe cüzdanından çıkardığı kartı adama verdi.

«Konuklarınız adam başına birer sterlin ödeyecekler. Geçici üyelik. Onları siz öneriyorsunuz, tamam mı?» Adam kartı geri verirken Leamas birden elini uzatıp kartı aldı, bir an bakıp Ashe'ye verdi.

Leamas arka cebinden iki birer sterlinlik çıkartıp kapıda bekleyen adamın eline sıkıştırdı.

«Konuklar için iki sterlin,» dedi. Sonra Ashe'nin şaşkın protestolarına aldırmadan iki adamı kulübün içine soktu. Kapıcıya döndü sonra.

«Bize bir masa bul, bir şişe de viski. Rahatsız edilmek istemiyoruz.»

Kapıcı bir an duraksadı, ama tartışmaya girmemeye karar vererek üçünün önüne geçip aşağı indirdi. Aşağıdan anlaşılmaz bir müzik uğultusu geliyordu. Salonun arkalarında bir masaya oturdular. Bir kenarda iki kilişik bir orkestra çalıyor, kızlar da ikili üçlü gruplar halinde oturuyorlardı. İçeri girdiklerinde iki kız ayağa kalktı ama kapıcı başını salladı.

Viskilerini beklerken Ashe huzursuzca bakıyordu Leamas'a. Kiever'in canı sıkılmış görünüyordu. Garson bir şişe ile üç kadeh getirdi, kadehleri doldurdu. Leamas şişeyi adamın elinde alıp kadehleri tepeleme doldurdu. Sonra Ashe'ye, «Belki şimdi bana neler döndüğünü anlatırsın artık,» dedi.

«Ne demek istiyorsun?» Ashe'nin sesi kararsızdı. *«Ne* demek istiyorsun, Alec?»

«Tahliye edildiğim günden beri beni izliyorsun. Bir de Berlin hikâyesi uydurdun. Bana borçlu olmadığın parayı ödedin. Pahalı yiyecekler ısmarladın, evinde konuk ediyorsun.»

Ashe kızardı. «Eğer hepsi bu... »

«Sözümü kesme. Bitirene kadar beklersen patlar mısın? Buraya üye kartın Murphy adında birine çıkarılmış. Adın Murphy mi?»

«Hayır, değil.»

«Murphy adında bir dostun kartını ödünç verdi öyleyse?»

«Ona da hayır. Doğrusunu istersen canım kadın çekince arasıra buraya gelirim. Kulübe kayıt olurken sahte bir ad kullanmıştım.»

Leamas acımasızca sürdürdü ısrarını, «öyleyse neden oturduğun evin kiracısı da Murphy görünüyor?»

Sonunda konuşan Kiever oldu.

Ashe'ye, «Sen eve git artık,» dedi. «Bundan sonrasını ben sürdürürüm.»

Bacağında mor lekeler olan genç bir kız striptiz yapıyordu. Şehevi olmadığı, sanattan uzak ve isteksizce olduğu için insanı rahatsız eden o acınacak, upuzun bir çıplaklığa sahipti. Ağır ağır dönüyor, müziği kesik kesik duyuyormuş gibi kollarını bacaklarını zaman zaman havaya atıyor ve bu arada da bir yetişkinler toplumunda bulunan bir çocuğun zamanından önce gelişmiş ilgisiyle müşterilere bakıyordu. Müziğin temposu birden hızlanınca, kız da, ıslık sesine karşılık veren bir köpek gibi, ileri geri koşmaya başladı. Son notayla birlikte sutyenini çıkartıp başının üzerinde salladı. Göğüslerinden ve bacakarasından sarkan üç parça püskül zamanı geçmiş Noel ağacı süslerini andırıyordu.

Leamas ile Kiever hiç konuşmadan kızı seyrediyorlardı.

Leamas, sonunda, «Sen de Berlin'de bundan İyisini görmüş olduğumuzu söyleyeceksin herhalde,» deyince Kiever onun öfkesinin hâlâ geçmemiş olduğunu anladı.

«Herhalde *sen* görmüşsündür,» dedi Kiever. «Ben Berlin'de çok bulundum ama korkarım ki, gece kulüplerinden nefret ederim.»

Leamas hiçbir şey söylemedi.

«Öyle fazla erdemli falan değilim ha**,** yalnızca aklı başında bir insanım. Canım kadın çekerse bunu daha ucuza bulacağım yerleri bilirim. Dans etmek istiyorsam, daha iyi dans edecek yerler vardır.»

Leamas belki de hiç dinlemiyordu. «O karı kılıklı herifin benimle niye ilgilendiğini belki de sen söyleyebilirsin.» Kiever başını salladı.

«Elbette. Bunu kendisinden ben istedim de ondan.»

«Neden ama?»

«Seninle ilgileniyorum. Sana bir öneride bulunmak istiyorum. Gazetecilikle ilgili bir şey.»

Bir sessizlik oldu.

«Gazetecilik,» dedi Leamas. «Anlıyorum.»

«Benim bir ajansım var, uluslararası hizmet ajansı. İlginç haberlere iyi para veririm.»

«Peki bu haberleri kim basıyor?»

«Hem o kadar iyi para veririm ki, senin... senin gibi uluslararası sahne geçmişine sahip bir insanın, inandırıcı ve doğru haberler vermesi durumunda, çok kısa bir sürede bir daha parasal sıkıntıya düşmesi olanaksızdır. Bilmem anlatabildim mi?»

«Haberleri kim basıyor, Kiever?» Leamas'ın sesinde hafif bir tehdit seziliyor gibiydi. Bir an, ama yalnızca bir an, Kiever'in yüzünde bir korku belirtisi göründü.

«Uluslararası müşteriler. Paris'teki bir adamım gönderdiğim haberlerin büyük bir kısmını satar. Çoğu zaman bunları kimin bastığını bilmem bile.» Kiever gülümsedi. «Bu duruma pek aldırmadığımı da itiraf etmeliyim. Parasını ödüyorlar ve daha fazlasını istiyorlar. Gereksiz ayrıntılar konusunda pek titizlenmeyen insanlar bunlar, Leamas. Parayı trink diye öderler. Yabancı bankalara, örneğin kimsenin hesap kitap sormadığı, vergi falan almadığı bankalara ödeme yapmaktan da hiç kaçınmazlar.»

Leamas yine hiçbir şey söylemedi. İki elinin arasında tuttuğu kadehinden ayırmıyordu gözlerini.

Ayıp bu be, diye düşünüyordu, bu kadar da doludizgin gidilmez ki! Ama tpktik açıdan haklılardı. Beş parasızım, hapisten çıkalı çok

olmadı, eğitilmem gerekmez, bir İngiliz centilmeni olarak şerefime leke sürüldüğü iddiasında da bulunamam.

Diğer yandan bazı kabul edilebilir itirazlar bekleyeceklerdi. Korkmasını beklerlerdi, çünkü kendisini açığa çıkaran örgütün ömrünün sonuna kadar gözlerini üstünden ayırmayacağını, hainleri hiç bağışlamadıklarını bildiğini biliyorlardı. Ayrıca, bunun bir kumar olduğunu bileceklerdi. İnsanın kararlarındaki tutarsızlığın en iyi planlanmış casusluk yaklaşımlarını beş paralık edeceğini bilirlerdi.

«Bunun için epey yüklü bir para ödemeleri gerekecek,» diye Leamas sonunda mırıldandı. Kiever adamın kadehini bir daha doldurdu.

«Kapora olarak on beş bin sterlin veriyorlar. Para halen Bern'de Banque Cantonale'de. Uygun bir kimlikle gidildiğinde, ki bunu da sana müşterilerim sağlayacaklardır, parayı çekebilirsin. Müşterilerim bunun dışında bir beş bin sterlin karşılığında sana bir yıl içinde bazı sorular sorma hakkını saklı tutacaklardır. Çıkabilecek herhangi bir... yerleşim sorununda da sana yardımcı olacaklar.»

«Cevabını ne zamana kadar istiyorsun?»

«Şimdi. Bütün hatırladıklarını kâğıda dökmek zorunda değilsin. Müşterimle tanışacaksın ve o anlattıklarını bir başkasına yazdıracak.»

«Onu nerede göreceğim?»

«Bu buluşmanın İngiltere dışında olmasının herkesin yararına olacağını düşündük. Müşterim Hollanda'yı önerdi.»

«Pasaportum yok,» dedi Leamas.

«Ben sana bir tane hazırlattım.» Kiever'in sesinde sıradan bir iş anlaşmasının ötesinde bir şey yapmamış bir adamın rahatlığı vardı.

«Yarın sabah dokuz kırk beş uçağıyla Lahey'e gidiyoruz. Şimdi benim evime gidip diğer ayrıntıları konuşalım mı?»

Paraları Kiever ödedi, kulüpten çıkıp taksiyle St. James Parkı'ndan pek uzak olmayan iyi bir mahalleye gittiler.

Kiever'in evi lüks ve pahalı görünüşlüydü ancak içindeki eşyanın aceleyle toplanmış bir hali vardı. Londra'da metreyle kitap satan dükkânlar ve duvarların rengini asılacak tabloya uyduran iç dekoratörler olduğu söylenirdi. Böyle inceliklere pek aklı ermeyen Leamas otelde değil de özel bir evde olduğunu hatırlamakta güçlük çekiyordu. Kiever kendisine iç avluya bakan odasını gösterince Leamas, «Ne zamandır buradasın?» diye sordu.

«Çok olmadı. Birkaç ay falan.»

«Epey pahalı olmalı. Ama sen de buna değersin sanırım.»

«Teşekkür ederim.»

Lepmas'ın odasında gümüş bir tepsi içinde bir şişe viski ile bir soda sifonu vardı. Bir uçtaki perdeli bölmeden banyoya geçiliyordu.

«Güzel bir aşk yuvası. Hepsini de büyük İşçi Devleti mi ödüyor?»

«Sus,» dedi Kiever sert bir sesle. «Beni istersen, iç telefondan odamı arayabilirsin. Uyumayacağım.»

«Kendim soyunabilirim, merak etme.»

«İyi geceler öyleyse.» Kiever odadan çıktı.

O da çok endişeli, diye düşündü Leamas.

Leamas yanındaki telefonun çalmasıyla uyandı. Arayan Kiever'di.

«Saat altı. Buçukta kahvaltı ediyoruz.»

«Pekâlâ.» Leamas telefonu kapattı. Başı ağrıyordu.

Kiever telefonla taksi çağırmış olmalıydı. Saat tam yedide kapı çalınca, «Her şeyin tamam mı?» diye sordu.

«Eşyam falan yok. Bir diş fırçası ile tıraş takımım var yalnızca.»

«Onların gereğine bakıldı. Hazır mısın?»

Leomas omuzlarını silkti. «Sanırım. Sigaran var mı?»

«Yok, ama uçakta alabilirsin. Şuna bir bak hele.» Leamas'a bir İngiliz pasaportu uzattı. Kendi adına çıkarılmış, üzerinde de kendi fotoğrafı vardı. Pasaport ne çok eskiydi ne de çok yeni. Leamas'ın bekâr olduğunu belirtiyordu. Leamas pasaporta bakarken hafif heyecanlı olduğunu farketti. Evlenmek gibi bir şeydi bu. Ne olursa olsun, bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

«Ya para?» diye sordu.

«Paraya ihtiyacın yok. Masraflar şirketten.»

SERAP

Sabah hava soğuktu, nemli ve gri hafif bir sis insanın derisini tırmalar gibiydi. Leamas havaalanında savaşı hatırladı: sis içinde yarım yamalak görünen uçaklar sabırla sahiplerini bekliyorlardı; çınlayan sesler ve yankıları, ani bir bağırma ve taş zemin üzerinde bir kadın topuğunun çınlaması; insanın hemen dirseği dibinde bir uçağın homurtusu. Ortalıkta şafaktan beri ayakta olan insanların arasında rastlanan bir komplo havası vardı. Gecenin kaybolup sabahın geldiğini görme deneyimini paylaşan insanların üstünlüğü hatta. Personel, yolculara ve bagajlara cepheden dönmüş askerlerin uzaklığıyla bakıyordu: sıradan ölümlülerdi karşıla-rındakiler.

Kiever, Leamas'a bir bavul uydurmuştu. Bu ayrıntıya bayılmıştı Leamas. Bagajsız yolcular dikkat çekerlerdi ve Kiever'in hiç istemediği bir şeydi bu. Havayolu tezgâhında kontrollarını yaptırttıktan sonra okları izleyerek gümrük kontrol alanına yürüdüler. Bir an yollarını kaybettiler ve Kiever bir hamala karşı çok kaba davrandı. Leamas onun pasaport konusunda endişeli olduğunu tahmin ediyordu. Buna hiç de gerek yok, diye düşündü, pasaport sağlam.

Pasaport memuru ufak tefek, genç bir adamdı. Boynunda bir Haberalma Birliği kravatı, yakasında esrarengiz bir rozet vardı.

Leamas'a, «Dışarda uzun bir süre kalacak mısınız, efendim?» diye sordu.

«Birkaç hafta.»

«Dikkatli olmanız gerekecek, efendim. Pasaportunuz ayın otuz birinde bitiyor.»

«Biliyorum,» dedi Leamas.

Bekleme salonuna yanyana yürüdüler. «Cok kuşkulusun, Kiever,» dedi Leamas. Diğeri kıs kıs güldü.

«Seni öyle başıboş bırakamayız, değil mi? Anlaşmada böyle bir madde yok.»

Uçağın kalkmasına yirmi dakika vardı. Bir masanın başına geçip birer kahve ısmarladılar. Kie-ver garsona masanın üstündeki kirli fincanları ve dolu kül tablalarını göstererek, «Bunları da götür,» dedi.

«Şimdi araba gelir alır,» dedi garson.

«Al şunları,» diye öfkeyle söylendi Kiever. «Kirli şeyleri böyle ortalıkta bırakmak iğrenç bir şey.»

Garson dönüp yürüdü. Tezgâhın yanına gitmediği gibi kahvelerini de sipariş etmedi. Kiever öfkeden bembeyaz kesilmişti. «Bırak Allahaşkına,» dedi Leamas. «Hayat çok kısa zaten.»

«Küstah herif, ne olacak!»

«Peki peki bağır öyleyse; çok iyi bir an seçtin zaten, buradakiler bizi hiç unutmayacaklar.»

Lahey havaalanındaki formaliteler bir sorun olmadı. Kiever de endişelerinden kurtulmuş gibiydi. Uçakla gümrük arasındaki kısa yolu yürürken neşeli ve konuşkandı. Genç Hollandalı memur pasaportlarına ve bagajlarına şöyle bir baktıktan sonra, boğazdan gelen bir İngilizceyle, «Hollanda'dan memnun kalacağınızı umarım,» dedi.

«Teşekkür ederiz,» dedi Kiever. «Çok teşekkür ederiz.»

Gümrükten çıkıp havaalanı binalarının öteki ucundaki salona doğru yürüdürler. Kiever parfüm, fotoğraf makinesi ve meyva dolu vitrinlere bakan yolcu grupları arasından geçip çıkış kapısına yöneldi. Bir gazetecinin önünde ufak tefek, gözlüklü, kurbağayı andıran bir adam *Continental Daily Mail* gazetesini okuyordu. Bir devlet memuruna benziyordu. Ya da öyle bir şeye işte.

Park yerinde kendilerini bekleyen Hollanda plakalı ve kadın sürücülü bir Wolkswagene bindiler. Kadın arabayı ağır sürüyor, sarı ışıkların her yanışında duruyordu. Leamas onun böyle sürmek İçin talimat aldığını ve arkalarında başka bir arabanın kendilerini izlediğini tahmin etti. Yan aynadan arabayı görmeye çalıştı ama başaramadı. Bir keresinde kordiplomatik plakalı siyah bir Peugeot gördü ama bir köşeyi döndüklerinde arkalarında yalnızca bir kamyonet kalmıştı. Lahey'i savaştan iyi bildiğinden nereye gittiklerini keşfe çalıştı. Kuzeybatıya, Schvveningen'e doğru gidiyorlardı. Kısa bir süre sonra banliyöyü arkalarında bırakmışlar, deniz kenarında sıralanmış villalara yaklaşıyorlardı.

Araba durunca kadın sürücü onları İndirmeden dışarı çıktı, küçük bir sayfiye evinin kapısını çaldı. Bahçe kapısının kenarındaki demir tabelada soluk mavi Gotik yazıyla SERAP diye yazılıydı. Penceredeki bir başka tabelada da bütün odaların dolu olduğu belirtiliyordu.

Kapıyı açan iyi yüzlü, şişmanca bir kadın, sürücünün omzu üzerinden arabaya baktı. Sonra gözlerini yine üzerlerinden ayırmadan yanlarına doğru yürüdü. Yüzünde neşeli bir gülümseme vardı. Leamas, kadını görünce, bir zamanlar sicimini boşuna harcadığı için kendisini döven teyzesini hatırladı.

«Ne iyi ettiniz de geldiniz,» dedi kadın. «Geldiğiniz için o kadar *sevindik* kl!»

Kadının ardından eve girdiler. Kiever önden yürüyordu. Sürücü arabaya bindi. Leamas arkasına bakınca kendilerinin geldikleri yolda, üç yüz metre kadar geride siyah bir Fiat ya da Peugeot'nun park etmiş olduğunu gördü. Siyah yağmurluklu bir adam çıkıyordu arabadan.

Hole girdiklerinde kadın Leamas'ın elini sıktı. «Serap'a hoşgeldiniz. Yolculuğunuz iyi geçti mi?»

«İyi,» dedi Leamas.

«Denizden mi geldiniz yoksa uçakla mı?»

«Uçakla,» dedi Kiever. «Çok rahat bir yolculuktu.» Havayolunun sahibiymiş gibi konuşmuştu.

«Size yemek hazırlayayım. Çok özel bir yemek. Ne istersiniz?»

«Tanrı aşkına,» diye alçak sesle söylendi Leamas. Kapı çaldı. Kadın koşar adımlarla mutfağa gitti, Kiever de kapıyı açtı.

Leamas'ın boyunda ama daha yaşlı olan adamın üzerinde meşin düğmeli bir yağmurluk vardı. Elli beş yaşlarında olmalıydı. Yüzünde soluk bir renklilik ve derin kırışıklar vardı. Bir asker olabilirdi. Adam elini uzattı.

«Adım Peters.» Parmakları uzun, tırnakları bakımlıydı. «Yolculuğunuz iyi geçti mi?»

«Evet,» diye atıldı Kiever. «Olaysız.»

«Bay Leamas ile konuşacağımız çok şey var, seni daha fazla meşgul etmeyelim, Sam. Kente Wolkswagen'le dönebilirsin.»

Kiever gülümsedi. Leamas onun bu gülümsemesinden rahatlığı gözden kaçırmıştı.

«İyi günler, Leamas,» dedi Kiever neşeli bir sesle. «Talihin açık olsun.»

Leamas, Kiever'in uzattığı elini görmezlikten gelerek başını salladı.

«İyi günler,» diye tekrarladı Kiever, sonra sessizce çıkıp gitti.

Leamas, Peters'in ardından arka odaya yürüdü. Pencerede ağır tül perdeler vardı. Pervazın üstü çeşitli çiçek saksılarıyla doldurulmuştu. Mobilya pn-tika taklidi olup çok ağırdı. Odanın ortasında iki oymalı iskemlesiyle bir masa vardı. Masanın üzeri halıya benzer kalın ve pas rengi bir örtüyle kaplıydı, iskemlelerin önünde birer tomar kâğıtla birer kurşunkalem hazır duruyordu. Bir kenardaki büfenin üstünde de viski ile soda şişeleri vardı. Peters gidip birer içki hazırladı.

«Bak,» dedi Leamas birdenbire. «Bundan sonra iyiniyet gösterisi falan istemez, tamam mı? İkimiz de ne yaptığımızı biliyoruz, profesyoneliz. Sen kendine paralı bir hain buldun. Talihin açık olsun. Tanrı aşkına bana âşık olmuş gibi numaralara falan kalkışma.» Kendisinden pek emin değilmiş, korkuyormuş gibi konuşuyordu.

Peters başını salladı. «Kiever bana senin gururlu bir insan olduğunu söylemişti.» Sonra gülümsemeden devam etti. «Yoksa, bir insan dükkâncılara neden saldırsın?»

Leamas adamın Rus olduğundan kuşkulanıyordu ama emin değildi. İngilizcesi kusursuz denecek kadar düzgündü. Uygarlığın konforlarına çok alışkın bir insanın rahatlığına ve huylarına sahipti.

Masanın başına geçtiler.

«Kiever sana kaç para vereceğimi söyledi mi?»

«Evet. Bir Bern bankasına yatırılacak olan on beş bin sterlin.»

«Tamam.»

«Bundan sonraki bir yıl içinde soru sorma hakkının da olacağını söyledi. Eğer elinin altında bulunmayı sürdürürsem ek olarak bir beş bin daha verecekmişsin.»

Peters başını salladı.

«Bu koşulu kabul etmiyorum,» dedi Leamas. «Bunun bir işe yaramayacağını sen de benim' kadar bilirsin. On beş bini birden çekip işi temizlemek istiyorum. Sizinkiler de, bizimkiler de karşı tarafa geçmiş ajanlara anlayışlı davranmazlar. Siz, verdiğim bütün bilgileri değerlendirirken ben St. Moritz'de kıçüstü oturup bekleyemem. Karşı taraf da aptal değildir, neyi nerede arayacaklarını iyi bilirler. Hatta şu anda burada buluştuğumuzdan haberleri bile olabilir.»

Peters yine başını salladı. «Hiç kuşkusuz... başka bir yerde... daha güvence içinde olabilirsin.»

«Demir Perde ardında mı?»

«Evet.»

Leamas başını salladı. «Hesabıma göre ilk soruşturma için üç güne ihtiyacın olacak, ondan sonra da ayrıntıları isteyeceksin.»

«Buna gerek kalmayabilir,» dedi Peters.

Leamas ilgisizce baktı adamın yüzüne. «Anlıyorum. Bir uzman gönderdiler öyleyse. Yoksa Moskova Merkezi bu işe karışmadı mı?»

Peters hiç konuşmadan Leamas'a bakıyor, adamı ölçüp biçiyordu. Sonunda kalemini ele aldı. «Savaş sırasında yaptıklarınla başlayalım mı?»

Leamas omuzlarını silkti.

«Sana kalmış bir şey bu.»

«Haklısın. Askerliğinle başlıyoruz o halde. Konuş şimdi.»

«1939'da İstihkâm birliğine girdim. Eğitimimi tamamlamak üzereyken dil bilenlerin yurt dışında uzman hizmeti görmek üzere başvurmaları istendi. Ben felemenkçe, almanca ve epey de fransızca bildiğim ve askerlikten artık bezdiğim için başvurdum. Hollanda'yı da iyi tanıyordum. Babamın Leiden'de bir mağazası vardı, dokuz yıl kadar orada yaşamış tım. Mülakatlardan sonra beni Oxford yakınlarındaki bir okula gönderdiler, orada gerekli hileleri öğrendim.»

Okulu kim yönetiyordu?»

«Bunu çok sonraları öğrendim. Ondan sonra Steed Asprey ve Fielding adında bir Oxford öğretmeni ile tanıştım. Burayı yönetenler onlardı. 1941'-de beni paraşütle Hollanda'ya indirdiler. İki yıl kadar orada kaldım. O günlerde ajanlar birbiri ardından öldürülüyordu. Hollanda casusluk için berbat bir ülke. Ormanları, dağları falan olmadığından bir karargâh ya da bir telsiz merkezi kurmak olanaksızdır. Her zaman bir kaçış halindesin. Oyun çok pisti senin anlayacağın. 1943'te oradan çıktım, ingiltere'de bir iki ay dinlendikten sonra Norveç'e gittim. Hollanda'ya kıyasla tatil sayılırdı bu. 1945'te

paramı ödeyip serbest bıraktılar. Babamın işini sürdürmek için yeniden buraya döndüm. Ama işten bir hayır gelmeyeceğini görünce Bristol'da seyahat acenteliği yapan eski bir arkadaşımla ortak oldum. On sekiz ay sonra iflas ettik. Bir gün Bölüm'den bir mektup aldım: eski işime dönmek ister miydim? Ama o işten de bıktığım için düşünmek için zaman istedim, Lundy adasında bir yazlık ev kiralayıp bir yıl kadar orada kaldım. Ama sonunda bu yaşamdan da bıkıp işi kabul ettiğimi bildirdim. 1949 sonlarında yine çalışmaya başlamıştım. Kesintili hizmet, düşük aylık, emeklilik aylığında kesinti falan filan. Cok mu hızlı gidiyorum?»

«Şimdilik değil.» Peters, Leamas'ın kadehini bir daha doldurdu. «Bunu daha sonra, adlar ve adreslerle yeniden konuşacağız kuşkusuz.»

Kapı vuruldu. Kadın öğle yemeğini getirmişti; soğuk etler, ekmek ve çorba. Peters kâğıtlarını bir yana itti, hiç konuşmadan yediler. Sorgu başlamıştı.

Yemek tabakları toplanınca Peters, «Demek böylece Sirk'e döndün?» dedi.

«Evet. Bir süre bana bir masabaşı işi verdiler.

Demir Perde ülkelerinde askeri gücün değerlendirilmesi, birliklerin izlenmesi falan.»

«Hangi bölümdeydin?»

«Uydu Dört. 1950 Şubatından, 51 Mayısına kadar kaldım orada.»

«Meslektaşların kimlerdi?»

«Peter Guillam, Brian de Grey ve George Smi-ley, Smiley 51 başlarında bizden ayrılıp Karşı Haberalma'ya geçti. 51 Mayısında da ben Bölge Sorumlu Yardımcısı olarak Berlin'e atandım. Bütün operasyon çalışmaları bana bağlıydı.»

«Emrinde kimler çalışıyordu?» Peters hiç durmadan yazıyordu. Leamas onun kendince bir steno geliştirdiğini anladı.

«Hackett, Sarrovv ve de Jong. De Jong elli birde bir trafik kazasında öldü. Öldürüldüğünü sandık ama bunu kanıtlayamadık. Hepsi casus ağları yönetmekteydiler, başlarında ben vardım. Ayrıntıları istermisin?»

«Elbette, ama daha sonra. Şimdi devam et.»

«Berlin'deki ilk balığımızı elli dört sonlarında yakaladık: Doğu Alman Savunma Bakanlığının ikinci adamı olan Frltz Feger. O zamana kadar epey güçlük çekmiştik ama Kasım elli dörtte Fritz'le ilişki kurulunca işimiz kolaylaştı. Fritz tam iki yıl sürdü, ondan sonra birden kendisinden hiçbir haber alamadık, kayıplara karışmıştı sanki. Cezaevinde öldüğünü duydum. Onunla ilişkiyi sürdürecek birini bulana kadar üç yıl daha geçti. 1959'da Karl Riemeck çıktı ortaya. Kari, Doğu Alman Komünist Partisi Prezidyumundaydı. Tanıdığım en iyi ajandı.»

«Şimdi öldü,» dedi Peters.

Leamas'ın yüzünden utanca benzer bir şey gelip geçti.

«Öldürüldüğünde oradaydım,» diye mırıldandı. «Ölmeden az önce bu yana geçen bir metresi vardı. Kadına her şeyi söylemişti. Kadın örgütü baştan sona biliyordu. Karl'ın açığa çıkmasına şaşmamak gerekir.»

«Berlin'e daha sonra döneceğiz. Bana şunu söyle. Kari öldürülünce Londra'ya döndün. İşten ayrı-lana kadar hep Londra'da mı kaldın?»

«Evet.»

«Londra'da ne iş yaptın?»

«Bankacılık bölümü; ajanların aylığını ödeme, denizaşırı gizli operasyonlar için tahsisat. Bir çocuğun üstesinden gelebileceği bir iş. Emir gelir, kâğıtları imzalardık. Zaman zaman da güvenlik açısından insanın başını ağrıtacak bir şey çıkardı.»

«Doğrudan doğruya ajanlarla ilişkin oldu mu orada?»

«Buna olanak yoktu ki. Belirli bir ülke sorumlusu bir istekte bulunur. Yukardan onaylanan istek fişi bize gelir, biz de ödemeyi yaparız. Çoğunlukla da parayı uygun bir yabancı bankaya havale ederiz. Sorumlu oradan alıp ajana kendisi verir.»

«Ajanlar kod adlarıyla mı anılıyorlardı.»

«Rakamlarla. Her casusluk ağının bir şifresi vardır, ajanlar da bu şifreye eklenen bir rakamla belirtilirler. Karl'ın adı 8 A/1'di.»

Leamas terliyordu. Peters, profesyonel bir kumarbaz gibi onu izleyerek değerlendiriyordu. Lea-mas'ın değeri neydi? Kendisini ne korkutur, ne cezbeder, ne yıkabilirdi? Nelerden nefret ederdi ve en önemlisi, ne biliyordu? En iyi kozunu sona saklayıp pahalıya mı satacaktı? Peters, bunu yapacağını sanmıyordu. Leamas oyun oynamayacak kadar dengesini kaybetmemişti. Kendisiyle çelişki halinde olan bir insandı. Bir tek hayat ve bir tek itiraf bilirdi ve bunlara ihanet etmişti. Peters daha önce de bu gibi durumlarla karşılaşmıştı. Tam bir ideolojik dönüş yapan, gecenin geç saatlerinde yeni bir inanç bulan ve bu inançlarının iç gücüyle mesleklerine, ailelerine, ülkelerine ihanet eden insanlarda bile görmüştü bunu. Yeni bir gayretkeşlik ve umutla dolu olmalarına rağmen, onlar bile ihanetin lekesiyle boğuşmaya çalışmışlardı. Yaşamları boyunca söylememeleri için eğitildikleri şeyleri söylemenin azabını kolayca atamamışlardı üzerlerinden. Peters de onlara rahatlık vermek, onların gururunu parçalamak zorundaydı. İkisinin de bilincinde oldukları bir durumdu bu. Bu yüzden Leamas gururu engel olduğu için, Peters'le insanca bir ilişkiye girmeyi şiddetle reddetmekteydi. Peters, onun bu nedenlerle yalan söyleyeceğini biliyordu; belki de

bazı şeyleri söylemekten kaçınmakla söyleyecekti yalanını, ama yine de gururundan, meydan okuma isteğinden ya da mesleğinin sapıklığından yalan söyleyecekti ve bu yalanları yakalamak da Peters'in göreviydi. Lea-mas'ın profesyonel olmasının kendi çıkarlarına ters düştüğünü de biliyordu. Peters'in hiçbir seçim istemediği yerde Leamas anlatacaklarını seçecekti; Peters'in nasıl bir bilgi istediğini bilip ona göre konuşurken belki de değerlendiriciler için çok önemli olan bir bilgi kırıntısını atlayacaktı. Bütün bunlara bir de bir alkoliğin kaprislerini eklemek gerekirdi.

«Şimdi biraz da Berlin'deki 'Çalışmalarını ayrıntılarınla dinleyelim. 1951 Mayısından 1961 Martına kadar sanırım. Bir içki daha al hele.»

Leamas adamın masanın üstündeki kutudan bir sigara alıp yakmasını izlerken iki şeye dikkat etti: Peters solaktı ve sigarayı markasının olduğu taraftan yakmıştı. Böylece ilk olarak markası yanıp kül oluyordu. Leamas bundan hoşlanmıştı: Peters de, kendisi gibi, uzun süre kaçak hayatı yaşamıştı.

Peters'in garip bir yüzü vardı; ifadesiz ve gri. Rengi çok uzun zaman önce kaçmış olmalıydı —belki de ihtilalin ilk günlerinde cezaevinde — şimdi artık yüz hatları son şeklini almıştı ve ölene kadar hep böyle kalacaktı. Sert kıllı kır saçları beyaza dönüşebilirdi ama yüzü hiç değişmeyecekti. Leamas adamın gerçek adını, evli olup olmadığını merak etti. Halinde çok hoşlandığı bir şey vardı. Gücün, jüvenin verdiği rahatlıktı bu. Peters yalan söylerse bunun kuşkusuz bir nedeni vardı. Yalanı hesaplı, gerekli bir yalan olacaktı. Ashe'nin beceriksizce sahtekârlığından çok uzak bir şey.

Ashe, Kiever, Peters; Leamas için bir haberalma örgütü hiyerarşisi olan nitelik ve yetki sıralaması. Bu bir ideoloji sıralaması da olabilirdi. Paralı asker Ashe, yoldaş Kiever ve şimdi de amaç ve aracın kendisi için aynı şeyler olduğu Peters.

Leamas, Berlin'den söz etmeye başladı. Peters sözünü pek az kesiyor, çok seyrek olarak da bir soru sorup bir yorumda

bulunuyordu. Ama bunu yaptığında da Leamas'ın kendi davranışlarıyla tümüyle uyum içinde olan teknik bir merak ve *uzmanlık* gösteriyordu. Leamas, sorgucusunun Ihtirassız profesyonelliğine karşılık veriyor gibiydi. Ortak oldukları bir şeydi bu.

Berlin'den doğru dürüst bir Doğu Kesimi casus ağı kurmak için çok uzun bir zaman gerekmişti, ilk günlerde kent ikinci sınıf ajanlarla kaynıyordu. Casusluk Berlin'in günlük yaşamının öylesine sıradan bir parçası haline gelmişti ki, bir kokteyl partide birini bulur, akşam yemeğinde talimatını verir, sabaha kalmadan da açığa çıktığını görürdün. Bir profesyonel için karabasanın ta kendisiydi: düzinelerce casusluk örgütü, yarısının içine karşı taraf sızmış durumda, binlerce bitirilmemiş iş, çok az kaynak, çok az ipucu, çalışamayacak kadar dar alan. Doğru, 1954'te Feger'le rahata kavuşmuşlardı. Ama 56'da her Bölüm yüksek düzeyde bilgi istediğinde ortalık sakinleşmişti. Feger kendilerine gazetelerde çıkmasından ancak birkaç gün önce ikinci sınıf haberler vermişti. Oysa onların gerçek bilgiye ihtiyaçları vardı ve bunun için de daha üç yıl beklemeleri gerekecekti.

Sonra bir gün de Jong, Doğu Berlin'de sınıra yakın bir yerde ormana pikniğe gitmişti. İngiliz askeri plakalı aracını kanal yanında kilitleyip bırakmıştı. Piknikten sonra çocukları sepeti alıp önden yürümüşlerdi. Arabanın yanına gelince durmuşlar, duraksamışlar, sepeti yere atıp geri koşmuşlardı. Biri kapıyı zorlamıştı. Kapı kolu kırıktı ve kapı da aralıktı. De Jong, fotoğraf makinesini arabada bıraktığını hatırlayarak bir küfür savurmuştu. Gidip arabayı incelemişti sonra. Kapı insanın koltuğu altında taşıyacağı çelik bir tüple zorlanmıştı. Fotoğraf makinesine dokunulmamıştı, pardösüsü ve karısının paketleri de el değmemiş bir halde duruyordu. Sürücü koltuğunun üstünde bir tütün kutusu, kutunun içinde de küçük bir nikel kartuş vardı. De Jong kartuşun içinde ne olduğunu biliyordu: minyatür bir fotoğraf makinesinin film kartuşu.

De Jong eve gidip filmi banyo etmişti. Filmde Doğu Alman Komünist Partisi Prezidyumunun son toplantısının zabıtları bulunuyordu. Garip bir rastlantıyla başka bir kaynaktan da gelen bilgiler vardı: filmler gerçekti.

Bundan sonra işi Leamas devir aldı. Bir başarıya ihtiyacı vardı. Berlin'e geldiğinden' beri hiçbir şey yapmamıştı ve çalışma yaş sınırını da aşmak üzereydi. Bir hafta sonra de Jong'un arabasını alıp aynı yere bıraktı ve yürüyüşe çıktı.

Döndüğünde arabada hiçbir şey bulamayınca Batı Berlin'e geri döndü. Bir yandan da kendisine enayiliği için sövüp duruyordu: Prezidyum daha on beş gün toplanmayacaktı. Üç hafta sonra yine de Jong'un arabasını aldı, içine yirmilik banknotlar halinde bin dolar yerleştirdiği bir piknik sepetini de yanına yerleştirdi. Arabayı kilitlemeden iki saat bıraktı. Döndüğünde torpido gözünde bir tütün tenekesi vardı. Piknik sepeti alınmıştı.

Filmlerde birinci sınıf belgelerin fotokopileri bulunuyordu. Bundan sonraki altı hafta içinde İki kere daha aynı şeyi, aynı sonuçlarla, yaptı.

Leamas bir altın madeni bulduğunu anlamıştı. Kaynağına 'Mayfair' şifre adını vererek Londra'ya karamsar bir mektup gönderdi. Londra'ya küçük bir umut ışığı bile yaktığı takdirde olayın başına geçeceklerini biliyor ve bunu kesinlikle istemiyordu. Kendisini emeklilikten kurtaracak tek operasyon buydu ve yine bu Londra'nın üstlenmek isteyeceği kadar büyük bir işti. Onları kendisinden uzak tutmayı basarsa bile Servis'in teorileri olacak, fikirler ileri sürecek, tedbirli olmasını söyleyecek, eylem isteyecekti. Paraları izleme olanağı bulmak için yeni banknotlar vereceklerdi. Film kartuşlarını incelemek için Londra'ya göndermesini isteyecekler, insanların peşine beceriksiz ajanlar takacaklar, durumu diğer Bölüm'lere bildirecekler. En önemlisi de buydu zaten, diyordu Leamas. Bütün iş açığa çıkacaktı o zaman. Leamas üç hafta çılgınlar gibi çalıştı. Pre-

zidyum üyelerinin özel dosyalarını inceledi. Tutanakları elde edebilecek memur kadrosunun listesini çıkardı. Fotokopilerin son sayfasındaki dağıtım listesinden muhbir olabilecek otuz bir kişinin adını çıkarmıştı. Bunların içinde memurlar ve sekreterler de vardı.

Otuz bir adayın tamamlanmamış dosyalarından bir muhbiri bulabilmek neredeyse olanaksız bir işti. Leamas yeniden orijinal tutanaklara döndü. Bunu daha önce yapması gerektiğini anlamıştı. O güne kadar gelen fotokopilerde sayfaların numaralanmamış olması dikkatini çekmişti. Hiçbirine güvenlik damgası vurulmamış, ikinci ve üçüncü kopyalarda ise sözcükler kalemle çizilmişti. Sonunda önemli bir sonuca vardı: Fotokopiler tutanaklar değil, tutanak *taslaklarıydı.* Bu durumda kaynağı Sekreterlikteydi ve Sekreterlik de çok küçük bir gruptu. Taslaklar çok büyük bir titizlikle ve kusursuzlukla çekilmişlerdi, bu da fotoğrafı çekenin kendi başına bir odası ve bol bol zamanı olduğunu gösteriyordu.

Leamas yeniden dosyalara döndü. Sekreterlikte

Karl Riemeck adında biri vardı. Sıhhiye onbaşılığı yapmıştı, üç yıl İngiltere'de savaş tutsağı olarak bulunmuştu. Kızkardeşi, Ruslar girdiklerinde Pome-ranya'da yaşıyordu, o günden sonra bir daha ondan haber alamamıştı. Evliydi ve Carla adında bir kızı vardı.

Leamas bir kumar oynamaya karar verdi. Londra'dan Riemeck'in 29012 olan savaş tutsağı numarasını ve 10 Aralık 1945'te salıverildiğini öğrendi. Sonra bir Doğu Alman uzay çocuk kitabı aldı, baş sayfasına bir çocuk yazısıyla almanca şunları yazdı : *Bu kitap 10 Aralık 1945'te Kuzey Devon'da Bidesford'da doğmuş olan Carla Rlemeck'e aittir. İmza Uzay Kadını 29012.* Altına da şunları ekledi : *Uzaya gitmek isteyenler C. Riemeck'e bizzat başvurmalıdırlar. Başvuru formu ektedir. Yaşasın Demokratik Uzay Halk Cumhuriyeti*.*

Sonra bir sayfa kâğıt alıp sütun sütun çizdi. Sütunların üzerine ad, adres ve yaş diye yazıp kâğıdın altına bir not düştü :

Her adayla özel mülakat yapılacaktır. Nerede görüşmek istiyorsanız belirtin.

Başvurular yedi gün içinde sonuçlandırılacaktır.

C.R.

Kâğıdı kitabın içine koyduktan sonra yine de Jong'un arabasıyla her zamanki yere gitti. Kitabı ve yüzer dolarlık beş banknotu koltuğun üzerinde bıraktıktan sonra yürüyüşe çıktı. Leamas döndüğünde kitap alınmış, yerine bir tütün tenekesi bırakılmıştı. Tenekede üç rulo film vardı. Leamas filmleri hemen o gece yıkadı: Birinde Prezidyumun son toplantısının tutanakları vardı. İkincisinde Doğu Almanya ile COMECON ilişkilerinde yapılacak değişikliğin taslağı bulunuyordu. Üçüncüsünde ise Doğu Alman Haberalma Servisinin örgütlenme biçimi bölümleri ve çalışanların kişisel özellikleri yer alıyordu.

Peters adamın sözünü kesti. «Bir dakika... yani bütün bu bilgilerin Riemeck'den geldiğini mi söylemek istiyorsun?»

«Neden olmasın? Neler görüp bildiğini biliyorsun.»

«Bu pek olası değil,» diye Peters kendi kendine söylendi. «Bir yerden yardım almış olmalı.»

«Daha sonraları başkalarından da yardım gördü, oraya da geleceğim.»

«Bana anlatacaklarını biliyorum. Ama sen onun *daha yukardan* yardım aldığı konusunda hiç kuşkuya kapılmamış miydin?»

«Hayır, bunu hiç düşünmemiştim.»

«Peki, şimdi o günleri düşününce böyle bir şey olası görünmüyor mu?»

«Pek görünmüyor.»

«O belgeleri Londra'ya gönderdiğinde, onlar, Riemeck'in durumunda bir insan için bu bilgilerin biraz fazla ayrıntılı olduğu konusunda hiçbir şey söylemediler mi?»

«Hayır.»

«Riemeck'in fotoğraf makinesini kimden aldığını, belge kopya etmesini kimden öğrendiğini sormadılar mı?»

Leamas duraksadı.

«Hayır... böyle bir şey sorduklarını sanmıyorum.»

«Şaşılacak şey. Özür dilerim... devam et, lütfen.»

Leamas bir hafta sonra kanala gittiğinde epey heyecanlıydı. Taşlı yola girince yolun üstünde üç bisikletin bulunduğunu, üç adamın da iki yüz metre kadar ilerde balık tutmakta olduklarını gördü. Arabadan çıkıp öteki taraftaki ağaçlara doğru yürümeye başladı. Yirmi metre kadar yürümüştü ki bir ses duydu. Dönüp baktığında adamlardan birinin kendisine işaret etmekte olduğunu gördü. Diğer ikisi dönmüş bakıyorlardı. Leamas'ın üzerinde bir yağmurluk vardı, elleri ceplerindeydi. Artık çıkaramazdı da. İki yandaki adamların ortadakini koruduklarını ve ellerini cebinden çıkarırsa, tabanca çektiğini sanıp kendisini vuracaklarını biliyordu. Le-amas ortadaki adamın on metre kadar ilerisinde durdu.

«Bir şey mi istediniz?»

«Leamas mısın sen?» Ufak tefek, tombulca adam ingilizce konuşuyordu.

«Evet.»

«İngiliz ulusal kimlik numaran kaç?»

«PRT/L 58003/1.»

«Japonya'nın teslim olduğu gece neredeydin?»

«Leiden'de, babamın atelyesinde, Hollandalı arkadaşlarla birlikteydim.»

«Biraz yürüyelim. Bay Leamas. Yağmurluğa ihtiyacınız olmayacak. Çıkartıp olduğunuz yere bırakın. Arkadaşlarım ona gözkulak olurlar.»

Leamas duraksadı, sonra yağmurluğunu çıkardı. Birlikte hızlı adımlarla ormana doğru yürüdüler.

«Onun kim olduğunu benim kadar sen de biliyorsun,» dedi Leamas. «İçişleri Bakanlığının üçüncü adamı, Prezidyum Sekreteri, Halk Koruma Koordinasyon Komitesi başkanı. De Jong ile beni de bu yüzden tanıyordu sanırım. Abteilung'daki özel dosyalarımızı görmüş olmalıydı. Elinde üç koz vardı: Prezidyum, iç politik ve ekonomik bilgiler, Doğu Alman Güvenlik Servisi dosyalarını elegeçirme olanağı.»

«Ama bu sonuncusu pek *sınırlıydı,»* dedi Peters. «Onlar dosyalarının tümünü vermezler dışardan birine.»

Leamas omuzlarını silkti.

«Verdiler ama.»

«Parasıyla ne yaptı?»

«O öğleden sonra para vermedim. Londra bu işi üstlenmişti. Para bir Batı Alman bankasına ödenecekti. O bana o güne kadar verdiğim paraları bile iade etti. Londra bunları da onun adına bankaya yatırdı.

«Londra'ya ne kadarını anlattın bunların?»

«O günden sonra her şeyi. Zorunluydum. Londra da Bölümlere söyledi. Bundan sonra işin açığa çıkması yalnızca bir zaman sorunuydu. Bölümler sızlanmaya başladıkça Londra da oburlaştı.

Bizden daha çok şey istediler, ona daha çok para vermek istediler. Sonunda Karl'a başka kaynaklar da bulmasını söyledik, böylelikle bir ağ oluşturduk. Ama sersemce bir şeydi bu. Karl sürekli gerilim altındaydı. Bize olan güveni sarsılıyordu. Sonun başlangıcıydı bu.»

«Ondan ne kadar bilgi aldın?»

Leamas duraksadı. «Ne kadar mı? Bilmem. Çok uzun bir süre sürdü. Yakalanmadan önce açığa çıktığını sanıyorum. Son birkaç ay içinde standardı düşmüştü. Ondan kuşkulandıklarını ve bu yüzden gerçekten önemli bilgileri kendisinden sakladıklarını sanıyorum.»

«Peki toplam olarak verdikleri nelerdi?» diye Peters ısrar etti.

Leamas Karl Riemeck'in verdiği bütün bilgileri birer birer sıraladı, içtiği içkiye rağmen belleği çok berraktı. Tarihleri ve adları verebiliyor, Londra'nın tutumunu hatırlıyor, gerektiği yerlerde tamamlayıcı bilgi sağlıyordu. İstenen ve ödenen paraları, diğer ajanların işe alınış tarihlerini hatırlıyordu.

Sonunda Peters, «Kusura bakma ama, ne kadar yüksek düzeyde olursa olsun, ne kadar dikkatli ve çalışkan olursa olsun, bir tek adamın bu kadar ayrıntılı bilgi elde edebileceğini kabul edemem. Bunları elde etmiş olsa bile fotoğraflarını çekmesine olanak yoktur.»

Aniden öfkelenen Leamas, «Vardır,» diye ısrar etti. «Yaptı işte, hepsi bu.»

«Londra senden bu bilgiyi nasıl ve nereden elde ettiğini öğrenmeni istemedi mi?»

«Hayır. Riemeck bu konuda çok hassastı, bu yüzden Londra da ardını kovalamadı.»

«Vay vay vay,» diye söylendi Peters.

Bir an sonra da, «Kadına ne olduğunu öğrendin mi?» diye sordu.

«Hangi kadın?»

«Kari Riemeck'in metresi, Riemeck vurulduğu gece Batı Berlin'e kaçan kadın?»

«Eee?»

«Bir hafta önce öldürülmüş olarak bulundu. Evinden çıkarken geçen bir arabadan ateş etmişler.»

«Benim evimdi orası,» dedi Leamas.

«Belki de o Riemeck'in örgütü hakkında senden çok şey biliyordu.»

«Ne demek istiyorsun?» diye sordu Leamas.

Peters omuzlarını silkti. «Çok garip işler dönüyor. Doğrusu onu kimin öldürdüğünü merak ediyorum.»

Karl Riemeck hikâyesi bitince Leamas daha az ünlü diğer ajanlardan, Berlin bürosunun çalışmasından, haberleşme yollarından, personelinden, gizli evlerinden, ulaşım araçlarından, fotoğraf ve ses kayıt gereçlerinden söz etti. Bütün gece ve ertesi gün hiç durmadan konuştular. Leamas ancak ertesi gece yatağa girebildi. Yatarken de bildiği tek şey viski içtiği ve Berlin'deki Müttefik Haberalma'sı konusunda bütün bildiklerini anlattığıydı.

Bir şey takılmıştı kafasına: Peters, Karl Rie-meck'in yüksek düzeyde bir işbirlikçisi olduğundan kuşkulanıyordu. Kontrol da aynı soruyu sormuştu. İkisi de Karl'ın bu işi tek başına beceremeyeceğinden nasıl bu kadar emin olabiliyorlardı? Yardımcıları vardı kuşkusuz; örneğin kanal boyunda kendisine rastladığında yanındaki iki adam gibi. Ama bunlar küçük insanlardı. Karl onlardan söz etmişti. Ama Peters —ki. Peters Karl'ın ne kadar bilgi toplayabileceğini çok iyi bilirdi— Karl'ın bu işi tek başına

çevirdiğine inanmıyordu. Bu noktada Kontrol ile Peters fikir birliği içindeydiler.

Belki de doğruydu. Belki bir başkası daha vardı. Belki de Kontrol'un Mundt'tan korumaya çalıştığı özel ilişki buydu. Yani Karl Riemeck bu özel ilişkiyle işbirliği yapmış ve ikisinin birlikte topladıklarını sunmuştu. Belki de Kontrol bir gece Le-amas'ın evinde Kari ile yalnız kaldıklarında bunu konuşmuştu.

Her neyse, yarın ortaya çıkardı hepsi. Yarın kozunu oynayacaktı.

Elvira'yı kim öldürmüştü acaba? Neden öldürmüşlerdi? Kuşkusuz, Riemeck'in gizli işbirlikçisinin adını biliyorsa *onun* tarafından öldürülmüş olabilirdi... Hayır, olamazdı bu. Doğu'dan Batı'ya geçmek gerekirdi bunun için: Elvîra, Batı Berlin'de öldürülmüştü.

Kontrol kendisine Elvira'nın öldürüldüğünü neden söylememişti acaba? Peters'ten duyunca uygun tepki gösterebilmesi için mi? Bunun üzerinde düşünmek bile anlamsızdı. Kontrol'un nedenleri yalnızca kendisine aitti ve bunlar öylesine karmaşıktı ki, insanın çözebilmek için bir hafta uğraşması gerekirdi.

Uykuya dalarken, «Karl aptalın biriydi,» diye mırıldanıyordu. «Onun başını o kadın yedi, hiç kuşkum yok bundan.» Elvira şimdi lâyığını bulmuştu işte. Ölmüştü artık. Leamas birden Liz'i hatırladı.

İKİNCİ GÜN

Psters ertesi sabah sekizde gelince hemen masabaşına geçip işe koyuldular.

«Demek böylece Londra'ya döndün, peki orada ne yaptın?»

«Kızağa çektiler beni. Personel'deki o hayvan herifi havaalanında karşımda bulunca işimin bittiğini anladım. Doğruca Kontrol'un yanına

çıkıp Karl hakkındaki raporumu vermemi istediler. Karl ölmüştü... başka söyleyecek bir şey yoktu.»

«Sonra ne yaptılar sana?»

«Önceleri Londra'da oyalanıp normal emeklilik aylığıma hak kazanana kadar bekleyebileceğimi söylediler, öylesine nazik davranıyorlardı ki, birden tepem attı. Beni başlarından atmak için bu kadar hevesliyseler neden yok hizmette kesintiymiş, yok bilmem neymiş diye hesap edip durduklarını, hesabımı görüp paramı vermediklerini sordum. Bunu duyunca çok kızdılar. Beni Bankacılık bölümüne, bir sürü kadının yanına verdiler. Ondan sonrasını pek açık seçik hatırlayamıyorum, içkiye başlamıştım çünkü. Kötü bir dönem geçirdim.»

Leamas bir sigara yaktı. Peter başını salladı.

«Aslında bana işten el çektirmelerinin nedeni de o ya. İçmemden hoşlanmıyorlardı.»

«Peki bana Bankacılık hakkında hatırladıklarını söyle.»

«Sıkıntılı bir yerdi. Ben masabaşında oturacak insan değildim, bunu biliyordum zaten. O yüzden ısrarla kalmıştım Berlin'de. Beni geri çağırdıklarında kızağa çekeceklerini biliyordum.»

«Ne yapıyordun orada?»

Leamas omuzlarını silkti.

«İki kadınla bir arada kıçımın üstünde oturuyordum. Thursby iie Larrett. işimiz bir yerden gelen kâğıtları başka bir yere göndermekti. Maliye'den bir mektup geliyordu örneğin; 'Şu şu kimseye yedi yüz dolar ödenecektir, falanın emriyle. Lütfen gereğine bakın'. İşte bu kadar. Kadınlar bir süre söylenirler, kâğıdı dosyalarlar, mühürlerlerdi, ben de bir çek yazıp havale için bankaya gönderirdim.»

«Hangi bankaya?»

«Blatt ve Rodney. Züppe bir banka. Servis'tekiler Eton'dan mezun olanların ağızları sıkı diye bir izlenime kapılmışlar herhalde.»

«Şu halde, dünyanın dört bir yanındaki ajanların adlarını biliyordun?»

«işte işin kurnazca yanı oydu ya. Ben çeki imzalardım ama çekin ad yazılacak yeri boş kalırdı. Çekle birlikte yazılan mektup ile çek de doğruca Özel Havale bölümüne gönderilirdi.»

«Bunlar ne iş yaparlardı?»

«Onlar ajanların özelliklerinin kayıtlarını tutarlar. Çeke gerekli adı yazıp havaleyi bankaya postalarlar.»

Peters düş kırıklığına uğramış gibiydi.

«Yani parayı alanların adlarını öğrenme olanağın yok muydu?»

«Genellikle hayır.»

«Ama zaman zaman?»

«Sık sık azarlayarak şamar oğlanına çevirirlerdi bizi. Bankacılık, Maliye ve Özel Havale arasında sürtüşmeler zaman zaman patlamalara yol açardı. O zaman biz de arasıra insanın yaşamını renklendiren özel bilgilere tanık olurduk.»

Leamas ayağa kalktı. «Hatırladığım bütün ödemelerin bir listesini yaptım. Odamda. Gidip getireyim.»

Leamas, Hollanda'ya geldiğinden bu yana âdet edindiği gibi ayaklarını sürterek yürüyordu. Döndüğünde elinde ucuz bir defterden kopartılmış iki yaprak vardı.

«Bunları dün gece yazdım. Zaman kazanırız diye düşündüm.»

Peters notları alıp ağır ağır, dikkatle okudu. Etkilenmiş gibiydi.

«iyi,» dedi. «Çok iyi.»

«En iyi Rolling Stone diye bir şey hatırlıyorum. Birkaç kere dışarı çıkabilmiştim bunun için. Birinde Kopenhag'a, diğerinde de Helsinki'ye. Bankalara para yatırmıştım.»

«Ne kadar?»

«Kopenhag'a on bin dolar, Helsinki'ye kırk bin mark.»

Peters kalemini bıraktı.

«Kimin adına?»

«Bilemiyorum. Rolling Stone bir dizi tasarruf hesabıdır. Servis bana sahte bir pasaport verdi; Kopenhag'da Royal Scandinavian Bank ile Helsinki'de Finlandiya Ulusal Bankasına gidip parayı yatırdım, biri benim takma adıma, diğeri bir başkasının adına bir ortak hesap cüzdanı aldım, bankalara öteki kişinin imza örneklerini verdim. Daha sonra o İana da sahte bir pasaport düzenlendi, bankaya gidip tasarruf cüzdanını göstererek parayı çekti. Ben yalnızca onun takma adını biliyordum.»

«Bu normal bir işlem miydi?»

«Hayır, özel bir ödemeydi bu. Bir abone listesi vardı.»

«Ne demek o?»

«Çok az kimsenin bildiği bir şifre adı vardı.»

«Neydi bu şifre adı?»

«Söyledim ya... Rolling Stone. Operasyon çeşitli başkentlerde çeşitli ülkelerin paralarıyla onbin dolarlık düzensiz ödemeleri kapsıyordu.»

«Hep başkentlerde mi?»

«Bildiğim kadarıyla. Dosyada ben Bölüme gelmeden başka Rolling Stone ödemeleri yapıldığını gördüğümü hatırlıyorum. Ama o durumlarda Bankacılık yerel sorumluya yaptırtmıştı bu işlemi.»

«Sen oraya geçmeden önce yapılan bu ödemelerin yerleri neredeydi?»

«Biri Oslo'da. Diğerini hatırlamıyorum.»

«Ajanın takma adı hep aynı mıydı?»

«Hayır. Bu da bir güvenlik önlemiydi. Daha sonraları bu tekniği Ruslardan aldığımızı öğrendim. Hiç bu kadar karmaşık bir ödeme düzeni görmemiştim o güne kadar. Tabii ben de her iki yerde ayrı ayrı adlar ve ayrı pasaportlar kullandım.»

«Ajanın parayı çekmesi için verilen bu sahte pasaportlar hakkında bir şey biliyor musun? Bunları kim hazırlıyordu, ajanlara nasıl yollanıyordu?»

«Bilmiyorum. Ha, yalnızca paranın yatırıldığı ülkelerin vizesini taşımak zorunda olduklarını biliyorum. Ayrıca giriş damgalarını da.»

«Giriş damgası mı?»

«Evet. Pasaportların sınırdan geçilmek için kullanıldığını sanmıyorum. Yalnızca bankada kimlik yerine kullanılıyordu. Ajan, o ülkeye kendi pasaportuyla, yasal olarak giriyordu herhalde, sonra sahte pasaportu da bankaya gösteriyordu. Benim tahminim bu.»

«Daha önceki ödemelerin neden sorumlu tarafından yapıldığını ve sonrakilerin yapılması için Londra'dan birinin neden gönderildiğini, gönderilmesinin nedenini biliyor musun?»

«Biliyorum. Bankacılık'taki kadınlara sordum bunu. Söylediklerine göre Kontrol...»

«Kontrol mu? Yani bu işi Kontrol mu yönetiyordu demek istiyorsun?»

«Evet, sorumlu'nun bankada tanınacağından korkuyordu. O yüzden bir postacı kullandı, yani beni.»

«Ne zaman gitmiştin peki?»

«Kopenhag'a Haziranın on beşinde. Aynı gece uçakla döndüm. Helsinki'ye de Eylül sonunda gittim, iki gece kalıp ayın yirmi sekizinde döndüm. Helsinki'de biraz eğlendim.» Leamas sırıttı ama Peters ona dikkat etmiyordu bile.

«Peki diğer ödemeler ne zaman yapıldı?»

«Kusura bakma ama hatırlamıyorum.»

«Ama biri kesinlikle Oslo'daydı, değil mi?»

«Evet, Oslo'da.»

«Sorumlular tarafından yapılan ilk iki ödeme arasında ne kadar süre vardı?»

«Bilmiyorum. Çok değil sanırım. Bir ay belki de. Belki de biraz daha fazla.»

«Senin edindiğin izlenime göre ajan ilk ödeme yapıldığında uzun zamandır çalışmakta mıydı? Dosyada bu belirtilmiş miydi?»

«Hiçbir fikrim yok. Dosyada yalnızca ödemeler yazılıydı, ilk ödeme elli dokuzun başlarında. Başka bir tarih yoktu. Sınırlı bir abone sayısı olduğunda böyle çalışılır. Aynı vakanın çeşitli bölümleri çeşitli dosyalarda bulunur. Yalnız ana dosyayı elinde tutan biri vakanın tümünü görebilir.»

Peters hiç durmadan yazıyordu şimdi. Leamas odanın bir yerinde gizli bir ses kayıt makinesi de olduğunu ve sonradan bantların çözülerek yeniden yazılacağını tahmin ediyordu. Ama Peters'in şimdi aceleyle yazdığı şeyler bu gece telgrafla Moskova'ya gönderilecekti. Lahey'deki Sovyet Elçiliğinde de kızlar sabaha kadar oturup ses bandını çözüp parti parti Moskova'ya telgrafla ileteceklerdi.

Peters, «Bunlar çok büyük paralar,» dedi. «Bunları ödemek için yapılan düzenlemeler de karmaşık ve pahalı. Sen bu konuda ne düşünüyordun?»

Leamas omuzlarını silkti. «Ne düşünecektim ki? Kontrol'un esaslı bir kaynak yakaladığını düşündüm, ama hiçbir şey görmediğim için bilemiyorum kuşkusuz. Bu düzenlemeden hoşlanmamıştım, çok karmaşık, çok kurnazca ve. çok yüksek düzeydi. Neden adamla yüzyüze gelip parayı nakit olarak eline vermiyorlardı? Cebinde sahte bir pasaport olduğu halde gerçek pasaportuyla sınırları aşırtıyorlar mıydı? Hiç sanmıyorum.» Durumu biraz bulanıklaştırma zamanı gelmişti, şimdi düğümü çözmeye biraz da o çalışsındı.

«Ne demek istiyorsun?»

«Dediğim, bildiğim kadarıyla para bankadan hiç çekilmiyordu. Ajanın Demir Perde gerisinde yüksek düzeyde biri olduğunu düşünelim. — Para istediği zaman alabileceği bir yerde olacaktı, değil mi? Ben böyle düşünüyordum. Zaten bunun üstünde fazla düşünmemiştim. Neden düşünecektim ki? Bizim işimiz bir bütünün ancak bazı parçalarını bilmektir. Bunu sen de bilirsin. Fazla meraklıysan, Tanrı yardımcın olsun!»

«Eğer dediğin gibi para bankadan çekilmeyecekse neden o kadar sahte pasaport zahmetine gi rilsin ki?»

«Ben Berlin'deyken Karl Riemeck için bir düzenleme yapmıştık — kaçmak zorunda kalır ve bize bir haber ulaştıramazsa diye. Düsseldorf'ta bir adreste kendisi için sahte bir Batı Alman pasaportu hazır dururdu. Daha önce hazırlanmış bir düzeni izleyerek pasaportu

istediği zaman oradan alabilirdi. Pasaportun süresi hiç geçmezdi, özel Yolculuk, gerektiğinde pasaportun ve vizelerin süresini uzatırdı. Kontrol da bu adamla aynı tekniği uygulamış olabilirdi. Bilemiyorum ama, benimki yalnızca bir tahmin.»

«Peki pasaportların çıkarıldığından nasıl emin olabiliyorsun?»

«Bankacılık ile özel Yolculuk bölümleri arasında gidip gelen dosyaların kayıtları vardı. Özel Yolculuk sahte kimlikleri ve vizeleri hazırlayan bölümdür.»

«Anlıyorum.» Peters bir an düşündü. «Peki sen Kopenhag ve Helsinki'de hangi adları kullandın?»

«Kopenhag'da, Derby'li elektrik mühendisi Robert Lang.»

«Tam olarak ne zaman Kopenhag'daydın?»

«Söyledim ya, onbeş haziranda- Sabah saat on bir buçukta falan vardım oraya.»

«Hangi bankaya gittin?»

Leamas birden sinirlenmişti. «Yeter artık, Peters. Royal Scandinavian, hepsini yazdın zaten.»

«Emin olmak istemiştim.» Peters yazmayı sürdürüyordu. «Peki, ya Helsinki'de?»

«Plymouth'lu deniz mühendisi Stephen Bennett. Eylül sonlarında oradaydım.»

«Bankaya kente geldiğin gün mü gittin?»

«Evet. Ayın yirmidört ya da yirmibeşinde. Dediğim gibi, pek emin değilim.»

«Parayı ingiltere'den mi getirmiştin?»

«Elbette ki hayır. Her iki durumda da parayı sorumlu'nun hesabına havale ettik. Sorumlu parayı çekip beni havaalanında karşıladı. Para bir çanta içindeydi. Alıp bankaya götürdüm.»

«Kopenhag'daki Sorumlu kimdir?»

«Peter Jensen. Üniversite kitabevinde bir kitapçı.»

«Ajanın kullanacağı adlar neydi?»

«Kopenhag'da Horst Karlsdorf, sanırım. Evet evet, öyleydi. Ben hep Karlshorst diyordum da oradan aklımda kaldı.»

«Kimliği?»

«Avusturya'da Klagenfurt'tan yönetici.»

«Peki ya Helsinki'deki?»

«Fechtmann, İsviçre St. Gallen'den Adolf Fechtmann. Onun bir unvanı vardı., hah, tamam: Doktor Fechtmann, arşivci.»

«ikisi de Almanca konuşan insanlardı şu halde?»

«Buna ben de dikkat etmiştim, ama Alman olamazdı.»

«Neden?»

«Berlin örgütünün başı bendim, değil mi? Alman olsaydı bilirdim. Doğu Almanya'da yüksek düzeyde bir ajan ancak Berlin'den yönetilebilir. Öyle olsaydı tanırdım.» Leamas gidip kendine bir kadeh viski doldurdu. Peters'e içki isteyip istemediğini sormadı bile.

«Bu vakalar için özel önlemler, özel yöntemler olduğunu söylemiştin. Belki de senin bilmen gerekmediğini düşünüyorlardı.»

«Saçmalama,» diye sert bir sesle karşılık verdi Leamas. «Öyle olsaydı, bilirdim.» Bu noktayı ısrarla savunacaktı. Bu, onlara

kendilerinin her şeyi daha iyi bildikleri izlenimini veriyor, kendisinin de verdiği diğer bilgilere bir inanırlık kazandırıyordu. «Senin söylediklerine rağmen onlar kendileri bir yargıya varmak isteyeceklerdir,» demişti Kontrol. «Onlara bilgiyi verip vardıkları sonuçlar konusunda kuşkucu olmalıyız. Onların zekâlarına, kendini beğenmişliklerine, birbirlerinden kuşkulanmalarına güveneceksin — yapmak istediğimiz de bu zaten.»

Peters acı bir gerçeği onaylarmış gibi başını salladı. «Çok gururlu bir insansın, Leamas.»

Peters bundan kısa bir süre sonra Leamas'a iyi günler dileyerek çıkıp gitti. Öğle yemeği saati gelmişti.

ÜÇÜNCÜ GÜN

Peters ne o öğleden sonrası, ne de ertesi sabah görünmedi. Leamas, giderek artan bir huzursuzlukla, bir mesaj bekliyordu. Pansiyoncu kadına ikidebir bir haber olup olmadığını soruyor, kadın ise omuzlarını silkerek gülümsüyordu. Ertesi günü sabah saat on bir buçukta deniz kıyısında yürüyüşe çıkan Leamas birkaç paket sigara alıp boş boş denize baktı.

Kumsalda martılara ekmek parçaları atan, sırtı kendisine dönük bir kız vardı. Rüzgâr kızın saçlarını savuruyor, pardösüsünü çekiştiriyor, vücudunu denize doğru çekilmiş bir yay gibi geriyordu. Leamas o anda Liz'in kendisine ne verdiğini far-ketti; bir daha İngiltere'ye dönerse gidip araması gerekecek olan bir şey: Küçük şeylere önem vermek — sıradan yaşama güvenmek; bir parça ekmeği bir kesekâğıdına doğrayıp kumsala gitmek ve martılara atmak gibi basit bir şey. İster martılar için ekmek olsun, ister sevgi olsun, işte bu küçük şeylere saygı duymasına hiçbir zaman izin verilmemişti. Bu her neyse gidip bulacaktı onu, Liz'in, kendisi için bulmasını isteyecekti. Bir hafta, bilemedin iki hafta sonra evinde olacaktı. Kontrol, karşı tarafın vereceği paranın tümünü kendisine ayırabileceğini söylemişti. Bu da yeterliydi Leamas için. On beş bin

sterlin, ayrıca tazminat ve emeklilik aylığıyla bir insan, Kontrol'un deyimiyle, soğuktan gelebilirdi.

Leamas dönüp saat on ikiye çeyrek kala pansiyona girdi. Kadın kendisini hiç konuşmadan içeri almıştı, ama Leamas arka odaya geçer geçmez kadının telefonu açıp bir numara çevirdiğini duydu. Kadın yalnızca birkaç saniye konuştu. Saat yarımda yemeğiyle birlikte İngiltere gazetelerini de getirdi. Leamas saat üçe kadar gazete okudu. Saat üçte Peters geldi. Leamas adamın yüzünü görür-görmez birşeyler olduğunu anladı. Masanın başına geçmediler, Peters yağmurluğunu da çıkarmadı.

«Kötü haberim var,» dedi. «İngiltere'de seni arıyorlar. Bu sabah duydum. Limanları gözetliyor-larmış.»

«Neyle suçluyorlarmış?»

«Cezaevinden çıktıktan sonra belirli bir süre içinde karakola uğramamakla.»

«Peki ya gerçekte?»

«Resmi Sırlar Yasası gereğince arandığın hakkında söylentiler var. Londra akşam gazeteleri fotoğraflarınla dolu. Başlıklar pek belirsiz ama.»

Leamas kıpırdamadan duruyordu olduğu yerde.

Kontrol yapmıştı bunu. Kıyameti o kopartmış olmalıydı. Başka bir açıklaması" olamazdı. Ashe ile Kiever yakalanmışlarsa, hatta konuşmuşlarsa, yine de yaygara kopartma sorumluluğu Kontrol'undu. «Bir iki hafta,» demişti Kontrol. «Seni sorgu için bir yerlere, hatta belki de yurtdışına, götüreceklerdir. Bir iki hafta senden haber sızdırmaya yeter. Ondan sonra işleri oluruna bırakacaklardır. İş yoluna girene kadar burada da pek ortalıkta dolaşmayacaksın. Buna bir diyeceğin yoktur sanırım. Mundt ortadan kaldırılıncaya

kadar senin operasyon başındaymış gibi para almanı sağladım. En doğrusu da buydu.»

Ve şimdi de bunu yapmıştı!

Pazarlıklarında bu yoktu. Bambaşka bir durumdu bu. Ne yapacaktı şimdi? Geri çekilmek,

Peters ile işbirliğine yanaşmamak operasyonu berbat ederdi. Belki de Peters yalan söylüyordu, bir sınamaydı bu. O zaman gitmesi için daha çok neden vardı. Ama Doğu'ya gitmeye razı gelirse, Polonya'ya, Çekoslovakya'ya, ya da Tanrı bilir nereye isterlerse, onu başıboş bırakmak için geçerli bir nedenleri olamazdı. Batı'da aranan bir insan olduğu için serbest bırakılmayı istemesinin de geçerli bir nedeni olamazdı.

Bunu Kontrol yapmıştı, hiç kuşkusu yoktu. Anlaşma koşulları çok cömertti, bunu daha başından biliyordu. Onlar paralarını boş yere sokağa atmazlardı — seni kaybetmeyi göze olmasalardı yapmazlardı bunu. Bu tür para Kontrol'un açıkça dile getirmediği tehlikelerin ve sıkıntıların karşılığıydı. Böyle paralar bir uyarıydı ve Leamas uyarılara aldırış etmemişti.

«Bunu nasıl öğrendiler?» diye söylendi. Aklına bir fikir gelmişti. «Arkadaşın Ashe söylemiş olabilir, ya da Kiever... »

«Olabilir,» dedi Peters. «Sen de benim gibi bu olasılığın var olduğunu bilirsin. Bizim işimizde kesin diye bir şey olamaz, önemli olan batı Avrupa ülkelerinin tümünün şimdi seni arayacakları.»

Leamas, Peters'i dinlemiyor gibiydi. «Bana zokayı yutturdun şimdi, değil mi, Peters? Herhalde halime bakıp kahkahadan kırılıyorsunuzdur? Yoksa beni sizinkiler mi ele verdiler.?»

«Sen kendi önemliliğini biraz abartıyorsun.»

«Öyleyse neden beni izlettin, ha? Bu sabah yürüyüşe çıktım. Kahverengi giysili iki adam, biri diğerinin yirmi metre ardında... kıyı boyunca peşimden ayrılmadılar. Eve döndüğümde de pansiyoncu kadın sana telefonla haber verdi.»

«Biz bildiklerimizin sınırları içinde kalalım,» dedi Peters. «Sizin yetkililerin seni nasıl öğrendikleri şu anda bizi hiç ilgilendirmiyor, önemli olan öğrenmiş olmaları.»

«Londra akşam gazetelerini getirdin mi?»

«Elbette ki hayır. Burada bulunmaz ki. Londra'dan telgrafla haber aldık.»

«Yalan bu. Örgütünün yalnız Merkez ile tel -graflaşmana izin verdiğini biliyorsun.»

«Bu vakada iki şube arasında doğrudan doğruya haberleşmeye izin verildi.»

«Vay vay vay!» diye gülümsedi Leamas. «Epey büyük biri olmalısın. Yoksa...» Birden bir şey gelmişti aklına... «Merkez'in bu durumdan haberi yok

mu?»

Peters soruyu duymazlıktan geldi.

«Elindeki seçeneği biliyorsun. Sana biz bakalım, seni güvenli bir yere götürelim. Ya da kendi başının çaresine kendin bak ve ergeç sonunda yakayı ele ver. Elinde sahte belge yok, para yok, hiçbir şey yok. İngiliz pasaportunun on gün içinde süresi dolmuş olacak.»

«Üçüncü bir seçenek daha var. Bana bir İsviçre pasaportu ile biraz para verirsin, kaçarım. Ben kendimi idare etmesini bilirim.»

«Korkarım bunu kabul edemeyiz.»

«Yani henüz sorguyu bitirmedim, demek istiyorsun. Sorgu bitene kadar elden çıkarılamıyorum, öyle mi?»

«Aşağı yukarı.»

«Peki, sorgum bitince ne yapacaksın beni?»

Peters omuzlarını silkti. «Ne önerirsin?»

«Yeni bir kimlik. Belki de bir İskandinav pasaportu. Para.»

«Cok akademik bir yaklaşım, ama üstlerime ileteceğim. Sen de benimle geliyor musun?»

Leamas duraksadı. Sonra hafif kararsızlıkla gülümsedi. «Gelmezsem ne yapardın? Ne de olsa anlatacak epey şeyim var, değil mi?»

«Bu tür hikâyelerin kanıtlanması çok güçtür. Bu akşam gideceğim. Ashe ile Kiever...» Omuzlarını silkti. «Ne önemleri var ki?»

Leamas pencereye yürüdü. Gri renkli Kuzey Denizi üstünde bir fırtına kopacak gibiydi. Martılar kara bulutlara doğru döne döne yükseliyorlardı. Kız gitmişti.

«Pekâlâ, ayarla,» dedi sonunda «Yarına kadar doğuya uçak yok. Bir saat sonra Berlin'e bir uçak kalkıyor, onunla gideriz. Çok tehlikeli olacak.»

Leamas'ın o akşamki pasif rolü Peters'in o aşırıya kaçmayan becerikliliğine bir kere daha hayran olmasını sağlamıştı. Pasaport çok önceden hazırlanmış olmalıydı, — Merkez bunu düşünmüş olacaktı. Seyahat acentesi Alexander Thwaite adına hazırlanmış pasaportun vizeleri ve giriş çıkış mühürleri tamamdı. Havaalanındaki Hollandalı memur pasaporta şöyle bir bakıp damgayı bastı. İki üç kişi geriden gelen Peters formalitelere dikkat bile etmiyordu.

'Yalnız Yolcular İçin' yazılı bölmeye girdiklerinde Leamas bir kitapçı gördü. Bütün uluslararası gazeteler oradaydı. Tam o anda kız dışarı çıkıp rafa bir *Evening Standard* yerleştirdi. Leamas hemen o yana seğirtip gazeteyi aldı.

«Kaç para?» Elini pentolonunun cebine sokunca üzerinde Hollanda parası olmadığını hatırladı.

Esmer ve neşeli bir kız olan satıcı, «Otuz sent,»dedi.

«Yalnızca iki İngiliz şilinim var. Bir guilder eder, yeter mi acaba?»

«Yeter.» Leamas kıza parayı verip arkasına baktı. Peters hâlâ pasaport kuyruğundaydı, sırtı kendisine dönüktü. Doğruca erkekler tuvaletine gitti. Her sayfaya çabuk ama dikkatle baktı, sonra gazeteyi çöp sepetine atıp çıktı. Doğruydu gazetede fotoğrafı ve altında da pek bir şey anlaşılmayan bir haber vardı. Liz'in bunu görüp görmediğini düşündü. Düşünceli bir tavırla yolcu salonuna yürüdü. On dakika sonra Hamburg ve Berlin uçağına biniyorlardı. Leamas başlangıcından bu yana ilk kez korkuyordu.

ALEC'İN ARKADAŞLARI

Adamlar aynı akşam geldiler Liz'e. Liz Gold'-un odası Baysvvater'in kuzey uçundaydı. Bir kanepe yatağıyla bir havagazı şöminesi vardı. Leamas oradayken yalnızca şömineyi yakıp öylece otururdu yarı karanlıkta. Erkek kanepede yatar, kendisi de yerde oturup yüzünü onun yüzüne dayayıp bakardı ateşe. Onun yüzünü bile unuttuğundan şimdi düşünmeye korkuyordu. Kısa bir an sanki ufka bakarmış gibi gözlerini çevresinde dolaştırırken birden onun söylediği ya da yaptığı küçük bir şeyi, kendisine nasıl baktığını, ya da çoğunlukla nasıl bakmaktan kaçındığını hatırlıyordu. Korkunç bir şeydi bu: kendisine erkeği hatırlatacak hiçbir şey yoktu. Ne bir fotoğraf, ne bir anı... hiçbir şey. Ortak bir dost bile hatta. Yalnızca, onun dramatik bir biçimde ortadan kayboluşundan müthiş bir zevk alan Bayan Crail. Liz, o günden sonra bir kere erkeğin oturduğu yere

gidip malsahibiyle konuşmuştu. Bunu neden yaptığını bilmiyordu, ama yine de bütün cesaretini toplayıp içeri girmişti. Malsahibi Alec hakkında çok iyi konuşmuştu; Bay Leamas, son ana kadar kirasını düzenli olarak ödemişti, sonunda bir iki haftalık bir borcu kalmıştı, onu da Bay Leamas'ın bir arkadaşı gelip vermişti. Bay Le-amas gerçek bir centilmendi, bunu o zaman da söylemişti, şimdi de söylerdi. Arasıra yüzü asıktı, zaman zaman da sağlığına dokunacak kadar fazlaca kaçırırdı içkiyi, ama eve döndüğünde hiçbir aşırılık yaptığı görülmemişti. Gelen bu ufak tefek gözlüklü adam Bay Leamas'ın kira borcunun ödenmesini özellikle istediğini belirtmişti. Eh, bu centilmenlik değilse, kendisi hiçbir şey bilmiyor demekti. Parayı nereden bulduğunu bilmiyordu ama Bay Leamas esaslı bir adamdı. Hiç kuşkusu yoktu bundan. Bakkal ise, ta savaştan beri çok kimsenin yapmak isteyip de yapamadığı cezasına kavuşmuş, hakettiğini almıştı. Oda mı? Evet, oda tutulmuştu. Bay Leamas'ı götürdüklerinden iki gün sonra Koreli bir centilmen tutmuştu.

Liz belki de bu yüzden kütüphanede çalışmaya devam ediyordu. Alec, hiç olmazsa orada yaşıyordu. Merdivenlerde, kitaplarda, kartlarda... bunlar dokunduğu şeylerdi. Bir gün yine bunlara dönebilirdi. Bir daha geri dönmeyeceğini söylemişti, ama Liz inanmıyordu buna. Buna inanmak, insanın hasta olup da bir daha hiç iyileşmeyeceğini söylemesine inanmak gibiydi. Bayan Crail onun bir gün yine ortaya çıkacağını düşünüyordu; hesaplarını-yapınca adama birkaç haftalık borçlu çıkmıştı. Ve o canavarın, böyle canavarlara hiç yakışmayan bir hareket yapıp da alacağını bırakmış olması kadını deliye çevirmişti. Leamas gittikten sonra Liz kendi kendine hep aynı şeyi sorup durmuştu: Alec neden Bay Ford'a vurmuştu? Onun çok sinirli olduğunu biliyordu, ama bu bambaşka bir şeydi. Ateşi düştüğü andan beri bunu yapmaya kararlıydı. Liz öteki olasılığı kabul etmemekte direniyordu: Alec kendisinden bıkmıştı ve veda etmişti, sonra ertesi günü hâlâ ayrılıklarının duygusal gerilimi altında olarak sinirlenmiş ve Bay Ford'a vurmuştu. Alec'in yapmak zorunda olduğu bir şey bulunduğunu daha baştan biliyordu Liz. Zaten bunu Alec de söylemişti. Ama bunun ne olduğu konusunda ancak bir tahmin yürütebilirdi.

İlkönceleri onun Bay Ford'la vıllar öncesinden kaynaklanan bir kavgası olduğunu sanmıştı. Bir kadın sorunu, ya da Alec'in ailesine ilişkin bir şey. Ama insan Bay Ford'a bir bakışta bu varsayımın ne denli komik olduğunu anlardı. Tam bir küçük burjuvaydı Bay Ford, tedbirli, huysuz, kendini beğenmiş. Üstelik Alec'in onunla görülecek bir her sabi varsa neden en kalabalık gün olan Cumartesi gününü seçmişti?

Liz'in Parti şubesi toplantısında da konuşmuşlardı bunu. *Şube* saymanı George Hanby olay sırasında bakkalın önünden geçiyordu. Kalabalık yüzünden fazla bir şey görememiş, ama gören biriyle konuşmuştu. Hanby öylesine etkilenmişti ki, Wor *ker'e* telefon etmiş, gazete de mahkemeyi izlemesi için bir muhabir göndermişti. Worker'in olayı iki orta sayfada vermesinin nedeni buydu. Bir protesto gösterisiydi bu — patron sınıflara karşı nefret ve toplumsal bilincin uyanması, diyordu Worker. Liz, Hanby konuşurken sesini çıkartıp bir şey söylememişti: hiçbiri onunla Leamas arasındaki ilişkiyi bilmiyorlardı. O anda George Hanby'den nefret ettiğini farketmişti; hep kendisine sırıtarak bakıp orasını burasını ellemek isteyen ukalâ ve kötü fikirlinin biriydi.

O sıralarda adamlar gelmişlerdi.

Liz, gelenlerin polis olamayacak kadar akıllı olduklarını düşünüyordu. Antenli küçük bir siyah arabayla gelmişlerdi. Biri kısa boylu ve epeyce tombuldu. Gözlüğü ve pahalı elbiseleri vardı. İyi yürekli, endişeli bir tip olan adama karşı Liz nedenini bilmeden bir yakınlık duyuvermişti. Diğeri, kırk yaşından az göstermesine rağmen daha ince yapılıydı. Özel Şube'den geldiklerini söylemişlerdi, ellerinde selofan kılıflar içinde fotoğraflı kimlikleri vardı. Genel olarak konuşan tombulu olmuştu.

«Alec Leamas'la dost olduğunuzu sanıyorum.» Liz öfkelenmeye hazırdı ama tombul adam öylesine iyi görünüyordu ki, kızmak haksızlık olacaktı.

«Evet,» dedi. «Nereden biliyorsunuz?»

«Bir ranstlantı sonucu geçen gün öğrendik.

Cezaevine girince en yakın akrabanızı bildirmek zorundasınız. Leamas akrabası olmadığını söyledi. Bu yalandı. Cezaevindeyken başına bir şey ge lecek olursa kime haber verilmesi istediğini sorduklarında da. sizin adınızı verdi.»

«Anlıyorum.»

«Peki, arkadaş olduğunuzu başka bilen var mı?»

«Hayır.»

«Mahkemeyi izlemeye gittiniz mi?»

«Hayır.»

«Gazeteciler, alacaklılar falan geldi mi size?»

«Hayır. Söyledim ya, kimse bilmiyordu. Annemle babam bile. Kütüphanede birlikte çalışıyorduk. Kütüphaneci Bayan Crail birşeyler bilebilir. Onun, aramızda bir şey olduğunu düşündüğünü sanıyorum. Garip bir insandır.»

Ufak tefek adam bir süre kızın gözlerinin içine baktı. «Leamas'ın, Bay Ford'u dövmesi sizi şaşırttı mı?»

«Elbette.»

«Bunu neden yaptı dersiniz?»

«Bilemiyorum. Ford kendisine veresiye vermiyor diye herhalde. Ama bunu daha önceden de düşündüğünü sanıyorum.» Liz biraz fazla konuşup konuşmadığını düşündü, ama öylesine yalnızdı, bunları birisiyle konuşmaya öyle ihtiyacı vardı ki, bunda bir sakınca görmedi.

«Olaydan önceki gece konuşuyorduk, özel bir akşam yemeği yemiştik. Alec bunun böyle olmasını istemişti, ben de son gecemiz olduğunu anlamıştım. Bir yerden bir şişe kırmızı şarap getirdi. Ben şaraptan pek hoşlanmadığımdan çoğunu o içti zaten. O zaman, 'Bu veda mı?' diye sordum.»

«O ne dedi?»

«Yapması gereken bir iş olduğunu söyledi. Bir arkadaşına yapılan bir şeye karşılık. Doğrusu pek bir şey anlayamamıştım.»

Çok uzun süren bir sessizlik oldu. Ufak tefek adam çok endişeli görünüyordu. Sonunda, «Buna inandınız mı?» diye sordu.

«Bilmiyorum.» Liz, birden Alec için korkmuştu ve bunun nedenini de bilemiyordu.

«Leamas iki çocuğu olduğunu söyledi mi size?» diye sordu adam. Liz karşılık vermedi. «Ve buna rağmen en yakın akrabası olarak sizin adınızı verdi. Bunu neden yaptı dersiniz?» Adam kendi sorusundan utanmış gibiydi. Kucağında birleştirdiği yumuk ellerine bakıyordu. Liz kızardı.

«Onu seviyordum.»

«O da sizi seviyor muydu?»

«Belki. Bilmiyorum.»

«Onu hâlâ seviyor musunuz?»

«Hiç döneceğini söylemiş miydi?» diye genç adam sordu.

«Hayır.»

«Ama size veda etti, öyle değil mi?» diye diğeri aceleyle araya girdi.

«Size veda etti mi?» diye sonra sorusunu tekrarladı. «Onun başına başka hiçbir şey gelmeyecek, size söz veriyorum. Ama biz kendisine yardımcı olmak istiyoruz, eğer Bay Ford'u neden dövdüğünü biliyorsanız, bu konuda söylediği ya da yaptığı küçük bir şeyden bile bir anlam çıkartmışsanız, o zaman Alec'in iyiliği için bunu söyleyin bize.»

Liz başını salladı.

«Lütfen gidin artık. Lütfen başka soru sormayın. Gidin artık, lütfen.»

Yaşlıca adam kapıya doğru giderken duraksadı, cüzdanından bir kart çıkartıp masanın üstüne bıraktı. Liz onun çok utangaç bir insan olduğunu düşünüyordu.

«Eğer yardıma ihtiyacınız olursa... Leamas hakkında herhangi bir şey...ya da...bana telefon edersiniz işte... Anlıyor musunuz?»

«Kimsiniz siz?»

«Alec Leamas'ın bir dostuyum.» Adam yine duraksadı. «Bir şey daha var, son bir soru. Alec sizin... Alec, Parti hakkında bir şey biliyor muydu?»

«Evet,» diye umutsuzca cevap verdi Liz. «Ben ona söylemiştim.»

«Parti sizinle Alec arasındaki ilişkiyi biliyor mu?»

«Kimse bilmiyor dedim size.» Liz, yüzü bembeyaz kesilmiş olarak bağırdı. «Nerede Alec? Onun nerede olduğunu söyleyin bana. Neden nerede olduğunu söylemiyorsunuz? Ona yardım edebilirim, anlamıyor musunuz? Aklını kaçırmış olsa bile bakarım ben ona... Bunun hiç önemi yok diyorum size... Cezaevine mektup yazdım, istediği zaman buraya dönebileceğini söyledim. Onu hep bekleyeceğim... » Liz daha fazla konuşamayarak odanın ortasında

hıçkırmaya başladı. Yüzünü elleri arasına gömmüştü. Ufak tefek adam gözlerini üzerinden ayırmıyordu.

«Başka bir ülkeye gitti,» dedi yumuşacık bir sesle. «Nerede olduğunu biz de tam olarak bilmiyoruz. Deli filan değil, ama size de onları söyle-memeliydi. Yazık olmuş.»

«Sizin ihtiyaçlarınızı karşılarız,» diye genç adam atıldı. «Para falan... »

«Siz kimsiniz?» diye bir daha sordu Liz.

«Alec'in dostlarıyız,» dedi genç adam, «İyi dostları hem de.»

Liz onların aşağı inip kapıdan dışarı çıktıklarını duydu. Pencereden küçük siyah arabaya binip park yönünde uzaklaşmalarını izledi.

O anda kartı hatırladı. Gidip masadan aldı, ışığa tuttu. Pahalı bir kartvizitti bu, pek polis aylığıyla böyle kartlar bastırılmazdı. Kabartmaydı. Adın önünde rütbesi, altında karakol adı falan yoktu. Yalnızca 'Bay' ile başlayan bir ad... Chelsea'da oturan polis olur muydu hiç?

BAY GEORGE SMİLEY, 9 BYWATER SOKAĞI, CHELSEA. Altında bir telefon numarası.

Çok garip bir şeydi bu.

DOĞU

Leamas emniyet kemerini çözdü.

Ölüme mahkûm olan insanların ani bir sevinç dalgası altına girdikleri söylenir: alev çevresinde dönen güveler gibi yok olmaları

zaferle aynı ana düşer sanki. Karar vermesinin hemen sonrasında Leamas da buna benzer bir duygunun bilincine varmıştı; kısa ama doyurucu bir rahatlama kendisini bir süre ayakta tutabilmişti. Bunun ardından da korku ve açlık gelmişti.

Ağırlaşıyordu artık. Kontrol haklıydı.

Bunu ilk kez geçen yılın başında Riemeck olayı sırasında farketmişti. Karl bir mesaj göndermişti: özel bir bilgi aktaracaktı ve Batı Almanya'ya pek seyrek yaptığı yolculuklardan birini yapmak üzereydi. Karlsruhe'de bir hukuk konferansı falan. Leamas, Köln'e uçakla gelmiş, havaalanında bir araba kiralamıştı. Yola çıktığında saat henüz çok erkendi, Karlsruhe otoyolu trafiğinden kurtulmayı ummuştu. Ancak ağır kamyonlar yola çıkmışlardı bile. Leamas türlü cambazlıklarla yarım saatte yetmiş kilometre yapmıştı, sonunda sol şeritte kırk metre kadar ilerde küçük bir Fiat burnunu çıkarmıştı. Leamas frene basmış, farlarını yakmış, kornaya basmış ve ancak Tanrı'nın yardımı sayesinde arabayı sıyırarak geçip gitmişti. Arabanın yanından geçerken arkada oturan dört çocuğun gülerek kendisine el salladıklarını gözünün ucuyla görmüştü.

Babaları ise aptallaşmış. bir halde Korkuyla kavramıştı direksiyonu. Leamas yoluna devam etmişti. Ama birden olmuştu işte: elleri titremeye başlamıştı, yüzü alev alev yanıyordu, kalbi parçalanacakmış gibi atıyordu. Arabayı kenara çekmiş, inip derin soluklar almış, yanından kükreyerek geçen koca koca kamyonlara bakmıştı. Küçük arabanın onların arasında tozu bile kalmayıncaya kadar parçalandığını görür gibiydi. Ortalıkta klakson sesleri ve yanıp sönen mavi ışıklardan başka bir şey yoktu. Bir de çocukların parçalanmış cesetleri...

Yolun geri kalan kısmında arabayı çok ağır sürmüş ve Kari ile randevusuna yetişememişti.

Ondan sonra bir daha aklının bir köşesinde kendisine el sallayan o çocukları görmeden araba sürememişti.

Kontrol buna humma derdi.

Leamas kanat üstünde oturuyordu. Yanında Amerikalı bir kadın vardı. Leamas bir an ona, Ber-lin'dekilere vermesi için bir not vermeyi düşünmüş, ama hemen vazgeçmişti bundan. Kadın kendisine asıldığını sanacaktı, ayrıca Peters de görecekti yaptığını. Üstelik bunun ne yararı olurdu ki? Kontrol olup biteni biliyordu. Kontrol'du olayı bu duruma getiren. Söyleyecek hiçbir şey yoktu.

Kendisine ne olacağını düşündü. Kontrol bundan söz etmemişti, yalnızca teknik konusunda konuşmuştu:

Sakın birden teslim olup her şeyi anlatma, senden bilgi almak için uğraşsınlar biraz. Ayrıntılarla karıştır kafalarını, bazı şeyleri atla, sık sık geriye dönüşler yap. Güç bir insan ol. Balık gibi iç, sakın ideoloji konusunda onlara yanaşma, bundan hemen kuşkulanırlar. Satın aldıkları bir insanla anlaşmak isterler, karşıtların çatışmasından hoşlanırlar. Kendi inançlarını kabul etmiş biriyle değil. Hepsinden çok da kendi sonuçlarına kendileri varmak isterler. Bütün hazırlıklar yapılmıştır, çok önce hem ete. Küçük küçük şeyler, güç ipuçları. Sen bu hazine avının son aşamasısın.»

Leamas bunu yapmaya razı olmuştu; ön çarpışmalar senin adına yapılmışken büyük çatışmadan kaçınmak doğru olmazdı.

«Sana bir konuda söz verebilirim: yapacaklarına değer bu iş. Özel ilgimize değer, Alec. Onu canlı tutabilirsen büyük bir zafer kazanmış oluruz.»

Leamas işkenceye dayanabileceğini sanmıyordu. Koestler'in bir kitabında bu yaşlı ihtilâlcinin kendini işkenceye parmakuçlarına yanan kibrit tutarak alıştırdığını okumuştu. Pek çok şey okumamıştı ama bunu okumuştu ve unutmamıştı.

Templehof'a indiklerinde hava kararıyordu. Leamas, Berlin ışıklarının kendilerini karşılarcasına yükseldiğini gördü, tekerleklerin

yere çarpmasından çıkan gürültüyü duydu, gümrük ve pasaport memurlarının yarı karanlıktan aydınlığa çıktıklarını gördü.

Bir an eski bir tanıdığının havaalanında kendisini tanımasından korktu. Peters ile sonsuz koridorlardan, kontrollardan geçerken kimseye rastlamayınca korkusunun gerçekte bir umut olduğunu anladı.

Peters'in kendisini tanımazlıktan gelmekten vazgeçmesi de ilginçti. Sanki Batı Berlin'i güvenli bir yer olarak görüyor gibiydi. Doğuya giden yolda basit bir durak.

Büyük salondan ana kapıya doğru ilerlerken Peters birden fikir değiştirdi ve park alanı ile taksi durağına açılan yan kapıya yürüdü. Burada bir an durakladı, kapının üstündeki ışığın altında durdu, kolunun altındaki gazeteyi alıp katladı, yağmurluğunun sol cebine yerleştirdi, yere bıraktığı bavulunu aldı yine. O anda park yerinde duran arabalardan birinin farları yandı, söndü, bir daha yanıp söndü.

«Haydi yürü,» dedi Peters. Leamas hızlı hızlı yürüyen adamı izledi, ilk sıra arabaya yaklaştıklarında büyük bir siyah Mercedes'in arka kapısı içerden açıldı, tavan ışığı yandı. Leamas'ın on metre önündeki Peters arabaya yaklaşıp sürücüyle bir süre konuştuktan sonra seslendi:

«Araba burada. Çabuk ol.»

Leamas konuşmadan bindi Mercedes 180'e. Pe-ters de yanına oturdu. Park yerinden çıkarken ön koltuğunda iki kişinin oturduğu küçük bir DKVV'nin yanından geçtiler. Yirmi metre ilerde de bir telefon kulübesi vardı. Bir adam telefonda konuşuyordu. Leamas arkasına bakınca DKWnin kendilerini izlediğini gördü. Tam bir tören, diye düşündü.

Mercedes çok ağır gidiyordu. Leamas iki elini dizlerinin üstüne koymuş dimdik önüne bakmaktaydı. O gece Berlin'i görmek istemiyordu. Bu son şansıydı, bunu da biliyordu. O yüzden şimdi sağ

elini Peters'in boğazına sokacak durumda oturmaktaydı. Arabadan kendini atıp koşabilir, arkasından yağdırılacak kurşunlardan kaçmak için sağa sola zigzaglar yapabilirdi. Özgür olurdu... Berlin'de kendisini kollayacak insanlar vardı... kaçabilirdi.

Hiçbir şey yapmadı ama.

Sektör sınırını geçmenin bu kadar kolay olacağını düşünmemişti. On dakika kadar oyalandılar, Leamas belirli bir saatla geçmeleri gerektiğini anlamıştı. Batı Alman kontrol noktasına geldiklerinde DKW birden hızlanıp önlerine geçti ve zorlanan motorundan homurtular çıkararak polis kulübesinin önünde durdu. Mercedes otuz metre geride bekliyordu. İki dakika sonra kırmızı beyaz boyalı engel DKWnin geçmesi için kaldırıldı. Sınırı iki araba birden geçti. Mercedes ikinci viteste büyük bir gürültü ile zorlanıyordu, sürücüsü sırtını koltuğuna dayamış öne uzattığı eliyle sımsıkı kavramıştı direksiyonu.

İki kontrol noktasını ayıran elli metrelik yolu geçerlerken Leamas duvarın doğu yanında yeni tahkimat yapıldığını farketti — canavar dişleri, gözetleme kuleleri, çift sıra dikenli tel. İşler iyice sıkışmıştı.

Mercedes ikinci kontrol noktasında durmadı. Engeller kaldırılmış olduğu için kendilerini dürbünleriyle izleyen Vopoların önünden hızla geçtiler. DKW gözden kaybolmuştu. Leamas arabayı on dakika sonra bir daha gördüğünde yine arkalarınday-dı. Şimdi çok hızlı gidiyorlardı. Leamas Doğu Berlin'de durup araba değiştireceklerini ya da başarılı bir operasyon için birbirlerini kutlayacaklarını ummuştu. Ama doğruca kentin doğusuna doğru yol almaya devam ettiler.

«Nereye gidiyoruz?» diye sordu Peters'e.

«Geldik bile. Demokratik Alman Cumhuriyeti. Senin için hazırlıklar yapıldı.»

«Ben daha doğuya gideceğimizi sanıyordum.»

«Gideceğiz. Önce burada bir iki gün kalacağız. Almanların da seninle konuşmalarının iyi olacağını düşündük.»

«Anlıyorum.»

«Ne de olsa çalışmalarının çoğu Almanlara ilişkindi. İfadenin ayrıntılarını görmelerini istiyorum.»

«Onlar beni görmek istediler mi?»

«Senin gibisine şimdiye kadar hiç yaklaşamadılar... kaynağa bu kadar yakın birine. Bizimkiler onların seninle tanışmalarını istedi.»

«Buradan nereye gideceğiz?»

«Doğu'ya.»

«Alman tarafından kimi göreceğim?»

«Önemli mi bu?»

«Pek değil. Abteilung'da çalışanların çoğunun adlarını bilirim de ondan sordum.»

«Kiminle karşılaşmayı umuyorsun?»

«Fiedler,» dedi Leamas hiç duraksamadan. «Güvenlik başkan yardımcısı. Mundt'un adamı. Bütün büyük sorguları o yapar. Eşşoğlunun biridir.»

«Neden?»

«Vahşi bir insan. Onun hakkında çok şey duydum. Peter Guillam'ın bir ajanını yakalamıştı, adamı az daha öldürüyordu.»

«Casusluk kriket oyunu değildir,» dedi Peters. Bundan sonra konuşmadılar. Demek Fiedler, diye düşündü Leamas.

Leamas, Fiedler'i tanırdı. Hem dosyasındaki fotoğraflarından hem de yanında çalışanların raporlarından, ince yapılı, düzgün yüzlü genç sayılabilecek bir adam. Koyu renk saçlar, parlak kahve gözler. Vahşi ve zeki. Fiedler, Abteilung'da seyrek rastlanan tiplerdendi. Entrikalara karışmaz, herhangi bir terfi ' umudu olmadan Mundt'un gölgesinde yaşamaktan mutlu görünürdü. Şu ya da bu kliğin adamı diye etiketlenemezdi. Abteilung'da onunla birlikte çalışanlar bile onun iktidar kompleksinin neresinde olduğunu kestiremezlerdi. Yalnız çalışan bir insandı Fiedler; güvenilmez ve korkulurdu kendisinden, sevilmezdi.

«Fiedler en iyi kozumuz,» demişti Kontrol. Leamas, Kontrol ve Peter Guillam Kontrol'un Surrey'-deki evinde yemek yiyorlardı. «Fiedler günün birinde başrahibi sırtından bıçaklayacak olan çömezdir. Mundt'un karşısına çıkacak tek kişidir ve ondan nefret eder. Fiedler Yahudidir, Mundt ise değil, iyi bir karışım değil yani.» Kendisiyle Guillam'ı kastederek, «Fiedler'e Mundt'u yokedecek silahı sağlamak bizim işimizdi.» dedi. «Sevgili Leamas onu bu silahı kullanması için özendirmek de senin işin olacak. Onunla hiç karşılaşmayacağın için dolaylı yoldan kuşkusuz. Demek istediğim, yani onunla karşılaşmamanı umuyorum.»

Hepsi gülmüşlerdi buna; Guillam da. O zaman iyi bir espri olarak görülmüştü; en azından Kontrolün standardlarına göre iyi.

Saat geceyarısını geçmiş olmalıydı.

Bir süredir zaman zaman ağaçlar arasında, zaman zaman açıklıkta ama asfalt kaplanmamış bir yolda gitmekteydiler. Mercedes durunca bir an sonra DKW de yanlarına gelip durdu. Leamas, Peters'le dışarı çıkarken ikinci prabada şimdi üç kişinin bulunduğunu gördü. İkisi dışarı çıkmak üzereydiler. Üçüncüsü arka koltukta oturmuş arabanın iç ışığında elindeki kâğıtları inceliyordu.

Kullanılmayan ahırların yanında park etmişlerdi arabalarını. Bina otuz metre gerideydi. Leamas farların ışığında duvarları ahşap ve

beyaza badanalanmış tuğladan olan alçak bir çiftlik binası gördü. Ay öylesine parlaktı ki, binanın arkasındaki çam kaplı tepeler soluk gece göğünde çok net olarak görülüyordu. Peters ile Leamas önde, diğer iki adam arkada olmak üzere eve doğru yürüdüler. Arabadaki üçüncü adam yerinden kıpırdamamış, okumasını sürdürüyordu.

Kapıya gelince Peters durup diğer ikisinin yaklaşmalarını bekledi. Birinin elinde anahtarlar vardı. O anahtarları araştırırken diğeri elleri ceplerinde onu koruyordu.

Leamas, «Hiçbir şeyi rastlantıya bırakmıyorlar,» dedi. «Beni ne sanıyorlar bunlar?»

«Onlar sanmak için para almazlar.» Peters dönüp adamlardan birine almanca, «Geliyor mu?» diye sordu.

Alman omuzlarını silkerek baktı arabaya. «Gelir,» dedi. «Yalnız başına gelmeyi sever.»

Alman öne geçti, eve girdiler. Yarı yeni yarı eski bir av köşkü gibi döşenmişti içerisi. Soluk tavan ışıklarıyla çok kötü aydınlatılmıştı. Sanki bugün için açılmış gibi ihmal edilmiş, küflü bir havası vardı. Şurada burada bazı resmilik izlerine rastlanmıyor değildi — yangında yapılacak şeyler, kapının resmi yeşil boyası, yaylı kilitler, salonda da Sovyet liderlerinin kaçınılmaz portreleri. Leamas'a göre bilinmezlikten bu uzaklaşma Abteilung'un bürokrasi ile isteksiz özdeşleşmesini simgeliyordu.

Sirk'te de alışkın olduğu bir şeydi bu.

Peters oturunca Leamas da oturdu. On dakika kadar bekledikten sonra Peters odanın öteki ucunda duran iki adamdan birine, «Git beklediğimizi söyle,» dedi. «Bize yiyecek birşeyler de bul. Acıktık.» Adam kapıya giderken Peters arkasından seslendi: «Viski de getirmelerini söyle... viski ve bir iki kadeh.» Adam omuzlarını silkip ardından kapıyı açık bırakarak çıktı.

«Daha önce buraya gelmiş miydin?» diye sordu Leamas.

«Evet. Birkaç kere.»

«Ne için?»

«Bu tür işler için. Aynı değil belki, ama bizim işler için.»

«Fiedler'le mi?»

«Evet.»

«iyi midir?»

Peters omuzlarını silkti. «Bir Yahudi için kötü sayılmaz.» Odanın öteki ucunda bir tıkırtı duyan Leamas başını o yana çevirdiğinde Fiedler'in kapı önünde durduğunu gördü. Bir elinde bir şişe viski, diğerinde kadehlerle bir şişe maden suyu vardı. Boyu bir altmış beşten fazla olamazdı. Üzerinde ceketi uzunca mavi bir takım elbise vardı. Kendilerine değil de kapının önündeki nöbetçiye bakıyordu.

«Git,» dedi. Sesinde hafif bir Sakson aksanı seziliyordu. «Git ve ötekine bize yiyecek getirmesini söyle.»

«Ben söyledim,» dedi Peters. «Ama daha bir şey getirmediler.»

Fiedler, ingilizce olarak kupkuru bir sesle, «Züppeler,» diye söylendi. «Yemek için uşak tutmamızı bekliyorlar.»

Leamas, Fiedler'in savaşı Kanada'da geçirdiğini hatırladı. Aksanı oradan geliyordu. Ana babası Alman Yahudisi ve Marksisttiler. Kanada'ya sığınmışlardı. Aile, kişisel pahası ne olursa olsun, Stalin'in Almanyasını inşa etmek için 1946 sonunda dönmüştü vatanına.

Fiedler, Leamas'a, «Merhaba, seni gördüğüme memnun oldum,» dedi.

«Merhaba, Fiedler.»

«Yolun sonuna geldin artık.»

«Ne demek istiyorsun?»

«Peters'in söylediklerinin aksine buradan daha doğuya gidemeyeceksin, demek istiyorum. Kusura bakma.» Bundan pek hoşlanmış gibiydi.

Leamas, Peters'e döndü.

«Doğru mu bu?» Sesi öfkeden titriyordu. «Doğru mu bu? Söyle!»

Peters başını salladı. «Evet. Ben yalnızca aracıyım. Böyle yapmamız gerekiyordu, üzgünüm.»

«Neden ama?»

«Zorunluluk,» diye Fiedler söze karıştı. «İlk sorgun Batı'da yapıldı. İhtiyacımız olan bağlantıyı bize ancak bir elçiliğin sağlayabileceği yerde. Demokratik Alman Cumhuriyetinin Batı'da elçilikleri yoktur. Şimdilik yani. Bu yüzden bağlantı bölümümüz şu anda bize yasaklanmış olan kolaylıklardan, bağışıklıklardan ve iletişimden yararlanmamızı sağladı.»

«Seni domuz!» diye söylendi Leamas. «Kendimi senin o boktan servisine teslim etmeyeceğimi biliyordun; nedenin buydu, değil mi? O yüzden bir Rus kullandın beni tavlamak için.»

«Lahey'deki Sovyet Elçiliğini kullandık. Başka ne yapabilirdik? O ana kadar bizim operasyonumuz-du bu. Mantıklı bir şey bu. Ne biz ne de bir başkası İngiltere'de sizinkilerin, senin durumunu bu kadar kısa zamanda farkedeceklerini bilemezdik?»

«Öyle mi? Onları peşime siz saldığınız halde mi? Olan buydu değil mi, Fiedler?» Kontrol, onlardan nefret etmeyi sakın unutma, demişti.

O zaman senden aldıkları bilgileri çok daha değerli kabul edeceklerdir.

«Saçma bir fikir,» dedi Fiedler. Peters'e bakıp rusça birşeyler söyledi. Peters başını sallayıp ayağa kalktı.

«Allahaısmarladık,» dedi Leamas'a. «Talihin açık olsun.»

Sonra Fiedler'i de başıyla selamlayıp kapıya doğru yürüdü. Kapı tokmağını tutarken arkasına dönüp Leamas'a, «Talihin açık olsun,» diye bir daha seslendi. Leamas'ın bir şey söylemesini ister gibiydi, ama Leamas onun sözlerini duymamıştı sanki. Yüzü sapsarı kesilmiş kavga edecekmiş gibi başparmakları yukarı gelmek üzere yumruklarını sıkmıştı. Peters kapının yanında kaldı.

«Bilmeliydim,» dedi Leamas. Sesi çok öfkeli bir insanınki gibi çatlak çıkıyordu. «Kendi pis işlerini kendinin yapmayacağını tahmin etmeliydim, Fi-edler. Lanet yarım ülkenin, sefil Servisinin tipik bir hareketi, pezevenkliğini büyük amcana yaptırtmak. Bir ülke bile değilsiniz siz, hükümet de değilsiniz, siyasal akıl hastalarının oluşturduğu beşinci sınıf bir diktatörlüksünüz.» Parmağını Fiedler'in yüzüne doğru sallayarak bağırmaya başladı:

«Seni sadist pezevenk seni! Seni iyi tanırım. Savaşta Kanada'daydın değil mi? İddiaya girerim ki, her uçak geçişinde o şişko kafanı ananın etekleri arasına saklıyordun. Şimdi nesin ki? Mundt'un zavallı çömezi. Ananın kapısının önünde de yirmi iki Rus tümeni bekliyor, öyle değil mi? Bir gün uyanıp da onları gitmiş görünce sana neler olacağını düşünüyorum da acıyorum sana, Fiedler. O zaman kan gövdeyi götürecek ve seni ne anan, ne de büyük amcan hakettiğine kavuşmaktan koruyamayacak.»

Fiedler omuzlarını silkti.

«Bunu bir dişçi ziyareti olarak kabul et, Lea-mas. iş ne kadar çabuk biterse evine o kadar çabuk dönebilirsin. Bir şeyler ye de git yat sonra.»

«Evime dönemeyeceğimi çok iyi biliyorsun. Bunu basardın. İngiltere'de beni açığa çıkardın artık. İkiniz de, zorunlu kalmadıkça buraya gelmeyeceğimi çok iyi biliyordunuz.»

Fiedler uzun ve güçlü parmaklarına baktı.

«Felsefe yapmanın zamanı değil, ama şu anda gerçekten şikâyet edemezsin. Bütün işimizin kaynağında —ki seninki de bizimki de aynıdır— tümün kişiden daha önemli olduğu kuramı yatar. Bu yüzden bir komünist, gizli servisini kendi kolunun doğal bir uzantısı olarak görür ve yine bunun için senin ülkende bilgiler bir tür İngiliz ahlâklılığı içine gömülüdür. Kişilerin sömürülmesi ancak ortak ihtiyaç tarafından haklı kılınabilir, değil mi? Senin böyle öfkeli olmanı biraz komik buluyorum. Biz burada ingiliz kırsal yaşamının ahlaksal yasalarına uymak üzere bulunmuyoruz. Ne de olsa, senin kendi davranışların da, bir görüş açısı bakımından, kınanılmayacak gibi değildir.»

Leamas, yüzünde bir iğrenme ifadesiyle bakıyordu Fiedler'e.

«Ben seni çok iyi tanıyorum. Mundt'un köpeğisin, değil mi? Onun mevkiini istediğini söylüyorlar. Eh, şimdi rahat rahat yerine geçebilirsin. Mundt hanedanının sona erme zamanı gelmişti zaten.»

«Ne demek istediğini anlamıyorum,» dedi Fiedler.

«Ben senin büyük basarınım, değil mi?»

Fiedler bir an düşündükten sonra omuzlarını silkti. «Operasyon başarılıydı. Senin buna değer olup olmadığınsa biraz kuşkulu. Göreceğiz. Ama iyi bir operasyondu. Mesleğimizin tek gereğini karşıladı: başarılı oldu.»

Leamas, gözucuyla Peters'e bakarak, «Bunun başarısını sen üstleneceksin sanırım,» dedi.

«Herhangi bir başarı üstlenme durumu yok,» dedi Fiedler. Kanepenin koluna oturup Leamas'ın yüzüne baktı.

«Yine de bir konuda öfkelenmek hakkın. Seni ele geçirdiğimizi sizinkilere kim söyledi? Biz söylemedik. Bana inanmayabilirsin, ama gerçek bu. Onlara biz bir şey söylemedik. Onların bilmesini bile istemiyorduk. Seni daha sonra kendi hesabımıza çalıştırmayı düşünüyorduk. Şimdi gülünç gelen daha bazı düşüncelerimiz de vardı. O yüzden, kim söyledi onlara? Kayıp bir insandın, ne adresin vardı, ne bir dostun ne de bir bağın. Senin ortadan kaybolduğunu nasıl öğrendiler? Biri söylemiş olmalı... herhalde her ikisi de şu anda tutuklu olan, Ashe ile Kiever değil.»

«Tutuklu mu?»

«öyle görünüyor. Senin vakanda oynadıkları rolden değil, daha başka şeyler de vardı...»

«Vay vay vay!»

«Bu söylediğim gerçek. Peters'in Hollanda'dan gönderdiği raporla tatmin olmalıydık. Paranı alıp çeker giderdin. Ama bize her şeyi söylemedin, bense her şeyi bilmek istiyorum. Ne de olsa, senin buradaki varlığın bizim için de bazı sorunlar doğuruyor, bunu sen de bilirsin.»

Odaya çöken bir sessizlik anında Peters, Fied-ler'e doğru ani ve hiç de dostça olmayan bir biçimde başını sallayarak kapıdan dışarı süzülüverdi.

Fiedler viski şişesini alıp kadehlere birer parmak içki doldurdu.

«Ne yazık ki sodamız yok. Su ister misin? Soda istedim ama limonata getirdiler.»

«Canın cehenneme,» dedi Leamas. Birden kendini çok yorgun hissetmişti.

Fiedler başını salladı.

«Çok gururlu bir insansın, ama boşver. Yemeğini ye, git yat.»

Nöbetçilerden biri bir tepsi ile geldi — kara ekmek, sosis ve soğuk salata.

«Biraz köylü işi ama doyurucu,» dedi Fiedler. «Patates yok. Geçici bir patates sıkıntısı var da.»

Ses çıkarmadan yemeye başladılar. Fiedler, kalorilerini sayıyormuş gibi çok az yiyordu.

Nöbetçiler Leamas'ı yatakodasına götürdüler. Kiever'in İngiltere'den çıkarken verdiği bavulu da kendisine taşıtıyorlardı. Leamas, evin ön kapısından başlayan geniş koridor boyunca iki adamın arasında yürüdü. Koyu yeşile boyalı büyük bir kapının önüne geldiler, nöbetçilerden biri kilidi açtı, kapıyı itti ve Leamas'ın içeri girmesini işaret etti. Leamas kendini iki portatif yataklı, bir iskemleli ve basit bir masalı küçük bir kışla yatakodasında buldu. Duvarlarda kadın fotoğrafları vardı, pencerelerin pancurları kapalıydı. Odanın öteki ucunda bir kapı daha vardı. Yine işaretle oraya gitmesini söylediler. Leamas bavulunu bıraktı, gidip kapıyı açtı. ikinci oda da birincinin eşiydi, ancak içerde bir yatak vardı ve duvarlar çıplaktı.

«Çantayı siz getirin, ben yoruldum,» dedi. Sonra üzerindekileri çıkarmadan yatağa uzandı. Bir iki dakika sonra derin bir uykuya dalmıştı.

Sabah kahvaltısını getiren nöbetçi uyandırdı kendisini; kara ekmek ve suni kahve. Leamas kalkıp pencereye yürüdü.

Ev yüksek bir tepenin üzerindeydi. Pencerenin altından dik bir yamaç uzanıyordu aşağı doğru. Tepenin üstünde çam ağaçları, onların ötesinde dizi dizi uzanan başka tepeler vardı. Ne bir insan izi vardı, ne bir ev, ne de bir kilise, hatta daha eski bir yerleşim yerinin kalıntıları bile yoktu. Yalnızca vadinin ortasında kurşunkalemle

çizilmiş gibi sarı bir toprak yol. Ses de yoktu. Böylesine geniş bir alanın bu kadar sessiz olabileceğini hayal bile edemezdi insan. Hava soğuk ama açıktı. Toprağın ıslak, manzaranın çok berrak olmasına bakılırsa gece yağmur yağmış olmalıydı, en uzak tepelerdeki ağaçlar bile tek tek seçiliyordu.

Leamas ağır ağır giyinirken ekşi kahvesini yudumladı. Giyinmesini bitirmiş kahvaltısına başlayacaktı ki, Fiedler içeri girdi.

«iyi günler,» dedi neşeli bir sesle. «Seni kahvaltından alıkoymayayım.» Yatağın üzerine oturdu. Doğrusu cesur bir insan, diye düşündü Leamas. Aslında yan odada nöbetçiler olduğu düşünülürse gelmesi için büyük bir cesaret gerekmezdi ya. Ama yine de adamın tutumundaki kararlılığa ve dayanıklılığa hayran kalmamak elde değildi.

«Başımıza epey çapraşık bir sorun çıkardın,» dedi Fiedler.

«Ben bütün bildiklerimi anlattım.»

«Hayır.» Fiedler gülümsedi. «Anlatmadın. Yalnızca bildiğini sandığın şeylerin tümünü anlattın.»

«Çok kurnazsın,» diye mırıldandı Leamas tabağını itip sonuncu sigarasını yaktı.

Fiedler, bir oyun oynamayı öneren bir insanın aşırı dostluk havasıyla, «Sana bir soru sorayım,» dedi. «Deneyimli bir haberalma yetkilisi olarak *sen* bize verdiğin bilgiyle ne yapardın?»

«Ne bilgisi?»

«Azizim Leamas, sen bize bir tek konu hakkında bilgi verdin. Bize Riemeck'den söz ettin, biz Rie-meck'i zaten biliyorduk. Bize Berlin örgütünün ajanlarını ve kuruluşunu anlattın. Bunun da modası geçmiş olduğunu söylememe izin ver. Doğru mu? Evet. Zevkle okunan bir roman gibi... şurada burada ikinci derecede bazı bilgi

kırıntıları, istersek avlayabileceğimiz çok küçük bir iki balık. Ama, sakın kabalık ediyorum sanma, hiç de on beş bin sterlinlik bilgi değil. Hiç olmazsa günün rayicine göre.» Fied-ler yine gülümsedi.

«Bak,» dedi Leamas. «Bu anlaşmayı ben değil siz önerdiniz. Sen, Kiever ve Peters. Ben bir takım eski bilgileri sokuşturmak için gidip arkadaşlarına yalvarmadım. İşi kuran sizsiniz, Fiedler; parayı da siz önerip rizikosunu üstlendiniz. O para dışında beş kuruş bile almış değilim. Onun için operasyonun başarısızsa beni suçlama.» Bırak kendileri sana yaklaşsınlar, diye düşündü Leamas.

«Başarısız değil, yalnızca henüz tamamlanmadı. Tamamlanamaz da. Sen *bildiklerini* henüz anlatmadın. Bize bir tek bilgi verdiğini söylemiştim. Rolling Stone'dan söz ediyorum. Bir daha sorayım. Ben, Peters ya da bizim gibi biri gelip de sana buna tıpatıp benzeyen bir hikâye anlatsaydı, ne yapardın?»

Leamas omuzlarını silkti. «Kendimi huzursuz hissederdim. Daha önce de olmuş şeylerdir bunlar. Bir bölümde ya da belirli bir düzeyde bir casus olduğundan kuşkulanırsın. Ne yaparsın o zaman? Bütün devlet memurlarını tutuklayamazsın ki. Bütün bir bölüm elemanlarına tuzak da kuramazsın. Olduğun yerde bekler durursun daha başka ipuçlarının da geleceğini umarak. Rolling Stone vakasında adamın hangi ülkede çalıştığını bile bilemezsin.»

«Sen bir ajansın,» diye güldü Fiedler. «Değerlendirici değilsin. Burası açık. Şimdi sana birkaç basit soru sormak istiyorum.»

Leamas cevap vermedi.

«Rolling Stone dosyası ne renkti?»

«Gri, üzerinde kırmızı bir haç vardı. Sınırlı dağıtıma tabi demektir.»

«Dosyanın dışında başka bir şey var mıydı?»

«Evet, dosyayı görebileceklerin listesi. Dosyanın etikette adı olmayan birinin eline geçmesi durumunda derhal açmadan Bankacılık Bölümüne teslim edilir diye de bir not.»

«Peki dağıtım listesinde kimler vardı?»

«Rolling Stone için mi?»

«Evet.»

«Kontrol, Kontrol'un sekreteri, Bankacılık, özel Kayıt'tan Bayan Bream ve Uydu Dört. Sanırım bu kadar. Bir de Özel Havale sanırım, ama bundan emin değilim.»

«Uydu Dört mü? Bunlar ne yaparlar?»

«Sovyetler Birliği ve Çin dışında Demir Perde ülkeleri. Bölge.»

«Demokratik Alman Cumhuriyeti mi yani?»

«Ben yalnızca Bölge dedim.»

«Bütün bir bölümün dağıtım listesinde olması olağandışı değil mi?»

«Öyledir sanırım. Bilemem... Daha önce sınırlı dağıtım dosyası görmemiştim. Berlin dışında yani, orada her şey çok daha değişikti.»

«Peki o sırada Uydu Dört'te kimler vardı?»

«Guillam, Haverlake ve sanırım de Jong. De Jong Berlin'den henüz dönmüştü.»

«Hepsinin o dosyayı görmelerine izin verildimi?»

«Bilmiyorum, Fiedler. Senin yerinde olsaydım...»

«Peki listedekilerin hepsi tek tek kişiler olduğu halde bir de bütün bir bölümün listeye sokulması biraz garip değil mi?»

«Bilmiyorum dedim sana. Nasıl bilebilirim ki? Ben o işte basit memurdan başka bir şey değildim.»

«Dosyayı birinden diğerine kim götürüyordu?»

«Sekreterler herhalde, pek hatırlamıyorum. Çizerinden aylar geçti... »

«Öyleyse neden sekreterler de listede değil? Kontrol'un sekreteri listede oysa.» Bir anlık bir sessizlik oldu.

«Haklısın, şimdi hatırlıyorum,» dedi Leamas. Sesinde bir şaşkınlık seziliyordu. «Elden veriyorduk.»

«Bankacılık'ta dosya başka kimin eline geçti?»

«Hiç kimsenin. Bölüme geçtiğimde bana verildi. Benden önce kadınlardan biri onunla uğraşıyordu, ama ben gelince bana verdiler ve adları da listeden silindi.»

«Şu halde yalnızca sen dosyayı okuyacak olanlara götürüp elden veriyordun?»

«Evet... sanırım.»

«Kime verdin peki?»

«Hatırlamıyorum.»

«Düşün" Fiedler sesini yükseltmemişti, ama yine de Leamas'ı şaşırtan bir acelesi olduğu anlaşılıyordu.

«Kontrol'a sanırım. Nasıl bir tutum benimsediğimizi ya da önerdiğimizi göstermek için.»

«Dosyayı kim getirdi?»

«Ne demek istiyorsun?» Leamas şaşırmış gibiydi.

«Dosyayı okuman için sana kim getirdi? Listedeki biri getirmiş olmalı.»

Leamas, bilinçsiz bir sinirlilik gösterisiyle bir an yanağına dokundu.

«Öyle olmuş olmalı. Hatırlamak çok güç, Fied-ler, o günlerde içkiyi biraz fazla kaçırıyordum. Bunun ne kadar güç.... »

«Bir daha soruyorum. Düşün. Sana dosyayı kim getirdi?»

Leamas masanın başına oturup başını salladı.

«Hatırlamıyorum. Belki daha sonra aklıma gelebilir. Şu anda hatırlamıyorum işte. Israr etmenin anlamı yok.»

«Kontrol'un sekreteri olamaz, değil mi? Sen dosyayı hep Kontrol'a geri verirdin. Öyle demiştin. Şu halde listedekilerin hepsi dosyayı Kontrol'dan *önce* görmüşlerdi.»

«Herhalde»

«Sonra Özel Kayıt'ta Bayan Bream var.»

«O, dağıtım listeli dosyaların bulunduğu odanın görevlisiydi. Dosya elden ele dolaşmadığı zamanlar orada saklanırdı.»

«Şu halde dosyayı getiren Uydu Dört olmalı,»dedi Fiedler yumuşacık bir sesle.

«Herhalde.» Leamas, Fiedler'in zekâsına ayak uyduramıyormuş gibi çaresizce söylemişti bunu.

«Uydu Dört kaçıncı katta çalışırdı?»

«ikinci.»

«Ya Bankacılık?»

«Dördüncü kat. Özel Kayıt'ın yanı.»

«Dosyayı yukarı kimin çıkardığını hatırlıyor musun? Yoksa pşağı inip aldığını hatırlıyor musun?»

Leamas umutsuzca salladı başını. Sonra birden Fiedler'e döndü. «Tamam! Hatırladım!» diye bağırdı. «Hatırladım şimdi! Peter'den almıştım!» Lea-mas uyanmış gibiydi, gözleri parlıyordu, yanakları heyecandan kızarmıştı. «Dosyayı bir keresinde Peter'den, odasında aldım. Norveç'ten söz etmiştik. Orada birlikte çalışmıştık da.»

«Peter Guillam mı?»

«Evet. Onu tümüyle unutmuştum. Peter birkaç ay önce Ankara'dan gelmişti. Listedeydi! Elbette! Uydu Dört ve parantez içinde de PG. Peter'in adının ve soyadının ilk harfleri. Ondan önce bir başkası vardı ve Özel Kayıt eski adın üzerine bir parça beyaz kâğıt yapıştırıp Peter'in ilk harflerini yazmıştı.»

«Guillam hangi bölgede çalışırdı?»

«Bölge. Doğu Almanya. Ekonomik işler; küçük bir bölümün başıydı. Dosyayı bir kere de bana getirmişti, şimdi hatırladım. Ajan çalıştırmazdı. Dosya ile ne ilişkisi olduğunu bilmiyorum. Peter ile bir iki kişi besin maddeleri kıtlığı konusunda araştırma yapıyorlardı. Değerlendirme demek daha doğru olur ya.»

«Dosyanın içeriği konusunda kendisiyle konuştun mu?»

«Hayır, yasaktır bu. Dağıtım listeli dosyalar üzerinde konuşulmaz. Özel Kayıt'taki kadın, Bream, bana bu konuda öğüt de vermişti: ne tartışma, ne de soru.»

«Peki, Rolling Stone çeçvresindeki ,bu titiz güvenlik önlemleri gözönüne alındığında, Guillam'ın sözümona araştırması, onun bu Rolling Stone denilen ajanın yönetilmesinde kısmen de olsa rol aldığı anlamına gelmez mi?»

Leamas yumruğunu masaya indirerek bağırdı. «Peters'e de söyledim: Benim bilgim olmadan, Berlin örgütünün bilgisi olmadan Doğu Almanya içinde bir operasyon olanaksızdır. Böyle bir şey olsaydı ben bilirdim. Kaç kere söyleyeceğim bunu? Ben bilirdim!»

«Doğru,» dedi Fiedler. «Sen bilirdin.» Kalkıp pencereye yürüdü.

Dışarı bakarak, «Bir de sonbaharda göreceksin,» dedi. «Ağaçlar renk değiştirirken şahane olur.»

TOPLUİĞNE YA DA ATAŞ

Fiedler soru sormaya bayılıyordu. Kimi zaman avukat olduğu için, kimi zaman da kanıtla gerçek arasındaki tutarsızlığı gözler önüne sermek için. Ancak gazeteciler ve avukatlar için kendi başına bir amaç olan ısrarlı bir meraka da sahipti.

O öğleden sonra yürüyüşe çıktılar. Toprak yoldan vadiye inip oradan ormana girdiler. Fiedler yol boyunca kendisinden hiçbir şey vermeden durmadan soruyordu. Cambridge Alanındaki binayı, orada çalışanları. Hangi sosyal sınıftan geliyorlardı, Londra'nın nerelerinde oturmaktaydılar, karı kocanın aynı bölümlerde çalıştıkları olur muydu? Ücretler, izinler, çalışanların moral durumları, kantin hakkında sorular soruyordu. Aşk hayatları, dedikoduları, felsefeleri... En çok ısrar ettiği konu da bu felsefe konusuydu.

Leamas için de soruların cevaplandırılması en güç olanıydı bu.

«Felsefe ile ne kastediyorsun?» diye sordu. «Marksist değiliz biz, hiçbir şey değiliz. Yalnızca insanız.»

«Hıristiyan değil misiniz peki?»

«Çoğu değildir sanırım. Kaçının Hıristiyan olduğunu bilmiyorum.»

«Peki neden yapıyorlar bu işi?» diye ısrar etti Fiedler. «Bir felsefeleri olmalı.»

«Neden? Belki de bilmiyorlardır, hatta aldırmı-yorlardır bile. Herkesin felsefesi yoktur.»

«Peki, öyleyse senin fesefen nedir, onu söyle.»

«İnsaf!» dedi Leamas, bir süre konuşmadan yürüdüler. Ama Fiedler öyle kolay kolay cayacak insanlardan değildi.

«Ne istediklerini bilmiyorlarsa haklı olduklarına nasıl o kadar emin olabiliyorlar?»

«Bunu da kim söyledi?»

«Peki kendilerini nasıl haklı çıkarıyorlar o halde? Nedir bu şey? Bizim için kolay, dün akşam söylediğim gibi. Abteilung ve bu tür örgütler Par-ti'nin kolunun doğal uzantılarıdır. Barış ve İlerleme savaşımının öncü birlikleri arasındadır bunlar. Sosyalizm için Parti neyse, onlar da Parti için aynı şeydir. Öncüdürler. Her ne kadar bugünlerde Stalin'i tekrarlamak moda değilse de, Stalin şöyle demişti: 'Yarım milyon insan öldürülürse bu bir istatistiktir, oysa trafik kazasında ölen bir tek insan ulusal bir faciadır.' Halk kitlelerinin burjuva duygululuklarıyla alay ediyordu. Ama söylediği doğruydu: kendini karşı devrimden koruyan bir hareket, birkaç kişinin sömürülmesinden —ya da ortadan kaldırılmasından, Leamas— kaçınamaz. Hıristiyan incilinde bir Romalı, bir insanın çoğunluğun çıkarı için ölmesinin doğru olacağını söylemişti, öyle değil mi?»

«Sanırım,» diye Leamas yorgun bir sesle cevap verdi.

«Peki sen ne düşünüyorsun o halde? Senin felsefen nedir?»

«Ben sizin topunuzun da orospu çocukları olduğunuzu düşünüyorum.»

Fiedler başını salladı. «Bu görüş açısını anlayabilirim, ilkel, olumsuz ve budalaca... ama yine de bir görüş açısıdır. Peki Servis'in diğer üyeleri ne düşünüyorlar?»

«Bilmiyorum. Nasıl bilebilirim ki?»

«Onlarla hiç felsefe konusunu tartışmadın mı?»

«Hayır. Biz Alman değiliz.» Leamas bir an duraksadıktan sonra devam etti. «Komünizmi sevmezler herhalde.»

«Ve bu da insan öldürmeyi haklı kılıyor, öyle mi? Kalabalık bir lokantaya atılan bombayı, ajanların ortadan kaldırılmasını haklı kılıyor, öyle mi?»

Leamas omuzlarını silkti. «Sanırım.»

«Bizim için haklı kılar,» dedi Fiedler. «Eğer yolumuzda biraz daha ilerleyebileceksek, ben kendim bombalayabilirim bir lokantayı. Ondan sonra da bir hesap yaparım: şu kadar kadın ve çocuk; yolumuzda elde ettiğimiz ilerleme de şu kadar. Ama Hıristiyanlar — ve sizinki de Hıristiyan bir toplumdur— böyle bir hesap yapamazlar.»

«Neden? Onların da kendilerini savunmaları gerek, değil mi?»

«Ama onlar insan yaşamının kutsallığına inanırlar. Her İnsanın kurtarılabilecek bir ruhu olduğuna inanırlar. Fedakârlığa inanırlar.»

«Bilmiyorum. Aldırmıyorum da. Stalin de öyleydi, değil mi?»

Fiedler gülümsedi. Kendi kendine konuşur gibi, «ingilizlerden hoşlanırım,» dedi. «Babam da hoşla-nırdı. İngilizleri çok severdi.»

«Buna çok memnun oldum, içim rahatladı» diyen Leamas sustu.

Bir ara durdular, Fiedler, Leamas'a verdiği sigarayı yaktı.

Şimdi dik bir yamacı tırmanıyorlardı. Leamas hareket etmekten hoşlanıyor, omuzlarını öne vermiş, uzun adımlarla önde yürüyordu. Fiedler, sahibinin ardından seyirten bir köpek gibi onu izlemekteydi. Bir saat kadar yürümüşlerdi ki, birden başlarının üstündeki ağaçlar seyreldi, gökyüzü göründü. Küçük bir tepenin üstüne varmışlardı. Leamas vadinin karşısında, uzaktaki tepenin yamacına yaslanmış bir avcı evi görüyordu. Açıklığın ortasında bir kütük yığını yanında bir sıra vardı.

«Biraz otur da dönelim,» dedi Fiedler. «Söylesene, bu yabancı bankalara yatırılan büyük paralar ne için kullanılıyordu sence?»

«Ne demek istiyorsun? Bir ajana ödendiğini söyledim ya.»

«Demir Perde gerisinde bir ajana mı?»

«Öyle tahmin ediyordum.»

«Neden ama?»

«Çok paraydı bir kere. Sonra ödemek için girişilen güçlükler, özel güvenlik önlemleri. Ve Kont-rol'un da bu işe karışmış olması.»

«Ajan bu parayla ne yaptı dersin?»

«Söyledim ya... bilmiyorum. Parayı alıp almadığını bile bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyordum ben. Yalnızca paranın taşıyıcısıydım.»

«Peki hesapların defterlerini ne yaptın?»

«Londra'ya döner dönmez sahte pasaportumla birlikte teslim ettim.»

«Kopenhag ya da Helsinki bankası hiç senin takma adına mektup falan yazdı mı?»

«Bilmiyorum. Böyle bir şey olsa bile gelen mektuplar doğruca Kontrol'a verilirdi sanırım.»

«Peki hesapları açmak için kullandığın sahte imzaların örnekleri Kontrol'da var mıydı?»

«Evet. İmzalar üzerinde çok çalışmış, örneklerini de vermiştim.»

«Birden fazla mı?»

«Evet, sayfalar dolusu.»

«Anlıyorum. Şu halde sen hesap açtıktan sonra bankalara mektup yazılmış olabilir. Senin bilmene gerek yoktu. İmzan taklit edilip mektuplar haberin olmadan gönderilebilirdi.»

«Doğru. Herhalde olan da budur. Bir sürü boş sayfa da imzalamıştım. Haberleşme işleri ile bir başkasının uğraştığını daha ilk baştan kabul ediyordum.»

«Ama böyle bir haberleşme olup olmadığını sen gerçekten bilmiyorsun, değ:! mi?»

Leamas başını salladı. «Yanılıyorsun, her şeyi olduğundan başka türlü görmeye çalışıyorsun sen. Bir sürü yazışma falan olurdu sabahtan akşama kadar bu da günlük işlerden biriydi. Ben bunun üstünde kafamı yormadım bile. Neden yoracaktım ki? Gizli bir işti, ama ben yaşamım boyunca başkasının çok şeyler bildiği konularda pek az şeyler bilerek gelmiştim bugüne kadar. Üstelik kalem kâğıtla aram hiç hoş değildir. Bu yüzden uykumun kaçmadığını itiraf etmeliyim. Yolculuktan hoşlanırdım kuşkusuz. Verilen harcırah fena değildi. Ama bütün gün masamın başında oturup da Rolling Stone'u düşünmezdim. Üstelik içiyordum da.»

«Söyledin,» dedi Fiedler. «Sana inanıyorum.»

«Bana inanıp inanmaman umurumda bile değil.»

Fiedler gülümsedi.

«Sevindim. Bu senin en büyük erdemin. İlgisizlik erdemi. Objektif davranabiliyorsun sen, biraz öfke, biraz gurur olabilir kuşkusuz. Düşündüm de bize bu paranın çekilip çekilmediğini öğrenmemiz konusunda yardımcı olabilirsin. Bankalara birer mektup yazıp bugünkü hesap durumunu sormaktan alıkoyan bir şey yok seni. İsviçre'de oturduğunu söyler, uygun bir adres buluruz. Buna bir itirazın var mı?»

«Olabilir. Kontrol'un banka ile özel olarak yazışıp yazışmadığına bağlı.»

«Kaybedecek bir şeyimiz yok ki.»

«Peki ne kazanırsın bununla?»

«Para çekilmişse, ki bu konuda pek kuşkuluyum, ajanın belirli bir günde nerede olduğunu öğrenmiş oluruz. Bu da yararlı olur.»

«Düş kuruyorsun sen. Bu tür bilgiyle onu bulamazsın, Fiedler. Batıya geçtiğinde herhangi bir konsolosluğa gidip başka bir ülke için vize alabilir. Adamın Doğu Alman olup olmadığını bile bilmiyorsun bir kere. Neyin peşindesin sen?»

Fiedler hemen cevap vermedi. Dalgın dalgın vadinin karşı tarafına bakıyordu.

«Sen pek az şey bilmeye alışkın olduğunu söylüyorsun, ben sana bilmemen gereken bir şeyi söylemeden sorunu yanıtlayamam.» Fiedler duraksadı. «Ama Rolling Stone bize karşı bir operasyondu, bunu söyleyebilirim.»

«Bize mi?»

«Alman Demokratik Cumhuriyeti.» Fiedler gülümsedi. «İstersen sen Bölge de. Ben o kadar duygusal değilim.»

Kahverengi gözlerini Fiedler'in yüzünden ayırmıyordu Leamas.

«Peki ben ne olacağım?» diye sordu. «Mektupları yazmayı reddettim diyelim.» Sesi yükseliyordu. «Benden söz etme zamanı gelmedi mi daha, Fied-ler?»

Fiedler başını salladı. «Neden olmasın?»

Leamas bir an düşündükten sonra, «Ben bana düşeni yaptım Fiedler,» dedi. «Senle Peters bildiğim her şeyi öğrendiniz. Bankalara mektup yazma konusunda bir şey konuşmuş değildik... böyle bir şey çok tehlikeli olabilir. Bu seni ırgalamaz, biliyorum. Sence ben bozuk para gibi harcanacak biriyim.»

«Sana karşı açıksözlü olacağım,» dedi Fiedler. «Bildiğin gibi taraf değiştirenlerin sorgulamasında iki aşama vardır. Senin durumunda birinci aşama tamamlandı sayılır: kayda geçirebileceğimiz her şeyi anlattın bize. örgütünün topluiğne mi yoksa ataş mı yeğlediğini söylemedin, çünkü biz de sana bunu sormadık. Ayrıca sen böyle bir şeyin söylenmeye değer olmadığını da düşünmüş olabilirsin. Her iki tarafta da bilinçsiz bir ayıklama vardır. Ancak diyelim bundan iki ay sonra bu topluiğne ve ataş konusunu bilmemiz bizim için çok önemli oldu. işte ikinci aşamanın amacı budur. Hani senin Hollanda'da kabul etmeye yanaşmadığın kısmı pazarlığın.»

«Yani beni burada buz üstünde mi tutacaksınız?»

«Taraf değiştirmek mesleği büyük sabır gerektirir. Buna pek az insan uygundur.»

«Ne kadar?» diye sordu Leamas.

Fiedler yanıt vermedi.

«Eee?»

Fiedler'in sesinde ani bir acelecilik vardı. «Sana bu sorunun yanıtını mümkün olduğu kadar çabuk verebilmek için elimden geleni yapacağıma söz veriyorum. Bak, sana yalan söyleyebilirim, değil mi? Ama sana bilmediğimi söylüyorum ve gerçek de bu. Sen bize bazı ipuçları verdin, bunları ortaya çıkarana kadar seni serbest bırakmayı konuşamam bile. Ama ondan sonra işler sandığım gibiyse bir dosta ihtiyacın olacak ve o dost da ben olacağım. Bir Alman olarak söz veriyorum sana.»

Leamas öylesine şaşırmıştı ki, bir an konuşamadı.

«Peki,» dedi sonunda. «Dediğini yapacağım, Fi-edler. Ama eğer beni oynatıyorsan bir yolunu bulup boynunu koparırım senin.»

«Buna gerek kalmayabilir.»

Başkaları için değil de kendi başına rol oynayan bir insan, belirli psikolojik tehlikelere açıktır. Kandırma işi kendi başına çok titizlik isteyen bir şey değildir; hepimizin kolaylıkla elde edebileceğimiz bir deneyim ve mesleki *uzmanlık* yeter bunun için. Bir üçkâğıtçı, bir aktör ya da bir kumarbaz gösterisinden sonra hayranlarının arasına dönebilir; oysa gizli ajanın böylece rahatlatıcı bir olanağı yoktur. Onun için aldatmaca en başta kendini savunmadır. Kendisini yalnız dıştan değil kendi içinden ve içgüdülerin en doğalından korumak zorundadır. Bir servet kazanabilir ama rolü yüzünden bir jilet bile alamaz; ağzı laf yapan biri olabilir ama sıradan birkaç söz etmek dışında bir şey konuşmamak olabilir kaderi; sevecen bir koca ve baba olmasına rağmen, her ne koşul altında olursa olsun doğal olarak sırlarını açıklayacağı kimselerden sır saklar.

Bu aldatmacası içinde tek başına kalan bir insana musallat olan aşırı tutkuların bilincinde olan Leamas kendisine en iyi silahı sağlayan bir yönteme başvurdu. Yalnız olduğu zamanlar bile giyindiği kişiliği bir an bile üstünden atmadı. Balzac'ın ölüm döşeğinde, yarattığı karakterlerin sağlık ve refahlarını sorduğu söylenir. Leamas da, yaratma gücünü terketmeden, yarattığı ile

özdeşleştirdi kendini. Fiedler'e gösterdiği nitelikler, huzursuz kararsızlığı, utancını saklayan koruyucu küstahlığı gerçekten sahip olduğu niteliklerin uzantılarıydı. Ayağını hafifçe sürçmesi, kişisel bakımsızlığı, yiyeceğe düşkün olmaması, alkol ve tütüne aşırı tutkusu da öyle. Yapayalnız olduğu zamanlar bile bu alışkanlıklarını sürdürüyordu. Hatta biraz da abartıyor, kendi kendine Servis'in kötülüğü konusunda söylenip duruyordu.

Çok seyrek olarak, şimdi yatmak üzere olduğu zaman gibi, yaşadığı büyük yalanı itiraf etmekteydi.

Kontrol inanılmayacak kadar haklı çıkmıştı. Fiedler tam bir uyurgezer gibi Kontrol'un hazırladığı ağa doğru yürüyordu. Fiedler ile Kontrol arasındaki giderek artan ilgi birliğini böyle görebilmek çok ilginçti: sanki ikisi de aynı plan üzerinde anlaşmışlar ve planı gerçekleştirmek için Leamas gönderilmişti.

Belki de yanıt buydu işte. Belki de Fiedler, Kontrol'un böylesine umutsuzca uğrunda savaştığı o özel ilgiydi. Leamas bu olasılığın üzerinde durmadı. Bilmek istemiyordu. Bu tür konularda tümüyle ilgisiz kalabilirdi: varacağı sonuçlardan kendisine hiçbir yarar gelmeyeceğini bilirdi. Ama yine de bunun doğru olması için Tanrıya yalvardı. O zaman belki, ama yalnızca belki, evine dönebilirdi.

BİR MÜŞTERİYE MEKTUP

Ertesi sabah Leamas daha yataktayken Fiedler imzalaması için mektupları getirdi. Biri İsviçre'de Lake Spiez'de Seiler Otelinin ince mavi kâğıdına yazılmıştı. Diğeri de Gstaad'da Palace Otelindendl.

Leamas önce birincisini okudu :

Royal Scandinavian Bnk. Ltd.

Müdürlüğü

Kopenhag

Sayın Bay.

Birkaç haftadır yurt dışında olduğumdan ingiltere'den herhangi bir mektup alamadım. Bu yüzden 3 Mart'ta size yazıp Herr Karlsdorf'-la ortak açtırdığım hesabın son durumunu isteyen mektubuma bir yanıt alamamış bulunmaktayım. Daha fazla gecikmenin önlenebilmesi için hesap durumunun bir kopyasının 21 Nisan'dan sonra iki hafta kadar kalacağım aşağıdaki adrese gönderilmesini rica ederim. Madam Y. de Sanglot eliyle 13, Avenue des Colombes Paris XII Fransa"

Bu karışıklık için sizden beni bağışlamanızı dilerim.

Saygılarımla Robert Lang

«Bu martın üçündeki mektup da ne oluyor. Ben mektup falan yazmadım ki.»

«Yazmadın. Bildiğimiz kadarıyla da kimse de yazmadı. Banka da bocalayacak bu yüzden. Eğer Kontrol'un kendilerine gönderdiği mektuplarla bunun arasında bir tutarsızlık varsa bunun çözümünün martın üçünde yazılmış olan o *kayıp* mektupta olduğunu düşünecekler. Bu yüzden de, sözü geçen mektubunu almadıklarını bildirerek istediğin hesap durumunu gönderecekler.»

İkinci mektup da, adlar dışında, birincisinin eşiydi. Paris'teki adres aynıydı. Leamas boş bir kâğıt alıp dolmakalemle sekiz on kere 'Robert Lang' diye yazdıktan sonra birinci mektubu imzaladı. Sonra tatmin olana kadar eğik bir yazıyla ikinci imzayı denedi ve sonra o mektubun altına da 'Stepnen Bennett' imzasını attı.

«Şaşılacak bir şey,» dedi Fiedler.

«Şimdi ne yapacağız?»

«Yarın İsviçre'de İnterlaaken ve Gstaad'dan postaya verilecek. Paris'teki adamlarımız bankadan bir yanıt alınca hemen telefonla buraya bildirecekler. Bir hafta içinde bir yanıt alırız.»

«O zamana kadar?»

«Sürekli olarak birbirimizin yanında olacağız. Bundan hoşlanmadığını biliyorum, özür dilerim. Yürüyüşe çıkar, arabayla tepelerde dolaşır, zamanı öldürürüz diye düşünüyordum. Sakinleşmeni ve konuşmanı istiyorum. Londra'dan, Cambridge Meydanından ve Dairede çalışmaktan söz et. Ne gibi dedikodular yapılır, aldıkları aylıklar için neler söylerler, İzinler, odalar, insanlar... aklına ne gelirse. Top-luiğneler ve ataşları. Önemli olmayan o küçük şeyleri öğrenmek istiyorum. Ha, sırası gelmişken...» Sesinin tonunda bir değişiklik olmuştu.

«Evet?»

«Burada bizimle... bizimle kalan insanlar için bazı olanaklarımız vardır. Eğlence falan gibi.»

«Evet.»

«Bana kadın mı sunuyorsun?»

«Evet.»

«Teşekkür ederim, istemem. Senin gibi bir pezevenge ihtiyaç duyacak duruma gelmedim daha.»

Fiedler aldığı yanıta karşı ilgisizdi. Sözünü sürdürdü.

«Ama İngiltere'de bir kadın vardı... kütüphanedeki kız, öyle değil mi?»

Leamas elleri iki yanında olarak döndü adama.

«Bir şey var!» diye bağırdı. «Bir tek şey! Sakın bir daha bunu ister ciddi ister şaka ağzına alayım deme, Fiedler. Bir tehdit olarak bile! Bu yoldan bir yere varamazsın, bir daha yaşadığım sürece ağzımdan tek kelime alamazsın yoksa. Bunu onlara da söyle... Mundt mu yoksa Stammberger mi hangi sokak kedisi sana öğretmişse... Bu sözlerimi tekrarlamayı sakın ihmal edeyim deme.»

«Söylerim,» dedi Fiedler. «Söylerim. Çok geç olabilir ama.»

Öğleden sonra yine yürüyüşe çıktılar. Hava bulutlu ve sıcaktı.

«Ben ingiltere'ye yalnızca bir kere gittim,» dedi Fiedler. «Savaştan önce ana babamla Kanada'ya giderken. O zaman çocuktum. İki gün kalmıştık.»

Leamas başını salladı.

«Birkaç yıl önce az daha yine gidiyordum.» diye Fiedler devam etti. «Çelik Heyetinde Mundt'un yerini alacaktım. Onun Londra'ya gitmiş olduğunu biliyor muydun?»

«Biliyordum.»

«O İşin nasıl olacağını hep merak etmişimdir.»

«Diğer Blok heyetleriyle kaynaşma oyunu herhalde. İngiliz işadamlarıyla pek sık olmayan belirli bir ilişki.» Leamas'ın canı sıkkın gibiydi.

«Ama Mundt pek rahattı, bunu çok kolay bulmuş.»

«Öyleymiş diye duydum, hatta birkaç kişi öldürmeyi de başarmış.»

«Onu da duydun demek?»

«Peter Guillam söylemişti. George Smiley ile birlikteydi o işte. Mundt az daha George'u bile öldürüyordu.»

«Fennan olayı,» dedi Fiedler. «Mundt'un kaçabilmiş olması çok şaşırtıcı, değil mi?»

«Sanırım.»

«Oysa insan, yabancı bir heyet üyesi olarak fotoğrafı ve kişisel özellikleri Dışişlerinde olan bir kimsenin İngiliz Güvenlik Servisi karşısında hiçbir şansı olmayacağını düşünür.»

«Duyduğum kadarıyla onu yakalamaya pek o kadar hevesli değillermiş zaten.»

Fiedler birden durdu. «Ne dedin?»

«Peter Guillam bana Mundt'u yakalamaya pek hevesli olmadıklarını söylemişti dedim. O zaman Servis daha değişik bir yapıdaydı. Harekât Kontrol yerine bir Danışman vardı, Maston adında biri. Maston, Fennan olayını daha ilk baştan berbat etmişti demişti Guillam. Peter, Mundt'un yakalandığı takdirde kıyamet kopacağını söyledi, yargılanıp idam edilmesi kesinmiş. Dava sırasında çıkacak pislik Maston'un sonu demek olacakmış. Peter tam olarak ne olduğunu bilmiyordu, ama Mundt'un bulunması için büyük çaplı bir araştırmaya gidilmediğine emindi.»

«Bunu Guillam'ın böyle söylediğine emin misin? Büyük çaplı araştırmaya girilmemiş diye?»

«Elbette eminim.»

«Guillam, Mundt'un serbest bırakılması için başka bir neden olabileceğini söylemedi mi?»

«Ne demek istiyorsun?»

Fiedler başını salladı, yürümeye devam ettiler.

«Fennan olayından sonra Çelik Heyetinin işine son verildi, ben de o yüzden gidemedim zaten.»

«Mundt çıldırmış olmalı. Balkanlarda, ya da burada, suikast yapılıp insan paçasını kurtarabilir, ama Londra'da olmaz.»

«Kurtuldu ama, öyle değil mi? iyi bir iş de becerdi üstelik.»

«Kiever ve Ashe'yi bulmakla mı? Tanrı yardımcısı olsun.»

«Fennan'ı uzun süre kullandılar ama.»

Leamas omuzlarını silkti.

«Bana Kari Riemeck'den söz et,» dedi Fiedler. «Kontrol'la bir kere buluşmuştu, değil mi?»

«Evet, bir yıl kadar önce Berlin'de.»

«Nerede buluştular?»

«Hep birlikte benim evimdeydik.»

«Neden?»

«Kontrol başarıları üstlenmeyi severdi. *Karl*-dan epey bilgi almıştık. Londra bundan hoşlanmış olmalı. Kontrol birkaç günlüğüne Berlin'e gelip buluşmalarını sağlamamı istedi.»

«Sıkılmış miydin bu duruma?»

«Neden?»

«Senin ajanındı o. Diğer ajan yöneticileriyle tanışmasını istemeyebilirdin.»

«Kontrol ajan yöneticisi değil ki, Daire başkanı. Kari da bunu biliyordu.»

«Üçünüz hep bir arada mıydınız?»

«Evet. Pek değil ama. Onları on beş dakika kadar yalnız bıraktım. Kontrol istemişti bunu. Kari ile yalnız konuşmak istiyordu, ben de bir mazeret uydurup evden çıktım. Viskimiz bitti demiştim. Doğrusunu istersen, gidip Jong'dan bir şişe aldım.»

«Sen yokken aralarında neler geçtiğini biliyor musun?»

«Nereden bileyim? İlgilenmiyordum zaten.»

«Kari sana sonradan bir şey söylemedi mi?»

«Sormadım bile. Karl küstahın biriydi zaten, bana söylemediği birşeyler biliyormuş gibi pis pis numaralar yapardı. Kontrol hakkında da bilmiş bilmiş konuşmasından hoşlanmıyordum. Birlikte güldük falan işte. Karl'ı kızdırmanın anlamı yoktu; zaten o buluşma onu biraz yüreklendirmek içindi.»

«Kari sıkılmış mıydı?»

«Yok canım. Şımarmıştı zaten. Çok para alıyor, çok âşık oluyor, çok güveniyordu. Bu, hem benim hem de Londra'nın suçuydu. Onu o kadar şımartmasaydık, o lanet kadına casusluk ağından söz etmeyecekti.»

«Elvira'ya mı?»

«Evet.»

Bir süre konuşmadan yürüdüler. «Senden hoşlanmaya başlıyorum,» dedi Fiedler. «Ama beni şaşırtan bir şey var. Garip bir şey. Seninle karşılaşmadan önce hiç düşünmüyordum bunu.»

«Ne?»

«Neden geldin buraya. Neden bizim tarafa geçtin...» Leamas bir şey söyleyecekken Fiedler güldü. «Korkarım pek ustaca söylenmiş

bir şey değildi, değil mi?»

O haftayı tepelerde gezinerek geçirdiler. Akşamları dönüp ekşi beyaz şarapla kötü bir yemek yiyorlar, sonra konyaklarını alıp şöminenin başına geçiyorlardı. Ateş, Fiedler'in fikri olmalıydı. Başlangıçta böyle bir şey yoktu, Leamas bir gün onun nöbetçilerden birine kütük getirmesini söylediğini duymuştu. Ondan sonra akşamlar artık o kadar güç katlanılır olmaktan çıkmıştı. Bütün gün açık havada dolaştıktan sonra ateşin karşısında içkilerini içerken konuşmaları belirli bir yönde gelişmiyor, Leamas Servis günlerini anlatıyordu. Sözlerinin kaydedildiğinden kuşkusu yoktu. Ancak buna aldırmıyordu bile.

Günler birbiri ardından böylece geçerken Le-amas yanındaki adamda giderek artan bir huzursuzluk hissetmeye başlamıştı. Bir akşamüstü DKW ile çıktıklarında bir telefon kulübesi önünde durdular.

Fiedler, Leamas'ı arabada bırakıp uzun bir telefon konuşması yaptı.

Döndüğünde, «Neden evden etmedin?» diye sordu Leamas. Ama Fiedler başını salladı. «Dikkatli olmamız gerek. Sen de çok dikkatli olmalısın.»

«Neden? Ne oluyor ki?»

«Kopenhag'daki bankaya yatırdığın para... hani mektup yazmıştık, hatırladın mı?»

«Elbette hatırladım.»

Fiedler başka bir şey söylemeden arabayı tepelere doğru sürdü. Orada durdular. Altlarında iki büyük vadi bir çam ormanıyla birleşiyordu.

«Her ne olursa olsun, sakın endişelenme,» dedi Fiedler. «Her şey yoluna girecek, anlıyor musun?» ince elini Leamas'ın koluna dayamıştı. «Bir süre kendi kendini idare zorunda kalabilirsin, ama uzun sürmez, anlıyor musun?»

«Anlıyorum. Ve bana bir şey söylemeyeceğine göre de bekleyip göreceğim herhalde. Benim için fazla üzülmene gerek yok, Fiedler.» Leamas kolunu çekti ama Fiedler parmaklarını açmamıştı. Leamas kendisine el sürülmesinden nefret ederdi.

«Mundt'u tanır mısın? Onun hakkında birşeyler bilir misin?»

«Mundt hakkında konuşmuştuk.»

«Evet, konuşmuştuk. Önce ateş eder sonra soru sorar. Caydırma ilkesi. Soruların ateş etmeden önemli olması gereken bir meslekte çok garip bir yöntemdir bu.» Leamas, Fiedler'in kendisine ne söylemek istediğini biliyordu. «Eğer alacağın yanıtlardan korkuyorsan garip değildir ancak,» diye Fiedler alçak sesle devam etti.

Leamas bekledi. Fiedler bir süre sonra devam etti. «Bundan önce sorgulama işini hiç üstlenmemişti. Bunu hep bana bırakırdı. 'Jens, sen sorguya çek onları. Kimse senin gibi yapamaz bu işi. Ben yakalarım sen de kuş gibi öttürürsün,' derdi. Karşı casusluk yapan insanların ressamlara benzediklerini söylerdi. Arkalarında eli çekiçti bir adam durup işlerini bitirdiklerinde vurmalıydı, yoksa ne başarmak istediklerini unuturlardı. 'Ben de senin çekicin olacağım' derdi bana. İlk başlarda aramızda bir şakaydı bu; sonra ciddilik kazanmaya başladı. Karşısına çıkanı ötmeden öldürüyordu artık. 'Neden onları tutuklatmıyorsun? Neden bir iki ay bana bırakmıyorsun? Ölüler ne işine yarar ki?' diyordum ona. Ama o başını sallayıp, dikenlerin çiçek vermeden kesilmeleri zorunluluğunu getiren bir yasa olduğunu söylemişti. Bu yanıtı daha ben soruyu sormadan hazırlamış olduğuna eminim. İyi bir operatördür, hem de çok iyi. Abteilung'da harikalar yaratmıştır. Bu konuda kuramları vardır. Onunla geç

saatlere kadar konuştum. Kahveden başka hiçbir şey içmez. Almanların iyi ajan olamayacak kadar içedönük olduklarını, bunun karşı casuslukta açıkça görüldüğünü söyler. Ona göre karşı casusluk ajanları kuru kemikleri kemiren kurtlar gibidirler. Kemikleri ellerinden alıp yeni bir av göstermen gerekir onlara. Bunları anlıyorum, ne demek istediğini anlıyorum. Ama çok ileri gitti artık. Viereck'i neden öldürdü? Neden onu elimden aldı? Viereck taze avdı, daha etini kemiğinden ayırmamıştık bile. Neden öldürdü onu? Neden, Leamas, neden?» Le-amas'ın kolundaki el şimdi etini sıkıştırıyordu, arabanın zifiri karanlığında Leamas, Fiedler'in duygularının ürkütücü şiddetini hissediyordu.

«Gece gündüz düşündüm bunu. Viereck'in öldürülmesinden beri bir neden aradım, ilk başlarda inanılmaz bir şeydi bu benim için. Kendi kendime kıskanç olduğumu, işimin başıma vurduğunu, her ağacın ardında bir hain gördüğümü söyledim. Bizim dünyamızın insanlarına sık sık olan bir şeydir bu. Ama elimde değil, Leamas, bunun dibine inmeliydim. Daha önce başka şeyler de vardı. Korkuyordu Mundt! Yakaladıklarımızdan birinin biraz fazla konuşmasından korkuyordu!»

«Ne diyorsun sen? Delirdin mi yoksa?» Lea-mas'ın sesinde hafif bir korku izi vardı.

«Her şey uyumluydu. Mundt, ingiltere'den kolayca kaçabilmişti. Bunu sen bile söyledin. Guillam sana ne demişti? Onu yakalamak istemediklerini, değil mi? Bunun nedenini söyleyeyim mi? Onların adamıydı o, onu yakalamışlardı ve özgürlüğünün bedeli buydu. Bu ve alacağı para.»

«Çıldırmışsın sen! Böyle şeyler düşündüğünü duyarsa öldürür seni. Fiedler, artık sus ve sür şu arabayı.» Leamas'ın kolundaki el sonunda gevşedi.

«Yanılıyorsun. Yanıtı sen kendin verdin, Lea-mas. Onun için birbirimize ihtiyacımız var.»

«Doğru değil bu!» diye bağırdı Leamas. «Sana bunu yapamazlar dedim. Servis benim haberim olmadan onu Bölge'de çalıştıramazdı. Bu yalnızca idari bir olasılık değildi. Sen bana Kontrol'un, Abteilung'un başkan yardımcısını Berlin istasyonunun haberi olmadan karşı casuslukta kullandığını söylüyorsun. Sen kaçırmışsın, Fiedler!» Leamas birden kıs kıs gülmeye başladı. «Onun mevkiini istiyor olabilirsin; duyulmamış bir şey değildir bu. Ama bu tür bir yaklaşımın modası çoktan geçti.» Bir süre ikisi de konuşmadılar.

«Kopenhag'daki o para,» dedi Fiedler. «Banka mektubunu yanıtladı. Müdür bir yanlışlık olmasından korkuyor. Para, sen yatırdıktan bir hafta sonra öteki hesap sahibi tarafından çekilmiş. Paranın çekiliş tarihi Mundt'un Şubatta iki günlüğüne Danimarka'ya gittiği tarihe uyuyor. Orada dünya bilim adamları konferansına katılan bir Amerikan ajanıyla görüşmeye gitmişti.» Fiedler bir an duraksadıktan sonra, «Bankaya bir mektup yazıp durumun olağan olduğunu belirtmen iyi olur sanırım,» diye devam etti.

BALOYA GEL

Liz, Parti Merkezinden gelen mektuba bakıp bunun ne anlama geldiğini düşünüyordu. Şaşırtıcı bir şeydi. Evet, hoşlanmasına hoşlanmıştı, ama neden önce kendisine danışmamışlardı ki? Bölge Komitesi mi kendi adını vermişti, yoksa bu Merkez'in kendi seçimi miydi? Ama Merkez'den kimse kendisini tanımıyordu bildiği kadarıyla. Zaman zaman bazı konuşmacıları görmüş, bir kere de Bölge Kongresinde Parti Örgütleyicisi ile el sıkışmıştı. Belki Kültürel İlişkilerden o adam hatırlıyordu kendisini. O sarışın, kadınsı adam. Ashe idi adı. Liz'le ilgilenmişti; o da adını oradan hatırlayıp verdiğini düşünüyordu. Garip bir adamdı, toplantıdan sonra kendisini bir kahve içmek için Black and VVhite'a götürmüş, erkek arkadaşları konusunda sorular sormuştu. Kendisine asılıyor falan değildi —hatta Liz onun homo olduğunu bile düşünmüştü— yine de özel yaşamı hakkında pek çok şey sormuştu. Ne kadardır Partideydi, ana babasından uzak yaşadığı halde onları özlemiyor muydu? Erkek

arkadaşı çok muydu, yoksa içlerinde âşık olduğu biri var mıydı? Liz, erkeğe pek aldırış etmemişti, ama iyi konuşuyordu doğrusu — Demokratik Alman Cumhuriyetinde işçi devleti, işçi— şair kavramı falan filan. Doğu Avrupa hakkında gerçekten çok şey biliyordu, çok dolaşmış olmalıydı. Liz onun öğretmen olduğunu sanmıştı; öğretici ve akıcı bir havası vardı. Daha sonra Savaşım ,Fonu için para toplanmış, Ashe bir sterlin verince kızın gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Evet, kendisini hatırlayan kesinlikle oydu. Londra Bölgesinde birisine söylemiş, onlar da adını Merkez'e vermiş olmalıydılar. Yine de çok dolambaçlı bir yoldu bu. Ama Parti hep böyle gizli çalışırdı — ihtilâlci bir parti olmasından dolayı herhalde. Liz bu gizli kapaklı işlerden pek hoşlanmıyordu, dürüst değilmiş gibi geliyordu bunlar kendisine. Ama bunun gerekli olduğunu ve bunlardan hoşlanan pek çok insanın bulunduğunu da kabul ediyordu.

Mektubu bir kere daha okudu. Merkez'in başlıklı kâğıdı üzerine yazılmıştı. 'Aziz Yoldaş.' Askerliği hatırlatan bir şeydi bu ve Liz bundan nefret ederdi; Yoldaş'a bir türlü alışamamıştı işte.

Aziz Yoldaş,

Demokratik Alman Cumhuriyeti Sosyalist Birlik Partisi ile buradaki parti üyeleri ve oradaki yoldaşlarımızın arasında bir kültürel değişim konusunu görüşmüş bulunmaktayız. Amaç, iki parti arasında alt düzeyde bir değişim temeli yaratmaktır. SBP, İngiltere'deki baskıcı önlemler yüzünden kendi üyelerinin yakın bir gelecekte bu ülkeyi ziyaret edemeyeceklerini çok iyi bilmektedir. Ancak yalnızca bu nedenle olsa bile, bir deneyim değişiminin daha da Önemli olduğunu düşünmektedirler. Bu yüzden bizden deneyimli ve sokak düzeyinde halk kışkırtmacılığı konusunda iyi bir sicili olan beş Şube Sekreteri davet etmişlerdir. Seçilen yoldaşlar üç hafta Şube tartışmalarına katılacaklar, sanayi ve sosyal yardım konusundaki ilerlemeleri göreceklerdir. Yoldaşlarımıza genç bir sosyalist sistemin deneyimlerinden yararlanmaları için önemli bir fırsat yaratılmış olmaktadır.

Bu yüzden Bölge'den, bu yolculuktan yararlanacak genç kadroların belirtilmesini istediğimizde sizin adınızı verdiler. Eğer olanağınız varsa gidip planın ikinci bölümünü gerçekleştirmenizi istiyoruz. Bu bölümde. Demokratik Alman Cumhuriyetinde sizin gibi bir aile geçmişine ve sorunlara sahip üyelerie ilişki kurulacaktır. Bayswater Güney Şubesi Leipzig'in banliyösü olan Neuenhagen ile eşleştirilmiştir. Neuenhagen Şubesi Sekreteri Frau Lüman sizi kabul etmeye hazırlanmak-tadır. Bu iş için en uygun Yoldaşın siz olduğundan kuşku duymuyor ve ziyaretinizin başarıyla geçeceğinden emin bulunuyoruz. Masraflarınız Demokratik Alman Cumhuriyeti Kültür Ofisince karşılanacaktır.

Bunun ne büyük bir onur olduğunu anlayacağınızdan ve özel nedenlerinizin bu ziyareti kabul etmenize engel olmayacağından eminiz. Ziyaret tarihi gelecek ayın 23'ündedir, ancak Yoldaşlar, herbirinin ziyaret tarihleri ayrı olduğu için, birlikte yolculuk yapmayacaklardır. Bu çağrıyı kabul edip etmeyeceğinizi bize en kısa zamanda bildirirseniz, size daha ayrıntılı bilgi verebileceğiz.

Liz mektubu okudukça daha garip buluyordu. Örneğin bu kadar kısa bir zaman için kütüphaneden izin alabileceğini nasıl bilebiliyorlardı? Sonra Ashe'nin kendisine tatillerinde ne yaptığını, bu yaz izin alıp almadığını, izin almak isterse önceden haber vermek zorunda olup olmadığını sorduğunu hatırladı. Diğer adayların kimler olduğunu neden yazmamışlardı? Bunu yazmaları için özel bir neden yoktu belki de, ama yazılmayınca bir garip geliyordu işte. Mektup çok *uzundu* sonra. Oysa Merkez'-de sekreterler pek kısıtlı olduğundan mektuplarını kısa tutarlardı. Ya da Yoldaşlardan telefon etmelerini isterlerdi. Ama bu, Merkez'de yazılmış olamayacak kadar titizlikle yazılmış bir mektuptu. Ancak imza Kültürel Örgütleyicinindi, bunda kuşku yoktu. Pek çok bildirinin altında aynı imzayı görmüştü Liz. Ve mektubun üslubunda Liz'in sevemeden alıştığı o yarı bürokratik, garip hava seziliyordu. Kendisinin sokak düzeyinde halk kışkırtıcılığı sicilinin iyi olduğunu söylemek saçmalamaktan da beterdi. Liz aslında partinin bu tür çalışmalarından nefret ederdi —fabrika kapılarında megafonla konuşmak, sokak köşelerinde *Daily Woorker*

gazetesi satmak, yerel seçimlerde kapı kapı dolaşmak—. Barış çalışmalarına bir diyeceği yoktu, bir anlamı vardı bunun. Sokaktaki çocuk arabalarını süren analara, kapı önlerinde duran yaşlı kadınlara, oynaşan çocuklara bakıp 'Bunu onlar için yapıyorum,' diyebilirdin. İşte bu gerçekten barış için savaşmaktı.

Ancak oy için, ya da gazete satmak için yapılan savaşımı aynı gözlükle göremiyordu. Şube toplantısında on, on beş kişinin karşısında dünyayı yeniden kurmak, sosyalizmin öncüsü olarak yürümek ve tarihin kaçınılmazlığından söz etmek kolaydı. Ama toplantıdan sonra kolunun altı *Daily Worker'le* dolu olarak sokağa çıkıp bir tek gazete satmak için çoğunlukla bir saat beklemek bambaşka bir şeydi. Pek çok arkadaşının yaptığı gibi kimi zaman o da bir an önce kurtulup evine gitmek için bir düzine gazete parasını cebinden öderdi. Ertesi hafta toplantıda —gazeteleri kendilerinin satın aldığını unutarak— böbürlenirlerdi: 'Gold Yoldaş cumartesi gecesi on sekiz gazete satmış, onsekiz!' Bu durum Tutanağa ve Şube bültenine geçerdi. Hatta belki de gazetenin birinci sayfasında Savaşım Fonu sütununda adı bile çıkardı. Çok küçük bir dünyaydı bu, Liz biraz daha dürüst olmalarını isterdi. Ama kendisi de kendi kendine yalan söylüyordu. Belki de hepsi aynı şeyi yapmaktaydılar. Ya da belki ötekiler *neden* bu kadar çok yalan söylemem gerektiğini daha iyi anlıyorlardı.

Kendisini Şube Sekreteri yapmaları da çok garipti. Mulligan önermişti bunu: 'Genç, canlı *ve* güzel yoldaşımız...' Sekreter yaparsa Liz kendisiyle yatacak sanmıştı. Diğerleri ise kendisinden hoşlandıkları ve ayrıca makinede yazı yazabildiği için oy vermişlerdi. Kendisi çalışıp, işlerini onlara gördürmeyeceği için. Güzel bir toplantı yerine sahip olmak istedikleri için. Hepsi bir aldatmacaydı bunların. Alec bunu anlamış görünüyordu; ciddiye almıyordu hiçbirini. Bir keresinde, 'bazı insanlar kuş besler, bazıları da Partiye girer,' demişti. Gerçekti bu. Güney Bayswater için hiç olmazsa. Bölge de bunu bilirdi. İşte o yüzden kendisinin aday gösterilmesi çok garipti. Bu yüzden Bölge'nin bu işte eli olduğuna inanası gelmiyordu. Bu işin

açıklaması ancak Ashe olabilirdi. Belki de erkek kendisine âşık olmuştu; belki homoseksüel değildi de, yalnızca öyle görünüyordu.

Liz, heyecanlı ve yalnız insanların abartmalı hareketiyle omuzlarını silkti. Denizaşırı bir ülke. bedava ve ilginç. Kıta Avrupasına geçmiş değildi. Zaten gidecek parayı bulup buluşturması da olanaksızdı. Eğlenceli bir yolculuk olacaktı. Almanlar konusunda çekingeleri vardı kuşkusuz. Batı Almanya'nın militarist ve intikamcı, Doğu Almanya'nın ise demokratik ve barışçı olduğu söylenirdi. Ama Liz bütün iyi Almanların bir yanda, kötülüklerinin de öteki yanda toplanmış olduklarını kabul edemezdi. Babasını öldürenler kötülerdi. Belki de Parti onu bu yüzden seçmişti. Bir uzlaşma belirtisi olarak. Belki de o soruları sorarken bunları düşünmüştü Ashe. Evet evet, hiç kuşkusuz böyleydi. Liz'in içi birden Parti'ye karşı bir minnet duygusuyla doluverdi. Masasına gidip çekmecesinden bir kâğıt aldı, partinin gönderdiği biraz eski ama yine de çalışan Underwood makinesine taktı ve kabul mektubunu yazdı. Merkez sert, iyilikçi, kişilikten uzak ve sürekliydi. İyi insanlardı oradakiler. Barış için savaşanlar. Liz çekmeceyi kapatırken gözü Smiley'in kartına ilişti.

Odasının kapısında duran o ufak tefek, yaşlıca adamı hatırladı. «Parti, Alec ile senin ilişkini biliyor muydu?» Doğrusu çok budalalık etmişti Liz. Eh, şimdi kafasını biraz da başka şeylere yorabilirdi.

TUTUKLANMA

Fiedler ile Leamas eve dönene kadar hiç konuşmadılar. Akşam tepeler kapkaraydılar, giderek artan karanlık önünde tek tek ışıklar denizlerdeki gemilerin ışıklarını andırıyordu.

Fiedler arabayı evin yanındaki sundurmanın altına bıraktı, birlikte ön kapıya doğru yürüdüler. Eve girecekleri anda ağaçların altından bir ses duyuldu, biri Fiedler'i çağırıyordu. Arkalarına bakınca Leamas, Fiedler'i bekledikleri anlaşılan üç adam gördü.

«Ne istiyorsunuz?» diye bağırdı Fiedler.

«Seninle konuşmak istiyoruz. Berlin'den geldik.»

Fiedler duraksadı. «O lanet nöbetçi nerede?» diye Leamas'a sordu. «Ön kapıda bir nöbetçi duruyor olmalıydı.»

Leamas omuzlarını silkti.

«Holdeki ışıklar neden yanmıyor?» diye sordu Fiedler, sonra hâlâ tatmin olmamış bir halde adamlara doğru yürüdü.

Leamas bir an bekledi, sonra içerden hiçbir ses duymayınca karanlık evin içinden geçip arkadaki ek binaya doğru yürüdü. Binanın arkasına bitişik olan bu bölmenin diğer üç yanı çam ağaçlarıyla çevriliydi. Kulübe üç bölmeye ayrılmıştı, koridoru yoktu. Leamas, orta odada kalıyordu. Ana binaya yakın olan odada iki nöbetçi kalmaktaydılar. Leamas üçüncü odanın kime ait olduğunu bilmiyordu. Bir kere kendi odasıyla o odanın arasındaki kapıyı açmaya çalışmış, kilitli olduğunu görmüştü. Bir sabah yürüyüşe çıktığında dantel perdeler arasındaki aralıktan baktığı için orasının bir yatakodası olduğunu biliyordu. Kendisini elli metre geriden izleyen nöbetçiler henüz kulübenin köşesini dönmedikleri için bakabilmişti pencereden içeri. Odada yapılmış bir yatak, üzerinde kâğıtlar olan küçük bir yazı masası vardı. Birinin o odadan kendisini gözetlediğine emindi. Ancak Leamas gözetlenmekle rahatsız olmayacak kadar eskiydi bu işte. Berlin'de bir yaşam biçimiydi bu. Eğer seni gözetleyeni seçememişsen, ya daha dikkatli davranıyorlar demekti, ya da sen kendi ustalığını kaybediyorsun. Kendisi bu işte gerçekten usta olduğundan, iyi bir gözlemci olmasının yanısıra güçlü bir belleğe de sahip bulunduğundan genellikle hemen farkederdi onları. İzleyici ekibin çalıştığı düzeni, zayıflıklarını, numaralarını, kendilerini ele verecek anlık duraksamalarını bilirdi. Leamas için gözetleniyor olmanın bir anlamı yoktu, ancak evden bölmeye geçip de nöbetçilerin odasına girerken ortada doğru olmayan bir şeyin varlığını hissediyordu.

Ek binanın ışıkları merkezi bir noktadan yakılıp söndürülüyordu. Sabahları çoğunlukla başının üstündeki çıplak ampulün güçlü ışığıyla uyanır, geceleri de zorunlu karanlık yüzünden yatağa yatmakta acele ederdi. Şimdi içeri girdiğinde saatin henüz dokuz olmasına rağmen ışıklar söndürülmüştü. Genellikle onbire kadar açık kalırdı oysa. Şimdi pan-curlar bile kapatılmıştı. Leamas ev ile bölme arasındaki kapıyı açık bıraktığı için holden soluk bir ışık geliyordu. Leamas nöbetçilerin yataklarının boş olduğunu görüp şaştığı anda arkasından kapı kapandı. Kendi kendine belki de. Açmak için bir hareket yapmadı. Zifiri karanlıktı içerisi. Kapının kapatılmasıyla birlikte bir kilit ya da bir ayak sesi duyulmamıştı. Sanki ses bandı birden kesilmiş gibi. Leamas birden bir püro kokusu duydu. Koku havada varolmuş olabilirdi, ama o ana kadar duymamıştı. Kör bir insan gibi karanlık, dokunma ve koku alma duyularını keskinleştirmişti.

Cebinde kibrit vardı ama çıkartıp yakmadı. Yana doğru bir adım atıp sırtını duvara yasladı, hiç kıpırdamadan bekledi. Bir tek açıklaması olabilirdi bunun; nöbetçi odasından kendi odasına geçmesini bekliyorlardı. Bu yüzden olduğu yerde kalmaya karar verdi. O anda geldiği ana bina yönünden bir ayak sesi duyuldu. Az önce kapanan kapı kontrol edildi, anahtarı çevrilip kilitlendi. Leamas yine de kıpırdamadı. Kendini aldatmaya gerek yoktu: olduğu yerde sıkıştırılmıştı. Ağır ağır çömelirken elini ceketinin yan cebine soktu. Çok sakindi, ama kafasından anılar da hızla akıp gidiyordu. «İnsanın her zaman bir silahı vardır; bir kül tablası, bir iki madeni para, bir dolmakalem — kesecek ya da oyacak herhangi bir şey.» Savaşta Oxford'daki küçük evdeki ufak tefek Galli çavuşun düsturuydu bu: «Asla iki elini birden kullanma. Bıçak, sopa ya da tabanca kullanırken sol kolunu serbest bir halde karnının hizasında tut. Vuracak bir şey bulamazsan ellerini aç, başparmaklarını kaskatı tut.» Leamas kibrit kutusunu alıp avcunda boylamasına ezdi, kutunun ince tahtaları dişler gibi çıktı parmaklarının arasından. Ondan sonra odanın köşesinde olduğunu bildiği iskemleye kadar sürünerek gitti. Gürültü çıkarmasına aldırmadan iskemleyi ortaya itti. Sonra adımlarını sayarak geri geri, iki duvarın birleştiği köşeye gitti. O anda

kendi yatakodasının kapısının açıldığını duydu. Ancak odadan ışık gelmediği için kapının önünde durduğunu bildiği adamı seçemedi. İskemle şimdi odanın tam ortasında olduğu için saldırmak için öne atılamazdı. Bu, kendisinin taktik üstünlüğüydü: o, iskemlenin nerede olduğunu biliyor, ama onlar bilmiyorlardı. Onlar üstüne gelmeliydiler şimdi, Leamas onların dışardaki yardımcılarının ışıkları yakmasını bekleyemezdi.

Almanca, «Haydi gelin ulan erkekseniz,» diye fısıldadı. «Buradayım, köşede. Gelin bakalım!» Ne bir ses, ne de bir hareket.

«Buradayım işte, göremiyor musunuz? Ne oldu, ha? Haydi çocuklar, haydi bakalım!»

O anda bir adım, ardından bir adım daha atıldı, gelen adam iskemleye çarpınca bir küfür savurdu. Leamas'ın beklediği andı bu. Kibrit kutusunu bir yana atıp dikkatli adımlarla yürüdü. Ormanda dalların yüzüne çarpmaması için ellerini öne uzatmış yürüyor gibiydi. Eli askeri bir üniformanın sert kumaşına değdi. Sol eliyle adamın koluna hafifçe vurdu. Kulağı dibinde ürkek bir ses, almanca, «Sen misin, Hans?» dedi.

«Sus ulan, hıyar!» Leamas konuşurken uzanıp pdamın saçlarını kavradı, başını ileri ve öne itti, sağ eliyle boynuna sert bir darbe indirdi. Sonra bir kere de kendine çekip açık eliyle boğazına vurdu ve yere bıraktı. Adamın vücudu yere düştüğü anda ışıklar yandı.

Kapıda püro içen bir Halk Polisi yüzbaşısı, ardında da iki adamı duruyordu. Biri sivil giyimli ve epey gençti. Elinde bir tabanca vardı. Hepsi de yerdeki adama bakıyorlardı. Biri dış kapının kilidini çevirdi. Leamas gelenin kim olduğunu görmek için başını çevirdi. Yüzbaşı kıpırdamaması için seslendi. Leamas ağır ağır dönüp üç adama baktı.

Darbe indiğinde elleri hâlâ iki yanındaydı. Kafatası parçalanmış gibiydi. Baygın bir halde yere düşerken tabanca kabzasıyla mı vurduklarını düşünüyordu.

Leamas kendine geldiğinde biri şarkı söylüyor, gardiyan da ona susması için bağırıyordu. Gözlerini açtığı anda sancı parlak bir ışık gibi patladı beyninde. Kıpırdamadan yatıyor, gözlerini kapatmıyordu. Ayakları buz gibiydi, üzerindeki cezaevi üniformasından pis bir koku yayılıyordu. Şarkı kesilmişti,

Leamas onun bir daha hiç başlamayacağını bildiği halde başlamasını istedi. Elini kaldırıp yanağında kuruyan kanlara dokunmak istedi, ama elleri arkasından bağlanmıştı. Ayaklan da bağlı olmalıydı, kan dolaşımı durduğu için böylesine soğuktu herhalde. Başını kaldırıp çevresine bakınmak istedi. Önünde dizlerini görünce şaşırdı. Güdüsel bir hareketle bacaklarını uzatmak isteyince duyduğu korkunç acıyla bir çığlık attı. Bir daha denedi aynı hareketi. Acı daha da artmıştı. Nedeni anladı hemen: elleri ve ayakları zincirle arkasında bağlıydı. Bacaklarını uzatmak isteyince zincir geriliyor, omuzları öne, yaralı başı da taş zemine değiyordu. Baygın yatarken kendisini dövmüş olmalıydılar. Vücudu kaskatıydı. Kasıkları ağrıyordu. Nöbetçiyi öldürüp öldürmediğini düşündü. Öldürmüş olduğunu umdu.

Başının üzerinde parlak bir ışık yanıyordu. Odada mobilya yoktu, yalnızca badanalanmış duvarlar ve griye boyanmış çelik kapı. Başka hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey. Duyduğu şiddetli acıdan başka duyacak, düşünecek hiçbir şey yoktu.

Geldiklerinde saatlerdir orada yatıyor olmalıydı. Lambadan ısınmıştı içerisi, çok susamıştı ama seslenmiyordu. Sonunda kapı açıldı ve Mundt göründü. Gözlerinden tanımıştı Mundt'u. Smiley anlatmıştı adamın gözlerini.

MÜNDT

Bağlarını çözüp ayağa kalkması için serbest bırakmışlardı. Leamas bir an ayakta durmayı başaracak gibi oldu, ama kan ellerine ve ayaklarına dolduğu anda yere yığıldı. Onu olduğu yerde bıraktılar, çocukların kıvranan bir böceğe ilgisizce bakmaları gibi seyrettiler bir

süre. Sonra nöbetçilerden biri Mundt'un yanından geçip ayağa kalkması için bağırdı. Leamas duvara kadar yerde sürüklendi, avuç-içlerini badanalı tuğlalara dayadı. Yarı yarıya doğ-rulmuştu ki, nöbetçi bir tekme savurunca. yine düştü. Bir daha denedi. Bu kere nöbetçi sırtı duvara dayalı olduğu halde doğrulmasına ses çıkarmadı. Leamas adamın ağırlığını sol bacağına verdiğini görünce yeni bir tekmenin gelmek üzere olduğunu anladı. Olanca gücüyle kendini ileri attı, öne eğdiği başını nöbetçinin yüzüne nişanladı. Leamas üstte olmak üzere yere devrildiler. Nöbetçi ayağa kalktı. Leamas da yattığı yerde verilecek cezayı bekledi. Ancak Mundt nöbetçiye birşeyler söyledi; Leamas omuzlarından kaldırıldığını hissetti, biri de ayaklarından tuttu, koridor boyunca yürümeye başladılar. Hücrenin kapısı arkalarından kapanmıştı, ölesiye susamıştı Leamas.

Bu kere bir masa ve koltuklarla döşeli küçük rahat bir odaya girmişlerdi. Demir parmaklıklı pencerelerin önünde jaluziler vardı. Mundt masanın başına geçti, Leamas gözleri yarı kapalı bir halde koltuğa oturdu. Nöbetçiler de kapının önünde yerlerini almışlardı.

«İçecek bir şey verin,» dedi Leamas.

«Viski mi?»

«Su.»

Mundt köşedeki musluktan sürahiye su doldurup bir bardakla birlikte masanın üstüne koydu.

«Yiyecek birşeyler getirin,» dedi. Nöbetçilerden biri gidip bir maşraba çorba ile dilimlenmiş bir parça sucuk getirdi. Leamas yiyip içerken hiç konuşmadan süzüyorlardı kendisini.

«Fiedler nerede?» diye sordu Leamas sonunda.

«Tutuklandı,» dedi Mundt.

«Neden?»

«Halkın güvenliğini sabotaj için komplo kurmaktan.»

Leamas ağır ağır başını salladı. «Sen kazandın demek. Ne zaman tutukladın onu?»

«Dün gece.»

Leamas bakışlarını güçlükle çevirdi Mundt'a.

«Ben ne olacağım?»

«Sen tanıksın. Daha sonra da sen yargılanacaksın.»

«Demek ben Mundt'u suçlamak için Londra'nın tezgâhladığı bir oyunun parçasıyım öyle mi?»

Mundt başını salladı, bir sigara yakıp Leamas'a geçirmeleri için nöbetçiye verdi. «Evet öyle.» Nöbetçi geldi, sigarayı Leamas'ın dudakları arasına yerleştirdi.

«Çok ince bir operasyon,» dedi Leamas. Sonra, «Bu Çinliler de çok akıllı,» diye anlamsız bir şey söyledi.

Mundt yanıt vermedi. Sorgulama sürdükçe Leamas onun bu suskunluklarına alışıyordu. Mundt'un Leamas'ın beklediğinin aksine çok hoş bir sesi vardı, ancak çok az konuşuyordu. Belki de aşırı kendine güvenin bir parçasıydı bu, özellikle konuşmak istemedikçe konuşmuyor; gereksiz sıradan konuşmalar yerine uzun sessizlikleri yeğliyordu. Bu yöntemle de, girişimi elde tutmak isteyen, tutuklunun sorgulayıcıya olan psikolojik bağımlılığını sömüren, meslekten

sorguculardan ayrılmaktaydı. Mundt teknikten nefret ederdi; bir gerçek ve eylem adamıydı. Leamas da bunu yeğliyordu.

Mundt'un görünüşü de huylarıyla uyum içindeydi. Atlet yapılıydı. Sarışın saçları kısa kesilmişti. Genç yüzünde temiz bir dürüstlük, ürkütücü bir a-çıksözlülük vardı. Hayâl ya da neşeden uzak bir insandı. Genç görünmesine rağmen yaşlıların kendisini ciddiye almalarını sağlayacak bir havası vardı. Elbiseleri üzerine tam oturmuştu. Leamas, Mundt'un bir katil olduğunu hatırlamakta güçlük çekmiyordu. Adamda, kendisini cinayete uygun kılacak bir soğukluk, bir kendine yeterlilik vardı. Cok sert bir insandı Mundt.

«Gerektiği takdirde yargılanacağın ikinci suç, cinayet olacak,» dedi.

«Nöbetçi öidü demek?»

Leamas'ın başının içinde dayanması güç bir sancı dolaştı.

Mundt başını salladı. «O yüzden casusluk suçlamasıyla yargılanman yalnızca akademik bir nokta olacak. Fiedler aleyhine davanın halka açık görülmesini istiyorum. Prezidyum'un isteği de bu doğrultuda.»

«Benim de itirafımı istiyorsun şu halde?»

«Evet.»

«Diğer bir deyişle, elinde hiç kanıt yok yani.»

«Kanıt elde edeceğiz. Senin itirafını da sağlayacağız.» Mundt'un sesinde hiçbir kötülük yoktu. «Diğer yandan, senin için hafifletici nedenler de olabilir. İngiliz Haberalma Servisi sana şantaj yaptı; seni para çalmakla suçladılar, sonra da bana karşı hazırladıkları bir komployа katılmaya zorladılar. Mahkeme böyle bir tutumda hafifletici nedenler bulabilir.»

Leamas bir an dikkatini dağıtmış gibiydi.

«Beni hırsızlıkla suçladıklarını nerden biliyorsun?» diye sordu. Ama Mundt yanıt vermedi.

«Fiedler aptallık etti,» dedi az sonra. «Dostumuz Peters'in raporunu okuyunca buraya neden gönderildiğini ve Fiedler'in tuzağa düşeceğini anladım. Fiedler benden nefret eder.» Mundt, bu gözleminin gerçekliğini vurgulamak istercesine başını salladı. «Sizinkiler bunu biliyorlardı. Çok kurnazca hazırlanmış bir operasyondu doğrusu. Kim hazırladı bunu? Smiley mi? O mu, ha?» Leamas"a gelmişti şimdi susma sırası.

«Fiedler'in senin sorgun konusundaki raporunu görmek istedim. Raporu bana göndermesini söyledim. İşi ağırdan alınca haklı olduğumu anladım. Ondan sonra dün raporu Prezidyum üyelerine gönderdi ve bana göndermedi. Londra'da birileri çok kurnaz davrandılar doğrusu.»

Leamas bir şey demedi.

«Smiley'i en son ne zaman gördün?» diye sıradan bir şeyden sözedermiş gibi sordu Mundt. Lea-mas kendine güvenemeyerek duraksadı. Başı müthiş ağrıyordu.

«Onu en son ne zaman gördün?»

«Hatırlamıyorum. Servislte değildi artık. Ara-sıra ziyarete gelirdi.»

«Peter Guillam'ın iyi dostudur, öyle değil mi?»

«Sanırım.»

«Sen Guillam'ın Demokratik Alman Cumhuriyetindeki ekonomik durumu incelediğini sandığını söylemiştin. Servisinizin pek garip bir bölümü... ne iş yaptığını pek bilmiyordum.»

«Öyle.» Beyninin arkasındaki zonklamayla sesler ve görüntüler karışıyordu. Gözlerinden alevler fışkırmaktaydı. Midesi bulanıyordu.

«Smiley'i en son ne zaman gördün?»

«Hatırlamıyorum... hiç hatırlamıyorum.»

Mundt başını salladı. .

«Çok esaslı bir belleğin var — beni suçlamaya yarayacak şeyler için. Birini en *son* ne zaman gördüğümüzü hepimiz hatırlarız. Örneğin, Berlin'den döndükten sonra gördün mü?»

«Galiba. Ona bir kere Londra'da rastladım...» Leamas gözlerini kapattı, terden sırılsıklam kesilmişti. «Daha fazla devam edemeyeceğim, Mundt... Çok hastayım... »

«Ashe, kendisine hazırlanan tuzağa düşüp de seninle ilişki kurduktan sonra kendisiyle yemek yedin öyle değil mi?»

«Evet. Ashe ile birlikte öğle yemeği yedik.»

«Yemek saat dörtte bitti. Ondan sonra nereye gittin?»

«Kente indim yanılmıyorsam. Pek emin değilim... İnsaf artık, Mundt.» Leamas elleriyle başını tuttu. «Devam edemiyorum. Lanet kafam...»

«Ondan sonra nereye gittin? Neden seni izleyenleri atlattın? Onlardan kurtulmak için neden o kadar uğraştın?»

Leamas ellerinin arasına almıştı başını, soluğu kesik kesik çıkıyordu.

«Bu tek soruyu yanıtla, sonra gidebilirsin. Bir yatak vereceğiz sana. Canın isterse uyuyabilirsin. Aksi halde hücrene gideceksin, anlıyor musun? Yine elin ayağın bağlanacak, bir hayvanmışsın gibi

yattığın yerde yiyeceksin yemeğini. Anlıyor musun? Nereye gittiğini söyle bana.»

Leamas'ın başındaki çılgın zonklama birden artmıştı, oda dönüyordu çevresinde, ayak sesleri duydu. Biri bağırıyordu, ama ona değil. Kapı açıktı. Evet, biri kapıyı açmıştı. Oda doluydu şimdi, herkes bir ağızdan bağırıyordu. Sonra da gittiler, bir kısmı ayaklarını vura vura gittiler. Sessizlik çöktü. Ardından alnına serin bir havlu konuldu, müşfik eller kendisini kaldırıp götürdüler.

Uyandığında bir hastane yatağındaydı ve yatağın ayak ucunda Fiedler durmuş sigara içiyordu.

FIEDLER

Leamas durumunu gözden geçirdi. Çarşaflı bir yatak. Pencerelerinde demir parmaklık olmayan tek yataklı bir koğuş. Soluk yeşil duvarlar, koyu yeşil muşamba, pencerede buzlu cam ve perdeler.

Bir hemşire yiyecek getirdi: bir yumurta, çorba ve meyve. Yiyemeyecek kadar bitkindi, ama yine de yemesi gerektiğini biliyordu. Yemeğini yerken Fiedler de kendisini seyrediyordu.

«Nasılsın?» diye sordu.

«Berbat,» dedi Leamas.

«Ama daha iyisin, değil mi?»

«Sanırım.» Leamas duraksadı. «O hayvanlar bana fena dayak attılar.»

«Bir nöbetçi öldürdün, biliyor muydun?»

«Öyle oldu galiba... Böyle saçma bir operasyona girişince neyle karşılaşacaklarını sanıyorlardı ki? Neden ikimizi birden

tutuklamadılar? Neden ışıkları söndürdüler? Aşırıya kaçmak değilse, nedir bu?»

«Korkarım, ulus olarak biraz aşırılık eğilimlisi-yiz. Başka ülkelerde buna beceriklilik denir.»

Yine bir sessizlik oldu.

«Sana ne oldu?» diye sordu Leamas.

«Ben de sorgulama için biraz yumuşatıldım.»

«Mundt'un adamlarınca mı?»

«Hem Mundt'un adamları, hem de Mundt tarafından. Çok ilginç bir duyguydu!»

«Bu da bir görüş.»

«Bedensel olarak değil; bedensel olarak bir karabasandı. Mundt'un beni dövdürmesi için özel bir nedeni vardı. İtirafımı elde etmenin dışında.»

«O hikâyeyi uydurdun diye...»

«Yahudi olduğum için.»

«Tanrım!»

«O yüzden özel davranıldı bana. Ve bu arada da durmadan kulağıma fısıldıyordu. Çok garipti.»

«Ne diyordu?»

Fiedler yanıt vermedi. Sonunda, «Bunların hepsi sona erdi artık,» diye mırıldandı.

«Neden? Ne oldu?»

«Tutuklandığımız gün Prezidyum'dan Mundt'un halk düşmanı olarak tutuklanmasını istemiştim.»

«Ama çıldırmışsın sen, Fiedler. Söyledim sana. Onu asla... »

«Seninki dışında başka kanıtlar da vardı. Son üç yıldır tek tek toplanan kanıtlar. Seninki bunların sonuncusu oldu. Durumu anlayınca Mundt dışında bütün Prezidyum üyelerine birer rapor gönderdim. Tutuklama emrini istediğim gün aldılar raporları.»

«Bizim tutuklandığımız gün.»

«Evet. Mundt'un karşı koyacağını biliyordum. Prezidyum'da dostları olduğunu, raporumu alır almaz korkuya kapılıp kendisine koşacak dalkavukları olduğunu biliyordum. Sonunda kaybedeceğini de biliyordum ama. Prezidyum onu mahvedecek silaha sahipti artık. Biz sorguya çekildiğimiz bir iki gün içinde raporu arka arkaya defalarca okuyup gerçek olduğunu anladılar. Sonra da harekete geçtiler. Ortak korkuları, ortak zayıflıkları ve ortak bilgileriyle birleşip ona karşı döndüler ve yargılanmasını istediler.»

«Yargılanma mı?»

«Evet, gizli olarak. Mahkeme yarın toplanıyor. Mundt şu anda tutuklu.»

«Peki, bu diğer kanıtlar nedir? Topladığın kanıtlar yani?»

«Bekle görürsün.» diye gülümsedi Fiedler. «Yarın göreceksin.»

Bir süre susup Leamas'ın yemek yemesini seyretti.

«Bu mahkeme nasıl kurulur?» diye sordu Leamas.

«Bunu Başkan saptar. Halk Mahkemesi değildir... bunu unutma. Daha çok bir soruşturma komitesi falan gibi bir şey. Prezidyum tarafından belirli bir konunun araştırılıp rapor edilmesi için atanan bir

heyet. Raporda tavsiye kararı bulunur. Bu durumda tavsiye kararı hükümden farksızdır, ancak Prezidyumun çalışmalarının bir bölümü niteliğiyle gizli tutulur.»

«Kimlerden oluşur? Yargıçlar ve avukatlar var mıdır?»

«Üç yargıç vardır. Avukat da. Yarın Mundt'u ben suçlayacağım, Karden de savunacak.»

«Karden de kim oluyor?»

Fiedler duraksadı.

«Çok sert bir insandır. Köy doktoruna benzer, iyi yürekli ve ufak tefek. Buchenvvald toplama kam-pındaydı.»

«Mundt neden kendini savunmuyor?»

«Kendisi öyle istedi. Karden'in tanık çağıracağı söyleniyor.»

Leamas omuzlarını silkti. «Bu seni ilgilendiren bir şey.»

Yine bir sessizlik oldu. «Beni, ben olduğum için, ya da nefretinden ve kıskançlığından dövdürseydi bu kadar aldırmazdım.» dedi Fiedler. «Bunu anlıyor musun? O uzun, bitip tükenmek bilmeyen acı. Ve bu arada kendi kendine, Ya bayılacağım ya da acıya katlanacağım, doğa sağlayacak bunu' diyorsun. Ve sancı bir kemancının başka bir tele atlaması gibi sürüp gidiyor, bitmiyor. Melodi gibi acı. Yükseliyor ve alçalıyor ve doğa da kulağı sağır bir çocuğa duymasını öğretir gibi her notayı tek tek hissetmeni sağlamaktan başka bir şey yapmıyor. Bu sırada da durmadan Yahudi' diye fısıldıyordu. Yahudi. Bunu bir fikir için, ya da Parti için, veya *benden* nefret ettiği için yapmasını anlardım. Ama bu değildi sözkonusu... »

«Pekâlâ,» dedi Leamas. «Mundt orospu çocuğunun biridir.»

«Evet. Öyle.» Fiedler heyecanlanmış gibiydi, birine böbürlenmek istiyor, diye düşündü Leamas.

«Seni çok düşündüm,» dedi Fiedler. «Hani bir akşam konuşmuştuk... motor hakkında... hatırladın mı?»

«Ne motoru?»

Fiedler gülümsedi. «Çeviri yanlış oldu, kusura bakma. Benim *Motor* dediğim ruh yani, ya da Hıris-tiyanlar her ne derlerse.»

«Ben Hıristiyan değilim.»

Fiedler omuzlarını silkti. «Ne demek istediğimi anladın sanırım.» Bir daha gülümsedi. «Seni şaşırtan şey... Başka bir şekilde söyleyeyim. Ya Mundt haklıysa? Benden itiraf etmemi istedi... Kendisini öldürmeye çalışan İngiliz casuslanyla işbirliği ettiğimi. Ona göre bu operasyon ingiliz Gizli Servisi ta rafından Abteilung'un en iyi adamını ortadan kaldırmak üzere bizi —istersen beni diyelim— kullanarak tezgâhlanmış. Kendi silahımızı kendimize doğrultuyoruz yani.»

«Bunu benim üzerimde de denedi,» dedi Lea-mas ilgisizce. «Sanki bütün hikâyeyi ben kendim uydurmuşum gibi.»

«Benim demek istediğim şu: diyelim ki dedikleri gerçek, bir varsayım bu, bir insan öldürebilir miydin, masum bir insan...»

«Mundt katildir.»

«Diyelim ki katil falan değil. Beni öldürmek isteselerdi ya da : Londra bunu yapar mıydı?»

«Bu ihtiyaca bağlı bir şey...»

«Öyle demek? Stalin gibi yani? Trafik kazası ve istatistikler. Benim için çok rahatlatıcı bir şey bu.»

«Neden?»

«Uyumalısın artık. İstediğin yemeği getirtebilirsin. Ne istersen getirecekler. Yarın konuşursun.» Fiedler kapıdan çıkacakken dönüp baktı. «İşin komik yanı ne, biliyor musun? Hepimiz birbirimizin eşiyiz.»

Leamas, Fiedler'in dostu olduğu ve Mundt'u yakında ölümüne gönderecekleri bilgisiyle tatmin olmuş olarak uyudu. Çok uzun zamandan beri istediği bir şeydi bu.

ŞUBE TOPLANTISI

Liz, Leipzig'de mutluydu. Bir özveride bulunuyor olma rahatlığı veren bu tutumlu yaşantıya bayılıyordu. Kaldığı küçük ev loş ve yoksuldu, yemekler kötüydü ve çoğu da zaten çocuklara veriliyordu. Leipzig Neuenhagen Şube Sekreteri Frau Lü-man ile her yemekte politika konuşuyorlardı. Saçları aklaşmış, ufak tefek kadının kocası kent dışında bir taş ocağının yöneticisiydi. Dini bir toplum içinde yaşamak gibi bir şey, diye düşünüyordu Liz. Bir manastır ya da bir kibbutz gibi. Midenin boş olmasına rağmen dünyanın daha iyi olduğunu hissediyordun. Liz, halasından biraz almanca öğrenmişti, şimdi bu dili ne kadar rahatlıkla kullandığını görünce kendisi bile şaşıyordu. Önce çocuklarla konuşmayı denedi, hepsi gülümseyerek yardımına koştular. Çocuklar kendisine çok garip davranıyorlardı, sanki çok değerli bir insanmış gibi. Üçüncü gün biri cesaretini toplayıp 'oradan' kendilerine çikolata getirip getirmediğini sordu. Böyle bir şey aklına hiç gelmemiş olduğu için utandı Liz. Çocuklar da ondan sonra kendisini unutmuş göründüler.

Akşamları Parti çalışmaları vardı. Broşür dağıtıyorlar, ödeneklerini ödemeyen ya da toplantılara katılmayı aksatan üyeleri ziyarete gidiyorlardı. Bir kere 'Tarımsal Ürünlerin Merkezi Dağıtımına İlişkin Sorunlar' üzerine bir konferans için Merkeze gittiler, bir kere de kentin dışındaki bir makine takım tezgâhı fabrikasının İşçiler Danışma Konseyi'nin çalışmasına katıldılar.

Liz'in gelişinin dördüncü günü kendi Şube Toplantıları vardı. Liz için bu çok heyecan verici bir deneyim olacaktı: .böylece Baysvvater'deki kendi Şubesinin bir gün nasıl olacağını kendi gözleriyle görecekti. Akşamın tartışma konusu olarak 'İki Savaştan Sonra Birlikte Yaşamak" seçildiğinden katılma oranının büyük olacağını tahmin ediyorlardı. Bütün mahalleye broşürler dağıtılmış, komşu mahallelerde o gece rakip bir toplantı olmayacağı öğrenilmişti.

Yedi kişi geldi toplantıya.

Yedi kişi, Liz, Şube sekreteri ve Bölge'den gelen adam. Liz pek aldırmamış görünmeye çalıştıysa da müthiş bir düşkırıklığına uğramıştı. Konuşmacıya dikkatini veremiyor, zaten adamın birbiri ardından sıraladığı bileşik cümleleri sökemiyordu. Tıpkı Baysvvater'deki toplantılar gibiydi — kayıp yüzlere sahip aynı görev âşığı grup, aynı büyük fikirlerin küçük insanların elinde olduğu inancı. Liz de hep aynı şeyi hissederdi — kimsenin gelmeyeceğini umardı — bu kesin bir şeydi ve insanı alçakgönüllülüğe iterdi, sürekli suçlanıyormuş duygusu verirdi, her ne olursa olsun tepki gösterebilecek bir şeydi bu.

Ama yedi kişi hiçbir şey değildi. Hiçten beterdi aslında: elde edilemeyen kitlelerin hareketsizliğinin kanıtıydı. İnsanın kalbi kırılırdı bu durumda.

Oda, Bayswater'deki okul odasından daha iyiydi, ama bu da bir avuntu olamıyordu. Baysvvater'de bir oda arayıp bulmak bir serüvendi. İlk günlerde Parti değil de, başka bir şeymiş gibi davranmışlardı. Meyhanelerin arka odalarında, Ardena Cafe'nin toplantı odasında, ya da gizlice birbirlerinin evlerinde toplanmışlardı. Sonra ortaokul öğretmeni Bill Hazel aralarına katılınca okulun sınıflarından birini kullanmışlardı. O bile bir tehlikeyi göze almaktı;

Müdür Bill'in bir tiyatro grubu oluşturduğunu sandığı için her an sokağa atılmak tehlikeleri vardı. Bu köşeleri çatlamış prefabrike bina

ile Lenin fotoğrafından yine de iyiydi o sınıf. Resmin çerçevesine o saçma sapan şeyleri neden sarmışlardı? Kurdeleleri hep tozluydu üstelik. Faşist bir cenaze töreninden kalmış gibi. Kimi zaman Alec'in haklı olduğunu düşünüyordu — bazı şeylere, inanmaya ihtiyacın olduğu için inanırdın; inandığın şeyin kendi başına değeri yoktu. Ne demişti Alec? 'Bir köpek kaşınan yerini kaşır. Ayrı ayrı köpekler ayrı ayrı yerlerini kaşırlar.' Hayır, yanlıştı bu. Yanılıyordu Alec — doğru olamazdı bu. Barış, özgürlük ve eşitlik — gerçekti bunlar. Ya tarih? Parti'nin kanıtladığı o yasalar? Hayır, Alec yanılıyordu; gerçek, insanların dışındaydı, tarih bunu kanıtlıyordu, kişiler ya onun önünde eğilmeli, ya da gerekirse altında ezilmeliydi-ler. Parti, tarihin öncüsüydü, Barış savaşın öncüsü... Ama daha çok insan gelmiş olsaydı daha iyi olacaktı. Yedi o kadar azdı ki. Hepsi de öyle aksi aksi ve aç görünüyorlardı ki.

Toplantı sona erince Frau Lüman kapının yanındaki masanın üstündeki satılmayan broşürleri topladı, üye defterini yazdı, paltosunu giydi. Konuşmacı, daha tartışma açılmadan, Liz'e göre epey kaba bir harekette bulunup çıkıp gitmişti. Karanlık içinden bir adam çıktığında Frau Lüman ışığı söndürmek üzereydi. Kapıdaki adamın bir an Ashe olduğunu sandı Liz. Uzun boylu ve sarışındı, üzerinde o deri düğmeli yağmurluklardan vardı.

«Yoldaş Lüman?»

«Evet?»

«Bir İngiliz Yoldaş arıyorum. Yoldaş Gold. Sizinle mi kalıyor?»

«Elizabeth Gold benim,» diye atıldı Liz. Adam içeri girip kapıyı arkasından kapattı.

«Ben Bölge'den Halten.» Adam hâlâ kapının ya nında duran Frau Lüman'a kâğıtlarını gösterdi. Kadın başını sallayıp endişeyle baktı Liz'e.

«Prezidyum'dan Yoldaş Gold'a bir mesaj getirdim. Programında bir değişiklik sözkonusu: özel bir toplantıya çağırılıyor.»

«Oo.» dedi Liz aptallaşmış gibi. Prezidyum'un kendisinden haberdar olması inanılmaz bir şeydi.

«Bir iyiniyet gösterisi,» dedi Halten.

«Ama ben... Frau Lüman... » Liz konuşamayıp sustu.

«Bu koşullar altında Yoldaş Lüman sizi bağışlayacaktır, eminim.»

«Elbette,» diye Frau Lüman atıldı.

«Toplantı nerede?»

«Bu gece yola çıkmanız gerekecek. Yolumuz çok uzun. Görlitz yakınlarında.»

«Görlitz mi? Neresi orası?»

«Doğuda,» dedi Frau Lüman. «Polonya sınırında.»

«Sizi şimdi evinize götüreceğiz, eşyalarınızı alırsanız hemen yola çıkabileceğiz.»

«Bu gece mi? Şimdi mi?»

«Evet.» Halten, Liz'in fazla bir seçeneği yokmuş gibi davranıyordu.

Büyük siyah bir araba bekliyordu kendilerini. Direksiyonda bir sürücü, kaputun kenarında da bir bayrak direği vardı. Askeri bir araca benziyordu.

DURUŞMA

Mahkeme salonu bir okul sınıfından daha büyük değildi. Bir yandaki beş altı sırada gardiyan ve nöbetçilerle Prezidyum üyeleri ve seçkin memurlar oturuyorlardı. Odanın diğer ucunda da, cilâsız bir meşe masanın ardında, yüksek arkalıklı koltuklarda Özel Mahkeme'nin üç üyesi yer almıştı. Onların üzerlerinde, tel ile tavana asılı kontrplaktan büyük bir kızıl yıldız vardı. Mahkeme salonunun duvarları Leamas'ın hücresi gibi beyazdı.

Odanın iki yanında, iskemleleri masaya ve birbirlerine doğru çevrilmiş iki adam oturmaktaydı. Altmış yaşlarında, siyah elbise ve gri kravatlıydı biri; diğeri ise Fiedler'di.

Leamas, arkalarda, iki nöbetçinin arasında oturuyordu. Seyircilerin başları arasından çevresi polisle sarılı, sarı saçları kısacık kesilmiş, geniş omuzları cezaevi üniformasının içine sıkıştırılmış olan Mundt'u görüyordu. Mundt'un tutuklu üniforması giymesine rağmen kendisinin günlük giysilerini giymesine izin verilmesi Fiedler'in etkinliğinin bir işaretiydi.

Mahkeme Başkanı önündeki çıngırağı salladı. Sesi duyan Leamas bakışlarını o yana çevirince titremekten kendini alamadı: mahkeme başkanı bir kadındı. Bunu daha önceden farketmediği için suçlanamazdı. Elli yaşlarındaki kadın esmer ve ufak tefekti. Saçları erkek saçı gibi kesilmişti, üzerinde Sovyet kadınlarının pek sevdikleri bir tayyör vardı.

Kadın sert bakışlarla çeçvresini süzdükten sonra kapıdaki nöbetçiye başıyla kapıyı kapatmasını işaret etti ve hiçbir merasime gerek duymadan konuşmaya başladı.

«Bugün burada toplanmamızın nedenini hepiniz biliyorsunuz. Duruşma gizli olacaktır, bunu unutmayın. Bu Prezidyum tarafından atanan Özel Mah-keme'dir. Biz yalnızca Prezidyum'a karşı sorumluyuz. Kanıtları kendi uygun gördüğümüz biçimde dinleyeceğiz. Fiedler Yoldaş, başlasanız iyi olur.»

Fiedler ayağa kalktı. Masaya doğru hafifçe başını eğdikten sonra çantasından, bir ucundan siyah bir kordonla tutturulmuş bir tomar kâğıt çıkardı.

Leamas'ın daha önce görmediği bir çekingenlikle, ama rahat bir şekilde konuşuyordu. Leamas bunun iyi bir gösteri olduğunu ve amirini astırmak zorunda kalan adamın rolüne çok uygun olduğunu düşündü.

«Prezidyum'un benim Mundt Yoldaş hakkındaki raporumu aldığı gün benim tutuklanmış olduğumu bilmenizi isterim,» diye Fiedler söze başladı. «Bizim tarafa geçen Leamas'la birlikte tutuklandım. Her ikimiz de cezaevine konulduk ve orada... çok ağır koşullar altında... bu suçlamanın sadık bir Yoldaşa karşı bir faşist komplosu olduğunu itiraf etmemiz istendi.

«Size verdiğim raporda Leamas'ın dikkatimizi nasıl çektiğini biliyorsunuz. Onu biz arayıp bulduk, bizim tarafa geçmeye zorladık ve sonunda Demokratik Almanya'ya getirdik. Leamas'ın tarafsızlığının en belirgin kanıtı da şudur: Az sonra açıklayacağım nedenlerle, Mundt'un İngiliz ajanı olduğuna inanmayı hâlâ reddetmektedir. İşte bu yüzden Leamas'ın aramıza yerleştirilen bir casus olduğunu ileri sürmek gülünçtür. İlk girişim bizden gelmişti. Leamas'ın bölük pörçük, ancak önemli kanıtlan son üç yıldan beri süregelen uzun belirtiler zincirinin son kanıtıdır.

«önünüzde bu iddianın yazılı belgelerini bulacaksınız. Ben size, zaten çok iyi bildiğiniz gerçekleri yorumlayacağım.

«Mundt Yoldaş'a yapılan suçlama, kendisinin emperyalist bir devletin ajanı olduğudur. Daha başka suçlamalarda da bulunabilirim — İngiliz Gizli Servisine haber sızdırmak, çalıştığı Bölümü bir burjuva devletinin bilinçsiz uşağı haline sokmak, Parti aleyhtarı grupları bilerek koruyup ödül olarak döviz almak. Bu suçlamalar da ancak birincisinden çıkar: Hans Dieter Mundt, emperyalist bir devletin ajanıdır. Bu suçun cezası ölümdür. Ceza yasalarımızda bundan

büyük, bunun kadar devleti tehlikeye sokan, Parti organlarımızın dikkatini bunun kadar gerektiren başka bir suç yoktur.» Fiedler kâğıtları önüne bıraktı.

«Mundt Yoldaş kırk iki yaşındadır. Halkı Koruma Dairesi Başkan Yardımcısıdır. Bekârdır. Oldum olası üstün yetenekli, Parti çıkarlarına hizmette yorulmak bilmeyen, onları acımasızca savunan bir insan olarak kabul edilmiştir.

«Size onun mesleğini ayrıntılı olarak anlatacağım şimdi. Yirmi sekiz yaşında Daire'ye alınmış ve geleneksel eğitimden geçirilmiştir. Öğrenim dönemi sonunda İskandinav ülkelerinde, özellikle Norveç, İsveç ve Finlandiya'da özel görevler üstlenmiş, burada bir haberalma ağı kurarak faşist kışkırtıcılara karşı savaşı düşmanın eşiği dibine taşımıştır. Bu görevi başarıyla yerine getirmiştir. O sıralarda ona Dairesinin çalışkan bir elemanından başka bir kimlikle bakmak için bir neden yoktur. Ancak, Yoldaşlar, İskandinavya ile bu erken teması aklımızın bir köşesinde tutalım, Mundt Yoldaş'ın kurduğu bu ağları kendisinin savaştan sonra Finlandiya ile Norveç'e gitmesi için bir neden olmuştur. Buradaki taahhütleri daha sonraları kendisinin bu hain davranışları karşılığında yabancı bankalardan binlerce dolar döviz çekmesini sağlamıştır. Sakın bir noktada yanılmayım Mundt Yoldaş tarih gerçeklerinin aksini kanıtlamaya çalışanlara konmamıştır. Onun nedenleri önce korkaklık, sonra zayıflık ve gözü doymazlık olmuştur. Kafasındaki tek düş, büyük bir servetin sahibi olabilmekti. Ne garip bir ranstlantıdır ki, adalet güçlerini onun ardına düşüren de bu para hırsı olmuştur.»

Fiedler durakladı, çevresine bakındı, gözleri birden yepyeni bir ateşle parlamıştı. Leamas hayran hayran seyrediyordu onu.

«Bu, devletin diğer düşmanlarına bir ders olsun,» diye bağırdı Fiedler. «Çirkin suçlarını ancak gecelen planlayabilen o insanlara!» Seyircilerden görev savma kabilinden bir mırıltı yükseldi.

«Onlar, kanlarını satmak istedikleri insanların uyanıklığından kaçamayacaklardır.» Fiedler beyaz boyalı ufacık salonda bir avuç nöbetçi ve devlet görevlisine değil de, büyük bir kalabalığa hitap edermiş gibiydi.

Leamas, Fiedler'in hiçbir şeyi rastlantıya bırak madığını farketti. Özel Mahkeme'nin, savcıların ve tanıkların tutumları politik bakımdan lekesiz ol malıydı. Bu tür davalarda her zaman varolan karşı suçlamaları çok iyi bilen Fiedler, kendi arkasını sağ lama alıyordu. Polemik tutanaklara geçeceği için buna karşı çıkmak gerçekten çok yürekli bir insanın işi olacaktı.

Fiedler önündeki dosyayı açtı.

«Mundt, 1956 sonunda, Doğu Alman Çelik Heyetinin üyesi olarak Londra'ya gönderildi. Göçmen gruplarına karşı önlem alma özel görevi de verilmişti kendisine. Çalışmaları sırasında büyük tehlikeleri göze aldı çok değerli sonuçlar elde etti.»

Leamas'ın dikkati yine orta masadaki üç kişiye çevrildi. Başkan'ın solunda esmer bir genç vardı. Gözleri yarı aralıktı. İnce uzun elleriyle durmadan önündeki kâğıt tomarını elliyordu. Leamas onun Mundt'un adamı olduğunu tahmin etti, nedenini bilemeden. Öteki yanda ise daha yaşlı, dökük saçlı, hoş yüzlü bir adam oturmaktaydı. Leamas, eğer Mundt'un durumu ortada kalırsa gencin kendisini savunacağını, kadının ise suçlayacağını düşündü. İkinci adam bu fikir yanlığından huzursuzluk duyup Başkan'la birlikte oy kullanacaktı.

Fiedler yine konuşmaya başlamıştı.

«Londra'daki hizmetinin sonlarına doğru karşı taraf kendisini ele geçirdi. Kendisini büyük tehlikelere attığını söylemiştim; bu arada İngiliz Gizli Polisinin kendisi hakkında tutuklama kararı çıkarmalarını sağlayan bazı eylemlerde de bulundu. NATO bizim egemenliğimizi kabul etmediği için diplomatik bağışıklığı olmayan Mundt saklandı. Limanlar gözetlendi, eşkali ve fotoğrafı Britanya adalarının her yanına dağıtıldı. Buna rağmen Mundt Yoldaş iki gün sonra Londra

Havaalanına bir taksiyle geçip oradan Berlin'e uçtu. 'Mükemmel' diyeceksiniz, gerçekten de öyleydi, ingiliz polis gücünün alarma geçirilmesine, tüm karayolu, demiryolu ve denizyolları ile havayolları gözaltında bulundurulmasına rağmen Mundt Yoldaş Londra havaalanından uçakla kaçabiliyor. Yoldaşlar, biraz dikkatli düşünürseniz Mundt Yoldaş'ın ingiltere'den kaçışının biraz aşırı kusursuz, biraz aşırı kolay olduğunu ve İngiliz yetkililerinin gözyumması olmasaydı başarılamayacağını görürsünüz.» Odanın arkasından eskisinden daha heyecanlı bir mırıltı yükseldi.

«Gerçek şudur: Mundt, ingilizler tarafından tutuklanmıştır. Kısa bir görüşmede kendisine klasik seçeneği sunmuşlardır. Emperyalist bir cezaevinde beş yıl yatıp parlak bir mesleğin yıkılmasını mı isterdi, yoksa bütün beklentilerin aksine vatanına dramatik bir şekilde dönüp verdiği sözü tutacak mıydı? İn-gilizler dönüş koşulu olarak kendilerine .bilgi aktarılmasını, bunun karşılığında büyük paralar ödeyeceklerini söylediler. Önde havuç, arkada sopa ile Mündt böylece taraf değiştirdi.

«Mundt'un mesleğinde yükselmesini sağlamak artık İngilizlerin çıkarınaydı. Mundt'un küçük Batılı casusları yoketmekteki başarısının emperyalist efendilerinin Mundt'un prestijinin arttırılması yolundaki çapaları olduğunu şimdilik kanıtlayamıyoruz. Ancak kesin olarak kanıtlayamamıza rağmen eldeki kanıtlardan bu varsayımı yapabilmekteyiz.

«1960'dan, yani Mündt Yoldaş'ın Abteilungen karşı casusluk bölümünün başkanı olmasından bu yana dünyanın dört yanından içimizde yüksek mevkide bir casus bulunduğu haberini alıyorduk. Karl Riemeck'in casus olduğunu biliyorsunuz. O, ortadan kaldırıldığında bu kötülüğün kökünün kazındığını sanmıştık. Ama söylentiler kesilmemişti.

«1960 sonlarında eski bir işbirlikçimiz, İngiliz Haberalma Servisiyle ilişkisi olduğunu bildiğimiz bir ingilize Lübnan'da yaklaşabildi. İngilize, daha önce çalıştığı iki Abteilung bölümünün tam bir çalışma

şemasını teklif etti. Teklifi Londra'ya iletildikten sonra reddedildi. Çok garip bir şeydi bu. Bunun bir tek anlamı olabilirdi: İngilizler, teklif edilen bu bilgiye sahiptiler ve bilgileri *son güne kadar olan dönemi kapsıyordu.*

«1960'dan sonra ülke dışındaki işbirlikçilerimizi ürkütücü bir hızla kaybetmeye başladık. Bunlar çoğunlukla gönderildiklerinin ikinci üçüncü haftasında tutuklanıyorlardı. Düşman zaman zaman ajanlarımızı kendi tarafına çekmeye gayret gösteriyordu, ama bunu da pek sık yapmıyordu. Böyle bir şeyle uğraşmayı değersiz görür gibiydiler.

«Belleğim beni yanıltmıyorsa 1961'de talihimiz yaver gitti. Şimdi açıklamayacağım bir yoldan İngi-lizlerin Abteilung hakkında bildiklerinin bir dosyasını ele geçirdik. Dosya tamamdı, doğruydu ve günlüktü. Amirim olduğu için Mundt'a gösterdim bunu. Şaşırmadığını, bazı soruşturmalar yapmakta olduğunu söyledi ve bunları aksatmamak için benim hiçbir şey yapmamamı istedi. O anda, bu bilgileri Mundt'un verdiği konusunda bir kuşkuya kapılmıştım. Zaten başka belirtiler de vardı...

«Casusluğundan kuşkulanılan kişinin Karşıca-susluk Bölümü başkanı olması çok uzak bir olasılıktır. Bu öylesine korkunç bir fikirdir ki, değil bunu dile getirmek, pek çok kişi düşünmeye bile cesaret edemez. Böylesine bir sonuca varmakta aşırı ölçüde duraksadığımı itiraf etmeliyim. Ve böyle davranmakla da büyük bir yanılgıya düşüyordum.

«Ancak Yoldaşlar, son kanıtlar da artık elimize geçmiş bulunuyor. Şimdi size bunları sunmak istiyorum.» Fiedler dönüp arkasına baktı. «Leamas'ı getirin.»

İki yanındaki nöbetçiler ayağa kalkınca Leamas oturduğu yerden salonun ortasına doğru yürüdü. Bir nöbetçi masaya dönük olarak ayakta durmasını işaret etti. Fiedler iki metre ötesindeydi. Önce Başkan konuştu.

«Tanık, adın nedir?»

«Alec Leamas.»

«Kaç yaşındasın?»

«Elli.»

«Evli misin?»

«Hayır.»

«Evliydin ama.»

«Şimdi evli değilim.»

«Mesleğin nedir?»

«Kütüphane yardımcısı.»

Fiedler öfkeyle söze karıştı. «Daha önce İngiliz Haberalma Servisinde çalışıyordun, değilmi?»

«Evet. Bir yıl öncesine kadar.»

«Mahkeme sorgulamanın raporlarını okudu,» diye Fiedler devam etti. «Onlara geçen yıl Mayıs ayında Peter Guillam ile yaptığın konuşmayı tekrarlamanı istiyorum.»

«Mundt hakkındaki konuşmamızı mı?»

«Evet.»

«Söyledim ya. Bizim Londra'daki büromuz olan Cambridge Meydanındaydı. Peter'e koridorda rastladım. Fennan olayına karıştığını bildiğim için Geor-ge Smiley'e ne olduğunu sordum. Sonra ölmüş olan Dieter Frey'den ve işe karışmış olan Mundt'tan söz ettik.

Peter, Maston'un —Maston o sıralarda işi yürütmekteydi— Mundt'un yakalanmasını istemediğini söyledi.»

«Bunu nasıl yorumladın?» diye sordu Fiedler.

«Maston'un Fennan olayını berbat ettiğini .biliyordum. Mundt'un İngiliz Mahkemesi önüne çıkarılmasıyla yeni bir pislik dalgası altında kalmak istemiyordu.»

«Mundt yakalanmış olsaydı hukuken suçlanabilir miydi?»

«Bu, onu yckalayanın kim olduğuna bağlı. Polis yakalasaydı İçişlerine bildirilirdi. Ondan sonra da yeryüzünde hiçbir güç onun yargıç önüne çıkarılmasını önleyemezdi.

«Peki ya yakalayan Servisiniz olsaydı?»

«O çok değişik bir durumdur. Onun sorgulamasını yapıp burada cezaevinde yatan bir adamımızla değiştirmeye kalkışırlardı. Ya da biletini verirlerdi eline.»

«Ne demek bu?»

«Ondan kurtulurlardı.»

«öldürürler miydi yani?» Fiedler bütün soruları artık kendisi soruyor, mahkeme üyeleri de önlerindeki kâğıtlara yazıyorlardı.

«Ne yaptıklarını bilmiyorum. O oyunlara hiç karışmadım ben.»

«Ondan kendi ajanları olarak yararlanmak istemezler miydi?»

«İsterlerdi ama bunu başaramadılar.»

«Nasıl biliyorsun bunu?»

«Kaç kere söyledim sana. Ben seyirlik maymun değilim! Dört yıl süre ile Berlin merkez başkanlığı yaıptım. Mundt bizden biri olsaydı

ilk önce benim haberim olurdu.»

Fiedler bu yanıtla tatmin olmuş gibiydi. Mahkeme heyetinin tatmin olmadığını dp çok iyi biliyordu. Bu kez dikkatini 'Rolling Stone' operasyonuna vererek Leamas'a dosyanın kısıtlı dağıtımını, Stockholm ve Helsinki bankalarına yazılan mektupları, bankaların birinden aldığı yanıtı yeniden anlattırdı. Sonra mahkeme heyetine döndü.

«Nedenini bilmiyorum ama Helsinki'den bir yanıt almadık. Size durumu bir daha özetleyeyim. Leamas, on beş Haziran günü Stockholm'de parayı yatırdı, önünüzdeki dosyada Royal Scandinavian Bank'ın Robert Lang'a yazdığı mektubun fotokopisini göreceksiniz. Robert Lang, Leamas'ın bu hesabı açtırmak için kullandığı takma addır. Bu mektupta yatırılan paranın tümü olan on bin doların bir hafta sonra ortak hesap sahibi tarafından çekildiği bildirilmektedir.» Fiedler başıyla ön sıradaki Mundt'u işaret ederek sözlerini sürdürdü: «Sanığın, Abteilung hesabına gizli bir iş için yirmi bir Hazi-ran'da Kopenhag'da bulunduğu tartışma kabul etmeyecek bir gerçektir sanırım.»

«Leamas, Helsinki'ye para yatırmak için Finlandiya'ya yirmi dört Eylülde gitmişti.» Fiedler sesini yükselterek Mundt'a baktı. «Ekimin üçünde Mundt Yoldaş da, yine Abteilung'un çıkarlarını ileri sürerek, Finlandiya'ya gizli bir ziyarette bulundu.»

Odada çıt çıkmıyordu. Fiedler dönüp yine Mahkeme heyetine doğru sürdürdü konuşmasını. «Bu kanıtların ikinci dereceden olduğunu mu düşünüyorsunuz? Size bir şeyi daha hatırlatmama izin verin.» Fiedler bu kez! Leamas'a döndü. .

«Tanık, Berlin'deki çalışmaları sırasında Sosyalist Birlik Partisi Prezidyumu eski sekreteri Kari Riemeck ile ilişkin olmuştu. Bu ilişkinin mahiyeti neydi?»

«Mundt'un adamları tarafından öldürülene kadar benim ajanımdı.»

«Evet öyle. Mundt'un adamları tarafından öldürülmüştü. Sorguya çekilmeden Mundt Yoldaş tarafından öldürülen pek çok casustan biri. Ama Mundt'un adamları tarafından öldürülmeden önce ingiliz Gizli Servisinin adamı mıydı?»

Leamas başını salladı.

«Riemeck'in Kontrol adını verdiğiniz adamla buluşmasını anlatır mısın?»

«Kontrol Berlin'e Karl'ı görmek için geldi. Kari en verimli ajanlarımızdan biri olduğundan onunla tanışmak istiyordu sanırım.»

«Aynı zamanda en güveniliriydi, değil mi?»

«Evet. Londra, Karl'ı pek tutardı, onun yaptığı her şey doğruydu. Kontrol gelince Karl'ın benim evime gelmesini sağladım, üçümüz birlikte yemek yedik. Karl'ın evime gelmesini istemezdim ama bunu Kontrol'a söyleyemezdim. Bunu açıklaması çok güç, Londra'da bizden çok uzakta yaşadıklarından kendi kendilerine çekici gelen fikirlere kapılırlar. Ben de Karl'ın yönetimini ellerine almak isteyeceklerinden korkuyordum.»

«Demek üçlü bir toplantı yaptınız,» diye Fiedler sözünü kesti. «Peki bu buluşmada neler oldu?»

«Kontrol daha önceden Kari ile on beş dakika kadar yalnız görüşmek istediğini söylemişti. Ben de İçkimizin bittiği bahanesiyle evden çıktım, de Jong'a gidip bir iki kadeh içtim, bir şişe viski alıp döndüm.»

«Döndüğünde ne yapıyorlardı?»

«Ne demek istiyorsun?»

«Kontrol ile Riemeck hâlâ konuşuyorlar mıydı? Neden söz ediyorlardı?»

«Geldiğimde konuşmuyorlardı.»

«Teşekkür ederim. Oturabilirsin.»

Leamas yerine dönerken Fiedler yeniden mahkeme heyetine döndü.

«Size casus Riemeck'den söz etmek istiyorum. Öldürülen casus Karl Riemeck'ten. Önünüzde Leamas'ın hatırlayabildiği kadarıyla Riemeck'in kendisine aktardığı bilgilerin bir listesi var. Bu müthiş hainliği size kısaca özetleyeyim. Riemeck, efendilerine Abteilung'un çalışmaları ve çalışanların kişilikleri konusunda tüm ayrıntıları vermiştir. Leamas'a inanacak olursak, Riemeck Prezidyum'un en gizli oturumlarının tutanaklarını kendisine vermişti.

«Bu kendisi için çok kolaydı, çünkü toplantıların tutanaklarını o hazırlıyordu. Ama Riemeck'in Ab-teilung'un gizli işlerinden haberdar olması bambaşka bir şeydir. 1969 sonunda Riemeck'in Prezidyum'-un güvenlik organlarımızın çalışmalarını koordine eden Halk Savunması Komitesine getirilmesini kim sağlamıştır? Riemeckin Abteilung'un dosyalarını inceleme hakkına sahip olmasını kim istemiştir. 1959'dan, yani Mundt'un İngiltere'den dönmesinden beri Riemeck'in mesleğinde aşırı sorumlu mevkilere yükselmesini sağlayan kimdir? Bunu ben söyleyeyim size: onu bu casusluk eylemlerinde koruyabilecek yerde olan insan: Hans Dieter Mundt. Rie-meck'in Berlin'de Batılı Haberalma Ajanslarıyla na sıl ilişki kurduğunu hatırlayalım. De Jong'un arabasını nasıl bulup içine filmi bıraktığını... Riemeck'in bunu önceden bilmesine şaşmıyor musunuz? O arabayı nerede bulabileceğini nasıl biliyordu? Hem de o gün? Riemeck'in arabası yoktu, de Jong'u Batı Berlin'deki evinden oraya kadar izleyemezdi. Bunu bilmesinin bir tek yolu vardır: Sektörler arası kontrol noktasından geçtiği anda Jong'un varlığını rapor eden Güvenlik Polisi aracılığıyla. Mundt bu bilgiye sahipti ve bunu Riemeck'e vermiştir. İşte Hans Diter Mundt aleyhine dava .budur — Riemeck Mundt ile emperyalist efendileri arasındaki bağ idi.»

Fiedler bir an duraksadıktan sonra sakin bir sesle devam etti. «Mundt — Riemeck — Leamas: işte komuta zinciri. Yeryüzünde haberalma tekniğinde zincirin her halkasının mümkün olduğu sürece birbirlerinin varlığını bilmemesi baş kuraldır. Böylece Leamas, Mundt'un aleyhine kullanılacak bilgiye sahip olmadığını iddia etmekte haklıdır. Zaten bu da başlıbaşına Londra'daki efendilerinin kurdukları güvenlik ağının sağlamlığının kanıtıdır.

«Rolling Stone adıyla anılan operasyonun da nasıl Özel gizlilik altında yürütüldüğünü, Leamas'ın Peter Guillam'ın ülkemizdeki ekonomik durumları inceleyen küçük bir bölümde çalıştığını bildiğini biliyorsunuz. Ama bu küçük bölüm de Rolling Sto-ne'un dağıtım listesindeydi. Aynı Peter Guillam'ın, Mundt Londra'dayken onun çalışmalarını soruşturmakla görevli Güvenlik elemanlarından biri olduğunu hatırlatmak isterim size.»

Masa başında oturan genç adam kalemini kaldırdı ve Fiedlere soğuk bakışlarını çevirerek, «Eğer Riemeck kendi ajanıysa, Mundt neden onu ortadan kaldırdı?» diye sordu.

«Başka seçeneği yoktu. Riemeck'ten kuşkulanılıyordu. Metresi boşboğazlık edip kendisine ihanet etmişti. Mundt, Riemeck'in görüldüğü yerde vurulması için emir verdi, sonra Riemeck'e kaçması için haber uçurdu. Böylece ihanet tehlikesi ortadan kaldırılmış oluyordu. Mundt daha sonra kadını da öldürttü.

«Şimdi bir an Mundt'un tekniği üzerinde durmak istiyorum. Mundt'un 1959'da Almanya'ya dönüşünden sonra İngiliz Haberalma Servisi bir bekleme oyununa başladı. Mundt'un onlarla çalışma isteği henüz denenmemiş olduğu için kendisine talimat verip beklediler. Mundt o sıralarda ne bizim Servisin ne de Parti'nin yüksek düzeyde bir görevlisi değildi, ancak pek çok şey görüyor ve gördüklerini de rapor ediyordu. Efendileriyle aracısız olarak ilişkideydi. Batı Berlin'de kendisiyle buluşulduğunu,

İskandinavya ve başka yerlerdeki kısa süreli ziyaretlerinde de sorguya çekildiğini tahmin edebiliriz. İngilizler ilk başlarda çok kuşkulu olmalıydılar. Bu durumda kim olmazdı ki? Onun verdiği bilgileri kendilerinin sahip olduklarıyla değerlendiriyorlardı, ama yine de onun çift taraflı oynamasından korkuyorlardı. Aradan bir süre geçtikten sonra bir altın madeni bulduklarını anladılar. Bu anlattıklarım benim tahminim, sayın Yoldaşlar, ancak bu tahminin bu tür işlerde uzun deneyimlere ve Leamas'ın ifadesine dayandığını da unutmayalım. İlk birkaç ay içinde Mundt'un içinde bulunduğu yeni bir casus ağı kurmaktan kaçındılar. Onun yalnız çalışmasına izin verdiler istediklerini yerine getirdiler, parasını ödediler, Berlin örgütlerinin haberi olmadan talimatlarını bildirdiler. Londra'da, Guillam başkanlığında (Mundt'u ingiltere'de kendilerinden yana çalışmaya kandıran oydu çünkü), görevi Servis içinde bile pek bilinmeyen küçük bir bölüm kurdular. Mundt'a ödemelerini Rolling Stone adını verdikleri özel bir sistemle yapıyorlardı. Ondan aldıkları bilgiyi de özenle sakladıkları kuşkusuzdur. Böylece Leamas'ın Mundt'-un varlığının kendisince bilinmediği konusundaki itirazları gerçekten tutarlıdır. Oysa daha sonra göreceğiniz gibi, sonuç olarak, Leamas Rlemeck'den, Mundt'un verdiği bilgileri almış ve bunları Londra'ya iletmiştir.

«Mundt, 1959 sonlarına doğru Londralı efendilerine Prezidyum'da kendisi ile onlar arasında aracılık görevini üstlenecek birini bulduğunu bildirdi. Bu da Kari Riemeck'ti.

«Mundt, Riemeck'i nasıl buldu? Riemeck'in işbirliğine yanaşma istekliliğini nasıl anladı? Bunun için Mundt'un özel durumunu gözden uzak bulundurmamamız gerekir. Bütün güvenlik dosyaları elinin altındaydı, telefonları dinletebilir, mektupları açar, gözcü tutabilirdi. İstediği kimseyi istediği an sorguya çekebilirdi. Her şeyin üstünde de, kuşkuları bir anda sona erdirebilirdi. Halkın savunması için yaratılan silahı halka çevirerek...

«Şimdi Londra'nın ne yaptığını görebiliyor musunuz? Mundt'un kimliğini hâlâ bir sır olarak saklayıp Riemeck'in işe alınmasını ve

Mundt ile Berlin merkezi arasında dolaylı bir ilişki kurulmasını sağladılar. Riemeck'in de Jong ve Leamas ile ilişkisinin önemliliği buradadır. Leamas'ın kanıtlarını buna göre yorumlamalı, Mundt'un ihanetini bununla ölçmelisiniz.»

Fiedler dönüp Mundt'un yüzüne bakarak, «İşte sabotajcınız! İşte teröristiniz!» diye bağırdı. «İşte halkın haklarını satan adam!»

«Sözümün sonuna geliyorum artık. Söylenecek bir tek şey daha kaldı. Mundt, halkın sadık ve ciddi koruyucusu olarak ün salmış ve kendi sırrını açığa vurabilecek ağızları susturmuştur. Böylece faşist ihanetini korumak ve Servisimizde yükselmek için halkın adına cinayet işlemiştir. Bundan daha korkunç bir suç düşünülemez. İşte bu yüzden Karl Riemeck'i çevresindeki kuşkulardan korumak için elinden geleni yaptıktan sonra sonunda öldürülmesi için emir vermiştir. Bu yüzden Riemeck'in metresinin öldürülmesini hazırlamıştır. Kararınızı Prezidyum'a bildirirken bu adamın suçunun büyüklüğünü kabul etmekten kaçınmayın. Hans Dieter Mundt için ölüm merhametli bir karardır.»

TANIK

Başkan, Fiedler'in tam karşısında oturan kara elbiseli ufak tefek adama döndü.

«Karden Yoldaş, Mundt Yoldaş adına siz konuşuyorsunuz. Tanık Leamas'ı sorguya çekmek ister misiniz?»

«Evet evet, şimdi.» Adam ayağa kalkıp, altın çerçeveli gözlüğünün saplarını kulaklarının üstüne yerleştirdi. Hafif köylü havalı, beyaz saçlı bir adamdı.

«Mundt Yoldaş, Leamas'ın yalan söylediği kanısında. Fiedler Yoldaş da, ya bilerek ya da kötü bir rastlantıyla Abteilung'u karıştırmak ve böylece sosyalist devletimizin savunma organlarına kötü bir leke sürmeyi amaçlamak isteyen bir komploya karışmış

bulunmaktadır. Karl Riemeck'in İngiliz casusu olduğundan kuşkumuz yok, bunun için yeterli kanıt var ortada. Ancak Mundt'un onunla işbirliği yaptığı ya da Partimize ihanet etmek için para aldığı iddialarını reddediyoruz. Bu suçlama için bir kanıt olmadığını, Fiedler Yoldaş'ın güç düşleriyle başının döndüğünü ve mantıklı düşünme yeteneğini kaybettiğine inanıyoruz. Leamas'ın Berlin'den Londra'ya döndüğü andan başlayarak bir rol oynadığı, sahte bir yozlaşma, sarhoşluk ve parasızlık dönemi yaşadığına, herkesin önünde bir dükkâncıyı dövdüğüne ve uluorta Amerikan aleyhtarı duygularını dile getirdiğine inanıyoruz. Bunun tek nedeni Abteilung'un dikkatini çekmek içindi. İngiliz Haberalma Servisi Mundt Yoldaş çevresinde önemsiz kanıtlara dayanarak bir ağ örmüştür — yabancı bankalara para ödenmesi, Mundt'un o ülkelerde bulunduğu zamanlarda bu paraların çekilmesi, Peter Guillam'-dan duyulduğu söylenen sözler, Kontrol ile Riemeck arasında gizli toplantıda Leamas'ın bilmeyeceği şeyler konuşulması... bunlar hep sahte bir kanıtlar dizisi oluşturmuştur. İngilizlerin hırsına güvenmekte haklı oldukları Fiedler Yoldaş bütün bunları rahatlıkla kabul etmiş ve böylece Cumhuriyetimizin en uyanık savunucularından biri olan Mundt'un ortadan kaldırılması için hazırlanmış bu planın uygulayıcısı olmuştur.

«Geçmiş sabotaj, ihanet ve insan ticareti deneyimleriyle İngilizlerin bu komployu hazırladıklarından kuşku edilebilir mi? Berlin'in çevresine duvar örülüp de Batılı casusların sızmaları önlendiğine göre bundan sonra başka ne yapabilirlerdi ki? Biz onların bu komplosunun kurbanıyız; Fiedler Yoldaş ise en iyi varsayımlara göre büyük bir yanılgıya düşmekten suçludur; en kötü varsayımlara göre ise, işçi devletinin güvenliğini tehlikeye atmak ve masum insan kanı dökmeye hazırlanmakla suçludur.

«Bizim de bir tanığımız var.» Karden başını mahkeme heyetinden yana salladı. «Evet, bizim de bir tanığımız var. Bu kadar zamandır Mundt Yoldaş'ın Fiedler'in bu komplolarından habersiz olduğunu düşünmek saçma olur. Fiedler'in kafasındaki bu hastalığı daha aylar öncesinden bilmekteydi kendisi. Leamas'a İngiltere'de yapılan

yaklaşım iznini veren Mundt Yoldaş'tır. Eğer kendisinin suçlanacağını düşünseydi böylesine çılgınca bir tehlikeye atılabilir miydi?

«Leamas'ın Lahey'deki ilk sorgulamasının raporları Prezidyum'a gelince Mundt Yoldaş bunları okumadan bir kenara attı mı sanıyorsunuz? Leamas ülkemize geldikten ve Fiedler kendi sorgulamasına başlayıp da raporların ardı kesilince Mundt Yoldaş'ın Fiedler'in neyin peşinde olduğunu anlamadığını mı sanıyorsunuz? Lahey'de Peters'den ilk raporlar geldiğinde Mundt, Leamas'ın Kopenhag ve Helsinki ziyaretlerinin tarihlerini gördüğü anda bunun kendisini gözden düşürmek için hazırlanmış bir komplo olduğunu anlamıştı. O tarihler gerçekten Mundt'un o iki ülkede bulunduğu tarihlerdir. Zaten Londra bunları yalnızca bu nedenle seçmiştir. Mundt dp Fiedler kadar biliyordu o 'ilk işaretleri'. Bunu unutmayın. Mundt da Abteilung çatısı altında bir casus arıyordu çünkü...

«Bu yüzden Leamas, Demokratik Almanya'ya geldiğinde Mundt, onun Fiedler'in gizli imalarıyla nasıl yetiştirildiğini titizlikle izlemiştir. Fiedler hiçbir zaman aşırıya kaçmamış, arada sırpda konuşması içinde kurnazlıkla serpiştirmişti Leamas'a söyletmek istediklerini. Tarla hazırlandığında da — Lübnan'daki casus, Fiedler'in sözünü ettiği büyük haberler... hep Abteilung içinde yüksek düzeyde bir casus olduğu kuşkularını doğruluyordu...

«Cok ustalıkla hazırlanmış bir tuzaktı bu. Kari Riemeck'i kaybetmekle ingilizlerin uğradığı büyük yenilgiyi zafere dönüştürebilirdi, hâlâ da dönüştürebilir.

«İngilizler, Fiedler'in yardımıyla, öldürülmesini planlarken Mundt da bir tek önlem aldı. Londra'da çok titiz araştırmalar yaptırarak Leamas'ın Bayswater'deki yaşamını didik didik etti. İnsanüstü kurnazlıkta hazırlanmış bir planda insanca bir hata arıyordu. Leamas, geçirdiği o uzun dönem içinde yoksulluk, ayyaşlık ve hepsinden önemlisi yalnızlık yeminini çiğnemiş olmalıydı. Bir dosta, belki de bir metrese ihtiyacı olacaktı. İnsan ilişkisinin sıcaklığını arayacak, içinde taşıdığı diğer ruhu açıklamak isteyecekti. Mundt

Yoldaş haklıydı. O usta ajan Leamas çok basit ve çok insanca bir hata işledi...» Adam gülümsedi. «Tanığı dinleyeceksiniz, ama hemen şimdi değil. Mundt Yoldaş'ın çalışmalarıyla tanık buraya getirilmiş bulunuyor. Bu arada, izniniz olursa bu hevessiz suçlayıcı Bay Alec Leamas'a birkaç soru sormak istiyorum.»

«Varlıklı bir insan mısınız?» diye başladı Karden.

«Saçmalama. Benimle ilişki kurulduğunda ne halde olduğumu biliyorsun.»

«Evet, ustaca hazırlanmış bir sahneydi o. Şu halde hiç paranız yok diyebilir miyiz?»

«Evet.»

«Size ödünç para verecek, hatta armağan edecek, borçlarınızı ödeyecek arkadaşlarınız yok mu?»

«Olsaydı şimdi burada olmazdım.»

«Yok demek? Unuttuğunuz biri, iyi yürekli bir dostunuz, borçlarınızı falan ödeyecek biri...»

«Hayır.»

«Teşekkür ederim. Bir soru daha: George Smi-ley'i tanıyor musunuz?»

«Tanıyorum elbette. Birlikte çalışıyorduk.»

«ingiliz Haberalma Servisinden ayrıldı mı şimdi?»

«Fennan Olayından sonra ayrıldı.»

«Aa, evet... Mundt'un karıştığı olay. Ondan sonra kendisini gördünüz mü?»

«Bir iki kere.»

«Peki siz Servis'ten ayrıldıktan sonra gördünüz mü?»

Leamas duraksadı. «Hayır.»

«Cezaevinde ziyaret etmedi mi sizi?»

«Hayır. Kimse gelmedi.»

«Cezaevine girmeden Önce?»

«Hayır.»

«Cezaevinden salıverildiğiniz gün Ashe adında biri ile karşılaştınız.»

«Evet.»

«Soho'da onunla birlikte öğle yemeği yediniz. Ayrıldıktan sonra nereye gittiniz?»

«Hatırlamıyorum. Bir meyhaneye gitmiş olabilirim.»

«Ben size yardımcı olayım. Fleet Caddesine gidip oradan bir otobüse bindiniz. Ondan sonra otobüs, metro ve taksiyle Chelsea'ya gittiniz. Sizin durumunuzda bir insan için epey pahalı bir ulaşım yolu, değil mi? Bunu hatırladınız mı? İsterseniz rapor burada, gösterebilirim.»

«Haklı olabilirsiniz, gerekmez.»

«George Smiley Bywater'de oturur, Kings Road'un hemen arkasında. Sözü buraya getirmek istiyorum. Bindiğiniz taksi Bywater Sokağına saptı, ajanımız da dokuz numara önünde indiğinizi söylüyor. Smiley'in evinde yani.»

«Saçma! Ben Eight Bells meyhanesine gittiğimi sanıyorum.»

«Taksiyle mi?»

«O da saçma. Ama param varsa neden harcamayayım?»

«Peki ama neden daha önce o kadar taşıt değiştirdiniz?»

«Böyle bir şey yok. Yanlış adamın peşinden gidiyorlardı herhalde.»

«Peki ilk soruma döneyim, siz Servis'ten çıktıktan sonra Smiley'in sizinle ilgilenebileceğini düşünemez misiniz?»

«Hayır.»

«Cezaevine girdikten sonra sizin yakınlarınıza yardım etmesini, ya da Ashe ile buluştuktan sonra sizinle görüşmek isteyeceğini de düşünemez misiniz?»

«Hayır. Ne söylemek istediğini bilmiyorum Karden, ama yanıtım hayırdır. Smiley'i tanısaydın bunu sormazdın. Birbirimize hiç benzemeyiz biz.»

Karden aldığı bu yanıttan pek memnun olmuşçasına gözlüklerini düzeltti, dosyasına baktı.

Bir şey unutmuş gibi, «Ha,» dedi. «Bakkaldan veresiye istediğinizde kaç paranız vardı?»

«Hiç yoktu. Bir haftadır beş param yoktu. Daha uzun zamandır, belki de.»

«Neyle yaşıyordunuz?»

«Hastaydım... bir haftadır bir şey yememiştim zaten.»

«Ama kütüphaneden hâlâ alacağınız vardı, öyle değil mi?»

«Bunu nerden biliyorsun? Yoksa...»

«Neden gidip almadınız o parayı? O zaman veresiye istemezdiniz, değil mi?»

Leamas omuzlarını silkti.

«Unutmuştum. Belki de kütüphane cumartesileri kapalı olduğu için.»

«Anlıyorum. Kütüphanenin cumartesi günleri kapalı olduğundan emin misiniz?»

«Hayır, yalnızca tahmin ediyorum.»

«Teşekkür ederim, başka bir sorum yok.»

Leamas otururken kapı açılıp bir kadın girdi içeri, iriyarı ve çirkindi, kolunda şeritler olan gri bir üniforma vardı üstünde. Kadının ardında da Liz duruyordu.

BAŞKAN

Liz, mahkeme salonuna ağır ağır, aydınlık bir odaya giren yarı uykulu bir çocuk gibi girdi. Leamas onun ne kadar genç olduğunu unutmuştu. Kız iki nöbetçi arasında oturan adamı görünce durakladı.

«Alee.»

Liz'in yanındaki nöbetçi kızın koluna dokunarak onu Leamas'ın olduğu yere götürdü. Salonda çıt çıkmıyordu.

«Adın ne kızım?» diye sordu mahkeme başkanı. Liz'in kolları iki yanına sarkmış, parmakları dümdüzdü.

«Adın ne?» diye kadın daha yüksek sesle tekrarladı.

«Elizabeth Gold.»

«ingiliz Komünist Partisi üyesisin, değil mi?»

«Evet.»

«Leipzig'de bulunuyorsun, değil mi?»

«Evet.»

«Partiye ne zaman katıldın?»

«1955.. hayır, 1954'de.»

Liz'in sesi bir hareketle kesildi. Yere sürtünen bir iskemle sesi, Leamas'ın salonu dolduran çirkin ve öfkeli bağrışıl

«Sizi orospu çocukları! Dokunmayın kıza!»

Liz arkasına dönünce Leamas'ın beyaz yüzünden kanlar akarken gördü. Üstübaşı dağılmıştı. Yanındaki nöbetçi bir yumruk daha indirince sendeler gibi oldu. Ardından ikisi birden üstüne çullanıp kollarını sırtında büktüler. Leamas'ın başı öne düştü.

«Bir daha kıpırdayacak olursa dışarı atın,» dedi Başkan. Sonra Leamas'a uyarırcasına, «İstersen daha sonra konuşabilirsin,» dedi. Yine Liz'e döndü. «Parti'ye ne zaman girdiğini biliyorsun herhalde.»

Liz yanıt vermedi. Başkan bir an bekledikten sonra omuzlarını silkti. Öne doğru eğildi.

«Elizabeth, Parti'de sana sır saklama gerekliliğinden söz edildi mi?»

Liz başını eğdi.

«Parti'nin örgütlenmesi konusunda diğer Yoldaşlara kesinlikle bir şey sormaman da söylendi mi?»

Liz yine başını eğdi. «Evet.»

«Bugün bu konuda ciddi bir sınav vereceksin. Hiçbir şey bilmemen senin için çok daha iyi olacaktır. Hiçbir şey. Şu kadarı yeter sana: Bu masa başında oturan üçümüz Parti'nin en yüksek düzeylerinde bulunuyoruz. Prezidyumumuzun bilgisi içinde olmak üzere Parti güvenliği adına burada görev görmekteyiz. Sana bazı sorular soracağız. Yanıtların çok önemlidir. Doğru ve yüreklice yanıt vererek sosyalizm davasına katkıda bulunacaksın.»

«Ama *kim* yargılanıyor?» diye mırıldandı Liz. «Alec ne yaptı?»

Başkan kızın başı üzerinden Mundt'a baktı. «Belki de hiç kimse yargılanmıyor. Önemli olan bu. Belki de yalnızca suçlayıcılar. *Kimin* suçlandığı önemli değil. Bunu bilmemen senin tarafsızlığının garantisidir.»

Bir anlık bir sessizlik oldu, sonra Başkan'ın duymak için başını çevirmesini gerektirecek kadar alçak bir sesle sordu Liz. «Alec mi? Leamas mı?»

«Bunu bilmemenin senin için çok, ama çok iyi olacağını söylüyorum,» dedi başkan. «Gerçeği söyleyip gitmelisin buradan. Yapabileceğin en akıllıca şey budur.»

Liz birşeyler mırıldanmış ya da bir hareket yapmış olmalıydı ki, Başkan öne eğildi. «Bana bak çocuğum, evine dönmek istiyor musun sen? Sana söylediklerimi yaparsan dönebilirsin. Ama...» Kadın sözünü kesip elini Karden'den yana uzattı. «Bu Yoldaş sana birkaç soru sormak istiyor, fazla değil. Ondan sonra gidebilirsin. Gerçeği söyle.»

Karden, yüzünde o iyilikçi gülümsemesiyle ayağa kalktı.

«Elizabeth, Alec Leamas senin âşığındı, değil mi?»

Kız başını salladı.

«Bayswater'de çalıştığın kütüphanede tanıştınız.»

«Evet.»

«Kendisini daha önce görmemiş miydin?»

Liz başını salladı. «Kütüphanede tanıştık.»

«Çok âşığın oldu mu, Elizabeth?»

Kızın verdiği yanıt Leamas'ın sesinden duyulmadı. «Karden, seni domuz seni!» Ama Liz Leamas'a dönüp sakin bir sesle, «Alec, yapma,» dedi. «Seni alıp götürecekler sonra.»

«Evet, öyle,» dedi Başkan.

«Alec komünist miydi?» diye sordu Karden.

«Hayır.»

«Senin komünist olduğunu biliyor muydu?»

«Evet, ben söylemiştim.»

«Bunu söylediğinde sana ne dedi, Elizabeth?»

Liz yalan söyleyip söylememesi gerektiğini bilemiyordu. Sorular öyle birbiri ardından soruluyordu ki, düşünecek zaman bile kalmıyordu. Ve bu sırada kendisini dinliyorlar, gözetliyorlar, Alec'e zarar verebilecek bir sözcük söylemesini bekliyorlardı. Ortada neler olup bittiğini anlamadan yalan söyleyemezdi. Alec'in tehlikede olduğundan hiç kuşkusu yoktu.

«Ne dedi?» diye sordu Karden.

«Güldü. Öyle şeylerin üstünde bir insandı.»

«Buna inanıyor musun?»

«Elbette.»

Yargıçlar masasındaki genç adam ikinci kez açtı ağzını. Gözleri yarı kapalıydı.

«Bunu bir insan değerlendirmede geçerli olarak kabul ediyor musun? Onun tarihin akışının ve diyalektik zorunlulukların *üstünde* olmasını?»

«Bilmiyorum. İnandığım buydu, hepsi o.»

«Peki,» dedi Karden. «Söyle bana, *mutlu* bir insan mıydı? Hep güler miydi?»

«Hayır, pek seyrek gülerdi.»

«Ama sen Parti'den olduğunu söylediğinde gülmüştü. Bunun nedenini biliyor musun?»

«Parti'den hoşlanmadığını sanıyorum.»

«Nefret ediyordu diyebilir misin?»

«Bilemeyeceğim.»

«Güçlü sevgileri ve nefretleri olan bir insan mıydı?»

«Hayır... hayır, değildi.»

«Ama bir bakkalı dövdü. Bunu neden yaptı dersin?»

Liz birden Korden'e güvenmemeye başlamıştı. O tatlı sesine ve iyilik meleği gibi yüzüne inanmıyordu artık.

«Bilmiyorum.»

«Ama bunu düşündün, değil mi?»

«Evet.»

«Peki, nasıl bir sonuca vardın?»

«Hiç.»

«Peki, Leamas'ın bakkalı döveceğini *biliyor* muydun?»

«Hayır.» Liz belki de pek çabuk yanıtlamıştı soruyu, ardından gelen sessizlikte Karden'in gülümsemesi neşeli bir meraka dönüştü.

«Leamas'ı bugünden önce en son ne zaman görmüştün?»

«Cezaevine girdikten sonra hiç görmedim.»

«Öyleyse en son ne zaman gördün?» Ses sevecen, ama ısrarlıydı.

Liz sırtını dönmüş olmaktan hoşnut değildi, arkasına bakıp Leamas'ı görmek, belki de onun yüzünde ne yanıt vereceğine dair birşeyler okumak isterdi. Kendisi için korkmaya başlamıştı, hiçbir şey bilmediği suçlamalardan ve kuşkulardan doğuyordu bu sorular. Alec'e yardım etmek istediğini biliyor olmalılardı. Korktuğunu, kendisine yardım edecek kimsenin olmadığını da biliyorlardı. Neden bir insan çıkıp da kendisine yardımcı olmuyordu?

«Elizabeth, bugünden önce Leamas'ı en son ne zaman gördün.» Nasıl da nefret ediyordu bu yumuşacık sesten!

«Olaydan önceki gece. Bay Ford ile kavga etmeden önceki gece.»

«Kavga mı? O kavga değildi ki, Elizabeth. Bakkal elini bile kaldırmadı, değil mi? Buna fırsat bile bulamadı. Hiç de sportmence bir şey değil!» Kar-den güldü, kimsenin kendisiyle birlikte gülmemesi daha da korkunçtu. «O son gece Leamas'la nerede buluştun?»

«Onun evinde, hastaydı, çalışmıyordu. Yataktan çıkmıyordu, ben de gelip yemeğini yapıyordum.»

«Yiyecekleri de sen alıyordun herhalde?»

«Evet.»

«Ne kadar iyisin. Bu, sana epey paraya patlamış olmalı. Onu da besleyecek paran var mıydı?»

«Ben beslemedim onu. Parayı Alec'ten aldım.

O...»

«Demek parası vardı?»

Tanrım, neler söyledim ben, diye düşündü Liz.

«Çok değil,» dedi. «Bir iki sterlin, hepsi o. Elektrik parasıyla kirasını bile ödeyememişti. Onlar o gittikten sonra bir arkadaşı tarafından ödendi. Alec değil, bir arkadaşı ödemişti yani.»

«Elbette,» dedi Karden sakin bir sesle. «Bir arkadaşı özel olarak gelip faturalarını ödedi. Belki de Bayswater'e gelmeden önce tanıdığı biri. Bu arkadaşla hiç tanıştın mı, Elizabeth?»

Kız başını salladı.

«Anlıyorum. Peki bu iyi arkadaşın başka hangi borçlarını ödediğini biliyor musun?»

«Ha., hayır.»

«Neden duraksıyorsunuz?»

«Bilmiyorum dedim ya.»

«Duraksadın ama. Acaba sonradan aklına bir şey mi geldi diye düşünmüştüm.»

«Hayır.»

«Leamas hiç bu arkadaşından söz etmiş miydi? Leamas'ın nerede oturduğunu bilen paralı bir dost?»

«Bana hiç arkadaşından söz etmemişti. Arkadaşı olduğunu sanmıyordum.»

«Haa!»

Salonda korkunç bir sessizlik vardı şimdi; çevresindekilerden kendini iyice kopmuş hisseden Liz İçin feci bir sessizlik. Salondakiler yanıtlarını kendisinin bilmediği gizli bir ölçeğe vuruyorlardı; sessizlikten neler bulduklarını bilemiyordu Liz.

«Kaç para kazanıyorsun, Elizabeth?»

«Haftada altı sterlin.»

«Para biriktirir misin?»

«Çok az. Birkaç sterlin.»

«Oturduğun daireye kaç para ödüyorsun?»

«Haftada elli şilin.»

«Bu, biraz fazla değil mi, Elizabeth? Son zamanlarda kiranı Ödedin mi?»

Kız çaresizce iki yana salladı başını.

«Neden?» diye sordu Karden. «Paran mı yok?»

«Kontrat geldi,» diye fısıldadı kız. «Biri kira. kontratını evsahibinden satın alıp bana gönderdi.»

«Kim?»

«Bilmiyorum.» Gözlerinden aşağı yaşlar süzülüyordu şimdi. «Bilmiyorum... Lütfen başka bir şey sormayın... Kim olduğunu bilmiyorum... Altı hafta önce bir banka gönderdi... Bir yardım derneği... bin sterlin... Yemin ederim ki, kim olduğunu bilmiyorum. Yardım derneğinden dediler...»

Liz yüzünü elleri arasına alıp hıçkırmaya başladı. Kimse yerinden kıpırdamadı. Sonunda ellerini indirdi ama başını kaldırmadı.

«Neden sormadın?» diye sordu Karden. «Yoksa bin sterlinlik armağanlar almaya alışık mısın?»

Kız yanıt vermeyince adam devam etti: «Tahmin ettiğin için araştırmadın, değil mi?»

Liz elini yüzüne götürerek başını salladı.

«Paranın Leamas'tan ya da Leamas'ın arkadaşından geldiğini tahmin ediyordun, öyle değil mi?»

«Evet,» dedi Liz. «Sokakta da bakkalın duruşmadan sonra epey yüklü bir paraya konduğunu duymuştum. Herkes bunu konuşuyordu, ve ben de Alec'in arkadaşının...»

«Ne kadar garip,» diye Karden kendi kendine söylendi. «Çok garip. Peki Elizabeth, Leamas cezaevine girdikten sonra seninle ilişki kuran oldu mu?»

«Hayır,» diye yalan söyledi Liz. Artık Alec'in aleyhinde birşeyler kanıtlamaya çalıştıklarını anlamıştı; arkadaşları ya da para konusunda, bakkalla ilgili bir şey.

Karden kaşlarını kaldırdı. «Bundan eminmisin?»

«Evet.»

«Elizabeth, ama komşun Leamas gittikten kısa bir süre sonra iki adamın seni ziyarete geldiklerini söylüyor. Bunlar âşıkların mıydı yoksa Elizabeth? Sana Leamas gibi para veren geçici âşıkların mıydı, ha?»

«Alec geçici bir âşık değildi!» diye bağırdı kız. «Buna ne cesaretle... »

«Ama sana para verdi. Adamlar da para verdiler mi, ha?»

«Tanrım! Lütfen...»

«Kimdi onlar?» Kız yanıt vermeyince Karden ilk kez bağırdı. *«Kim?»*

«Bilmiyorum. Bir arabayla geldiler. Alec'in arkadaşları.»

«Başka arkadaşlar mı? Ne istiyorlardı?»

«Bilmiyorum. Bana durmadan neler anlattığını soruyorlardı. Bir şeye ihtiyacım olursa kendileriyle ilişkiye geçmemi istiyorlardı.»

«Nasıl? Nasıl ilişki kuracaktın?»

«Chelsea'de oturuyordu... adı Smiley idi... Ge-orge Smiley... Ona telefon edecektim.»

«Ettin mi peki?»

«Hayır!»

Karden dosyasını bıraktı. Salona ölümcül bir sessizlik inmişti şimdi. Parmağı ile Leamas'ı işaret ederek etkili bir sesle konuşmaya başladı sonra.

«Smiley, Leamas'ın kıza fazla bir şey söyleyip söylemediğini merak ediyordu. Leamas İngiliz Haberalma Servisinin beklemediği

tek şeyi yapmıştı: bir kıza tutulmuş ve başını onun omzuna dayayıp ağlamıştı.»

Bütün bunlar hoş bir şakaymış gibi güldü Karden. «Tıpkı Karl Riemeck gibi. Aynı yanılgıya düştü o da.»

«Leamas hiç kendisinden söz eder miydi?» diye devam etti Karden.

«Hayır.»

«Geçmişi hakkında bir şey biliyor musun?»

«Hayır. Berlin'de hükümet için birşeyler yaptığını biliyordum.»

«Öyleyse geçmişinden söz etti sana. Evli olduğunu da söyledi mi?»

Uzun bir sessizlik oldu. Liz başını eğdi.

«Cezaevine girdikten sonra neden ziyarete gitmedin onu?»

«Beni istediğini sanmıyordum.»

«Anlıyorum. Peki, mektup yazdın mı?»

«Hayır. Evet, bir kere... bekleyeceğimi bildirmek için.»

«Bunu da istemeyeceğini mi düşünüyordun?»

«Evet.»

«Cezasını çekip çıktıktan sonra da kendisiyle ilişki kurmaya çalışmadın mı?»

«Hayır.»

«Gidecek bir yeri, kendisini bekleyen bir işi ya da arkadaşları var mıydı?»

«Bilmiyorum... bilemiyorum.»

«Kısacası senin onunla bir ilgin kalmamıştı, öyle değil ml?» diye Karden alayla sordu. «Başka bir âşık mı bulmuştun?»

«Hayır! Onu bekledim... hep bekleyeceğim onu.» Liz kendini toparladı. Onun bana geri dönmesini istiyordum.»

«öyleyse neden yazmadın? Neden nerede olduğunu öğrenmeye çalışmadın?»

«Bunu istemiyordu. Bana söz verdirtti kendisini hiç izlememem... hiç... »

«Şu halde cezaevine gireceğini biliyordu, öyle mi?»

«Hayır... bilmiyorum. Bilmediğim bir şeyi nasıl söyleyebilirim ki?»

Karden, sert ve zorlayıcı bir sesle ısrar etti. «O son gece, bakkalı dövmeden önceki o gece bu sözünü tekrarlattı mı?»

Liz acınacak bir teslimiyetle başını eğdi. «Evet.»

«Ve veda ettiniz?»

«Evet.»

«Yemekten sonra tabii. Saat çok geçti. Yoksa geceyi onunla birlikte mi geçirdin?»

«Yemekten sonra. Eve döndüm. Ama önce biraz yürüdüm, nereye gittiğimi bilmiyorum.»

«İlişkinizi koparmak için ne neden ileri sürdü?»

«İlişkimizi kopartmadı. Asla. Yapması gereken bir şey olduğunu söyledi; ne pahasına olursa olsun intikam almak istediği biri... ondan sonra da, her şey sona erince... geri dönecekti... ben de hâlâ oradaysam...»

«Ve sen de onu sonsuza dek bekleyeceğini söyledin kuşkusuz. Onu hep seveceğini...»

«Evet.»

«Sana para göndereceğini söyledi mi?»

«Durumun... göründüğü kadar kötü olmadığını söyledi. İhtiyaçlarım giderilecekti...»

«Demek bir yardım derneği sana bin sterlin gönderince bu yüzden fazla karıştırmadın, değil mi?»

«Evet. Artık her şeyi biliyorsunuz. Madem ki biliyordunuz neden çağırttınız beni?»

Karden kızın hıçkırıklarının dinmesini bekledi.

Sonra Mahkeme heyetine dönüp, «işte savunmanın kanıtları,» dedi. «Görüşleri duygusallıkla yumuşamış ve dikkati para ile dağılmış bir kızın ingiliz yoldaşlarımız tarafından Parti görevine getirilmiş olmasına çok şaşırdım doğrusu.»

Karden önce Leamas'a sonra da Fiedler'e baktı. «Kız aptalın biri. Yine de Leamas'ın ona rastlaması bir talih bizim için. Bir komplonun yaratıcılarının soysuzlukları nedeniyle ortaya çıkarılması ilk kez olmuyor.»

Karden mahkeme heyetini selamlayıp yerine oturdu.

O anda Leamas ayağa kalktı. Bu kere nöbetçiler ellerini bile sürmediler.

Londra çıldırmış olmalıydı. Onlara kızı rahatsız etmemelerini söylemişti. Oysa İngiltere'yi terkettiği andan, hatta cezaevine girdiği andan başlayarak sersemin biri ortalığa düzen vermeye kalkışmış, faturaları ödemiş, bakkala, pansiyoncuya ve hepsinin üstünde de, Liz'e para vermişti. Çılgınlıktı bu. Ne yapmaya çalışıyorlardı? Fiedler'i, kendi ajanlarını öldürtmeye mi? Kendi operasyonlarını sabotaja mı? Smiley miydi bu yalnızca? Lanet olası vicdanı mı onu bu hareketlere itmişti. Yapacak tek şey vardı — Liz ile Fiedler'i kurtarmak ve her şeyi üstlenmek. Nasıl olsa kendisini defterden silmiş olmalılardı. Fiedler'i kurtarabilirse, belki bu sayede Liz'i de kurtarmak için bir umut olabilirdi.

Bu kadar şeyi nasıl biliyorlardı? O öğleden sonra Smiley'in "evine giderken izlenmediğinden emindi. Peki Servis'ten para çaldığı hikâyesini nereden duymuşlardı? Bu, yalnızca örgüt içi için hazırlanmış bir hikâyeydi. Öyleyse nasıl?

Leamas şaşkın, utanç içinde, idam sehpasına yürüyen bir adam gibi çıktı ortaya.

«Pekâlâ, Karden.» Leamas'ın yüzü taş kadar sert, bembeyazdı. Başını uzaktan gelen bir sesi dinlermiş gibi arkaya ve hafifçe bir yana çevirmişti. Çevresinde korkunç bir sessizlik vardı, ama teslimiyet değil de kendine hakimiyet...

«Pekâlâ, Karden, bırak gitsin kız.»

Liz, kara gözleri yaşlarla dolu, yüzü ağlamaktan kırışık ve çirkin, bakıyordu kendisine.

«Hayır, Alec... hayır.» Odada başka kimse yok gibiydi — yalnızca bir asker gibi dimdik duran Leamas.

«Ne olduğunu bilmiyorum ama onlara hiçbir şey söyleme,» diye devam etti Liz. «Benim için söyleme bir şey... Artık aldırmıyorum, Alec...»

«Kes sesini, Liz. Çok geç artık.» Leamas bakışlarını başkana çevirdi. «Kız hiçbir şey bilmiyor. Onu buradan çıkartıp evine gönderin. Size her şeyi söyleyeceğim.»

Başkan her iki yanındaki üyelere kısaca baktı. Bir süre düşündü, sonra, «Salondan çıkabilir, ama duruşma sona erene kadar evine dönemez,» dedi. «Ondan sonrasını düşünürüz.»

«Hiçbir şey bilmiyor o! Karden haklı. Bu planlanmış bir operasyondu. Kız bunu nasıl bilebilir ki? Bir kaçıklar kütüphanesinde çalışan zavallı bir kız, sizin hiçbir işinize yaramaz.»

«Bir tanıktır,» dedi Başkan. «Fiedler onu sorguya çekmek isteyebilir.» Artık Fiedler Yoldaş demiyordu.

Adının söylenmesiyle, Fiedler daldığı uyuşukluk, tan uyanmış gibiydi. Liz ilk kez olarak ona dikkatle baktı. Erkeğin kahverengi gözleri bir an kıza takıldı, ırkını tanımışçasına hafifçe gülümsedi.

«Bir şey bilmiyor,» dedi Fiedler. «Leamas haklı, bırakın gitsin.» Sesi yorgundu.

«Ne söylediğinin farkında mısın?» diye sordu Başkan. «Bunun ne anlama geldiğini biliyor musun? Ona soracak bir şeyin yok mu?»

«Her şeyi söyledi zaten.» Fiedler dizleri üstüne dayadığı elleri çevresindeki olaylardan önemliymiş gibi bakışlarını onlardan ayırmıyordu. «Çok kurnazca hazırlanmış.» Başını salladı. «Bırakın kızı gitsin. Bize bilmediği şeyleri anlatamaz.» Sonra alaycı bir ciddiyetle, «Tanığa soracağımız soru yok,» dedi.

Nöbetçilerden biri kilitli kapıyı açıp dışarı seslendi. Mahkemenin sessizliği içinde bir kadın sesi, ardından da ayaksesleri duyuldu. Fiedler kalkıp kızın koluna girerek onu kapıya götürdü. Liz kapının önünde durup arkasına baktı, ancak Leamas, kan görmeye dayanamazmış gibi, başını öte yana çevirmişti.

«İngiltere'ye git,» dedi Fiedler. «İngiltere'ye git.» Liz birden kendini tutamayarak ağlamaya başladı. Gardiyan kadın onu rahatlatmaktan çok düşmesini önlemek için kolunu omzuna attı, odadan çıkardı. Nöbetçi kapıyı kapattı. Kızın hıçkırıkları giderek kayboldu.

«Anlatacak fazla bir şey yok,» diye Leamas başladı. «Karden haklı. Bir operasyondu bu. Kari Riemeck ölünce Doğu'daki tek önemli ajanımızı kaybetmiş olduk. Diğerleri zaten öldürülmüşlerdi. Ne olup bittiğini anlayamıyorduk — Mundt neredeyse biz daha adamları bizim tarafımıza çekmeden topluyordu. Londra'ya dönünce Kontrol ile konuştum. Peter Guillam ile George Smiley de oradaydılar. George aslında emekliydi, filoloji falan gibi bir şey üstünde çalışıyordu.

«Her neyse, bu fikir onlardan çıktı işte. Kontrol, yem diye birini atalım ortaya, dedi. Bakalım gerçekten gelecekler mi. Sonra olayı sondan başa doğru düşündük. Mundt gerçek ajanımız olsaydı ona nasıl ve nerede para verirdik, bu dosyalarda nasıl görünürdü. Peter birkaç yıl önce bir Arabın bize Abteilung'un çalışma şemasını satmaya çalıştığını hatırladı. Adamı kovalamıştık. Daha sonra da büyük bir yanılgıya düştüğümüzü anlamıştık. Peter hikâyeye bunu da katmamızı önerdi... sanki biz zaten biliyormuşuz da ondan geri çevirmişiz gibi adamı. Kurnazca bir tutumdu.

«Gerisini hayâl edebilirsiniz. İçki, parasal sıkıntılar, Leamas'ın kasayı soyduğu hakkında söylentiler. Hepsi birbiriyle tutarlıydı. Muhasebe'den Elsie'-ye dedikoduyu başlattık. Sonra bir sabah... bir cumartesi sabahı... olay çıkardım. Yerel gazetelere, hatta *Worker'e* bile geçtim. O sırada sizler de benim izimi bulmuştunuz. Ondan sonra da... kendi mezarınızı kendiniz kazdınız.»

«Senin mezarın,» dedi Mundt. Soluk gözlerini Leamas'ın üzerinden ayırmıyordu. «Ve belki de Fiedler Yoldaş'ın.»

«Fiedler'i suçlayamazsın,» dedi Leamas ilgisizce. «O, yalnızca belirli bir anda belirli bir mevkide olan bir insan. Abteilung içinde seni

seve seve asacak tek kişi değil, Mundt.»

«Seni nasıl olsa asacağız. Bir nöbetçiyi öldürdün. Beni öldürmeye kalkıştın.»

Leamas acı acı güldü.

«Karanlıkta bütün kediler birbirlerine benzerler, Mundt... Smiley işlerin kötüye gidebileceğini söylemişti. Durduramayacağımız bir hareket başlatmamızdan korkuyordu. Sinirleri bozuk onun, biliyor musun? Fennan Olpyında, Londra'daki Mundt işinden sonra bir daha kendine gelemedi. O yüzden Servis'ten çıktı diyorlar. Anlamadığım şey de bu zaten, neden borçlarımı ödediler, neden kıza para verdiler. Smiley operasyonu bile bile bozuyordu. Bir vicdan bunalımı geçiriyordu sanırım, öldürmenin doğru olmadığını falan düşünüyor olmalıydı. O kadar hazırlıktan, o kadar çalışmadan sonra bir operasyonu böylesine berbat etmek çılgınlıktı.

«Ama Smiley senden nefret ediyordu, Mundt. Söylemesek de, hepimiz nefret ediyorduk senden. Bir oyun gibi planladık bunu... şimdi açıklaması çok güç. Duvara sıkıştırdığımızı biliyorduk; Mundt karşısında başarısızlığa uğramıştık ve şimdi de onu öldürecektik. Ama yine de bir oyundu bu.» Leamas mahkeme heyetine döndü. «Fiedler hakkında yanılıyorsunuz; bizimle bir ilgisi yok onun. Londra neden Fiedler'in durumunda bir adam için riske girsin? Ona güveniyorlardı, bunu kabul ederim. Mundt'tan nefret ettiğini biliyorlardı. Neden etmeyecekti ki? Fiedler Yahudi, değil mi? Oysa Mundt'un Yahudiler için ne düşündüğünü herkes çok iyi bilir.

«Size bir şey söyleyeyim, bunu kimse söylemeyeceği için ben söyleyeyim bari. Mundt, Fiedler'i dövdürttü ve dayak devam ederken Yahudiliği ile alay etti. Mundt'un nasıl bir insan olduğunu hepiniz bilirsiniz, ama işinde başarılı diye katlanırsınız ona. Ama...» Leamas'ın sesi bir an titredi. «Tanrı aşkına... Fiedler'in başının sepete düşmesini gerektirmeden zaten yeteri kadar insan karıştı bu işe. Fiedler, ideolojik olarak sağlam yoldadır... »

Koltuğuna dönmüş olan Fiedler titiz bir ilgisizlikle dinlemişti konuşmayı. Bir an boş boş baktı Leamas'ın yüzüne.

«Ve sen de işi berbat ettin, öyle mi, Leamas? Mesleğinin en büyük operasyonunu yapan senin gibi bir kurt sonunda... ne demiştin kıza?... kaçıklar kütüphanesinde çalışan zavallı bir kıza âşık oluyor, ha? Londra bunu biliyor olmalıydı; Smiley bu işi tek başına kıvıramazdı.» Fiedler, Mundt'a döndü. «Garip olan şu, Mundt: senin Leamas'ın hikâyesini didik didik edip araştıracağını bilmelilerdi. O yüzden Leamas o hayatı yaşadı. Ama sonra bakkala para gönderdiler, kirayı ödediler, kıza para verdiler. Onlar gibi deneyimli insanların, Leamas'ın beş parasız olduğuna inandığını bildikleri bir kıza — *hem de bir Parti üyesi* — bin sterlin göndermeleri inanılır gibi değil. Bana Smiiey'in vicdanından söz etmeye kalkma sakın. Bunu Londra yapmış olmalı.»

Leamas omuzlarını silkti.

«Smiley haklıydı. Tepkiyi önleyemedik. Beni buraya getireceğinizi sanmıyorduk. Hollanda'yı düşünmüştük... ama burası aklımıza gelmemişti.» Bir an sustu. «Sonra kızı getirebileceğinizi hiç düşünmedim. Çok aptallık ettim.»

«Ama Mundt etmedi,» dedi Fiedler. «Mundt ne araması gerektiğini biliyordu... kızın kanıtları sağlayacağını bile biliyordu... çok akıllıymış doğrusu. Kira işini bile biliyordu, inanılmaz bir şey. Bunu nasıl öğrenebilirdi ki? Kız kimseye söylememişti. O kızı anlıyorum... böyle bir şeyi kimseye söylemez o.» Fiedler, Mundt'tan yana baktı. «Bunu nasıl öğrendiğini belki de kendisi söyler bize.»

Mundt duraksadı. Bir saniye kadar fazla, diye düşündü Leamas.

«Parti ödeneği. Bir ay önce Parti ödeneğini ayda on şilin arttırdı. Bunu haber aldım. Tabii hemen buna nasıl olanak bulduğunu araştırmaya başladım. Başarılı oldum.»

«Ustaca bir açıklama,» dedi Fiedler.

Yine bir sessizlik oldu.

Başkan iki meslektaşına bakarak, «Heyetimiz Prezidyum'a rapor verecek duruma geldi sanırım,» dedi. Zalim bakışlarını Fiedler'e çevirerek, «Sizin söyleyecek başka şeyiniz yoksa?» diye tamamladı sözlerini.

Fiedler başını salladı. Bir şey hoşuna gitmiş gibi gülümsüyordu.

«Öyleyse kararımızı bildiriyorum: Fiedler Yoldaş, Prezidyum disiplin komitesi durumunu görüşene kadar işten alınmıştır.

«Leamas zaten tutukludur. Bu özel mahkemenin kaza yetkisi yoktur. İngiliz kışkırtıcı ajanı ve katiline karşı tutumun ne olacağı hiç kuşkusuz Mundt Yoldaş ve Halk Savcısı tarafından kararlaştırılacaktır.»

Kadın Leamas'ın üzerinden Mundt'a baktı. Ancak Mundt, kurbanını asacağı ipi hesap eden bir cellat gibi Fiedler'e bakmaktaydı.

Ve Leamas, uzun zamandır aldatılan bir insanın o korkunç berraklığıyla gerçek oyunu anlayıverdi.

KOMİSER

Liz pencere önünde, sırtını kadın gardiyana dönmüş küçük avluya bakıyordu. Tutuklular orada dolaşıyor olmalıydılar. Birisinin odasındaydı, telefonların yanında bir tepsi yiyecek vardı, ama içinden elini çatala sürmek gelmiyordu. Korkunç derecede bitkindi, hastaydı, yorgundu. Bacakları ağrıyordu, yüzü ağlamaktan kaskatı kesilmişti. Kendini kirli hissediyor, bir banyo özlemi duyuyordu.

«Neden yemiyorsun?» diye kadın bir daha sordu. «Hepsi geçti bitti artık.» Önünde yemek varken yememekle aptallık ediyormuş gibi söylemişti bunu, acıdığından değil.

«Aç değilim.»

Kadın omuzlarını silkti. «Yolun uzun olabilir, öteki uçta da pek bir şey bulmayabilirsin.»

«Ne demek istiyorsun?»

«İngiltere'de işçiler açlıktan ölüyorlar,» dedi kadın halinden memnun bir tavırla. «Kapitalistler onların açlıktan ölmelerine göz yumuyorlar.»

Liz bir şey söylemek isterdi, ama bir anlamı yoktu bunun. Üstelik bilmesi gereken şeyleri bu kadın söyleyebilirdi kendisine.

«Burası nedir?» diye sordu.

«Bilmiyor musun?» Kadın bir kahkaha attı. Pencereyi işaret ederek, «Onlara sormalısın bunu,» dedi. «Onlar söyleyebilirler.»

«Onlar kim?»

«Tutuklular.»

«Nasıl tutuklular?»

«Devlet düşmanları. Casuslar, kışkırtıcılar.»

«Casus olduklarını nasıl biliyorsun?»

«Parti bilir. Parti, insanların kendileri hakkında bildiklerinden çok şey bilir. Bunu öğrenmedin mi daha?» Kadın Liz'e bakıp başını salladı. «Ah siz İngilizler! Zenginler geleceğinizi yediler, siz yoksullar da onları besleyip duruyorsunuz.»

«Bunu sana kim söyledi?»

Kadın yalnızca gülümsemekle yetindi. Kendinden pek memnun görünüyordu.

«Burası casuslar cezaevi mi?» diye sordu Liz.

«Sosyalist gerçeği göremeyenlerin cezaevi. Yanılmaya hakkı olduğunu sananların, yürüyüşü yavaşlatanların. Hainlerin.»

«Ama bunlar ne yaptılar ki?»

«Bireyselliği ortadan kaldırmadan komünizmi kuramayız. Bir domuz gelip de ahırını senin arazin üzerinde kurarsa büyük bir bina planlayamazsın.»

Liz şaşkınlıkla baktı kadına.

«Bütün bunları kim söyledi sana?»

«Ben buranın Komiseriyim,» dedi kadın gururla. «Cezaevinde çalışıyorum.»

«Çok akıllı bir kadınsın sen.»

«Ben bir işçiyim. Kafa işçilerinin daha yüksek düzeyde oldukları kavramı ortadan kaldırılmalıdır. Sınıflar yok, işçiler vardır. Bedensel ve zihni çalışma arasında fark yoktur. Lenin okumadın mı sen?»

«Şu halde bu cezaevinde aydınlar var, öyle mi?»

Kadın gülümsedi. «Evet, onlar kendilerine ilerici adını veren gericilerdir. Devlete karşı bireyi savunurlar. Kruşçev'in Macaristan'daki karşıdevrim için neler dediğini biliyor musun?»

Liz başını salladı, ilgileniyor görünmeli, kadını konuşturmalıydı.

«Eğer zamanında bir iki yazar kurşuna dizilsey-di bütün bunların olmasına gerek yoktu.»

«Peki şimdi kimi kurşuna dizecekler? Mahkemeden sonra yani?»

«Leamas'ı. Ve Yahudi Fiedler'i.» Liz bir an yere yığılacağım sandı, ama el yordamıyla iskemleyi bulup oturdu.

«Leamas ne yaptı?» diye fısıldadı. Kadın kurnaz gözleriyle baktı kıza. Çok iriyarıydı. Seyrek saçları bir topuz halinde ensesinde toplanmıştı.

«Bir nöbetçi öldürdü.»

«Neden?»

Kadın omuzlarını silkti.

«Yahudiye gelince, o da sadık bir yoldaşı yalan yere suçladı.»

«Fiedler'i bunun için mi öldürecekler?» diye kulaklarına inanamayarak sordu Liz.

«Yahudiler hep birbirlerine benzerler. Mundt Yoldaş Yahudilere nasıl davranılacağını bilir. Öylelerine ihtiyacımız yok burada. Parti'ye katıldıklarında onu kendi malları sanıyorlar. Parti dışında kalırlarsa da Parti'nin kendi aleyhlerinde komplolar kurduğunu sanıyorlar. Leamas ile Fiedler'in Mundt aleyhine bir komplo kurdukları söyleniyor. Yemeğini yiyecek misin?» Liz başını salladı. «Öyleyse ben yiyeyim,» dedi kadın. «Sana bir patates vermişler. Mutfakta dostun mu var, nedir?

Liz yeniden pencerenin önüne döndü.

Liz'in kafasındaki karışıklığın arasında, utanç, acı ve korkunun ortasında hep mahkemede, gözlerini yüzünden kaçıran Leamas'ın o ürkütücü görüntüsü vardı. Erkeği utandırmıştı ve ölene kadar bir daha Liz'in yüzüne bakamayacaktı Alec. Kendi yüzündeki hoşgörüyü, belki de korkuyu Liz'in görmesine izin vermeyecekti.

Başka ne yapabilirdi ki kız? Leamas kendisine ne yapması gerektiğini söylemiş olsaydı — şimdi bile bunun *ne* olabileceğini

bilemiyordu ya — o zaman onun için yalan söyler, hile yapardı. Bir söylemiş olsaydı. Bunu anlıyordu herhalde; kendisini, sonunda onun her dediğini yapacağını bilecek kadar iyi tanıyordu kuşkusuz. Liz, elinden gelse onun biçimine ve varlığına girer, yaşamı, acısı, sevgisi olurdu. Böyle olmaktan başka bir isteği de yoktu. Ama, kendine daha önceden söylenmediğine göre o gizli kapaklı sorulara nasıl yanıt vereceğini nereden bilebilirdi ki?

Kadına dönüp, «Burada ne bekliyoruz?» diye sordu.

Kadın tabağını itip ayağa kalktı.

«Talimat. Senin kalıp kalmayacağına karar verecekler.»

«Kalmak mı?»

«Bir kanıt sorunu bu. Fiedler yargılanabilir. Sana söyledim ya, Fiedler ile Leamas'ın .birlikte bir komplo hazırlamış olmalarından kuşkulanıyorlar.»

«Kime karşı ama? Alec ingiltere'de nasıl komplo kurabilirdi? Buraya nasıl geldi? Parti'de değil ki o.»

Kadın başını salladı.

«Bu bir sırdır. .Yalnızca Prezidyum'u ilgilendirir. Belki de Yahudi getirtti onu buraya.»

«Ama *sen* biliyorsundur,» diye ısrar etti Liz. «Sen cezaevi Komiserisin. Sana söylemişlerdir.»

«Belki. Çok gizli bir şey bu.»

Telefon çaldı. Kadın açıp dinledi bir süre, sonra Liz'e baktı.

«Başüstüne, Yoldaş. Derhal.» Kadın telefonu kapattı. «Burada kalıyorsun. Prezidyum, Fiedler'in durumunu inceleyecek. Bu arada da sen burada kalacaksın. Mundt Yoldaş'ın isteği bu.»

«Mundt kim?»

Kadın kurnaz kurnaz baktı kıza.

«Prezidyum'un isteği,» dedi.

«Ben kalmak istemiyorum. Ben...»

«Parti, bizim hakkımızda kendimizin bildiğinden çok şey bilir. Burada kalmalısın. Parti'nin isteği bu.»

«Mundt kim?» diye sordu Liz, ama kadın yine yanıt vermedi:

Liz kadının arkasından koridorlar boyunca yürüdü. Arkasından hiç ses gelmeyen demir kapıların önünde nöbetçiler bekliyordu. Uzun uzun merdivenlerden yerin altına indiler. Liz, artık cehennemin içine indiklerini düşünüyordu, Leamas'ın öldüğü anı bile haber vermezlerdi insana burada.

Hücresinin dışındaki koridorda ayak sesleri duyduğunda saatin kaç olduğundan haberi yoktu. Akşamın beşi de olabilirdi, geceyarısı da. Liz küçük bir ses duyma umuduyla gözleri açık yatıyordu zifiri karanlıkta. Sessizliğin bu kadar korkunç olabileceği hiç aklına gelmemişti. Bir keresinde bağırmıştı. Bir yankı bile vermemişti sesi. Yalnızca kendi sesinin anısı. Sesin karanlığa bir kayaya inen yumruk gibi çarpıp kırıldığını hayâl etmişti. Yatağın üzerinde oturup ellerini ileri uzatırken karanlıktan elleri ağırlaşmış gibiydi, sanki suyun İçindeymiş gibi. Hücrenin küçük olduğunu, içinde yalnızca bir yatak, bir musluk ve bir masa olduğunu biliyordu, içeri girerken görmüştü. Sonra ışık birden sönünce yatağın olduğunu gördüğü yere koşmuş, heyecanından dizlerini sert yere vurmuştu. Sonra korkudan titreyerek hiç kıpırdamamıştı bir daha. Ayak sesini işitene kadar... hücrenin kapısı aniden açıldı.

Adamın koridordan gelen soluk ışıkta yalnız siluetini görmekle birlikte hemen tanımıştı.

«Ben Mundt,» dedi adam. «Çabuk benimle gel.» Sesi alçak ama hoşgörülüydü, duyulmak istemiyor gibiydi.

Liz birden korkuya kapıldı. Kadının söylediklerini hatırlamıştı: «Mundt, Yahudilere nasıl davranılacağını çok iyi bilir.» Ne yapacağını bilemeyerek durdu olduğu yerde.

«Çabuk ol, sersem!» Mundt içeri girip kızı bileğinden yakaladı. «Çabuk.» Liz adamın ardından koridora çıktı. Mundt hücrenin kapısını kilitledi. Sonra Liz'i kolundan yakalayıp çekiştire çekiştire koridor boyunca sürükledi, üz havalandırma aygıtlarının uzaktan gelen gürültülerini duyuyordu. Başka koridorlardan ayak sesleri de geliyordu. Mundt kesişen koridorlara geldiklerinde duraksıyor, hatta kimi zaman geri çekiliyor, kimsenin gelmediğinden emin olduktan sonra yürümeleri için işaret ediyordu. Kızın kendisini izleyeceğini, bunun nedenini bildiğini sanıyor gibiydi. Ona suç ortağıymış gibi davranıyordu sanki.

Birden durdu, eski bir madeni kapının kilidine bir anahtar soktu. Üz korkudan titreyerek bekliyordu. Mundt kapıyı dışarı doğru itince Liz'in yüzüne soğuk bir kış gecesi rüzgârı çarptı. Adam işaret edince ardından dışarı çıktı, iki basamak indikten sonra bir mutfak bahçesinin taşlı yolundan yürümeye başladılar.

Gotik stilinde yapılmış süslü bir bahçe kapısına geldiler. Hemen ilerde bir araba, arabanın yanında da Alec Leamas vardı-

Liz ileri fırlayacakken Mundt, «Buradp bekle,» dedi. Mundt yalnız başına gitti, kıza bir sonsuzluk kadar gelen bir süre, iki adam konuştular. Soğuktan ve korkudan bütün vücudu titriyordu kızın, kalbi yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyordu. Sonunda Mundt döndü.

«Benimle gel,» diyerek kızı Leamas'ın beklediği yere götürdü. İki adam bir an konuşmadan birbirlerine baktılar.

«Güle güle,» dedi Mundt. «Sen aptalın birisin, Leamas. Kız da Fiedler gibi süprüntünün biri.» Sonra başka bir şey söylemeden

yürüyüp gitti.

Liz erkeğe dokunmak için elini uzattı. Ama Le-amas dönüp arabanın kapısını açtı. Kıza içeri girmesini işaret etti. Liz duraksadı.

«Alec, ne yapıyorsun, Aiec? Neden bıraktı seni?»

«Sus! Bunu düşünme bile, anladın mı? Gir içeri.»

«Fiedler hakkında o son söylediği neydi? Neden bizi bırakıyor, Alec?»

«İşimizi yaptık da ondan. Arabaya gir, haydi.» üz, erkeğin olağanüstü iradesine boyun eğerek içeri girdi. Leamas da yanına oturdu.

«Onunla nasıl bir anlaşma yaptın?» Liz'in sesi kuşku ve korku doluydu. «Ona karşı komplo hazırladığını söylediler. Sen ve Fiedler. Öyleyse neden bıraktı seni?»

Leamas arabayı çalıştırdı, dar bir yolda hızla ilerlemeye başladılar. Yolun her iki yanında çıplak tarlalar vardı; önlerinde kara kara tepeler yaklaşan karanlıkta seçilmez oluyordu. Learrjps saatine baktı.

«Berlin'den beş sat uzaktayız. Saat bire çeyrek kala Köpenick'de olmamız gerek. Rahat gideriz.»

Liz bir süre hiç konuşmadı. Yarı biçimlenmiş düşüncelerin labirentinde kaybolmuş bir halde önündeki bomboş yola bakıyordu. Şimdi dolunay aydınlatıyordu tarlaları. Bir otoyola girdiler.

«Senin vicdanını mı rahatsız ediyorum, Alec?» diye sordu sonunda. «O yüzden mi Mundt'un beni bırakmasını sağladın?»

Leamas konuşmadı.

«Mundt ile sen düşmansınız, değil mi?»

Hâlâ bir şey söylemiyordu Leamas. Şimdi çok hızlı sürüyordu, gösterge yüz yirmi kilometre üstündeydi. Uzak farlarını yakmıştı ve karşıdan gelen olduğunda söndürmüyordu. Dirseklerini direksiyona dayamış, öne eğilmiş bir halde sürüyordu arabayı.

«Fiedler'e ne oldu?» Leamas bu kere soruy yanıtladı.

«Kurşuna dizilecek.»

«Öyleyse neden seni de kurşuna dizmediler? Sen Fiedler'le birlikte Mundt'un aleyhine komplo hazırlamışsın dediler bana. Bir nöbetçi öldürmüşsün. Neden bıraktı Mundt seni?»

«Pekâlâ, söyleyeceğim!» diye bağırdı Leamas. «Hiç bilmemen gereken şeyi söyleyeceğim. Değil senin, benim bile bilmemem gereken bir şey. iyi dinle: Mundt, Londra'nın adamı, onların ajanı. İngiltere'deyken satın aldılar onu. Şimdi de Mundt'un canını kurtarmak için yapılan pis bir operasyonun sonuna tanık oluyoruz. Gerçekten kuşkulanmaya başlayan kurnaz bir Yahudiden kurtarmak için. Bizi onu öldürmek için araç olarak kullandılar, anlıyor musun? Şimdi öğrendin işte ve Tanrı ikimize de yardımcı olsun!»

DUVAR

«Peki bütün bunlarda benim rolüm ne, Alec?» diye sordu bir süre sonra Liz. Sesi çok sakindi.

«Bildiklerimden ve ayrılmadan önce Mundt'un söylediklerinden bir varsayımda bulunabilirim. Fiedler, Mundt'tan kuşkulanıyordu. Mundt, İngiltere'den döndüğünden beri kuşkulanıyordu hem de. Onun iki taraflı oynadığını sanıyordu. Ondan nefret ediyordu, ama haklıydı da. Mundt gerçekten Londra'nın adamıydı. Fiedler, Mundt'un tek başına ortadan kaldıramayacağı kadar güçlü olduğundan Londra bu işi onun yerine yapmayı kararlaştırdı. Onları o akademik havaları içinde oturup konuşurlarken görür gibiyim. Fiedler'i ortadan kaldırmanın yeterli olmadığını biliyorlardı — durumu arkadaşlarına söylemiş

olabilirdi, suçlamalar yapmış olabilirdi. *Kuşkuyu* ortadan kaldırmak gerekliydi. Bana Mundt'un öldürülmesi gerektiğini, onu suçlayacak bir şey yapmam gerektiğini söylediler. Seve seve atladım işin üzerine. Son işim olacaktı bu. Sefil bir yaşantıya başladım, bakkalı yumrukladım... bunları biliyorsun zaten.»

«Ve seviştin,» dedi kız.

Leamas başını salladı, «önemli olan Mundt'un bütün bunları önceden bilmesiydi. Planı biliyordu. Fiedler ile birlikte ardıma adam koyup bu yana geçmemi sağladılar. Mundt daha sonra beni Fiedler'e teslim etti, Fiedler'in nasıl olsa sonunda kendi kuyusunu kazacağını biliyordu. Benim görevim onları, zaten gerçek olan şeye inandırmaktı: Mundt'un ingiliz casusu olduğuna.» Leamas duraksadı. «Senin görevin bana olan güveni sarsmaktı. Fiedler kurşuna dizildi, Mundt bir faşist komplosundan kurtuldu. Hepsi bu.»

«Peki ama benden nasıl haberleri olabilirdi, Alec? Bizim karşılaşacağımızı nereden bilebilirlerdi? Alec, bunlar insanların âşık olacaklarını da önceden mi söylüyorlar yoksa?»

«Önemli değildi bu. Plan buna dayanmıyordu. Genç, güzel ve Partili olduğun için seçtiler seni. Uydurma bir çağrı gönderdikleri takdirde senin Almanya'ya geleceğini biliyorlardı. İş Bulma'daki o Pitt denilen adam beni kütüphaneye gönderirken orada çalışacağımı biliyordu. Pitt savaşta Servisı'te çalışmıştı, ona istediklerini yaptırabilirlerdi sanırım. Seninle ben bir gün bile bir arada bulunsaydık yeterdi. Çünkü sonradan sana gelirler, para gönderirler, ben olmasam bile aramızda bir ilişki varmış gibi hava yaratabilirlerdi, önemli olan nokta biz bir kere biraraya geldikten sonra, sanki ben istemişim gibi sana para göndermekti. Biz ise bunu onlar için çok kolaylaştırdık...»

«Evet öyle. Kendimi kirlenmiş hissediyorum Alec, sanki damızlık aygıra çekilmişim gibi.»

Leamas karşılık vermedi.

«Herhanbi biri yerine Parti'den birini kullanmak sizin Servis'tekllerin vicdanlarını biraz olsun rahatlattı mı?»

«Belki. Aslında öyle düşünmezler onlar. Bu yalnızca bir operasyon kolaylığıydı.»

«O cezaevinde kalabilirdim, değil mi? Mundt bunu istiyordu. Tehlikeyi göze almak istemiyordu. Pek çok şey duymuş, tahmin etmiş olabilirdim. Ne de olsa Fiedler masumdu. Ama Yahudi olduğu için bu pek önemli değildi, öyle değil mi?»

«Yeter, Tanrı aşkına!»

«Yine de, Mundt'un beni salıvermesi çok garip— seninle anlaşmış olsa bile. Ben şimdi bir rizikoyum, değil mi? İngiltere'ye döndüğümüzde yani. Bütün bunları bilen bir Parti üyesi... Beni salıvermesi hiç de mantıklı değil.»

«Kaçışımızı, Prezidyum'a Dairesinde avlanması gereken başka Fiedler'ler olduğunu kanıtlamak için kullanacak sanırım.»

«Ve başka Yahudiler, Öyle mi?»

«Durumunu sağlama bağlamak için bir fırsat bu ona.»

«Başka masum insanları öldürerek mi? Buna pek üzülüyor görünmüyorsun.»

«Üzülüyorum elbette. Utanç ve öfkeden ne yapacağımı biliyorum... ama ben başka türlü yetiştirildim, Üz. Nesneleri kara ve beyaz olarak göre-mem. Bu oyunu oynayanlar tehlikeleri de göze alırlar. Fiedler kaybetti ve Mundt kazandı. Londra kazandı, daha da önemlisi, pis, çok pis bir operasyondu. Ama başarılı oldu; tek kural da budur zaten.»

«Sen kendini inandırmaya çalışıyorsun!» diye bağırdı Liz. «Çok kötü bir şey yaptılar. Fiedler'i nasıl öldürebilirsin? O iyi bir insandı,

Alec; iyi olduğuna eminim. Ve Mundt... »

«Sen ne diye yakınıp duruyorsun?» diye Leamas kıza çıkıştı. «Senin Partin her an savaşta, değil mi? Bireyi kitleye feda etmek. Sosyalist gerçekçilik: gece gündüz savaşmak, öyle değil mi? Hiç olmazsa paçanı kurtardın. Komünistlerin yaşamın kutsallığından söz ettiklerini hiç duymadım. Doğru, yokedilebilirdin. Seçenekler arasında bu da vardı. Mundt vahşi bir domuzdur. Seni sağ bırakmanın bir yararını görmüyordu. Söz vermiş olması hiçbir önem taşımıyordu. Bugün, gelecek yıl ya da yirmi yıl sonra ölecektin — işçiler cennetinde bir cezaevinde. Ben de. Ama ben Partinin bütün bir sınıfın ortadan kaldırılmasını amaçladığını sanıyorum, yanılıyor muyum yoksa?» Leamas cebinden bir paket sigara çıkardı, içinden iki tane çekip kıza uzattı. Liz'in parmakları titriyordu sigaraları yakıp birini erkeğe verirken.

«Her şeyi düşünmüşsün,» dedi.

«Biz hazırlanan kalıba uyacak kişilerdik, hepsi bu. Ve üzgünüm, ötekiler için, kalıba sığmayanlar için de. Ama koşullardan yakınıp durma, Liz; Parti'nin koşulları bunlar. Büyük bir karşılık için küçük bir bedel. Çoğunluk uğruna bir kişinin feda edilmesi. Hoş bir şey değil bunun kim olacağını seçmek... bunun farkındayım. Planı insanlara dönüştürmek hoş değildir hiçbir zaman.»

«Ama seni sevmeme izin verdiler,» dedi Liz bir süre sonra. «Ve sen de sana inanmama ve seni sevmeme izin verdin.»

«Bizi kullandılar,» diye Leamas acımasızca devam etti. «Gerekli olduğu için ikimizi de kandırdılar. Tek yoldu bu. Fiedler hedefe yaklaşmıştı. Mundt kısa bir süre içinde yakalanacaktı. Bunu anlıyor musun?»

«Dünyayı nasıl da altüst ediveriyorsun?» diye Liz birden bağırdı. «Fiedler iyi ve dürüst bir insandı. Görevinden başka bir şey yapmıyordu ve sen şimdi onu öldürdün. Mundt bir casus ve bir

haindir, onu da koruyorsun. Mundt bir Nazidir, bunu biliyor muydun? Yahudilerden nefret ediyor. Kimin tarafındansın sen? Nasıl... »

«Bu oyunda bir tek kural vardır. Mundt onların adamı; onlara ihtiyaçları olan şeyi veriyor. Bunu anlamak güç değil, değil mi? Sen casusları ne sanıyorsun? Papaz ya da aziz mi? Bir dizi budala, hain, sadist ve ayyaş, lanet yaşantılarını renklendirmek için kovboyculuk oynayan insanlar... Onların Londra'da keşişler gibi oturup doğruları ve yanlışları ölçüp biçtiklerini mi sanıyorsun? Başarabilsey-dim Mundt'u kendi ellerimle öldürürdüm, öylesine nefret ederim ondan. Ama şimdi yapamam bunu. Ona ihtiyaçları var şu anda. O hayran olduğun geri zekâlı kitle gece yatağında rahat uyusun diye ihtiyaçları var. Senin benim gibi sıradan insanların güvenliği için ihtiyaçları var.»

«Peki ya Fiedler? Onun için hiç bir şey hissetmiyor musun?»

«Bu bir savaş,» dedi Leamas. «Çok küçük ölçekli olduğu için, çok yakından çarpışıldığı için, kimi zaman masum insanlar öldüğü için kötü görünüyor. Ama diğer savaşların yanında adı bile geçmez.»

«Hiç anlamıyorsun. Anlamak istemiyorsun. Sen kendini inandırmaya çalışıyorsun. Bu yaptıkları çok daha korkunç bir şey. Benim gibi, ya da aynı şekilde kullandıkları insanların içindeki insanlığı buluyorlar ve bunu bir silah gibi ellerine alıp öldürmek için, yaralamak için kullanıyorlar...»

«Yeter artık!» diye bağırdı Leamas. «insanlar dünyanın başlangıcından beri ne yapıyorlar sanıyorsun? Ben hiçbir şeye inanmıyorum — anarşiye ve yoketmeye bile. Ölümden bıktım ama başka ne yapabileceklerini de bilmiyorum. Vaaz vermez bunlar, kürsülere ya da parti platformlarına çıkıp bize Tanrı için, Barış için yok bilmemne için savaşmamızı söyleyemezler. Onlar, vaızları birbirlerini havaya uçurmaktan alıkoyan zavallı insanlardır.»

«Yanılıyorsun,» dedi Liz. «Onlar bizim hepimizden daha kötü insanlardır.»

«Beni serserinin biri sandığın sırada seninle seviştiğim için mi?»

«Onların horgörüleri yüzünden, iyi ve gerçek olana duydukları horgörüden...»

Birden yorulan Leamas, «Tamam,» dedi. «Onların ödedikleri bedel de bu. Tanrı ile Karl Marx'tan aynı cümlede nefret etmek. Eğer bunu demek istiyorsan.»

«Sen de Mundt'tan farksızsın,» diye devam etti Liz. «Bunu iyi bilmem gerek... Horlanan bendim çünkü, değil ml? Onlar tarafından, aldırmadığın için senin tarafından... Yalnızca Fiedler hor görmedi beni... Ama sizler... hepiniz bana elden ele dolaşan para imişim gibi baktınız... Birbirinizden hiç farkınız yok, Alec.»

«Liz, inan bana, Tanrı aşkına inan artık. Nefret ediyorum hepsinden, nefret ediyorum. Yorgunum. Ama dünya böyle, İnsanlık çıldırdı artık. Biz ödenecek küçük bir bedeliz... ama her yerde aynı şey, aldatılan insanlar, boşa harcanan yaşamlar, öldürülenler, koca koca gruplar, sınıf sınıf insanlar cezaevlerinde... Sen, senin Partin... onun da sıradan insanların üzerlerine kurulduğunu biliyorsun. Sen benim gibi insanları ölürlerken seyretmedin, Liz...»

Leamas birden dikkat kesilmişti, ön camdan dışarı bakıyordu. Liz farların ışığında yolda bir adam gördü. Elinde, araba yaklaştıkça yakıp söndürdüğü küçük bir fener vardı, «işte orada,» diye söylendi Leamas. Farları ve motoru kapattı, sesiz-ce adamın yanına kayıp durdu. Sonra arabaya uzanıp kapıyı açtı.

Adam içeri girerken Liz dönüp bakmadı. Dimdik önüne, yağan yağmurdan ıslanan sokağa bakıyordu.

«Otuz kilometreyle sür,» dedi adam. Sesi gergin ve ürkekti. «Yolu ben göstereceğim. Geldiğimiz anda dışarı çıkıp duvara koşun. Işıldak tırmanacağınız yeri aydınlatacaktır. Işığın değdiği yerde durun, ışık kayınca tırmanmaya başlayın. Karşı tarafa geçmek için doksan saniyeniz var.» Leamas'a hitap ederek, «Önce sen

çıkacaksın,» dedi. «Kız da arkandan. Duvarın altında demir çubuklar var... ondan sonra kendinizi yukarı çekmelisiniz. Duvarın üstüne çıkınca oturup kızı çekeceksin, anlaşıldı mı?»

«Anlaşıldı,» dedi Leamas. «Ne kadar sonra varıyoruz oraya?»

«Otuz kilometre hızla gidersen dokuz dakika sonra oradayız. Işıldak tam biri beş geçe duvara doğrultulmuş olacak. Size yalnızca doksan saniye tanıyorlar.»

«Doksan saniyeden sonra ne olacak?» diye sordu Leamas.

Adam, «Yalnız doksan saniye tanıyorlar,» diye tekrar etti. «Aksi takdirde çok tehlikeli. Yalnız bir mangaya haber verildi. Batı Berlin'e sızdırılmak istendiğinizi sanıyorlar. Geçişinizi pek kolay yapmamak için emir aldılar. Doksan saniye yeter.»

«Umarım öyledir. Saat kaç?»

«Ben manga komutanıyla ayarladım saatimi.» Arabanın arkasından bir ışık yanıp söndü. «Oniki kırk sekiz. Bire beş kala yola çıkmalıyız. Yedi dakika bekleyeceğiz.»

Tepelerine yağan yağmurun sesi dışında hiç ses çıkarmadan oturdular arabanın içinde. Kaldırım taşı döşeli yol, her yüz metrede bir soluk sokak lambalarıyla aydınlanarak uzanıp gidiyordu önlerinde. Çevrede kimseler yoktu. Başları üzerindeki gökyüzü doğal olmayan bir parıltıyla aydınlanmıştı. Zaman zaman bir ışıldak dönüyordu. Leamas sol tarafta ufuk çizgisinin hemen üzerinde şiddeti sık sık değişen bir parıltı gördü.

«Şu ışık nedir?»

«Haberalma Servisi,» dedi adam. «Işıklardan bir kule. Doğu Berlin'e haber başlıklarını veriyor.»

«öyle ya,» diye mırıldandı Leamas. Yolun sonuna iyice yaklaşmışlardı.

«Dönüş yok,» dedi adam. «Bunu söylemiş miydi? ikinci fırsat yok.»

«Biliyorum.»

«Bir aksilik olursa... düşersen ya da yaralanırsan, sakın geri dönme. Duvar bölgesinde gördükleri and/3 basarlar tetiğe. Ne yapıp yapıp öteki tarafa geçmelisin.»

«Biliyoruz,» diye tekrarladı Leamas. «Bana söylemişti.»

«Arabadan indiğin anda bölgedesin demektir.»

«Biliyoruz. Sus artık. Arabayı geri götürecek misin?»

«Siz iner inmez. Benim için de tehlikeli.»

«Çok kötü,» diye söylendi Leamas.

Yine sustular. «Silahın var mı?» diye sordu az sonra Leamas.

«Evet, ama sana veremem. Vermememi söyledi... isteyeceğini de.»

Leamas güldü. «Söyler... »

Leamas marşa bastı. Araba sokağı dolduran bir gürültüyle hareket etti.

Üç yüz metre kadar gitmişlerdi ki adam heyecanla, «Buradan sağa, sonra sola,» dedi. Dar bir sokağa girdiler, iki kenardaki boş pazar tezgâhlarından güçlükle ilerliyorlardı.

«Şimdi sola!»

Bu kere iki yüksek bina arasında çıkmaz sokak gibi bir yere girmişlerdi. Sokakta binalar arasında çamaşırlar asılıydı. Çıkmaz gibi görünen yolun sonuna yaklaştıklarında adam, «Yine sola,» dedi. Leamas kaldırıma çıktı, toprak bir yola girdi. Şimdi sollarında kırık bir çit, sağlarında yüksek ve penceresiz bir bina vardı. Üzerlerinde bir yerden bir kadın sesi geldi. «Kes sesini!» diye söylenen Leamas yoldaki sağ dönüşü alınca geniş bir caddeye çıktı.

«Ne tarafa?»

«Dümdüz... eczanenin yanından... eczane ile postane arasından., işte!» Adam başını ikisinin başı arasına sokmuştu. Uzattığı elinin parmağı ön cama değiyordu.

«Arkaya çekil,» dedi Leamas, «Elini çek. Öyle elini sallarsan yolumu nasıl göreyim?» Arabayı birinci vitese geçirip geniş yolun karşısına geçmeye başladı. Soluna bakıp da üç yüz metre ilerde Brandenburg Kapısını görünce şaşırmıştı. Kapının altında çirkin görünüşlü askeri araçlar duruyordu.

«Nereye gidiyoruz?» diye sordu birden.

«Geldik sayılır. Şimdi çok ağır... sola, sola!» Leamas direksiyonu son anda çevirdi, dar bir kemerden bir avluya girdiler. Pencerelerin yarısı tahtalarla örtülüydü. Avlunun öte yanında açık bir kapı vardı. «Şu kapıdan,» diye fısıldadı adam. «Sonra sağa. Sağında bir sokak lambası göreceksin. Ondan sonraki kırıktır. İkinci lambaya gelince motoru kapat ve bir yangın musluğu görene kadar bırak gitsin araba. İşte orası.»

«Neden sen kendin geçmedin direksiyona?»

«O senin sürmen gerektiğini söyledi. Böylesi daha güvenliymiş.»

Kapının arasından geçip sağa döndüler. Zifiri karanlık dar bir sokaktaydılar.

«Işıkları söndür!»

Leamas farları söndürdü, ağır ağır birinci lambanın önüne geldi. Az ilerde ikincisini görebiliyorlardı. Sönüktü lamba. Motoru kapatıp onun da önünden geçtiler, şimdi yangın musluğunu da görmüşlerdi. Leamas frene bastı, araba durdu.

«Neredeyiz? Leninallee'yi geçtik, değilmi?»

«Greifsvvalder Sokağı. Kuzeye döndük. Berna-uer Sokağının hemen kuzeyindeyiz.»

«Pankovv'da mı?»

«Hemen hemen. Bak.» Adam sol taraftaki bir ara sokağı gösterdi. Sokağın öteki ucunda ışıldağın aydınlattığı gri bir duvar parçası görülüyordu. Duvarın üstünde üç sıra dikenli tel vardı.

«Kız teli nasıl aşacak?»

«Çıkacağınız yer kesilmiştir. Küçük bir aralı var. Duvara varmak için bir dakikanız kaldı. Allah ısmarladık.»

Üçü birden arabadan çıktılar. Leamas Liz'i kolundan tuttu. Kız bir yeri acımış gibi çekindi, «Allahaısmarladık,» diye mırıldandı Alman. «Sakın biz öteki tarafa geçmeden o arabayı çalıştırayım deme,» dedi Leamas

Liz soluk ışığın altında Alman'a baktı. Genç ve endişeli bir yüz. Cesur olmaya çalışan bir çocuk yüzü.

«Allahaısmarladık,» dedi Liz. Kolunu Leamas'in elinden kurtarıp adamın ardından duvara giden dar sokağa doğru yürüdü. Sokağa girerlerken arabanın hareket ettiğini ve son hızla geldikleri yöne döndüğünü gördüler.

Hızla yürüyorlardı. Leamas sık sık arkasına bakıyordu kızın kendisini izlediğinden emin olmak için. Sokağın sonuna varınca durdu, bir kapının gölgesine sığınıp saatine baktı.

«İki dakika var.»

Kız bir şey söylemedi. Duvara, duvarın ardındaki kapkara yıkıntılara bakıyordu.

«İki dakika,» diye tekrarladı Leamas.

Önlerinde otuz metrelik bir açıklık vardı. Duvar boyunca iki yana uzayan bir açıklık. Yetmiş metre kodar sağlarındaki ışıldak bu yolu tarıyordu. Ortalıkta hiç kimse yoktu. Bir tek ses bile. Bomboş bir sahne.

Gözetleme kulesinin ışığı duvar boyunca üzerlerine doğru gelmeye başladı. Işıldağın her durakladığında aceleyle konulmuş tuğlaları ve harcı görebiliyorlardı. Işık tam önlerinde durdu. Leamas saatine baktı.

«Hazır mısın?»

Liz başını salladı.

Leamas kızın koluna girip yürümeye başladı. Liz koşmak istiyor ama erkek kolunu o kadar sıkıyordu ki. Yarı yolu aşmışlardı şimdi. Işıldak kendilerini duvara doğru izliyordu. Leamas Liz'i yanından ayırmamaya kararlıydı. Mundt'un sözünü tutmayacağından ve son anda onu elinden almaya kalkışacağından korkuyormuşçasına.

Duvara vardıkları anda ışıldak kaydı ve bir an karanlıkta kaldılar. Leamas hâlâ kızın kolunu bırakmıyordu. Tuğlalar arasına dağcı kazıkları gibi madeni çubuklar yerleştirilmişti. En üsttekini tutup kendini çekti, duvarın üstüne çıktı. Dikenli teli çekince, daha önceden kesildiği için elinde kaldığını gördü.

«Haydi, tırman,» diye fısıldadı kıza.

Duvara yüzüstü yatıp kızın yukarı uzanan elini tuttu ve çekmeye başladı.

Birden bütün dünya bir anda alev almış gibi olmuştu. Yandan, üzerlerinden, altlarından dev ışıldaklar hep kendilerine çevrilmişti.

Leamas'ın gözleri kamaştı, başını hızla yana çevirdi. Bir yandan da Liz'in kolunu çekiyordu. Kızın ayakları kurtuldu, diye düşündü. Çekmeye devam etti. Gözlerinin önünde çılgıncasına danseden bir renk cümbüşü dışında hiçbir şey görmüyordu.

On anda sirenler duyuldu, emirler yağdırılmaya başlandı. Leamas duvarın iki yanından bacaklarını sarkıtıp kızı iki kolundan yakaladı, santim santim çekmeye başladı. Kendisi de her an düşecek gibiydi.

Tam o sırada ateşe başladılar— bir el, iki el... Leamas kızın sarsıldığını hissetti. İncecik kolları elleri arasından kaydı. Duvarın Batı yanından İngilizce bir ses duyuldu:

«Atla, Alec! Atla be adam!»

Şimdi Almanca, İngilizce ve Fransızca bağırışlar duyuluyordu. Yakınlarda bir yerden Smiley'in sesi geldi.

«Kız nerede?»

Leamas ellerini gözlerine siper ederek duvarın dibine bakınca kızı gördü. Kıpırtısız yatıyordu. Bir an duraksadı, sonra ağır ağır az önce çıktığı demirlerden aşağı inip Liz'in başı ucunda durdu. Ölmüştü Liz; başı yana çevrilmiş, siyah saçları yüzünü yağmurdan korumak istercesine yanaklarına dökülmüştü.

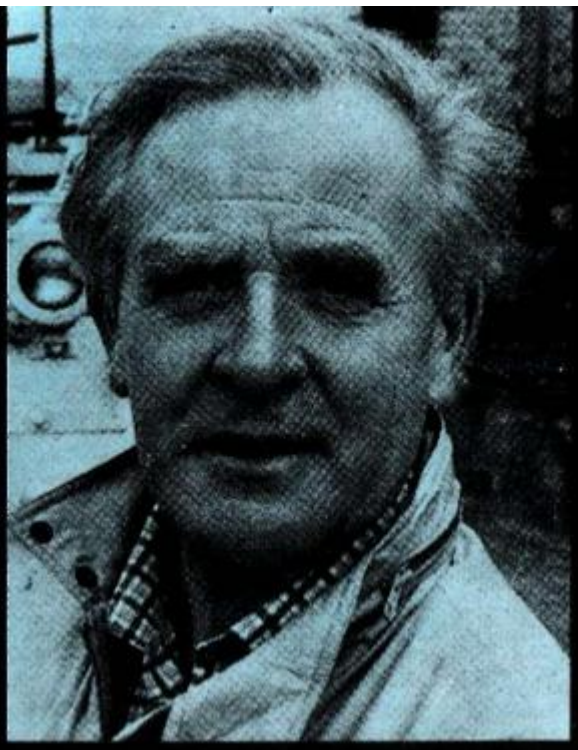
Ateş etmeden önce duraksıyorlar gibiydi. Biri bir emir verdi, yine kimse ateş etmedi. Sonunda onu da iki kurşunda devirdiler. Leamas arenadaki bir boğa gibi öfkeyle bakıyordu çevresine. Düşerken iki

kamyon arasına sıkışmış küçük bir araba gördü, çocuklar penceresinden neşeyle sallıyorlardı ellerini.

SON

Soğuktan Gelen Casus

John le Carre

John le Carré

Smiley'in Dönüşü / Köstebek / Bir Öğrenci Gibi / Küçük Trampetçi Kız yazarı

Bütün dünyada romanları büyük ilgi gören, TV'lere uyarlanan John le Carré ilk büyük ününü *Soğuktan Gelen Casus'la* yapmıştır.